

THE TURKISH REPUBLIC
PRIME MINISTRY
GENERAL DIRECTORATE OF THE STATE ARCHIVES
Directorate of Ottoman Archives
Publication No: 25

ARMENIANS IN
OTTOMAN DOCUMENTS
(1915 - 1920)

ANKARA - 1995

Project Director

İsmet BİNARK
General Director of State Archives

Project Supervisors

Necati AKTAŞ
Deputy General Director
of the State Archives

Necati GÜLTEPE
Deputy General Director
of the State Archives

Individuals Who Readied the Publication

Abmet ALTINTAŞ *Recep KARACAKAYA*
Mehmet CANATAR *Ali KAYA*
Oğuz ÇAKIL *Bülent KULÜP*

Text Control and Proofreading

Kadir AYTAZ
Temur ÇALKIN
Hacı Osman YILDIRIM

English Translation

Neclâ İLEMİN
Neclâ BÜYÜKKIRCALI

Computer Layout

Sevinç AKÇA
Yüksel AKTAŞ
Reyhan ÖNTAŞ

Page Layout

Nizamettin OĞUZ
Ceren ONGAN
Murat ŞENER

Assembly

Yücel DAĞLI

ISBN 975-19-1222-9

This work can be obtained from:

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

İvedik Caddesi Nu: 59 06170 Yenimahalle / ANKARA – TÜRKİYE

**ARMENIANS IN
OTTOMAN DOCUMENTS**
(1915 - 1920)

The Turkish print of this work was published in 1994

PREFACE

It is a fact accepted today by universal circles of science that the Ottoman State, during the six and a half centuries when it was on the stage of history, dominated the Muslims and non-Muslims with justice.

The essence of administering and having peoples who carry very different features in relation to each other regarding language, religion and race, live together is the Ottoman understanding of state and its principles of administration.

As being noticed by people actually engaged in history, especially the researchers examining written records, lawbooks and records of the Ottoman Archives the main principles of the Ottomans in administering state affairs have been the provision of the permanency of the human, religious and national identities of the peoples under their administration.

Just like the Turks and the non-Muslims, the Armenians have continued their harmonious and prosperous existence under the Ottoman administration throughout the centuries when the Ottoman State took its place on the stage of history. Unfortunately, the Armenians have been provoked against the Ottoman State after the second half of the XIXth century.

The Armenians have been part of organizations masked under the name "Eastern Question" as an instrument for the games and policies put forward by the Western states with the claim that they protected their rights in Ottoman territory after which the Armenians started to upheaval against the Ottoman administration under which they had lived in peace. Of course it is not considerable that the Armenians spontaneously upheaved against the Ottoman State which had appointed the Armenians to important administrative posts. The supporters of the Armenians who took part in the revolts, revolutions and massacres were mainly the external powers. On the other hand, some Armenians who were against these organizations have been the targets of the provoked Armenians. In order to decide on an event which has occurred in history it is necessary first to retrieve documentary information on this subject and to comprehend well the period of the event and the conditions of both sides. The Armenian matter is also a subject carrying the special features of the conditions during that period. It is a

subject which can be profitted from by others. In fact, as it has been stated before, the Armenian question seems as a matter arisen between the Turkish State and the Armenians while it is a subject put forward for the profit and interests of others.

The records in the Prime Ministry General Directorate of the State Archives Directorate of Ottoman Archives are important sources for the appreciation of the Ottoman political and historical past. With regard to the Ottoman-Armenian relations these records are a reference for the public opinion all over the world.

Thus the official Ottoman records concerning the temporary settlement of the Armenians as a result of the events occurring between 1915-1920 have been collected as a book entitled "Armenians in Ottoman Documents" for the use of native and foreign circles of science.

The records in this work are relating to the settlement of Armenians who deceived the Turks and betrayed the state during the First World War to suitable places in accordance with the conditions of war in order to secure the back front. This work includes the records relating to the events occurred during and after the deportation.

The Prime Ministry General Directorate of the State Archives has besides this work published a documentary work of two volumes called "History of Armenian Events" relating to the events of 1890-1895 by Hüseyin Nâzım Pasha, the Minister of Gendarme during the reign of Sultan Abdülhamid II.

Lastly, General Directorate of the State Archives has prepared the work titled "Armenian Violence and Massacre in the Caucasus and Anatolia" which includes the archival records pertaining to the period between 1906-1922 and which will consist of totally four volumes and published the first volume containing the years between 1906-1918.

I thank those who have spent their effort in the preparation of all these works and hope that they will be helpful and useful to those interested.

Ali Naci TUNCER

Prime Ministry Undersecretary

FOREWORD

It is known that throughout history the Huns and some Turkish clans had relations with the Armenians and that these relations continued intensively especially during the period of the Seljuks and the Ottomans. In other words, the relations between the Turks and the Armenians have a rooted past.

In order to reach a sound evaluation about the Turco-Armenian relations, these should be dealt by covering a period of approximately thousand years starting from the appearance of the Seljuks in Anatolia.

Before the conquest of the Seljuks, there were princedoms attached to Byzantium which were called Ardzuruni located around Ani, Bagrat and Van in East Anatolia. However, Byzantium abolished these princedoms and deported the people here to Anatolia. Those who were deported to Cilicia established the Armenian Kingdom of Cilicia by taking advantage of the Crusades. As it is known, the Mamelukes gave an end to this kingdom in 1375.

After 1071, regions where Armenians were living came under the administration of the Seljuks followed by the Harezmşahs, the Ilkhanids, the Timurids, the Karakoyunlular and partially the Safavids.

With the conquest of Sultan Yavuz Selim and Sultan Suleiman the Magnificent, these regions came under Ottoman administration. When the Ottomans conquered this territory, there had not been any Armenian state for 470 years in the east and for 150 years in the south.

*

In fact, the Armenians were not the native people of Anatolia, they had probably come to Anatolia from Thrace towards the end of the VI th century BC. and had settled in Urartu as a mixture of the Thracic and Phrygian clans. The Armenians appearing as a Nordic-Alphin mixture have arisen as a result of the fusion of native and migrant Indo-Europeans. In other words, it is not a homogenous race. They started to use an alphabet after the acceptance of Christianity.

The places where Armenians settled have always been on the road connecting Asia to Europe and Caucasia to Anatolia and Syria. Due to the strategic and geographical status these places have always been the stage of struggle among the states dominating Anatolia, Persia and Caucasia. Consequently, the fate of the Armenian people has been determined by the territory where they had settled and lived.

*

As been stated before, when the Turks conquered Anatolia there was no independent Armenian state.

Before the Turks conquered Anatolia, the Armenians were continuously the subject for struggle between Byzantine and Persian states and between Byzantine and Muslim states; they were deported for their difference in religious sect and for political reasons.

However, during Ottoman administration the Armenians owned land and were free to use their own language and to belief in their own religion within the framework of Muslim law.

The non-Muslims in the places dominated by the Turks were subject to principles applied by Muslims to non-Muslims; but these principles were applied with great mercy and with a tolerance far beyond that century. They were free in their language, religion, beliefs and the relations among themselves.

When Sultan Mehmed the Conqueror conquered İstanbul, he recognized the Greek Patriarchate as the leader of the Christian society; and gave it a balancing status between this society and the state.

Under the framework of this status, the Christian societies found the opportunity to protect freely their religious and national identities. Especially when we take into consideration the situation in Europe during that century these can certainly be accepted as evidences of mercy and tolerance far beyond its century.

As it is known, the Muslims and Jews were not able to live in Spain after 1492 and they took refuge in Ottoman territory. In France, the St. Barthélemy massacre occurred in 1572. Europe tumulted in religious wars until 1648. Meanwhile, the non-Muslims were living in peace, comfort and security under the just administration of the Ottoman State.

After the Battle of Ankara in 1402 the Anatolian principalities split up while Rumelia, the population of which was mostly Christian in that period, kept faithful to the state and preferred the Ottoman administration to the Balkan administration.

In 1461, Sultan Mehmet the Conqueror established both a Greek Patriarchate and an Armenian Patriarchate in İstanbul. ⁽¹⁾

During hundreds of years under the administration of the Ottoman State the Armenians had gained so much trust that they sometimes were appointed to important duties. In fact, everyone was able to be appointed to any post due to the Ottoman understanding of state which is accepting its people as one without discriminating people according to religion and race. The Armenians which were called 'faithful people' by the Ottoman State experienced undoubtedly the most harmonious and peaceful years during this period.

The Armenians were generally engaged with agriculture on their own land, local industry and small-sized trade in the East Anatolian villages and small towns; in the cities they were occupied with inland and foreign trade, jewelry, banking, contracting, and collecting of public revenues and lived in a better welfare than the Turks. The Armenian level of welfare did not cause any inconvenience among the Turks and the Muslims. Since the establishment of the Ottoman State, the Armenians lived side to side with the Turks in brotherhood and peace; and they had the opportunity of religious freedom within a boundless tolerance.

The Armenian people coalesced the most with the Turks in relation to the other minorities because they did not have a union in sect, they did not constitute the majority in the places they lived and they lived under the tolerant administration of the Turks. As a result, the Armenians have been the minority which adopted Turkish culture the most.

(1) For more information on Turco-Armenian relations see: Abdurrahman Çaycı, 'Türk- Ermeni İlişkilerinde Gerçekler' (Facts on Turco-Armenian Relations), *Symposium on Turkey's Problems under the Framework of Historical Developments*, Ankara, 8-9 March 1990, pp. 75-114; Also see: Nejat Göyünç, *Osmanlı İdaresinde Ermeniler (Armenians under Ottoman Administration)*, İstanbul, 1983; Sadi Koças, *Tarih Boyunca Ermeniler ve Türk-Ermeni İlişkileri (Armenians and Turco-Armenian Relations Throughout History)*, Ankara, 1967; Esat Uras, *Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi (The Armenians in History and the Armenian Question)*, İstanbul, 1987; Salahi Ramsdan Sonyel, *The Ottoman Armenians*, London, 1987; Azmi Süslü, *Ermeniler ve 1915 Tehcir Olayı (The Armenians and the Deportation Event of 1915)*, Ankara, 1990.

Due to their familiarity with Turkish culture they were appointed as civil officials at any post after the Greek Rebellion in 1821; and during the reign of Sultan Mahmut II they were permitted to carry the Sultan's monogram on their kalpak as an evidence of their faithfulness. In 1839, after the Gülhane Hattı Hümayûn (Imperial Edict), they were appointed to civil posts in the palace and the Ministry of Foreign Affairs; and in 1856, after the Islahat Fermanı (Reform Edict) they were appointed as first rank civil officials such as governor, general governor, inspector, diplomat and even as minister.

Preceding the Ottoman-Russo War, there was no Armenian question. This question started when Russia occupied some Turkish cities and provoked the Armenians here against Bâbüâli for freedom by misusing them for its own ambitions. The Armenian question has arisen after the inclusion of articles in the Treaties of Ayastefanos and Berlin concerning reforms in places where Armenians live due to which the big powers started to interfere with the internal affairs of the Ottoman State. Since the Armenians were provoked with various promises, some bloody events have occurred. Among the reasons causing these events, the activities of the Protestant missionary have certainly be influential.

States like America, England and Russia, who seemed like having the aim to protect the rights of the Christian minorities living on Ottoman territory, provoked the Armenians for their own interest and abstained from informing the public opinion about the written material and letters expressing the truth about the situation of the Armenians and their treatment because these were opposing their interests and policies.

In fact, the Armenian question is part of the 'Eastern Question'. The big imperialistic European states which were called the Great Powers (France, England, Russia and Germany) supported intensively the movements of nationalism and separation, starting especially among the non-Muslims, in order to dissociate the Ottoman State according to their interests and tried to establish states in the Balkans under their influence. To realize this, the Russians protected the Orthodox, the French protected the Catholics and Austria protected the Balkan Catholics. Under the influence of the provocations of foreign powers and streams of nationalism, the people in the Balkans rebelled and as a result Greece, Serbia, Rumania and Karadakh were established and in 1860 Lebanon was recognized as an autonomous administration.

In the XIXth century, the non-Muslims had become both the objective and the means of the 'Eastern Question', because the imperialistic policy had reached common points between the interests of the Big Powers and the interests of the non-Muslims. When the non-Muslims comprehended this fact, they accepted to volunteer as the real actors and provocative powers of the 'Eastern Question'. In summary, the 'Eastern Question' has meant for the non-Muslim the dissociation of the Ottoman State and the realization of reforms on their advantage, by which they would be able to obtain concessions and privileges which will lead them to autonomy and independence. (2)

It should be known that the emergence of the Armenian question is not only caused by the social, cultural, economic, administrative and political status of the Armenians living on Ottoman territory; this question is based on an international imperialistic strategy, the power balance policy called "Eastern Question" which has been created artificially.

The term "Eastern Question" which is included in the terminology of political history is used to express the efforts of the Western states to break down the Ottoman State.

The most extensive definition of the Eastern Question in terms of political history of this century is as follows: All "... the historical conflicts arising from the desire of the big European states to gain economic and political influence and domination in the Ottoman State or to create reasons for its dissociation and to supply freedom for the various nations living under the Ottoman administration...". (3)

(2) For more information see: Bayram Kodaman, 'Şark Meselesi ve Tarihi Gelişimi' (The Eastern Question and its Historical Development), *Symposium on Turkey's Problems within Historical Developments*, Ankara, 8-9 March 1990, pp. 59-63; Bayram Kodaman, 'Ermeni Meselesinin Doğuş Sebepleri' (Reasons for Emergence of the Armenian Question), *Türk Kültürü*, 219, March-April 1981, pp. 240-249; Also see: M.S. Anderson, *The Eastern Question 1774-1923*, New York, 1968; Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi (Ottoman History)*, V.C., 4 th edition, Ankara, 1983, pp. 203-204; Edward M. Earle, *Turkey: Great Powers and Bagdad Railway*, New York, 1966, pp. 9-28.

(3) Cevdet Küçük, 'Şark Meselesi Hakkında Önemli Bir Vesika' (An Important Record on the Eastern Question), *İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, No. 32 (March 1979, 607-638 pp.; Erdal İlter, 'Ermeni Meselesinin Perspektifi ve Zeytûn İsyanları' (The Perspective of the Armenian Question and the Zeytûn Rebellions) (1780-1880), Ankara, 1988.

It should be known that the Armenian question, which has been created artificially by the West with plans at the disadvantage of the Ottoman State in a period when the political collapse of the Ottoman State accelerated, was based on the economic, intellectual, political, religious and cultural interests of Europe.

It would not be wrong to state that the reason for the Armenian people to sentence the Turkish state and the Turkish people with feelings of malice, hatred and revenge and to kill and wound them, is the fact that they are sacrificed to political plots prepared for Russian, English and French interests in which the Armenians believed without knowing the truth.⁽⁴⁾

The main reason for the occurrence of the Armenian question is the policy of Russia, England, France and America against the Ottoman State and the Armenians. It will be appropriate to state briefly the policies followed by these states.

The Effects of the Policy of Russia:

Russia, which had become an influential state in Europe during the reign of Czar Petro I (1682-1725), has always strongly desired to get hold of the Straits. Russia, which had also an excessive sympathy for the Balkans and which wanted either to get hold of these countries or to make them subject to its administration, established with this aim its consulates in the Balkan countries to organize these countries against the Ottoman State as a result of which they took up the role as protector of the Slavic-Orthodox union and its people. Russia did not neglect to take advantage of the confusion and instability in the region in order to apply its policy, and has made occur and expand the Greek Rebellion in 1827 and the Bosnia-Herzegovinan, Bulgarian and Serbian rebellions in 1875-1876. This policy of Russia which also aimed to obtain territory from the Ottoman State on behalf of the provoked regions was not always successful because from time to time it came into conflict with the interests of England and France. Here upon, Russia applied its policy to share the cake with the other states before acting against the Ottoman State.

Russia believed that by dividing Anatolian territory it would be able to achieve its goal to dominate the Mediterranean and the Middle East and to

(4) Neşide Kerem Demir, *Bir Şehid Anasına Tarihın Söyledikleri: Türkiye'nin Ermeni Meselesi (What History Tells a Mother of a Martyr: Turkey's Armenian Question)*. 3 rd edition, Ankara. 1982.

reach warm waters and for this purpose it tried to obtain the Erzurum-İskenderun Line where most Armenians were living. Thus the contact of Russia with the Armenian churches in the Ottoman State and its support to Armenian terrorism started.

Russia which tried to succeed its objectives regarding East Anatolia by the use of the Armenians who started to work for the services of the Czar and which used the Armenians on the front battle line in the war with Persia, attacked the Ottoman State with the new power it gained when East Armenia was appointed to Russia by the Türkmençay Agreement of 1828 and when the Persian Armenians joined this union. When 40.000 Armenians who migrated to Russia by the Edirne Agreement of 1829 wanted to establish an autonomous Armenia this was being refused then by Russia which had pretended to be the supporter of Armenians just in order to realize their desire on Ottoman territory.

Thus the Armenians, who had lost their citizenship in the Ottoman State, were often facing oppression and cruelty even for their most natural rights in Czardom Russia and met their due punishment for their betrayal.

The Effects of the Policy of England:

The reason for the interest of England in the Ottoman State and later in the Armenians is closely related to the fact that Russia as a powerful Black Sea state was constantly moving to the south threatening English interest.

England's support to the Ottoman State in order to avoid Russia's development which threatened England's interests had continued from 1783 until the Ottoman-Russo War in 1877-1878.

Although England, which had separated Austria from the Russian alliance during the Ottoman - Russo War between 1787-1792, started to attack Russia by having Prussia taking its side after the French Revolution, it supported Russia during the wars between France and Russia.

Caning, the Prime Minister of England during that period, commented on England's opposing attitude against the Ottoman State during the rebellion of Greece as follows: "The aim of England's attitude is not to agree with Russia; it will be better that Greece, which definitely will gain its independence, will be indebted to England which is a friend state in the Mediterranean than being indebted to Russia".

While England supported the Ottoman State against the rebellion of Kavalalı Mehmed Ali Pasha, governor of Egypt, it had Sultan Mahmud II sign the "English Trade Agreement" in 1838 which caused great wounds in the politics and economy of the Ottoman State.

With this agreement the Ottoman State became an English open market after which the Ottomans were not able to avoid the Greek and the Armenians to gain power by taking advantage of this situation.

England refused the proposal of the Russian Czar Nikola II in 1853 to share the Ottoman State during the Crimea War. However, Europe's changing political structure in the 1870's, had changed England, too and after the Ayastefanos and the Berlin Agreements were signed at the end of the Ottoman-Russo War between 1877 - 1878 England ceased to defend the integrity of Ottoman territory and took up the policy to break the Ottoman State down and to establish states on this territory dependent on England.

An important reason for the change of England's policy relating to the Ottoman State is that starting from 1880 the Armenian question gained importance in Europe.

The fact, that the Catholic people in the Ottoman State were under the protection of France and the Orthodox people were under the protection of Russia, made England increase the number of Protestant Armenians by having an article relating to freedom of conversion included in the Reform Ferman. Thus by the policy of protecting the Protestants, England provided the possibility to interfere in the internal affairs of the Ottoman State and because the Protestantism policy was mainly concerned with Armenian culture it has provoked the national feelings of the Armenians.

The Armenian question can be accepted as having begun during the Ottoman-Russo War between 1877-1878 when Russia occupied some cities in Anatolia and provoked the Armenians living there against the Ottoman State for independence.

England which understood that it could not oppose Russia's aggressive behaviour against the Ottoman State and that it was unable to guard its own interest accepted de facto the Armenian question. It immediately took its first step; after threatening the Ottoman government it took Cyprus in order to use it as a base against Russia. Besides, England obtained a concession from the Ottoman State to make reforms in favour of the Christians living in the East Anatolian provinces as a result of which the Armenian question has become in fact the English question.

Before the Ottoman-Russo War, the Armenians had no intention to separate from the Ottoman State and to establish an individual state, in spite of this the Russians had included the Armenian question in the Ayastefanos Agreement. England, on the other hand, had included the Armenian question in the Cyprus Agreement without finding it necessary to ask the Armenians. England supported an independent Armenia because it thought that this would cause Russia difficulty and it would avoid the Ottoman State to develop.

The Effects of the Policy of France:

The privilege of capitulation given to France in 1535 as a concession and favor by Sultan Süleyman the Magnificent started the first serious and friendly relationship between the two countries. This commercial and political relationship continued extensively with the capitulation of 1740. However, during the Second Besiege of Vienna in 1683, France helped Austria and clearly showed its attitude. The Egypt Cruise, where Napoleon Bonapart was defeated for the first time, has been the continuity of this situation. But during the wars between the Ottoman State and Russia, France tried to be a friend, nevertheless when agreeing with Russia in 1807 they showed again an attitude not suiting friendship.

France, which supported Kavalalı during the rebellion of Kavalalı Mehmed Ali Pasha, acted in accordance with the Ottoman State during the Crimea war.

France has not been influential at the Berlin Congress in spite of its attendance because Germany had defeated France in 1870 and was deprived of political maneuvers and of influencing other states for a certain period. However, with the declaration of the Republic, France gained its previous role and started to support political struggles of various groups and to be their center for shelter. Meanwhile, they had undertaken the protection of the Catholics in the Ottoman Empire and played an important role in the Holy Places Conflict which caused the Crimea war.

France which could not bear being defeated showed sympathy to Russia who had a dispute with Germany at the Berlin Congress in 1878 and after settling its disagreements with England, these three states spent together great effort to break down the Ottoman State. France had a quite active role in the plan to divide and break down the Ottoman State.

Between 1830 and 1921 France tried to protect the stability in the Middle East and the Mediterranean which had been put forward artificially just as the Armenian question; meanwhile France tried also to increase its political influence with the occupation of Anatolian territory. Especially after the Mondros Cease Fire was signed, France developed its relations with the Armenians during the occupation of Anatolia and French occupation forces initiated occupation of Turkish territory with Armenian militants and organizations. Meanwhile, as it is known, the French supported in a great extent the Armenians during international negotiations.

Following the Sevres Agreement and the success of the Turkish War for Independence it is noticed that the Armenian-French relations gradually weakened.

After the Lausanne Agreement, France seemed to have eliminated the Armenian question from their foreign policy, but before half a century had passed in the 1970's France took side in favor of the Armenians when the Armenian question increased in intensity; and we regret to state that the French public opinion showed a silent attitude towards the assassinations of the Turkish bureaucrats.

As a result, the Ayastefanos Agreement, signed at the end of the Ottoman-Russo War between 1877-1878 which can be considered as the start of the Armenian question being a product of the policies followed by Russia-England and France, did not provide the Armenians the independence they wanted but they obtained the chance to be included in an international agreement dating 3 March 1878.

England, which saw that with the Ayastefanos Agreement the interests and role of Russia concerning the Ottoman State had increased, made a secret agreement with Russia in London on 30 May 1878 and with the approval of Austria it put on the agenda the Berlin Congress. Germany has also been very influential in having the Berlin Congress held between 13 June-13 July 1878 with the attendance of England, Russia, France, Austria, Italy, Germany and the Ottoman State. Although the Armenians hoped to obtain their rights relating to their independence, their proposals submitted to the Congress have not been taken into consideration and the Armenian question has been left to England. The 61st article of the Congress is directly related to the Armenians and the 62nd is indirectly related to them as it provides some rights to the Christians living under the administration of the Ottoman State; since the Armenians are Christians, this article is for their concern, too.

One of the main methods preferred by the Western states, to interfere with the internal affairs of the Ottoman State, to maintain their interests here and to provide mutually their stability, has been the reform activities which they demanded on behalf of the Christians under the Ottoman administration.

*

The Armenians, who founded some intriguing associations and parties and massacred Turkish population by causing events for various reasons due to their dream to establish an Armenian state in East Anatolia, collaborated with the enemy during the First World War when the soldiers were at the front, betrayed the state and attacked the weaponless Turks. Consequently, they forced the Ottoman State to take decision for deportation. It should be known that the deported Armenians are those who acted against the state. The Armenians keeping faithful to the state have never been deported.

All the needs, the security and the accommodation of the deported Armenians were provided. When the First World War was over, they were free to come back or not; those who wanted to come back were provided all kind of help and facilities.

With the Treaty of Lausanne on 24 July 1923 Turkey accepted the status of minorities and gave the Armenians all the individual rights and freedom just like the Turks and since that date there has not been any problem with the Armenians living in Turkey. Armenians in Turkey, who were not misled by externally commanded organizations and who did not approve them, are now living in peace, welfare and religious freedom.

Our citizens of Armenian origin are under the high security of the state and they are free to use all their legal rights. As it has been in the past, they are the wealthy citizens of the country and are occupied in every profession. The Armenian citizens are praying in churches according to their own beliefs, are educated in their own schools and language, are preparing publications in their own language, and are continuing their social and cultural activities. To sum up, Armenian citizens are equally benefiting from all the rights given to the Turks.

*

The number of publications relating to the Armenians and Armenian issues in the world libraries is very high. Especially in this century, following

the First and Second World War, authors emphasize the political interests of the countries they are a native of in their books written on behalf of the Armenians. Thus, the so-called scientific works are one-sided, full of political propaganda, ornamented with massacre stories, unrelated with the truth, biased, written with Armenian fanaticism, and misleading the world's public opinion.

In these so-called scientific works, there is enmity against Turkey and the Turks. Books, articles, theses and papers claimed to be written scientifically are far from being true, and are including feelings of Armenian hatred and revenge; and with this kind of publications the public opinion of the world is wanted to be turned against Turkey and the Turks; and the influential public opinions of some countries are imposed to believe in the existence of the Armenian question.

Because the social and political aspects of the Turkish-Armenian relations are in general not put forward in the Western countries on the basis of Turkish sources, especially first-hand archival sources, the works until the present are mostly one-sided and in opposition of the Turks.

Meanwhile, it has become apparent that some records exist in the Public Record Office which has not been used by the Armenian historians up to now. These records show that the claims and propaganda relating to the genocide applied to the Armenians by the Turkish Government during the First World War are baseless and only a misleading campaign supported with some false records.

As it is known, İstanbul was occupied in 1918 by England and its confederates. So the Ottoman State and its bureaucracy were completely taken under control. During this occupation, the English have arrested about 150 Turkish authorities, politicians and scholars and have banished them to Malta. The English tried to accuse and sentence these scholars and sought evidence about their roles in Armenian events. However, in spite of all their efforts they could not bring out any record or information accusing Turkish authorities. Whereas, the Ottoman Archives, all the files of the state and all possibilities for listening witnesses were under their control as being the occupants. They also carried out such researches in the other cities they occupied. But they were not able to reach a result as they desired.

Thereupon, the English sought support from the American government. Since long there were American missionaries and consular officials in the regions in which the events occurred. These people were

following up and reporting all the events. However, American authorities explained as an answer to English applications that there were not sufficient evidence and legal records. They also gave permission to the English to examine their files. But any accusing record or information about this subject could not be put forward. These historical facts are shown in the correspondence between the English Foreign Affairs and the representative in America in their archives. ⁽⁵⁾

Another very important reality about this subject occurred recently.

In 1920 Armenians printed a photograph with text of a so-called coded telegram in a book published by a person called Andonian in Paris. In this telegram it has been emphasized that Talât Pasha, Minister for Home Affairs of that period, gave a direction to the Governor of Aleppo ordering the annihilation of Armenians. This fact has been used on the disadvantage of the Turks in the world's agenda for a long time. During this time the Turkish Independence Struggle was continuing on intensively in Anatolia, thus nobody spent effort to examine such publications and to respond to them.

(5) English Foreign Affairs (Foreign Office= F.O.)

- F.O. 371/6500/E.3552- From the Minister Curzon to the Ambassador Geddes in Washington. Code tel. London, 31.3.1921, No. 176. "Not Distributed

- F.O. 371/6503/E.6311- From Geddes to Curzon. Code tel. Washington, 2.6.1921, No. 374. "Not Distributed

- ibid., Note from Curzon to Geddes. London, 16.6.1921, No.E.6311/132/44.

- F.O. 371/6504/E-8519-Note from Craigie to Curzon. Washington, 13.7.1921, No. 722

- F.O. 371/6502/E.8545- Note from the English Attorney Generalship to the Ministry of Foreign Affairs. London, 20.5.1921.

- ibid., Note from the English Foreign Affairs to the Attorney Generalship. London, 31.5.1921.

- F.O. 371/6504/E.8745- Note from the English Attorney Generalship to the Foreign Affairs. London, 29.7.1921. Upon this note, the authority of the Foreign Affairs said "According to this note, we have almost no chance to sentence (the banished) We understood that the American Government cannot provide us any evidential support.

However, it has been brought out in a work⁽⁶⁾ published in 1983 that the above mentioned so-called telegram has never existed and that the date, number and signatures on it were counterfeit and that the world's agenda has been deceived with false records for a long time.

*

The Ottoman State has been able to have its people live in peace and welfare thanks to its tolerance being one of the most important features of the Turkish-Islam state tradition and not any other state in history has achieved this. It has continued this status for many centuries without applying politically to indoctrination, that is methods and systems for socialization, and without assimilating minorities. The loyalty of the minorities to the regime and the state was the most important and maybe the only condition of the Ottoman policy they wanted to be conferred.

It is worth to consider the words of Martin Luther, a German theologian and reformist initiating Europe's greatest reform, during a speech to the German people saying: "O Germans, let the Turks invade Germany. The Turks will show you equity and justice."⁽⁷⁾

The Italian philosopher and writer Tommaso Campanella who had developed the inherited thought of Renaissance to its limits, expresses in his important work entitled "The Sun Country" (Civitas Solis) the importance the Turkish people gave to human rights as follows:

"I long for a 'Sun Country'. There should be no night in this country and the people should not know what the concept of darkness means. Is it possible to find "The Sun Country" on earth? The existence of the Turks who do not interfere to freedom of thought and conscience makes me believe that - at least tomorrow - such a country will exist. Since the courageous and just Turks exist, since there is a nation which does not imprison thought or chain love for the truth... Why should a 'Sun Country' not exist tomorrow, a country where only the truth, justice and freedom dominates?"⁽⁸⁾

(6) Şinasi Orel-Süreyya Yuca: *Ermenilerce Talât Paşa'ya Atfedilen Telgrafların Gerçek Yüzü*. Ankara, 1983; *The Talat Pasha-Telegrams-Historical Fact or Armenian Fiction*. by Şinasi Orel - Süreyya Yuca. Published by K. Rüştü and Brother (Cyprus). O.U.P. Printing House, 1983.

(7) Neşide Kerem Demir, *ibid.*, p. 28.

(8) Neşide Kerem Demir, *ibid.*, p. 28.

When examining the Ottoman centuries throughout history, one will be able to see the just and tender administration in every period of the Ottomans. The Turkish state tradition has always been just and equal. Here the following is intended to be said. The Turks have always behaved just, reasonably, honest and tenderly against the minorities and people under their patronage and has never followed a colonializing policy.

Turks have always, in every period, and wherever they have gone been rescuing people, providing justice, establishing civilizations and bringing freedom. The Turkish archives are the living evidence of this.

During all these years very few answers have been given to the various propaganda against us, but on the other hand a couple of people, so-called scholars having no morality of science are dealing with the Turkish-Armenian relations during history only from one side and are misusing this constantly at the disadvantage of Turks and are increasing their activities each passing day and they continued to carry a grudge. The silence of the Turkish people arising from the dignity of just people has been interpreted as the silence of guilty people.

It should be known that ignoring the cruelty to which the Turks have been subject to throughout history will kill the entity of right and justice.

It should be a scientific obligation and a criteria for morality to bring the groups and states conditioned with Armenian propaganda and clamor face to face with the truth and for this reason to reveal on the basis of archival records the inner aspects of the disagreements between the Turks and the Armenians and Armenian terrorism which is intentionally being continued for centuries.

Our religious beliefs, our historical honour and our nobility refrain the Turkish people to have blood feuds, to murder and to take revenge; however revealing the truth is a national and human duty and responsibility.

*

We see that the Armenian question revives after the 1950's although it had decreased after the Lausanne Agreement.

The emergence of new military pacts after the Second World War and Turkey's place in these pacts has, without doubt, caused this revival.

The spread of communism in the East European countries patronized by Russia after their occupation following the Second World War has been a source of threat for the West European countries and the United States of America or, in fact, the free world.

In order to stop the Soviet expansion, these countries established the NATO military pact; in return Soviet Russia established the Warsaw Military Pact together with its East European allies Rumania, Czechoslovakia, Poland, Hungary and Bulgaria.

Turkey who was threatened by Soviet Russia entered NATO after the Second World War.

Turkey's entrance to NATO made Soviet Russia take some measures to demolish Turkey's internal stability and its foreign esteem. Under this framework, the Armenian question revived in the 1950's.

The 1960's are the years when this conflict was organized and the demand and dreams to establish Great Armenia were put forward.

The 1970's are the years when Armenian violence and terrorism towards Turkey started.

Behind the Armenian ambitions and Armenian terrorism towards Turkey and the Turkish aspects lies the foreign political interests towards Turkey of some countries from the viewpoint of international political balances. But since long, time has come for these countries to give up their persistence to continue their tradition of foreign policy and to show a policy in which international moral aspects are dominant.

Anyhow, it should be known that the West and the East need Turkey more than ever in order to maintain the basic balances in the Balkans, the Middle East, Caucasia and Middle Asia.

Turkey's importance, emphasize and influence in basic balances in the center of a region with a high geopolitical and geostrategical importance and value surrounded by the Middle East, Caucasia and the Balkans within a rapidly changing and developing universal political conjunction has appeared undeniably.

The reasons for the present conflicts between the Azerbaijanis and the Armenians are based on the aim and imagination of the Armenians to establish Great Armenia after getting hold of Azerbaijani territory.

The Armenian terror, occurring on Azerbaijani Turkish territory in a period when human rights have taken the first place on the world's agenda, has marked history eternally.

*

Armenian terrorism has sentenced unforgivably their supporters in front of all the people on the world and human history as it always has been before.

The remains of Turkish martyrs due to cruel massacres are found in collective graves found as a result of investigations carried out in East Anatolia. This reveals how false and made-up the Armenian massacre claims are, the claims which are brought forth from time to time. Moreover, this work⁽⁹⁾, including records selected from a rich collection relating to the Armenian Question which are being preserved in the Prime Ministry Ottoman Archives, is definitely revealing, on the basis of records, the falsity of the claims put forward until the present.

The 3 rd, 4 th and 5 th record in this work explains the massacre of 30.000 Turkish men killed by the Armenians due to the provocation of the Russians and also the cruelty and violence applied to Ottoman prisoners of war. As it can be noticed from the 17 th record, the Meclis-i Vükelâ (cabinet) took decision for deportation because the Armenians collaborated with the Russians and their commitment of massacring weaponless Muslim Turks. It is also clear from the same decision that the goods and lives of the Armenians have been secured.

The records numbered 29, 34, 35, 46, 50, 64, 66, 69, 81, 102, 149, 156, 210, 213, 230, 233, 246, 249, 259, 266, and 267 state that every effort has been shown to secure the lives and goods of the deported Armenians. However, crimes committed against Armenians during the deportation have not been left unpunished; as the records numbered 143, 144, 153, 219, 220, 223, 247, 248, 253, 260, 261, 265 and 270 show, criminals have been punished. Moreover, efforts shown for food and accommodation supply for the Armenians can be shown in the records numbered 62, 63, 87, 135, 145, 151, 152, 154, 155, 173, 178, 179, 191,

⁽⁹⁾ For the original publication of this work see: *Osmanlı Belgelerinde Ermeniler (1915-1920) (Armenians in Ottoman Documents)*. Ankara, 1994, XXXIX+627 p.

'Prime Ministry General Directorate of the State Archives Publication No: 14'

197, 203, 213, 224, 228, 242, 251, and 256. Besides, help provided to Armenians can be shown in the 224 th, 227 th, 231 st, and 254 th record. Exemption of taxes and postponement of debts for the deported Armenians is shown in the 24 th, 80 th, 255 th, and 272 nd record. It is clear from the records numbered 45, 47, 79, 82, 89, 91, 92, 95, 96, 182, 189, 192, 212, 225, 226, 230, 235, 243, 250, 252, and 262 that homeless children and women were placed in orphanages and other secure places. Finally, it is possible to see in the records numbered 27, 29, 59, 76, 83, 84, 88, 89, 90, 91, 92, 95, 104, 141, 142, 148, 164, 165, 169, and 172 that innocent Armenians were not deported.

*

This work includes 272 records relating to the deportation between 1915 and 1920. It has three main parts:

The first part is the introduction explaining not only the events causing the deportation during the Turco-Armenian relations throughout history but also the deportation event itself.

The second part gives the transcriptions and the summaries of the records. It also gives the bibliography of sources utilized for the preparation of the index and the introduction.

In this part first the sequence number of the records, next a heading appropriate to the record content and finally the summary of the records written in italic between square parantheses are given. Beneath the summary first the date according to Muslim calendar, next the date according to Christian calendar is shown. After the summary, the transcriptions of the records in sequence of date are taking place. In transcribing the records, droppings of some letters and syllables and the number 1 used for thousand in dates are completed and shown in square parantheses.

In the third part, there are the photocopies of the records. The sequence numbers used for the transcriptions are taken into consideration. Again first the sequence number of the record, right beneath it the heading giving the subject of the record and finally the photocopies of the records are given. Under each photocopy there is information on the fond where the record belongs to in the Ottoman Archives of the Prime Ministry General Directorate of the State Archives and the identity part stating the record number. In the case of records having other records as annexes, the identity part is written below the last record.

The Prime Ministry General Directorate of the State Archives has aimed to provide sufficient and efficient information on this subject especially for foreign researchers by publishing an English version of the Preface, Foreword, Introduction and Record Summaries of the book called "Armenians in Ottoman Documents" (Osmanlı Belgelerinde Ermeniler). Those who want detailed information on the subject or who want to examine the original records and their transcriptions should make use of the Turkish edition of this work.

The Prime Ministry General Directorate of the State Archives has besides this work published a documentary work of two volumes called "History of Armenian Events by Hüseyin Nâzım Pasha, the Minister of Gendarme during the reign of Sultan Abdülhamid II; and has opened to research a series of catalogues called "Armenians in Ottoman Documents".

Also, General Directorate of the State Archives has published the first volume of the work titled "Armenian Violence and Massacre in the Caucasus and Anatolia Based on Archives which will put forward the events pertaining to the period between 1906-1922 and which will consist of totally four volumes.

*

Especially since 1974, one of the subjects engaging Turkey is Armenian terrorism and the well-known Armenian claims constituting the basis for it. These made-up claims are brought up as material for internal and external politics by states declaring to be a friend or an enemy of Turkey.

As it will be appreciated true information about history depends on first - hand sources or archival records. Without archives history cannot be written and the real aspects of the events cannot be made known.

It does not suit to the objectivity required by science of history and to scientific objectivity to write histories, to decide on a certain period and to evaluate a period or events based on hypotheses without using and knowing archives.

The social and political aspects of Turkish-Armenian relations are in the western countries not based on Turkish sources, especially on first-hand archival sources; thus the publications until the present are in general one-sided and always opposing the Turks. Some researchers of Armenian origin and so-called scholars supported by Armenians have been given permission

to carry out research in the Turkish archives. As they could not find any documents confirming the Armenian thesis in the Turkish archives, they intentionally claim that the so-called existing documents were not given them. So they try to gain supporters from the scientific circles and declare themselves as if they are right with some provocative attitudes such as disseminating these claims in the media close to them.

Armenian question, in the past, was an artificial event which imperialistic powers and terror organizations, supported and encouraged by these powers, tried to create in spite of our Armenian citizens. But, today efforts are spent to put on the same play in more inconsistent conditions. This question is stirred up continuously by the powers wanting Turkey to demolish and to piece and hoping benefit from Turkey's weakness.

Being parallel to the political conjuncture and to the situation of Turkey's relations, this subject seems to take place in the agenda by keeping its actuality.

It can never be valid to ignore this subject and not to respond to the opposite activities, especially the intentional publications on this subject.

The most sound and realistic way of withstanding against such kind of destructive provocations and international intrigues is to bring out the historical facts on the basis of archival records, to show in the light of archival records that the Armenians who showed their cruelty are the real tyrants, and to give an end to the one-sided ideas on this subject.

Regarding the so-called Armenian question, it is definitely necessary and obligatory to inform the people interested in this subject, especially the world's public opinion about the truth of the Armenian question and to reveal with all openness Armenian terror which has lasted for years.

I congratulate the personnel of the General Directorate of the State Archives Directorate of Ottoman Archives who have spent effort in the preparation of these archival records for publication which will fill in a big gap in this field.

On this occasion, I would like to thank the Prime Ministry Undersecretary Ali Naci TUNCER and the Deputy Undersecretary Muzaffer TUTAR who supported and encouraged us in our activities.

It should be known that this work prepared objectively on the basis of records in the Prime Ministry Ottoman Archives does not carry any negative intention or thought. The aim of publishing this work is to have the world understand and evaluate from the Turkish point of view the origin of the Armenian question and terrorism, and the basic aspects and powers behind this conflict.

We wish that this work will be helpful in revealing the historical truth in the light of science and that it will be useful in the work of those interested.

30 October 1995

İsmet BİNARK

General Director of the State Archives

ABBREVIATIONS

M.	Muharrem:Muharram (first month in the Muslim calendar)
S.	Safer: Safar (second month in the Muslim calendar)
Ra.	Rebiülevvel: Rabi I (third month in the Muslim calendar)
R.	Rebiülahir: Rabi II (fourth month in the Muslim calendar)
Ca.	Cemaziyelevvel: Jomada I (fifth month in the Muslim calendar)
C.	Cemaziyelahir: Jomada II (sixth month in the Muslim calendar)
B.	Recep: Rajab (seventh month in the Muslim calendar)
Ş.	Şaban: Sha'ban (eighth month in the Muslim calendar)
N.	Ramazan: Ramazan (ninth month in the Muslim calendar)
L.	Şevval: Shawwal (tenth month in the Muslim calendar)
Za.	Zilkade: Dhu'l-Qa'dah (eleventh month in the Muslim calendar)
Z.	Zilhicce: Dhu'l-Hijja (twelfth month in the Muslim calendar)
BOA.	Prime Ministry Ottoman Archives
DH.ŞFR	Internal [Affairs] Cipher
DH.EUM	Internal [Affairs] General Security
D.	File
HR.HMŞ.İŞO.	Foreign [Affairs] Office of the Legal Advisor
HR.HU.	Foreign [Affairs] General War
HR.MÜ.	Foreign [Affairs] Armistice
HR.SYS.	Foreign [Affairs] Political
Kr.	Box
Nr.	Number
s.	Page

**DISTRIBUTION OF PUBLISHED DOCUMENTS
ACCORDING TO THE FUND THEY BELONG TO IN
THE OTTOMAN ARCHIVES**

I- Dahiliye Nezâreti Evrakı (Documents of the Ministry of the Interior)

a) Dahiliye Şifre (Interior Cipher): nr. 50/141, 52/93, 52/51, 52/102, 52/235, 52/249, 52/255, 52/266, 52/286, 52/282, 52/297, 52/338, 53/21, 53/48, 53/93, 53/85, 53/113, 53/129, 53/303, 53/200, 53/201, 53/295, 53/273, 53/289, 53/305, 53/312, 53/326, 54/10, 54/9, 54/7, 54/51, 54/39, 54/54, 54/55, 54/64, 54/83, 54/84, 54/136, 54/150, 54/156, 54/163, 54/158, 54/162, 54/202, 54/221, 54/189, 54/203, 54/226, 54/222, 53/152, 54/267, 54/254, 54/287, 54/301, 54/308, 54/315, 54/346, 54/368, 54/393, 54/412, 54/420, 54/413, 54/406, 54/427, 54/439, 54-A/181, 54/381, 54-A/251, 54-A/252, 54-A/328, 54-A/325, 54-A/368, 54-A/382, 55/20, 55/19, 55/21, 55/47, 55/59, 55/49, 55/48, 55/42, 55/43, 55/63, 55/55, 55/18, 55/92, 55/106, 55/107, 55/292, 55/296, 55-A/77, 56/27, 56/94, 57/32, 57/24, 57/71, 57/51, 57/54, 57/89, 57/86, 57/82, 57/105, 57/116, 57/110, 57/135, 57/140, 57/136, 57/227, 57/317, 57/309, 57/345, 58/1, 58/2, 58/38, 60/45, 60/48, 60/224, 60/230, 61/2-290, 62/221, 62/223, 63/60, 63/75, 63/72, 63/110, 63/119, 63/135, 63/142, 63/157, 63/178, 63/306, 63/307, 65/4, 65/32-1, 65/100, 65/101, 65/176, 66/229, 68/95, 69/58, 69/62, 69/86, 69/196, 69/245, 69/250, 69/252, 69/260, 69/262, 70/6, 70/18, 70/92, 95/32, 95/52, 95/85, 95/124, 95/130, 95/137, 95/163, 95/209, 95/226, 95/225, 95/256, 95/261, 95/262, 95/277, 96/1, 96/7, 96/76, 96/117, 96/127, 96/195, 96/214, 96/220, 96/230, 96/248, 96/279, 96/303, 98/59, 98/319, 99/35, 99/124

b) Dahiliye Emniyyet-i Umûmiyye (Internal General Security): 2. Şb. 68/80, 68/81, 68/77, 68/75, 68/93, 68/94, 68/90, 68/88, 68/92, 68/95, 68/96, 68/99, 68/78, 68/73, 68/72, 68/100, 68/66, 68/79, 68/67, 68/84, 68/71, 68/69, 68/70, 68/89, 68/14, 68/15, 69/34, 68/101, 68/12, 69/6, 69/7, 69/9, 69/8, 68/74, 68/41, 68/36, 69/5, 2/227, 2/41, 5/27

c) Komisyon-ı Mahsûs (Special Commission): 3/18, 1/337, 3/41

2- Hâriciye Nezareti Evrakı (Documents of the Ministry of Foreign Affairs):

a) Harb-i Umûmî (General War): Kr. 108, record sequence nr. 122; Kr. 122, record sequence nr. 6; Kr. 122, record sequence nr. 4; Kr. 109, D.1/7, 109/3, 173/5, 178/20

b) Hukuk Müşavirliği İstişare Odası (Office of the Legal Adviser): 108/2

c) Mütareke Evrakı (Armistice Documents): 5/326, 8/342, 43/16, 43/17, 43/2-17, 43/30, 43/34, 43/61, 57/4, 71/11

d) Siyasi Kalemi (Political): 53/2

3-Meclis-i Vükela Mazbataları (Cabinet Minutes):

198/163, 207/73, 213/54, 213/60, 213/62, 217/473, 217/593

TABLE OF CONTENTS

	<u>Page</u>
PREFACE	V
FOREWORD	VII
ABBREVIATIONS	XXIX
DISTRIBUTION OF PUBLISHED DOCUMENTS ACCORDING TO THE FUND THEY BELONG TO IN THE OTTOMAN ARCHIVES	XXXI
TABLE OF CONTENTS	XXXIII

CHAPTER I INTRODUCTION

OVERVIEW OF TURCO-ARMENIAN RELATIONS THROUGHOUT HISTORY	3
a- Reasons for the deportation and the measures taken	6
b- Taking and initiating the deportation decision	8
c- Regions where the deportation decision was implemented	10
d- Areas where Armenians were deported	10
e- Armenians not subject to deportation	11
f- Problems faced during deportation	12
g- Allocation of funds for the deportation	12
h- Condition of the Armenians' immovable properties	13
i- The discontinuation of deportations	14
j- Armenians after deportation	14
k- Permission given to those Armenians wishing to return	14

CHAPTER II SUMMARY AND TRANSCRIPTION OF DOCUMENTS

Document <u>Sequence No.</u>	<u>Page</u>
1- The World War and the Turco-Armenian Question	19
2- The deportation of the Armenians of Dörtöy	22
3- Atrocities perpetrated against the Muslims and prisoners of war in the Caucasus	22

Document Sequence No.	Page
4- Russian and Armenian cruelties towards the Ottoman prisoners of war	23
5- Atrocities perpetrated against the Muslims and prisoners of war in the Caucasus	24
6- Deportation of the refugees of Aintab to Zeitun	25
7- The end of the deportation of Armenians to Konya, and their subsequent deportation to Aleppo, Zor and Urfa	26
8- The deportation of Armenians who were sent from Haydarpasha by train to Ayaş and Çankırı	26
9- Determining the number of Armenians in order to ascertain the amount of funds to be expended for the Armenians who were sent to Konya	27
10- The dismissal of Armenian officials who are revolutionary committee members and who have proven to be disloyal	28
11- Allowing some Armenians who were sent to Çankırı, to return to İstanbul	29
12- That Diran Kelekyan may reside in any province he wishes outside of İstanbul	30
13- The deportation of the Armenians of Zeitun	30
14- The expulsion and deportation of Armenians who are numerous in the provinces of Van and Bitlis	31
15- The drafting of books showing the names and occupations of Armenians in Ayaş and Çankırı	32
16- The number of Armenians expelled from Haçin, Dört Yol, etc., and their destinations	33
17- The deportation decision of the cabinet	33
18- Deportation of the Armenians who were removed from Erzurum, to the south of Urfa and Mossul and to the sanjak of Zor	35
19- Resettlement of the Armenians of the province of Van, to Mossul, Zor and Urfa	36
20- Procedures to be implemented regarding Christians who are allies of the enemy and Muslims who collaborate with them	37
21- Providing information on the situation as Armenian villages are evacuated	38
22- The deportation of the Armenians of Erzurum because of its proximity to the Russian border	38
23- Payment of the Armenians' food and lodging expenses from the fund allocated for the refugees	39
24- That the debts of deported Armenians will not be claimed	40
25- Implementation of the deportation procedures in areas where Armenians are numerous	40

Document Sequence No.	Page
26- Sending Azadamard Hacı Hayk Tiryak, an Armenian revolutionary committee member, to Ayaş.....	42
27- Letting the Armenians who reside due to commercial and similar (activities), stay.....	42
28-That it is not appropriate for the 500 Armenians of Ezine to stay there and to deport them to other locations.....	43
29- The goods and possessions left behind by Armenians who emigrated, and the Armenians whose deportation has been postponed.....	44
30- The Armenians who were sent from Develi to Aksaray.....	45
31- The money order sent in response to the instructions relating to the settlement of Armenians and their food and lodging expenses	45
32- That it is requested that an American member be sent in order to assist the Armenians of Zeitun who were deported to Konya	46
33- That it is not appropriate to deport Armenians from provincial subdivisions and other related areas outside Küçük İncesu	47
34- Protecting the deported Armenians on the roads and punishing those who attack them	47
35- That Armenians deported from Erzurum were attacked; that the necessary preventive measures be taken for their protection	48
36- The deportation of the Armenians of Suşehri; and not to deport the Armenians of Sivas.....	49
37- The deportation of the Armenians of Sis.....	50
38- That it is not possible to immediately transport ten thousand refugees	50
39- The investigation of the situation of the deported Armenians	51
40- That the Armenian Catholic missionaries remain in Erzurum	52
41- The expulsion of the Armenian plenipotentiary	52
42- Settling the Armenians to the west of the Baghdad line	53
43- Settling the Armenians to the east and south of the Baghdad line	53
44- Giving information on the settlement areas of the Armenian inhabitants	54
45- Settling the Armenian children in orphanages	55
46- That the deportation of Armenians be carried out in security	55
47- The situation of the homeless Armenian children	56
48- Settlement of Greeks in Armenian and Greek villages.....	57
49- Attacks by Dersim bandits on Armenian convoys	57
50- Protecting the goods of deported Armenians	58
51- Lodging of refugees in Armenian villages	58
52- The distribution of the inhabitants in the war regions	59

53- That the Armenian officials in the Public Debts will remain where they are	60
54- Protecting the abandoned properties and recording them in the books	60
55- That there is not sufficient information on deported Armenians	61
56- Conflicts between Muslims and Armenians within the Urfa district	61
57- Armenians deported from Ordu, Perşembe, Ulubey, Görele, Tirebolu, Sürmene and Trabzon	62
58- Deportation of Armenians who converted to Islam	63
59- With the exception of those Armenians who are tradesmen and merchants, expelling the Armenians who are members of revolutionary committees	64
60- The travel ban imposed on Armenians and ruling on the request of an Armenian who is a Bulgarian citizen, to go to Bulgaria	65
61- Harvesting the crops in areas from where Armenians have been expelled	66
62- Expanding the area where Armenians will be settled, and to settle them based on a ratio of 10% of the Muslim population	67
63- Expanding the areas allocated for the settlement of Armenians	67
64- That Armenians may sell their movable properties to Muslims	69
65- Giving information on the individuals who, among the deported Armenians were employed at the Régie	69
66- Determining the debts of deported Armenians and protecting their goods	70
67- That the travel ban for Armenians does not pertain to those who are not Ottoman subjects	71
68- Providing information on the places and names of deported Armenians	72
69- Procedures to be carried out regarding the effects of deported Armenians	72
70- Because Armenians settled in the sanjak of Zor have surpassed 10% of the population, that deportation to that area be ceased	74
71- That allegations of a massacre be investigated and that preventive measures implemented for Armenians are not implemented for the Christian population	75
72- That Armenians who have converted to Islam be also expelled	76
73- Deportation of Armenian soldiers to worker battalions	76
74- That publications not be published without permission regarding matters that pertain to state policy	77
75- That Armenians between 16-60 years not be let outside the country	78
76- That Catholic Armenians not be deported	79

Document Sequence No.	Page
77- That the entries and exits to and from the country be regulated throughout the mobilization.....	79
78- Ascertainment of the news about the deportation of Greeks together with the Armenians.....	80
79- The distribution of Armenian families without a male member and of young children.....	81
80- Payment of debts and credits of deported Armenians.....	82
81- Protecting the movable properties of deported Armenians.....	82
82- Those who converted to Islam, those who got married and the inheritance matters of the children.....	84
83- That Protestant Armenians not be deported.....	84
84- That Armenian members of parliament and their families not be expelled.....	85
85- That the deportation of photographer Papazyan of İstanbul be postponed.....	86
86- Problems faced during the deportation of Armenians.....	86
87- The areas where Armenians will be deported.....	87
88- That the Armenians of Antalya not be deported.....	88
89- That Armenian children in Bilecik Muratça not be deported.....	89
90- That officials and other workers working for the railroad not be deported.....	89
91- That teachers and children not be deported.....	90
92- That the children in the Haruniye orphanage not be disturbed.....	90
93- That the matter in the telegram sent from Yozgat be investigated.....	91
94- The deportation of the Armenians of Bitlis and Muş.....	91
95- That the families of soldiers and officers not be deported.....	92
96- Marrying the Armenian girls who have converted to Islam.....	92
97- The deportation to Aleppo of Armenians who arrived in Kütahya.....	93
98- That officials may buy houses from Armenians.....	94
99- The objectives and principles which must be kept in mind in the deportation of Armenians.....	94
100- Fighting between Armenian bands and the gendarmerie in Mamuretülaziz.....	95
101- That preventive measures be taken to prevent attacks by Armenian bands to Muslims villages.....	97
102- Protection and deportation of Armenians who have been gathered.....	98

103- That the correspondence of the American consul in Mamuretülaziz to the American ambassador in İstanbul, has been seen.....	98
104- That Armenians who are ill not be deported.....	99
105- The Armenians who have been deported from Aleppo	100
106- The Armenians located in Yozgat, Kırşehir, Haymana, Nallıhan and Sungurlu and the Armenians who have been deported from Ankara	100
107- Armenians who have been deported from İzmit.....	101
108- Armenians who have been deported from Eskişehir	102
109- Armenians who have been deported from Kayseri.....	102
110- Deportation of Armenians from Karahisar and Çay	103
111- Armenians who have been deported from Eskişehir	104
112- Armenians who have been deported from Diyarbakır, and that there are no Armenians left to be deported	104
113- There are no Armenians to be deported in Niğde	105
114- The Armenians deported from Mamuretülaziz and the situation of convoys who have gone from Sivas to Malatya and Urfa	106
115- That Armenians not be deported from Urfa	106
116- Armenians who have come to Damascus from Aleppo and who have been deported to various areas and Armenians in Hama and Humus	107
117- Deportation of Armenians to Mossul.....	108
118- Armenians to be deported from Karahisar.....	108
119- Deportation of Armenians in Ankara, Kalecik and Keskin	109
120- That the arrangements and the regulations that were announced regarding the deportation were not fully implemented	110
121- That the deportation of Armenians who arrived in Osmaniye was completed without incidents.....	110
122- Armenians who have been deported from Sivas	111
123- Foreigners and Armenians who have been taken out of Konya	112
124- Armenians who have been deported from Konya	112
125- Armenians who have been deported from Konya	113
126- The deportation and expulsion of the Armenians of Cebel-i Bereket and Dörtöl	113
127- Armenians who have been deported from Konya	114
128- The lodging and feeding of the population who migrated from Dimetoka and vicinity	114
129- That the relatives of Aram Efendi in Aleppo be provided comfort	115

<u>Document Sequence No.</u>	<u>Page</u>
130- That the refugees who are dying because of fever and dysentery or other epidemics be immediately relocated at their special locations	116
131- That the refugees who are dying because of fever and dysentery be relocated at their special locations	116
132- That Armenians who pay the travel expenses may leave	117
133- Armenians who are in Konya to be sent to Kütahya.....	118
134- Armenians who are in the Karahisar and Çay stations	118
135- Settlement of Armenians who have served well during the Aleppo deportation, to other areas	119
136- Armenians who have been deported from Konya	119
137- Armenians who have been deported from Akşehir and Konya.....	120
138- Armenians sent from Diyarbakır	120
139- Armenians deported from Konya	121
140- That the Armenians of Konya not be deported before instructions arrive	122
141- Request for permission to work for the Armenian officials in the Ottoman Bank in Adana	122
142- That the Armenians in the province of Kastamonu not be expelled	123
143- The dismissal of the kaymakam (district official) of Tenos who acted contrary to rules	124
144- The dismissal of the kaymakam (district official) who acted contrary to rules during the Armenian deportations	124
145- Providing food for the Armenian convoys	125
146- Halting the deportation of Armenians	126
147- Assisting Muslims whose houses were burned down	126
148- Leaving Begos, the nephew of Agop Boyacıyan Efendi, in Konya	127
149- Preventing the attacks during deportation.....	128
150- Deportation of Armenians from Birecik	128
151- Settling the families of Catholics, Protestants and soldiers to appropriate locations	129
152- Feeding the Armenians deported to the area of the Fourth Army	130
153- Dispatching the gendarmerie who acted inappropriately to the military court	130
154- Providing bread to the Armenians	131
155- The areas where Armenians will be settled	132
156- A new member has been appointed to the commission of preventing the abuses during the deportation of Armenians	132

Document Sequence No.	Page
157- Armenians who arrived in Zor via Aleppo	133
158- Armenians of Aintab and İzmit who arrived in Zor	134
159- The Armenians of Aintab, Tekfurdağı, Karahisar and Akşehir who reached Zor	134
160- The Armenians of Mar'aş, Bursa and Adapazarı who arrived in Zor	135
161- The Armenians of İzmit and Samsun who arrived in Zor	135
162- The deportation of Armenians to Aleppo, Syria and Kirkuk	136
163- Sending the book indicating the number of Armenians in areas that are under the jurisdiction of Konya	136
164- The number of Armenians employed in the railroad who are exempt from deportation	137
165- Providing information on Armenian employees in the Public Debts and the Régie who are exempt from deportation	138
166- That Armenians are not taken out of the provinces where they are located	139
167- That Armenians even carrying special permission issued by civil administration are not permitted to walk and ride about	139
168- The Armenians' smuggling large amounts of funds to Switzerland	140
169- That Armenians who have not betrayed and who have no relations with revolutionary committees not be deported	142
170- That the deportation of Armenians be ceased	143
171- The report to be prepared by Abdülahad Nuri Bey, the Director of Deportations	144
172- Providing information on the situation of Armenians remaining within the province	145
173- The feeding and lodging of Armenian families	145
174- Return of Armenian workers to Mar'aş	146
175- The number of Armenians who have not been deported, who have arrived from other areas and who are on their way	147
176- Providing information on the number of Armenians	148
177- Protection of the Armenians by the sanjak governor of Mar'aş	149
178- Dispersing the Armenians of Balıkesir to the appropriate villages	149
179- The feeding and lodging of homeless Armenians	150
180- Providing information on the sites where Armenian families are set up, and on those who are foreign nationals	151
181- Returning the deported Catholics to their areas	152
182- Settling the orphans of those to be evacuated, in orphanages	153
183- The deportation of foreign Armenians in Aleppo	153

184- The deportation of foreign Armenians in Aleppo.....	154
185- That the commissions to classify abandoned properties have been annexed to the Ministry of Finance	155
186- The return of the relative of Hırlakyan Efendi to Mar'aş.....	156
187- Relocating the foreign Armenians in Aleppo to Zor.....	156
188- Treating the Armenians in accordance with the instructions	157
189- Returning the Armenian woman in Rakka and her two daughters to Aleppo	158
190- Relocating the dangerous and revolutionary Armenians in Konya to Zor	158
191- The feeding of the Armenian orphans.....	159
192- Settling the Armenian girls with their families or in Darüleytam	160
193- That the Armenian railroad officials and temporary employees not leave their areas without permission	161
194- Investigating the location of Armenians sent from İzmir to be deported to Mossul	162
195- Providing information on the number and names of Armenians who are dangerous and who must be expelled	163
196- Giving permission to the Armenians who have been announced to leave.....	163
197- Feeding the homeless and destitute Armenians	164
198- Sending a book indicating the activities of the Armenians, members of revolutionary committees, who have been expelled.....	165
199- Distributing the worthless possessions of Armenians who left Çanakkale	165
200- Relocating the revolutionary committee members who were sent from İzmir to Mar'aş.....	166
201- The relocation of Armenian revolutionaries from İzmir to Zor.....	167
202- The destinations of the Armenians to be relocated	167
203- Providing for the needs of the refugees in Yozgat who are naked, destitute and without any fuel.....	168
204- Providing allowance for the Armenians to be sent to Zor	169
205- Reasons for the deportation of Armenians	169
206- Payment of debts to the Ziraat Bank from the abandoned real property and land.....	180
207- Relocating the Armenians who collaborated with the Armenian revolutionaries in Geyve.....	181
208- Expelling five dangerous Armenians outside the district.....	184

Document Sequence No.	Page
209- That Armenians are allowed to return	185
210- Preventive measures taken for the inhabitants who will be returned to their countries	186
211- Preventive measures taken regarding the deportation of Armenians	187
212- Returning the Greeks and Armenians to their communities	188
213- Assisting the return of Armenians and meeting their needs	190
214- Matters to be taken into consideration regarding the return of the Armenians	191
215- The return of the Armenians to their countries	193
216- Role of Liman von Sanders in the relocation of Armenians	193
217- The removal of Greeks from the vicinity of Ayvalık	195
218- That Haçador Bezzazyan was paid.....	196
219- That a delegation be sent for the investigation of those who committed crimes during the deportations, and that their expenses be met	197
220- That those who committed crimes during the deportations be tried by military courts.....	199
221- That the expenses of the delegations supervising the deportation and the return of Armenians, be met from the mobilization funds	201
222- That Greeks who have committed crimes and escaped to Greece and to other foreign countries be banned from returning to the Ottoman lands	202
223- That a commission consisting of impartial jurists be established to investigate the deportations	204
224- To assist the neediest of the returning Armenians	204
225- Treatment of Armenian children	205
226- The deportation of Armenian women, children and the sick by vehicle.....	211
227- Explaining the regulations relating to the assistance provided to the frail Armenians in the villages	212
228- Paying the expenses relating to the deportation and feeding of Armenians	213
229- The travel allowance to be given to Armenians subject to being relocated.....	213
230- Ensuring the protection of Armenian orphans.....	214
231- Assistance provided to Greeks and Armenians	215
232- Providing the expenses of the delegation that will go to Anatolia	216
233- The return of the possessions of Greeks and Armenians who have returned	217

Document Sequence No.	Page
234- The investigation by the joint committee of the situation of Armenians and Greeks.....	218
235- Investigating the complaints regarding Armenian orphans	219
236-That the Muslim refugees and emigrants not be wronged	220
237- That the expenses be paid out of the mobilization fund	221
238- That the relocation of Armenians en masse not be allowed	222
239- The reason for a second request for funds for Arab, Greek and Armenian families.....	222
240- That Greeks who were removed from their villages be allowed to return.....	223
241- The deportation of Armenians whose postponement is not appropriate	224
242- Paying the expenses of the commission that will investigate the feeding, dispatching and lodging condition of the returning Greeks and Armenians	225
243- That the Armenian children who are with Muslim families be delivered to the commission consisting of Armenians	226
244- The return of the real estate and land of Armenians who have returned to Yalova and Laledere	227
245- Paying the expenses of the priest Simpat Efendi	228
246- The return of the properties of Armenians and Greeks who were relocated	228
247- Investigation of those who mistreated Armenians during the deportation	230
248- Investigating the claim that Tal'at Bey, the kaymakam of the kaza of Keskin, killed Armenians	230
249- Returning the possessions that were temporarily transferred to government offices, to their owners	231
250- Returning the non-Muslim children to their relatives or to their communities	232
251- Feeding the returning Armenians	234
252- Returning two Armenian children who were circumcised	234
253- Request to return to Aintab the officials under arrest who were dispatched to Aleppo due to the deportation matter	235
254- Assistance provided to the Armenian and Greek refugees	236
255- Exempting Armenians and Greeks from some taxes	241
256- Providing food for the Armenians.....	243
257- Bringing back Artin Efendi's family who was dispatched	243

Document Sequence No.	Page
258- Providing assistance to individuals investigating the return of Greeks and Armenians	244
259- Handing over the possessions of those who have returned to their lands	245
260- The return of those who escaped to Germany	245
261- Regarding the denial of the proposal to establish investigative commissions	253
262- Settlement of Armenian widows and orphans	254
263- That money was sent for the return of Armenians to their lands	254
264- The dispatching of refugees free of charge	255
265- Trying those who committed crimes during the deportations	257
266- The Armenian industrialist Mardiros applies to the court for the return of his properties	259
267- That the claims that the Greek and Armenian inhabitants were attacked, are unfounded	261
268- The report of Mehmet Münir Bey, the legal advisor, on the activities of Armenians and the reasons for the deportations	266
269- The letter of Bishop Kendifyan from Diyarbakır about the activities of Armenians	269
270- The policy to apply to those who got mixed in the deportation matter and who are under arrest	272
271- Request for amnesty by the British political monitor for Ahmed Refik	273
272- Exempting the Armenians from tax	274
INDEX	277
BIBLIOGRAPHY	291
LIST OF SUBJECTS RELATIVE TO DOCUMENTS (in alphabetical order)	293
CHAPTER III: PHOTOCOPIES OF DOCUMENTS	295

CHAPTER I

INTRODUCTION

INTRODUCTION

A- OVERVIEW OF TURCO-ARMENIAN RELATIONS THROUGHOUT HISTORY

Relations between Turks and Armenians, who were at that time subjects of the Byzantine Empire, first began during the exploration of Anatolia undertaken by the Seljuk ruler Alparslan's father Çağrı Bey in 1015-1020, and they increased as a result of the rapid Turkification and Islamization of Anatolia following the Seljuk victory at the Battle of Manzikert in 1071.

The Armenians, as the other non-Muslims, whether under the Great Seljuk state, or under the various Turkish principalities subsequently established in Anatolia, or later under the Ottoman Empire, continued to practice their religious beliefs and activities, in accordance with Islamic law, and benefited from a climate of tolerance without being subject to persecution or pressure.

During the period when the Ottoman State began to weaken and crumble, problems with various minority communities began to occur as a result of the foreign powers provoking and manipulating the minorities for their own economic and political interests.

This policy adopted by the European states became known as the "Eastern Question". The Armenian Question is one of the links in this chain.

The Eastern Question pertains to the break up and partition of the Ottoman lands by the imperialistic and colonial European states, under the pretext of protecting the rights of the Christian subjects of the Ottoman Empire. In support of this goal they constantly demanded privileges, autonomy and independence for the Ottoman Christians. In the wake of the French Revolution, they actively began encouraging nationalism on the part of various Ottoman Christian peoples in order to weaken and ultimately dismember the state. Ultimately they were to succeed in this goal.

European states began to easily interfere in the internal affairs of the state as a result of the concessions they obtained from the Ottoman State, and to

incite the Christian subjects. The 1877-8 (h. 1893) Russo-Turkish war which erupted as a result of these provocations, ended with Russia's victory.

Just as the Christians of the Balkans gained their independence following the Aya Stephanos and Berlin Treaties, it was now the turn for the Christians of Anatolia. The imperialist powers chose the Armenians.

Russia's approach to the Armenian question was more systematic as evidenced by the establishment in 1816 of the Armenian Eastern Languages Institute in Moscow. Russia formed the province of Armenia by uniting the Khanates of Revan and Nahçıvan it gained through the Türkmençay Treaty it signed in 1828 after it won the war it waged with Iran in 1826-1828. It subsequently enabled the Armenians of Iran to migrate to the newly established province.¹

Some of the Armenians who betrayed the Sublime Port during the 1828-1829 Ottoman-Russo war had enlisted in the Russian army, and some of them had facilitated the surrender of Erzurum, and some had participated in the torturing of its Muslim inhabitants.²

Russia, which had now established its supremacy in the Caucasus, also wanted the Armenians of Anatolia to migrate to the newly-formed Armenia, and in spite of the refusal by the Sublime Porte to give permission, there were some who migrated.³

Later, after articles pertaining to Armenians were included in international agreements, Armenian revolutionary parties and associations began to be established both inside and outside the country.

In 1878 the Black Cross Association was established in Van. In 1880 the associations established in Armenia under Russian rule, had begun sending arms to the Armenians of Anatolia.⁴ In 1881 the Defenders of the Motherland Association (Pashtpan Haireniats) was established in Erzurum. Its goal was to provide arms and ammunition to the Armenians in order to protect them from so-called attacks.⁵ The common goals of the Revolutionary Armenian Party established in Van in 1885, the Marxist Armenians Party (revolutionary Hintchak

¹ Kemal Beydili "1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşında Doğu Anadolu'dan Rusya'ya göçürülen Ermeniler" (Armenians sent to Russia from Eastern Anatolia during the Ottoman-Russian war of 1828-1829) Belgeler nr. 17(1988) s.366

² Ibid., pp.383-85, 412, 419, 436

³ Ibid., p.387

⁴ Kamuran Gürün, *Ermeni Dosyası*, Ankara 1983, p.66.

⁵ Kamuran Gürün, *Ibid*, p.129; Nejat Göyünç, *Osmanlı İdaresinde Ermeniler (Armenians under Ottoman Rule)*, İstanbul 1983, p.42

party-1890) founded in Geneva in 1887, the Armenian Revolutionary Federation (Dashnaksutun) established in Tiflis in 1890, may be summarized as: engaging in propaganda, inciting the Armenians, instigating rebellions, forming revolutionary bands, arming the population with the intent of achieving independence through revolution.

These organizations not only opened branches outside the country in Russia, Iran, Europe and the U.S., they also secretly organized in Ottoman lands. The American party opened branches in İstanbul, Trabzon, Muş and Bitlis⁶, the Hintchak Party, in İstanbul, Bafra, Merzifon, Amasya, Tokat, Yozgat, Arapkir and Trabzon.⁷ Dashnaksutun organized in İstanbul and in eastern Anatolian cities. Once these associations were organized in Turkey, acts of terror began occurring one after the other.

There had been no pressure from the government which would motivate the Armenians to rebel, indeed, they enjoyed social, economic, religious, political, administrative and cultural freedom on Ottoman lands. Nor did they constitute a majority of the population in a single Ottoman province. Despite these facts, the relations between the Armenian and Turkish communities continued to deteriorate as a result of the acts of terror instigated by the Armenian revolutionary organizations via their bands and associations fueled by the provocations of Great Britain and Russia.

The first serious incidents occurred in 1890. Events which erupted as a result of the provocations of the Armenian community by members of the Defenders of the Motherland Association in Erzurum in June, and by members of the Hintchak Party in Kumkapı in İstanbul in July, brought two communities that had been living in peace for centuries, into opposition with one another.⁸ These incidents in which ten people died on both sides, were portrayed in the European press as an Armenian massacre. This was the beginning of attempts in Europe to shape a pro-Armenian and anti-Turkish public opinion.

Armenians, in addition to incidents created in many parts of the country, also instigated serious rebellions in Sassoon and Van. In order to ensure the continuing interest of the foreign powers in their efforts, the rebellion instigated by the Dashnak and the Hintchak committees in Van in 1896 ended with the death of 418 Muslims and 1.715 Armenians.

⁶ Kamuran Gürün, *Ibid.*, p.63-64

⁷ Kamuran Gürün, *Ibid.*, p.132

⁸ Esat Uras, *Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi (Armenians in History and the Armenian Question)*, İstanbul 1976, pp. 458-64; Kamuran Gürün, *Ibid.*, pp. 140-44

In the meantime, Great Britain, Russia and France continued to exert pressure on the Ottoman government on the subject of implementing reforms promised in the earlier treaties of San Stefano and Berlin (1878).

The concessions granted by the members of the Committee for Union and Progress *İttihatçiler-Unionists "İttihat-ı Anasır"* benefited the Armenians following this group's successful revolution in 1908. Since the new constitutional monarchy government had lifted Abdülhamid II's ban on the importation of weapons, Armenians were able to rapidly arm themselves. Following the "March 31st Incident" in İstanbul, Armenians began an insurrection in Adana. As always, this incident was portrayed in Europe as "the Armenians are being killed."⁹

a- Reasons for the deportation and the measures taken

After entering World War I, when the Ottoman government discovered that the Armenian committees were collaborating with the Russian enemy and that rebellions were breaking out one after another in Anatolia, it did not implement appropriate preventive measures, thinking that the events would eventually die down.

However, as the Armenian atrocities increased, the Minister of the Interior Talat Paşa, warned the Armenian Representative from Erzurum, Vartkes Efendi, that serious measures would be taken should the Armenians continue to collaborate with the enemy.¹⁰ Talat Paşa had also stated in a secret order sent to the eastern provinces in December, 1914, that there were plans being developed to send the numerous foreign organizations involved in the education of Armenians, as well as their officials, to other regions during the war.¹¹

Up until the eruption of the Van Rebellion in the Spring of 1915, the Ottoman government attempted to prevent the activities of the Armenian committees through various ineffective measures. The event that had preoccupied the government the most was an Armenian uprising in Zeitun. The events in Zeitun were also affecting Aintab and its vicinity.

The government, as a preventive measure, deported from Zeitun, Maraş and vicinity, some Armenians who posed a threat, to Konya. But this plan was

⁹ İ. H. Danişmend, *Kronoloji (Chronology)*, 4, pp.373-374

¹⁰ *Ermeni Komitelerinin Amal ve Harekât-ı İhtilâliyesi*, pp. 235-237

¹¹ BOA. DH. ŞFR, nr. 14/119

soon abandoned as the revolutionaries thus deported formed a large group in Konya and united with other Armenians in the area and constituted yet a further threat. It was then decided to deport other revolutionaries to the region lying to the southeast of Aleppo and to Zor and to the vicinity of Urfa.¹²

Talat Paşa, the Minister of the Interior, in a secret cipher he sent to the governor of the sanjak of Maraş on 23 April 1331 (6 May 1915) ordered the expulsion of all inhabitants of Zeitun when the incidents started by the Armenians of that region did not subside.¹³

At a time when the Ottoman state was struggling for its very existence, the Armenians were engaging in activities that were designed to aid the enemies both at the front and behind the lines. There were even signs that they were preparing a large scale rebellion. Faced with this situation, on 10 R. 1333 (25 February 1915) the Supreme Military Command sent a circular to all units, pointing out that in various areas Armenians were forming bands, that they were deserting from the army engaging in banditry, that large amounts of weapons and bombs had been found during searches, that these indicated that they were preparing for a rebellion, and that to counter this threat the following measures were to be implemented: Armenian privates will not be employed in the mobile army and in the armed services, commanders will resist armed attacks, when necessary, they will declare martial law, a vigilant watch will be kept everywhere, searches will not be conducted in areas where there is no planned operation and loyal subjects will not be harmed in any way.¹⁴

It was viewed that dismissing Armenian police officers and civil servants employed in many parts of Anatolia, all of a sudden, would be impracticable. Nevertheless, the Ministry of Interior issued an order to the provinces on 16 Ca. 1333 (1 April 1915) to send the Armenian police officers and civil servants who were not trusted and whose participation in incidents had been proven, to suitable areas or to provinces without sizable Armenian populations.¹⁵

The Ottoman government, after having been patient for nine months following the general mobilization, was finally forced to take sound measures vis-à-vis the Armenians. In the wake of the eruption of the Van Rebellion, on 9 C. 1333 (24 April 1915) the government sent a secret circular to provincial and

¹² BOA. HR. ŞFR, nr. 52/102

¹³ BOA. DH. ŞFR, nr. 5V286

¹⁴ Tarih Boyunca Ermeni Meselesi (The Armenian Question Throughout History), pp. 185-186

¹⁵ BOA. DH. ŞFR, nr. 51/192; BOA. DH. ŞFR, nr. SZ/249-52/285

sanjak governors with the aim of disbanding the revolutionary committees which had initiated these incidents and which had armed the Armenians. In this circular it requested that the Armenian committee headquarters be closed, that their files be seized and that the committee leaders be arrested.¹⁶ Following the circular sent by the Supreme Military Command to all units on II C. 1333 (26 April 1915), 2. 345 individuals were arrested.¹⁷ It is these arrests that are the basis for the annual commemoration of April 24 by Armenians as a day of massacre. Some of the individuals who were arrested were settled in Ankara and Çankırı.¹⁸ A temporary law that was passed also required that all provinces seize the arms being held by non-Muslims, and particularly by Armenians.¹⁹

b- Taking and initiating the deportation decision

While the rebellion in Van was continuing unabated, in other regions, Armenians were also rebelling and attacking Muslim villages and killing their inhabitants. Because the Turkish army was at the front, it could not prevent the attacks that were occurring behind the lines. As a solution, Enver Paşa, the deputy commander-in-chief, sent the following communiqué to Talat Paşa, the Minister of Interior on 17 C. 1333 (2 May 1915):

"Armenians around Lake Van and in certain areas known to the Governor of Van, are assembled and ready in order to continue their rebellions. I am of the opinion that the Armenians who are assembled should be taken out of these areas and that the rebellious centers be disbanded. According to the information provided by the 3rd Army Command, on 5 L. 1333 (20 April 1915), the Russians have begun forcing the Muslims living inside their borders, into our country, in a wretched and destitute condition.

In order to prevent this and also to achieve the goal mentioned above, it is necessary to send these Armenians and their families across the Russian borders, or to disperse these Armenians and their families to various locations within Anatolia. I request that the most appropriate of these two be chosen and implemented. If there is no drawback, I would prefer that the insurgents and their families and the inhabitants of the regions in revolt be sent outside our

¹⁶ BOA. DH. ŞFR, nr. 52/96, 97, 98

¹⁷ Kâmuran Gürün, *Ibid.*, p.213

¹⁸ BOA. DH. ŞFR, nr. 52/51; nr. 52/255; nr. 52/266

¹⁹ BOA. HR. ŞFR, nr. 52/188

borders and that they be replaced by Muslims coming from outside our borders."²⁰

Enver Paşa, with this communiqué, wanted the rebellious Armenians to be dispersed in such a way that they would not be able to instigate rebellions. Again, according to this communiqué this measure was to be implemented only vis-à-vis the Armenians in regions where rebellions and incidents were instigated. Indeed, this is how the order was implemented as well.

Talat Paşa, the Minister of Interior, faced with the seriousness of the situation, initiated the deportation of Armenians before a temporary law was passed and without the decision of the cabinet, taking full responsibility.²¹

Talat Paşa initially wanted to remove the Armenians located in the regions of Van, Bitlis and Erzurum from the war zone, and asked that the concerned provincial governors implement this immediately by cooperating with the 3 rd and 4 th army commanders.

As a result of pressures exerted by Russia, Great Britain and France, claiming that Armenians were being killed in Eastern and Southeastern Anatolia, Talat Paşa realized that he could not longer assume full responsibility for the deportations. The following day he submitted a note to the office of the Grand Vizier on 13 B. 1333 (27 May 1915), requesting "a provisory law regarding the measures to be adopted by the military authorities for those who oppose the acts of the government during wartime".²²

Thus, the deportation matter was transferred to the army, and commanders were given the authority to destroy the armed attackers and rebels who were undermining the public order, with their attacks and rebellions, and to deport and relocate individually or en masse, the inhabitants of villages and towns who had spied for the enemy and betrayed the country.

The possessions of Armenians subject to deportation were protected by a regulation published on 27 B. 1333 (10 June 1915)²³. The commission of abandoned properties (Emval-i Metrûke Komisyonu) was established for this purpose.²⁴

²⁰ ATBD, December 1982, Number 81, Document 1830; BOA. DH. ŞFR, nr. 52/282

²¹ Meclis-i Vükela Mazbatası, 198/163

²² Yusuf Hikmet Bayur, Türk İnkılabı Tarihi, Ankara 1963, III/3, p. 40; Gürün, Ibid., p. 214

²³ ATBD, December 1982, number 81, Document 1832

²⁴ BOA. DH. ŞFR, nr. 54/226

These commissions were to determine the possessions of Armenians in the evacuated villages and towns and were to maintain detailed records. One of the books was to be kept in local churches, one was to be handed to the local administration, and one was to be kept by the commission. The perishable goods and the animals were to be sold in auction and the money obtained from them was to be safeguarded. In areas where there was no commission, this duty was to be performed by local officials. Both the commission and the local administrations were to be responsible for the safekeeping of these properties until the Armenians returned.

c- Regions where the deportation decision was implemented

The deportation decision was implemented in areas that would directly endanger the security of the fronts. It was implemented in the regions of Erzurum, Bitlis and Van²⁵, located behind the Caucasus and Iranian front, and in the regions of Mersin and İskenderun, behind the Sina front. The Armenians in these regions were collaborating with and aiding the enemy. Later this decision was extended to include Armenians in other provinces who were instigating rebellions and aiding the Armenian revolutionary committees.

d- Areas where Armenians were deported

Following the deportation decision, the dispatching of the Armenians in convoys using various means, to the relocation areas was begun.

Before the deportation decision Armenians were dispatched to Konya from problematic areas such as Zeitun, Maraş and Haçin. However, because the Armenian population of Konya had thus increased and there was the possibility that they might engage in acts of rebellion, the policy of deporting to Konya was terminated by a ciphered telegram dated 1 C. 1333 (26 April 1915), and it was decided that the newly deported ones be transferred to the southeast of Urfa, Zor and Aleppo.²⁶

The government constantly monitored the number of Armenians in the areas they were sent to and ensured that they do not exceed 10% of the Muslim population.²⁷ Since it considered that the concentration of the deported

²⁵ BOA. DH. ŞFR, nr.52/282; nr.53/48; nr.53/93; nr.53/129; nr.54/51; nr.54/54

²⁶ BOA. DH. ŞFR, nr.52/235; nr.52/102; BOA. DH. EUM 2.Şb.68/90; 68/88; 68/92; 68/95; 68/96; 68/99

²⁷ BOA. DH. ŞFR, nr.54/308; nr.54/143

Armenians in one specific area would be detrimental, they were relocated in separate towns and cities.

Armenians were deported from Adana, Ankara, Aydın, Bolu, Bitlis, Bursa, Canik, Çanakkale, Diyarbakır, Edirne, Eskişehir, Erzurum, İzmit, Kastamonu, Kayseri, Karahisar, Konya, Kütahya, Mamuretülaziz (Elazığ), Maraş, Niğde, Samsun, Sivâs, Trabzon and Van, and were settled in Aleppo, Rakka, Zor, Kerek, Havran, Mossul, Diyarbakır and Cizre.

While transporting the Armenian convoys to the resettlement areas, routes that were close and not strenuous were selected and in addition care was taken to ensure the security and protection of the deportees.²⁸

e- Armenians not subject to deportation

The deportation decision did not affect all Armenians. Those who met certain criteria were exempt from this decision. These were the sick and the blind, the Catholics²⁹ and the Protestants³⁰, the soldiers and their families³¹, the civil servants, merchants³², some unskilled and skilled workers.

In addition to those serving as soldiers, officers, and in the medical corps of the Ottoman army, and their families, the Armenian officers employed in the branches of the Ottoman bank in the center and in the provinces, in the Régie, in the Public Debts³³ and in some consulates were exempt from deportation taking into account their loyalty and good behavior. Those who were disloyal and those who were members of revolutionary committees were dismissed and deported³⁴, orphans³⁵ and widows were also not deported and were settled in orphanages and villages where they were located. In addition, Armenians who were residing due to commercial and similar activities³⁶, Armenian parliamentarians and their families³⁷ were not deported.

²⁸ BOA. DH. ŞFR, nr.54/156

²⁹ BOA. HR. ŞFR, nr.54/55; nr.54-A/252; nr.55/292

³⁰ BOA. DH. ŞFR, nr.55/20

³¹ BOA. DH. ŞFR, nr.55/18; nr.55/292; nr.58/2

³² BOA. DH. ŞFR, nr.53/295

³³ BOA. DH. ŞFR, nr.54/221

³⁴ BOA. DH. ŞFR, nr.52/249

³⁵ BOA. DH. ŞFR, nr.55/19

³⁶ BOA. DH. ŞFR, nr.53/295; 54/287

³⁷ BOA. DH. ŞFR, nr.>

A later order requested that food and lodging be provided for those who were left orphaned during the deportations, and for those whose men folks had been deported or who were in the army.³⁸

f- Problems faced during deportation

Despite the wartime conditions, the government endeavored, using every possible means at its disposal to ensure that the deportation take place in an orderly and secure fashion and that the convoys not be harmed in any way.³⁹

For this reason, the preferred means of transportation was by train. In areas without a railroad, the government allocated vehicles and animals. Due to the continuous dispatching of soldiers and provisions to the front, from time to time there were amassments in train stations, which in turn caused breakdowns in the deportation of Armenians.⁴⁰ On the other hand, because this was the harvest season, it was also difficult to provide an adequate number of vehicles and animals, most of which were required for harvesting.

In addition, the government took steps to feed the deportee convoys, assuming that it might be difficult to find food in wartime and that they would thus suffer.⁴¹

g- Allocation of funds for the deportation

Şükrü Bey, the Director of Settlement of Tribes and Refugees was assigned, with orders to carry out the deportation in an orderly fashion, in addition to meeting the food and lodging expenses out of the Refugees Fund.

In order to meet all needs, the provinces of Konya, Adana, Aleppo, Suriye, Ankara, Mossul⁴² and the sanjaks of İzmit and Eskişehir were allocated a total of 2,250,000 kuruş as needed. Again additional allocations were made as they were needed.

³⁸ BOA. DH. ŞFR, nr.54/150; nr.54/163

³⁹ BOA. DH. ŞFR, nr.54/10; BOA. DH. EUM 2.Şb. 68/77 68/73

⁴⁰ BOA. DH. EUM Şb. 68/77

⁴¹ BOA. DH. ŞFR, nr.52/235; nr.53/30; nr.53/305

⁴² BOA. DH. ŞFR, nr.53/305

h- Condition of the Armenians' immovable properties

The immovable properties left behind by the deported Armenians were sold in their name at public auctions by the government and were later paid for through the Commission of Abandoned Properties.⁴³ It was first forbidden that government employees buy the abandoned properties and possessions, in order to prevent abuse, and later, they were free to purchase houses from Armenians, on condition that they pay their real value in advance. As it can be seen, the government did not allow that the properties of Armenians be plundered and made efforts that they be sold for their actual value.⁴⁴

The general communication dated 29 B. 1333 (11 August 1915) requested that the following measures be implemented:⁴⁵

1- Suspicious or unknown individuals should not be let into the evacuated area.

2- If any person has made a purchase from Armenians below its value, the sale should be invalidated and its real value should be determined and illegal gains should not be allowed

3- Armenians should be allowed to take whatever items they wish to take.

4- Among those items they will not be able to take, those items that may perish should by necessity be sold, and those that may not perish should be safeguarded in the name of their owners.

5- That the ownership of immovable properties not be taken away from their owners through rent, transfer and mortgage, and if contrary procedures have been carried out since the beginning of the migrations, they should be cancelled.

6- Acts of collusion regarding these properties should not be allowed.

7- That those who will be deported be allowed to sell their possessions (other than foreigners).

⁴³ BOA. HR. ŞFR, nr.53/303; nr.54/420

⁴⁴ BOA. DH. ŞFR, nr.55/107; nr.54/202

⁴⁵ BOA. DH. ŞFR, nr.54/381

i- The discontinuation of deportations

An order sent to the concerned Anatolian provinces stated that the deportations were temporarily halted as of 17 M. 1334 (25 November 1915) due to winter; later it was communicated that the Armenian deportations were ceased and that no further deportations were to take place for any reason.⁴⁶

j- Armenians after deportation

It appears that following the halt to the deportations, Armenians continued their efforts to establish an Armenia. They had established some committees to achieve their goal. It appears that Russians incited the Armenians of the Caucasus against the Ottoman state with various promises such as giving them land in territories they had occupied.

Armenians continued their revolutionary activities in the border regions and to molest the Muslim inhabitants by collaborating particularly with the Russian enemy in these areas.

k- Permission given to those Armenians wishing to return

Following the end of the First World War, the Ottoman government took new decisions regarding the deported Armenians and allowed the Armenians, if they wished to do so, to return. Every possible assistance was provided for the return of their immovable properties that had been safeguarded by the Commission of Abandoned Properties or that had been sold.

As can be seen, the Ottoman state continued to protect Armenians, as well as their rights and freedoms. The Ottoman Government had been forced to take the deportation decision because of factors that threatened the security of the state, such as the Armenians' betraying the state, their massacring the Muslim inhabitants and their instigating rebellions, being deceived by the provocations and incitements of the enemy.

Despite this, during and after the deportations, attention was paid that their safety be ensured and that their rights not be infringed upon. The government spent much money in this matter. In spite of this, there were many

⁴⁶ BOA. DH. ŞFR, nr.S7/135

who died during deportations in attacks by the Kurds and other bandits⁴⁷ or who succumbed to cholera or typhoid fever.⁴⁸ Those officials who acted negligently or inappropriately during the deportations were immediately punished.⁴⁹

The government had sent a delegation in order to examine these abuses and had appointed İsmail Hakkı Bey, a member of the Council of State, to lead it.⁵⁰

⁴⁷ BOA. HR. ŞFR, nr.57/71; nr.57/51

⁴⁸ BOA. DH. ŞFR, nr.57/277; nr.S4/162; nr.54/9

⁴⁹ BOA. HR. ŞFR, nr.S7/309

⁵⁰ BOA. HR. ŞFR, nr.S8/38

CHAPTER II

SUMMARY AND TRANSCRIPTION OF DOCUMENTS

THE WORLD WAR AND THE TURCO-ARMENIAN QUESTION

[Report issued by the (Bern) Ottoman Printing Office, indicating that in the beginning of 1915, the deportation of the Armenians was necessary, that Armenians were provoked against the Ottoman Government through Armenian, British, Russian funds and intrigues, that it could be acknowledged that during the deportation of the Armenians low-level officials had acted too zealously; that, however a great majority of the Turks had no responsibility in this matter, and that in addition the Armenians had abused and oppressed Turks]

Cihân Harbi ve Türk-Ermeni Mes'elesi

Makâlemizin ser-nâmesi evvelce Vaşington Sefâreti'nde bulunan Ahmed Rüstem Bey tarafından büyük bir vukûf-ı selâhiyyetle kaleme alınıp mu'ahharan Bern şehrinde (Stampı) ve Şürekâsı Matba'asında tab' edilmiş olan zarîf bir risâlenin ismidir.

Bu risâle şüphesiz Türk-Ermeni mes'elesi gibi nâzik ve ârızalı bir münâkaşa zemînini pek bî-tarafâne tenvîr edecek ve bir taraftan dört seneden beri müdhiş yalanlar ve iftirâlarla Türklerin ve Hükûmet-i Osmâniyye'nin kesr-i haysiyyetine çalışan ve Ermeni-Türk mes'elesini mekâsıd-ı hâ'inânelerine âlet ittihâz eden müfrit i'tilâf muharrirlerine azâb-âver bir ders olmakla berâber bir taraftan da cidden mes'â'il-i hâzıra hakkında doğru bir fikir edinmek isteyen ve tarafgîrlik şâ'ibesinden müberrâ kalmış olan İsviçre halkının da gözünü açacaktır. İ'tilâf gazeteleri muharrirleri yorulmak bilmeyen hâ'inâne neşriyâtlarıyla ba'zı İsviçreliiler üzerinde sû-i te'sîr icrâsından hâlî kalmadıklarından İsviçre Hükûmet-i İttihâdiyyesi'nin samîmî bir dostu olan Türklerle Türk Hükûmeti hakkında onların huşûnetkâr bir vaz'iyet almaları melhûz idi. İşte bu risâle ziyâ-yı hakîkate pek çabuk kapılan İsviçre halkının tarz-ı tefekkürlerini ta'dîl ve ıslâh vazîfesini îfa edecektir.

Muharrir evvel-i emrde Memâlik-i Osmaniyye'de sâkin Hristiyanların vaz'iyet-i hakikiyyelerini ve onların nasıl bir serbestîden müstefîd olduklarını kemâl-i vuzûh ile hülâsa etmiştir. Bunun için de her şeyden evvel en be-nâm garb mütefekkirlerinin âsârıyla isbât-ı müdde'â tarîkini iltizâm etmiştir. Fransız diplomatlarından Engelhart'ın Türkiye ve Tanzîmât nâmındaki eserinden ba'zı sahîfeler aldığı gibi Amerika'nın Der-sa'âdet Maslahat-güzârlığı'nda bulunup el-yevm (Princeton U Seft) hukûk-ı beyne'l-milel mu'allimliği îfâ etmekte bulunan Mösyö Berdo'nun "Türkiye'de Ecnebîler ve Onların Vaz'iyet-i Hukûkiyyeleri (1914)" ünvânlı eserinden dahi gâyet bâriz sahîfeler iktibâs etmiştir.

Bu sûretle muttali' oluyoruz ki Rûm ve Ermeni cemâ'atleri asırlardan beri umûr-ı mezhebiyyelerinde ve mektebcilik hayâtlarında olduğu gibi hukûk-ı şahsiyye mesâ'ilinde dahi mâlik oldukları imtiyâzâtı asırlardan beri muhâfaza etmekte imişler.

Muharrir bundan sonra fevka'l-âde mühim olan müteselsil fasıllarda Devlet-i Osmaniyye'nin bidâyet-i teşekkülünden (1900) senesine ve Türkiye'nin (1914) senesi Teşrîn-i Evvel nihâyetinde harbe giriştiği âna kadar sebk eden zamân zarfında Ermenilerin vaz'iyet ve âmâl-i husûsiyyelerini teşrîh ederek (1915) ilkbahârında Ermenilerin teb'îdini zarûfî kılan esbâbı îzâh eylemiştir.

İ'tilâf devletlerinin Bolşevikîlerle akd ettiği mu'âhedeler pek rezîlâne bir sûrette i'tirâf edilmiş olduğu vechile hükûmât-ı mezkûrenin Türkiye'nin inkisârını ta'cîl için Ermeni komitelerini âlet ittihâz etmekde idi. Fransız, İngiliz ve Rus paraları ve entrikalarıyla Hükûmet-i Osmaniyye aleyhinde gayr-i kâbil-i teşeffî bir hiss-i husûmetkârâne besleyen "sâdık ve mümtâz" Ermeni teb'asının şu hâlet-i rûhiyyeleri eserde i'tirâz kabûl etmez bir şekilde gösterilmiştir.

Lord (Brays'ın) "Memâlik-i Osmaniyye'de Ermenilere Edilen Mu'âmele" ismiyle mu'anven olup Türklük ve İslâmiyet aleyhine kör bir düşmanlık ve fâhiş hatâlarla mâl-â-mâl bulunan kitâbında mevzû'-ı bahs delâ'il Ahmed Rüstem Bey tarafından oldukça mufassal olarak şiddetli bir tarzda redd (u) cerh edilmiştir. Türkiye'nin Harb-i Umûmî'ye duhûlünden evvel ihtilâlcî Ermeniler tarafından ikâ' edilmiş cânîyâne ve hâ'inâne ahvâlin taht-ı te'sirinde bulunan Kürdlerle ba'zı küçük me'mûrların Ermenileri teb'îd mes'elesinde fazla yararlık göstermek gayretiyle bir takım kabâhatlere ve dâ'î-i mes'ûliyyet ahvâle tasaddîf etdiklerini mü'ellif Türklerin ekseriyyet-i azîmesi gibi münsifâne i'tirâf etmekde ve bu hâle karşı te'essürâtını gizlememekdedir. Ma'a-mâ-fih bî-taraf olan her kâriha esâs i'tibârıyla teslîm eder ki menâtık-ı askerîyyeye civâr mahallerden ve Rus Kafkasyası'na hem-hudûd olan yerlerden Ermenilerin tahliyesi pek meşrû' ve askerlikçe zarûfî bir ihtiyât idi. Birçok Ermeniler komitelerinin meş'ûm taht-ı te'sirinde ba'zı isyânkâr harekâta ve ahâlîce bâ'is-i haşyet mu'âmelât-ı

şekâvetkârâneye mütecâsir olmuşlardır ki hâl dahi haklarında ittihâz olunan tedâbîrin beyhûde olmadığını gösterir. Ma'a't-te'essüf vesâ'it-i nakliyyenin fikdânı ve i'âşe menâbî'inin kifâyetsizliği teb'îd olunan birçok Ermenilerin helâkini mûcib olmuştur. Kitâbın uzun bir bâbı Ermeni milletini ağır ithâmlar altında ezen bir takım delâ'ile hasr edilmiştir. Bununla berâber bunlar hakkındaki en ağır ithâmât bi'z-zât (Taşnak) ve (Hınçak) gibi Ermeni komiteleri tarafından şübhe edilmiştir.

Eserin melfûfundaki birinci seri (139) ilâ (202) bu delâ'ilden başlıcası olup bu meyânda Rusya'nın Bitlis konsolosu tarafından verilen raporlar az şâyân-ı dikkat değildir.

Ve'l-hâsıl kitâbına nihâyet vermeden evvel mü'ellif birçok vekâyî' içinde yirmi kadarını istinsâh etmiştir ki bunlar koyun gibi olan Ermenilerin nasıl bir mahâret-i hâ'inâne ile kurt gibi olan Türklere işkence ettiklerini musavvirdir.

Hâtır-ı hayâle gelmeyen bu ahvâl-i şenâ'ayı okuyunca Mösyö (Benyan Valuton) ve İsviçre'nin diğer birçok muhîtlerinin kemâl-i dehşetle saçlarının dikileceğine hiç şübhe etmeyiz. Bize gelince Ahmed Rüstem Bey'in kitâbında istihdâf ettiğimiz netâyici ber-vech-i zîr iktibâs ile iktifâ ediyoruz. Bütün kalbi vicdânıyla Türkiye bu hâ'ilenin mes'ûliyetini Rus, İngiltere ve Fransa gibi memleketlere, komitelere atf edebilir. Bu hükûmetler siyâsî külâhlar kapmak için hayâl-perverâne olduğu kadar da cânîyâne ve insâniyetin en fenâ devirlerine â'id bir usûl dâ'iresinde teşebbüslere kıyâm etdiler.

Ermeni milletinin başına gelen şu ahvâl birçok komitelerin iddi'âsı vechile bir Türk cem'iyet-i hafıyyesinin eser-i ictihâdı gibi telakkî etmek ve bunu kendilerini iz'âc eden bir nesilden kurtulmak için ittihâz edilmiş bir tedbîr gibi göstermek hayâsız bir cür'etin hadd-i kusvâsıdır, buna inanmak da körlüğün ve sâf-dilliliğin son mertebesidir. Komiteler ve İngiliz, Fransız, Rusların hey'et-i mecmû'asından mürekkeb olan İ'tilâfçılar Ermeni milletine karşı ihtiyâr ettikleri zulmü mu'terif değilseler hiç olmazsa ihtiyâr-ı sükût etsinler.

Onlar için yapılacak bir şey varsa o da çamur ve kan yığınının ibâret olan şu eser-i hiyânet üzerine bir perde çekmek ve dedikleri gibi hakîkî Hristiyan iseler bir hüsn-i nefîceye îsâl edemedikleri bu hâdise-i mü'essifeden dolayı vicdânlarının sükûneti içinde mağfiret taleb eden büyük günâhkârlar gibi göğüslerini dövmekten ibârettir.

- 2 -

THE DEPORTATION OF THE ARMENIANS OF DÖRTYOL

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the Province of Adana, regarding that the Armenians of Dört Yol be deported to determined areas and that rebellions and revolts be not permitted]

15 R. 1333 (2 March 1915)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
121

Şifre

Adana Vilâyeti'ne

C. 16 Şubat sene [1]330. Dört Yol Ermenilerinin 13 Şubat târîhli telgrafnâmenizde iş'âr kılınan mevâki'e sevkleri muvâfıkdır. Hâl ve vaz'iyet takdîriyle hükûmet tarafından ihtilâl ve isyânı intâc edecek ahvâl vukû'una meydân bırakılmamakla berâber Ermenilerin harekât ve fa'âliyyetleri tezâyüd eden menâtukda son derecede şiddet ve sür'atle hareket olunmak ve her vak'ayı mü'essir ve kat'î vesâ'it ile mahallinde esbâb-ı vukû'uyla birlikte imhâ etmek icâb eder.

Fî 17 Şubat sene [1]330

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 50/141

- 3 -

ATROCITIES PERPETRATED AGAINST THE MUSLIMS AND PRISONERS
 OF WAR IN THE CAUCASUS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Exterior to the Ministry of the Interior regarding that the number of Muslim men killed in the vicinity of Kars and Ardahan had reached thirty thousand, that houses were burned, that women and children were in a wretched condition, that Armenians deliberately were becoming prisoners, that they would later escape and relay the information they obtained to the Russians; that it was necessary to be cautious in this

matter, that requests were made of the Embassy of Italy for the good treatment of our prisoners.]

19 R. 1333 (6 March 1915)

Bâb-ı Âlî
Hâriciye Nezâreti
Umûr-ı Siyâsiyye Müdîriyyet-i
Umûmiyyesi Mühimme Kalemî

Hülâsa: *Kafkasya'daki*
İslâmlara ve üserâya
mezâlim.

Dahiliye Nezâreti Celîlesine

Kars ve Ardahan havâlisinde hükûmetin tahrîkiyle bi'l-hâssa Ermeniler tarafından itlâf edilen Müslümân erkeklerin adedi otuz bine vardığı ve hânelerinin ihrâk edildiği ve karlı ve buzlu dağlara dökülen bî-çâre kadın ve çocukların hâli dil-hırâş bulunduğu ve muhâfazası Ermenilere verilen Osmanlı üserâsının bunlar tarafından envâ'-ı sû-i mu'âmelâta ma'rûz kaldıkları ve tüfenk dipçiğiyle döğülerek itlâf edildikleri mevsûkan istihbâr kılındığı ve Ruslarla temâsda bulunan asâkir-i Osmaniyye meyânında Rum ve Ermenilerin bulunmasını Kafkasya'daki hayr-hâhlarımızın tenkîd etmekte oldukları ve rivâyet olunduğuna göre bunların bi'l-iltizâm esîr düştüklerini ve Kafkasya Ermenilerinden bir kısmının da amden bize esîr düşerek ve sonra kaçarak öğrendiklerini Ruslara söylediklerini, binâ'en-alâ-zâlik bu bâbda ihtiyât edilmesi Tahran Sefâreti'nden bildirilmiştir. Harbiye Nezâret-i celîlesine tebliğ-i keyfiyyet olundu. Üserâmıza hüsn-i mu'âmele edilmesi esbâbının istihsâli zımnında İtâlya Sefâreti nezdinde mükerreren teşebbüsât-ı kaviyye icrâ olunmuş ve aksi takdîrde Rus Ermenilerine karşı tedâbîr-i şedîde ittihâz olunacağı bildirilmiştir efendim.

BOA. HR. HU, Kr.122/6

- 4 -

RUSSIAN AND ARMENIAN CRUELITIES TOWARDS THE OTTOMAN PRISONERS OF WAR

[That the necessary attempts be made to prevent the Russian and Armenian cruelties towards the Ottoman prisoners of war in the Caucasus.]

8 Mart [1331 (21 March 1915)]

Bâb-ı Âlî
Hâriciye Nezâreti
Umûr-ı Siyâsiyye Müdiriyyet-i
Umûmiyyesi
Mühimme Kalemi

Hülâsa: Kafkasya'daki
 Üserâ-yı Osmâniyye
Târîh 8 Mart sene [1]331

Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine

Kafkasya'da bulunan Üserâ-yı Osmâniyye hakkında Ruslar ve Ermeniler tarafından icrâ edilen mezâlim ve vahşetin men'-i tekrârı ile haklarında hukûk-ı insâniyye ve devliyye kavâ'idince mu'âmele edilmesi esbâbının istikmâli için Rusya Hükûmeti nezdinde teşebbüsât-ı kat'iyye ve mü'essire icrâsı defâ'atle İtalya Sefâreti'ne yazılmış ve bu kerre vekâlet-i celîleleri ikinci şub'esinden vârid olan 2 Mart [1]331 târîh ve 109 numrolu tezkire üzerine de sefâret-i müşârün-ileyhâya tebligât-ı mukteziyye ifâ edilmiştir efendim.

BOA. HR. HU, Kr. 122/4

- 5 -

ATROCITIES PERPETRATED AGAINST THE MUSLIMS AND PRISONERS
 OF WAR IN THE CAUCASUS

[Memorial from the Supreme Military Command of the Ottoman Army, that the number of those killed in the vicinity of Kars and Ardahan with the incitements of Russians has reached thirty thousand Muslims, that the women and children are in a wretched condition in the mountains, and that necessary petitions be made to neutral nations on the subject]

5 Ca. [1]334 (21 March 1915)

Osmanlı Ordû-yı Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be: 2
Numro: 7270-109

Hülâsa: Kafkas Ermenilerinin İslâmlar
 hakkındaki mezâlimine
 Rusların ne sûretle delâlet
 ettiklerine dâ'ir.

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki;

Tahrân Sefâret-i seniyyesinin 27 Şubat [1]915 târîh ve 64 numrolu telgrafında Kars ve Ardahan havâlisinde Rusların tahrîkiyle yerli Ermeniler tarafından itlâf olunan Müslümân erkeklerin adedi otuz bine bâliğ olduğu, karlı dağlara kaçan bî-çâre kadın ve çocukların hâli dil-hırâş bulunduğu ve muhâfazası Ermenilere tevdi' olunan Osmanlı üserâsının tüfenk dipçiğiyle itlâf edildikleri iş'âr edilmiş ve bu bâbda Üçüncü Ordu Kumandanlığı'na sorulan

su'âle vârid olan cevâblar bunu mü'eyyid bulunmuş olmakla bu husûsda bî-
taraf devletler nezdinde teşebbüsât-ı lâzıme icrâsı ma'rûzdur ol-bâbda emr u
fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 2 Mart sene [1]331

Başkumandan Vekîli
Nâmına

BOA. HR. HU, Kr. 122/ 4

- 6 -

DEPORTATION OF THE REFUGEES OF AINTAB TO ZEITUN

*[Ciphèred telegram from the Ministry of the Interior to the 4th
Army Command, regarding that the deportation of the Aintab
refugees to Zeitun has begun, however, because Zeitun is not suitable
for settlement and agriculture, that an opinion be communicated.]*

5 C. 1333 (20 April 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyeti

11

Şifre

Dördüncü Ordu Kumandanlığı'na

Ayıntab'daki muhâcirînin Zeytûn'a sevklerine dâ'ir taraf-ı
kumandânîlerinden verilen emr üzerine sevkîyâta başlandığı Haleb
Vilâyeti'nden bildiriliyor. Zeytûn ve havâlîsi taşlık ve zirâ'ate gayr-i sâlih
bulunduğundan orada muhâcir iskânı kâbil olmadığı gibi bir lüzûm-ı siyâsî
üzerine sevk edilse bile bi'l-âhere firâr edecekleri bedîhî olduğundan bu bâbda
mütâla'a-i devletlerinin inbâ buyurulması,

Fî 7 Nisân sene [1]331

Nâzır Nâmına

Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 52/51

- 7 -

THE END OF THE DEPORTATION OF ARMENIANS TO KONYA,
AND THEIR SUBSEQUENT DEPORTATION
TO ALEPPO, ZOR AND URFA

[Cipbered telegram from the Ministry of the Interior to the Fourth Army Command, regarding that no more Armenians be sent to Konya from the Zeitun and Mar'aş region, other than those who have already been sent, and that those who will be sent from now on be sent to Aleppo, Zor and Urfa]

9 C. 1333 (24 April 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsi: 14

Şifre

Dördüncü Ordû-yı Hümâyûn Kumandanı Cemâl Paşa Hazretlerine

Zeytûn Mar'aş ve civârından ihrâc edilen Ermenilerin tamâmen Konya'ya sevkleri bi'l-âhere kendilerinin o muhîdde de toplu bir hâlde bulunmalarını ve bir müddet sonra yine o civârdaki Ermenilerle tevhîd-i fa'âliyyet etmelerini intâc edeceğinden şimdiye kadar gönderilenlerden başka artık o mıntıkaya Ermeni gönderilmemesi ve İskenderun, Dört Yol, Adana, Haçin, Zeytûn, Sis gibi mevâki'den tard ve ihrâcına lüzûm görüleceklerin başkumandan vekîli paşanın da fikri vechiyle Haleb'in cenûb-ı şarkîsi ile Zor ve Urfa havâlîsine sevklerinin icâb edenlere emr ve tebliğ buyurulması

Fî 11 Nisan sene [1]331

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 52/93

- 8 -

THE DEPORTATION OF ARMENIANS WHO WERE SENT FROM
HAYDARPAŞA BY TRAIN TO AYAŞ AND ÇANKIRI

[Cipbered telegram from the Ministry of the Interior to the Province of Ankara regarding that some of the one hundred eighty Armenians sent by train from Haydarpaşa remain under arrest in

Ayaş, and dispatching about hundred of them to Çankırı and keeping them]

10 C. 1333 (25 April 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Husûsî: 3063-8

Şifre

Müsta'cel ve mahrem

Ankara Vilâyeti'ne

Bu akşam zevâlî onu yirmi üç geçe Haydarpaşa'dan hareket edecek yetmiş sekiz numrolu trene irkâb olunacak ve öbür gün sâ'at sekizde Ankara'ya vâsıl olacak yüz altmış dört numrolu trenle on beş polis, iki zâbit, bir komiser, bir sivil me'mûru ve sâ'ireden mürekkeb yetmiş beş kişilik kuvvet refâkatinde oraya yüz seksen kadar Ermeni komitecileri rû'esâsı ve burada ikâmetlerinde mahzûr görülen Ermeniler sevk olunacaktır. Bunlardan altmış-yetmiş kadar eşhâsı dünkü şifre ile yazıldığı vechile Ayaş askerî deposunda taht-ı tevkîfde kalacaklar ve yüz kadarı da berây-ı ikâmet Ankara tarîkiyle Kengiri'ye sevk edilecektir. Ayaş'a sevk edileceklerin Sincanköy istasyonunda ihzâr olunacak kuvvetle doğruca mezkûr istasyonda tefrîk olunarak Ayaş'a gönderilmesi veyâhûd cümlesinin Ankara'ya celb ettirilerek oradan iki postaya ayrılmak suretiyle Ayaş ve Kengiri'ye sevkleri muhâfaza ve suhûlet cihetinde takdîrinize mevdu'dur.

Fî 12 Nisan 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 52/102

- 9 -

DETERMINING THE NUMBER OF ARMENIANS IN ORDER TO
ASCERTAIN THE AMOUNT OF FUNDS TO BE EXPENDED
FOR THE ARMENIANS WHO WERE SENT TO KONYA

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the Province of Konya, regarding that a communiqué was submitted to the Ministry of Finance for payment of the lodging and food expenses of the Armenians sent to Konya, and that the number of Armenians should be determined for this purpose]

20 C. 1333 (5 May 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 21

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

C. 17 Nisân sene [1]331. Oraya gönderilen Ermenilerin iskân ve i'âşeleri masrafının masârif-ı gayr-ı melhûza tertîbinden tesviyesi takarrur ederek Mâliye Nezâreti'ne tebliğât-ı mukteziyye îfâ olunmuşdur. Ancak bu cihet için oraca sarfına ihtiyâc görülen mebâliğin tahakkuk etdirilerek Mâliye Nezâreti'ne yazılmak üzere mikdârının ve berây-ı iskân şimdiye kadar vürûd eden Ermenilerin nerelerden geldiğinin ve kaç hânede ne kadar nüfûs olduğunun iş'ârı.

22 Nisan sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 52/235

- 10 -

THE DISMISSAL OF ARMENIAN OFFICIALS WHO ARE
 REVOLUTIONARY COMMITTEE MEMBERS AND
 WHO HAVE PROVEN TO BE DISLOYAL

[Ciphered telegram from the Ministry of Finance regarding the dismissal of those Armenian employees of the Ministry of Finance whose membership in revolutionary committees and whose disloyalty has been established, and sending the relevant ones to provinces having no Armenian population]

21 C. 1333 (6 May 1915)

Mâliye Nezâreti
Me'mûrîn ve Levâzım
Müdîriyyeti Kalemi

Dâhiliye şifresiyle telgraf

Erzurum, Bitlis, Van, Sivas, Ma'mûretü'l-azîz, Diyârbekir Vilâyetlerine

Ermeni me'mûrlarından kısım-ı a'zâmının hüsn-i vazîfeden ziyâde gayret-i millîyye ile hareket eder komite mensûbîni olduğu (şimdiye) kadar bir çok vesîleler ile ta'ayyün eylemiş olduğundan vilâyet ve mülhakâtında müstahdem ve Mâliye'ye mensûb Ermeni (me'mûrların) bu vech ile komitelere

münâsebetleri veyâ muhâlif-i sadâkat ve tâbi'iyet hâlleri mahsûs ve meşhûd olanların mercî'i bulunan defterdâr muhâsebecileriyle bi'l-istişâre azilleri ve îcâb edenlerin bi'l-muhâbere Ermeni bulunmayan vilâyât-ı sâ'ireye tahvilleri ile netîce-i icrâ'âtdan ma'lûmât i'tâsı.

Fî 23 Nisan sene [1]331

Mâliye Nâzırı

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.52/249

- 11 -

ALLOWING SOME ARMENIANS WHO WERE SENT
TO ÇANKIRI, TO RETURN TO İSTANBUL

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the Province of Kastamonu regarding the permission given for the return of Torkumyan, Nargileciyan, Keropeyan, Bardizbanyan, Keçiyân, Tolayan, Kargozyan and Komidas who were sent to Çankırı, to İstanbul.]

22 C. 1333 (7 May 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Hususî: 8

Şifre

Kastamonu Vilâyeti'ne

Kengiri'ye i'zâm olunan Ermeniler meyânında bulunan Doktor Vahram Torkumyan, Agob Nargileciyan, Karabet Keropeyan, Zare Bardizbanyan, Pozant Keçiyân, Pervant Tolayan, Rafael Karagözyan, Vartabet Komidas Efendilerin Der-sa'âdet'e avdetlerine müsâ'ade olunduğunun kendilerine tebliği,

Fî 24 Nisan sene [1]331

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 52/255

- 12 -

THAT DIRAN KELEKYAN MAY RESIDE IN ANY
PROVINCE HE WISHES OUTSIDE OF İSTANBUL

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the Province of Kastamonu, that of those sent to Çankırı, Diran Kelekyan may reside in one of the provinces having no Armenian population, other than İstanbul.]

23 C. 1333 (8 May 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Kalem-i Husûsi: 4

Şifre
Mahremdir

Kastamonu Vilâyeti'ne

Kengiri'ye teb'îd olunanlar meyânında bulunan Diran Kelekyan Efendi'ye İstanbul'a avdet etmemek şartıyla â'ilesiyle birlikte Ermeni bulunmayan vilâyâtdan ârzû ettiği mahalde ikâmet edebileceğinin tebliği ile iş'ârı.

Fî 25 Nisan 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 52/266

- 13 -

THE DEPORTATION OF THE ARMENIANS OF ZEITUN

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the Mar'aş governorship, regarding that the necessity of expulsion all of the Armenians of Zeitun was communicated to the Supreme Military Command]

24 C. 1333 (9 May 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 14

Şifre

Mar'aş Mutasarrıflığı'na

C. 25 Nisan sene [1]331. Evvelce de iş'âr olunduğu vechile Zeytûn'daki Ermenilerin tamâmının ihrâcî lâzımdır. Keyfiyet Başkumandanlığa yazılmışdır.

Fî 26 Nisan sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 52/286

-14 -

THE EXPULSION AND DEPORTATION OF ARMENIANS WHO ARE
 NUMEROUS IN THE PROVINCES OF VAN AND BITLİS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the Provinces of Van and Bitlis, regarding that it has been decided to deport the Armenians who are concentrated in specific areas of the province of Van, to the south, that the concerned units have been notified in order to facilitate the deportation process, and that the Armenians living in the south of Erzurum and in districts of Bitlis will also be included in the deportation]

24 C. 1333 (9 May 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Kalem-i Husûsî: 409

Şifre
Bi'z-zât hallolunacaktır.

Van Vâlîsi Cevdet Bey'e

Bitlis Vâlîsi Mustafa Abdülhâlık Bey'e

Van Gölü etrâfında ve Van Vilâyeti'nce bi'l-hâssa ma'lûm olan mevâki-i mu'ayyenedeki Ermeniler isyân ve ihtilâl için dâ'imî birer ocak hâlinde bulunduklarından bunların mütekâsif oldukları mahallerden tard ve ihrâclarıyla cenûba doğru sevkleri takarrür etmiş ve bu karârın derhâl tatbîki için vâlîlere mümkün olan her türlü mu'âvenetin îfâsı lüzûmu Başkumandanlık Vekâleti'nden Üçüncü ve Dördüncü Ordular kumandanlarına tebliğ edilmiştir. Esâsen pek müfid netîceler verecek şu teşebbüsün Van'la beraber Erzurum'un

cenûb cihetiyle Bitlis merkezine merbût mühim kazâlara ve bi'l-hâssa Muş ve Sason'la Talori civârına da teşmîli ve tamâmî-i tatbîkine â'id tedâbîrin ordu kumandanıyla bi'l-müzâkere Erzurum Vâlisi Tahsîn Bey tarafından ittihâzı muvâfık görülerek keyfiyet kendisine de yazılmış olmakla Erzurum'la muhâbere olunarak karâr-ı mezkûrun îcâb eden tedâbîrin istikmâliyle serî'an ve muntazaman tatbîki ve şifre kopyesinin telgrafhânedan ahzı.

Fî 26 Nisan 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 52/282

- 15 -

THE DRAFTING OF BOOKS SHOWING THE NAMES AND
OCCUPATIONS OF ARMENIANS IN AYAŞ AND ÇANKIRI

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the provinces of Ankara and Kastamonu, regarding that the book indicating the names, titles and occupations, places of residence in İstanbul and places of birth of the Armenians who are under arrest in Ayaş and who have been exiled to Çankırı, should be prepared and sent]

25 C. 1333 (10 May 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Kalem-i Husûsî: 4112

Şifre

Ankara ve Kastamonu Vilâyetlerine

Ayaş'ta mevkûf bulunan, Kengiri'ye teb'îd olunan Ermenilerin isim ve pederi ismi ile künye ve san'atları ve İstanbul'da mahall-i ikâmetleri ve mahall-i tevellüdlerini hâvî bir defterin serî'an tanzîm ve irsâli.

Fî 27 Nisân sene 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 52/297

- 16 -

THE NUMBER OF ARMENIANS EXPELLED FROM HAÇIN,
DÖRTYOL, ETC., AND THEIR DESTINATIONS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Adana, regarding the number of Armenians taken out of Haçin, Dört Yol, etc., and where they were sent]

27 C. 1333 (12 May 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Mûdîriyyeti

Şifre

Adana Vilâyeti'ne

C. 25 Nisan Sene [1]331. Haçin, Dört Yol ve sâ'ir mevâki'den şimdiye kadar ne kadar Ermeni çıkarılmışdır ve nerelere sevk edilmiştir.

Fî 29 Nisan sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 52/338

- 17 -

THE DEPORTATION DECISION OF THE CABINET

[The deportation decision taken by the cabinet following the communication dated 13 May [1]331 and number 270 of the Ministry of the Interior, regarding the deportation of Armenians who have engaged in dangerous activities, such as collaborating with the enemy, massacring innocent people and instigating rebellions, to Mossul, Zor, Aleppo, and some regions of Syria. Those Armenians who are to be deported are to have their security guaranteed]

16 B. 1333 (30 May 1915)

Sıra numrosu: 163

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsûs Zabıtname

Hülasâ-i me'âlî

Menâtık-ı harbiyyeye civâr mahallerde sâkin Ermenilerden bir kısmının hudûd-ı Osmâniyye'yi a'dâ-yı devlete karşı muhâfaza ile meşgûl olan Ordu-yı Hümâyûn'un harekâtını tas'ib ve erzâk ve mühimmât-ı askeriyye nakliyatını işkâl ve düşman ile tevhid-i âmâl ve ef'âl ve bi'l-hâssa sufûf-i âdâya iltihak ve memleket dâhilinde kuvây-ı askeriyyeye ve ahâlî-i ma'sûmeye müsellahan ta'arruz ve şuhûr ve kasabât-ı Osmaniyye'ye tasallut ile katl ve nehb ü gârete ve düşman kuvâ-yı bahriyyesine erzâk tedârikiyle mevâki'-i müstahkemeyi irâ'eye cür'etleri bu gibi anâsır-ı ihtilâliyenin sâha-i harekâtdan uzaklaşdırılmasını ve usâta üssü'l-harekât ve melce' olan köylerin tahliyesini icâb ederek bu bâbda ba'zı gûna icrâ'ata başlanıldığı ve mine'l-cümle Van, Bitlis, Erzurum vilâyâtıyla nefis-i Adana, nefis-i Sis ve nefis-i Mersin müstesnâ olmak üzere Adana, Mersin, Kozan, Cebel-i Bereket livâları ve nefis-i Mar'aş müstesnâ olmak üzere Mar'aş sancağı ve Haleb vilâyetinin merkez kazâları müstesna olmak üzere İskenderun, Belen, Cisir-i şu'ûr ve Antakya kazâları kurâ ve kasabâtında sâkin Ermenilerin vilâyât-ı cenûbiyyeye sevkine bi'l-ibtidâr Van vilâyetiyle hem-hudûd olan kısım-ı şimâlîsi müstesnâ olmak üzere Musul vilâyetine ve Zor sancağına ve nefis-i Urfa müstesnâ olmak üzere Urfa sancağının kısım-ı cenûbiyyesine ve Haleb vilâyetinin şark ve şark-ı cenûbî kısmına ve Sûriye vilâyetinin kısım-ı şarkisinde ta'yîn ve tahsîs edilen mahallere nakl ve iskânına mübâşeret ve devâm edilmekte bulunduğu beyânıyla menfa'at-i esâsiyye-i devlete muvâfık telakkî edilen bu cereyânın bir usûl ve kâ'ide-i muttarideye rabt lüzûmuna ve bu bâbda ba'zı ifâdâta dâ'ir Dâhiliye Nezâreti'nin 13 Mayıs sene [1]331 târîhli ve 270 numrolu tezkiresi okundu.

Karârı

Fi'l-hakîka devletin muhâfaza-i mevcûdiyyet ve emniyyeti uğrunda tevâlî eden icrâ'ât ve ıslâhât-ı fedâkârîsi üzerine icrâ-i sû-i te'sîre sebep olan bu kabîl harekât-ı muzırranın icrâ'ât-ı mü'essire ile imhâ ve izâlesi kat'iyyen muktezî ve nezâret-i müşârun-ileyhâca bu emrde ibtidâr olunan icrâ'âtdaki isâbet bedîhi olduğundan tezkire-i mezkûrede dermiyân kılındığı üzere muharrerü'l-esâmî kurâ ve kasabâtda sâkin Ermenilerden nakli icâb edenlerin mahall-i mürettebe-i iskâniyyelerine müreffehen sevk ve isâllerile güzergâhlarında te'mîn-i istirâhât ve muhâfaza-i cân ve mâlları ve muvâsalâtlarında keyfiyyet-i iğvâları sûret-i kat'iyyede iskânlarına kadar "Muhâcirîn Tahsîsâtı"ndan i'âşeleri ve ahvâl-i sâbika-i mâliyye ve iktisâdiyyeleri nisbetinde kendilerine emlâk ve arâzî tevzî'i

ve içlerinden muhtâc olanlara taraf-ı hükûmetden mesâkin inşâsı ve zurrâ' ve muhtâcîn-i erbâb-ı san'ata tohumluk ve âlât ve edevât tevzî'i ve terk etdikleri memleketde kalan emvâl ve eşyâlarının ve yâhûd kıymetlerinin kendilerine suver-i münâsibe ile i'âdesi ve tahliye edilen köylere muhâcir ve aşâ'ır iskânıyla emlâk ve arâzînin kıymeti takdîr edilerek kendilerine tevzî'i ve tahliye edilen şuhûr ve kasabâtda kâ'in olup nakledilen ahâlîye â'id emvâl-i gayr-i menkûlenin tahrîr ve tesbît-i cins ve kıymet ve mikdârından sonra muhâcirîne tevzî'i ve muhâcirînin ihtisâs ve iştigâlleri hâricinde kalacak zeytunluk, dutluk, bağ ve portakallıklarla dükkân, hân, fabrika ve depo gibi akârâtın bi'l-müzâyede bey' veyâhûd icârî ile bedelât-ı bâliğâsının kendilerine i'tâ edilmek üzere ashâbı nâmına emâneten mâl sandıklarına tevdi'i ve mu'âmelât ve icrâ'ât-ı mesrûdenin ifâsı zımında vukû' bulacak sarfiyâtın "Muhâcirîn Tahsîsâtı"ndan tesviyesi zımında nezâret-i müşârûn-ileyhâca tanzîm edilmiş olan tâ'lîmât-nâmenin bi-temâmihâ tatbîk-i ahkâmıyla emvâl-i metrûkenin te'mîn-i muhâfaza ve idâresi ve mu'âmelât-ı umûmiyye-i iskâniyyenin tesrî' ve tanzîmî ve tedkîk ve teftîşi ve bu husûsda ta'lîmât-nâme ahkâmı ve nezâret-i müşârûn-ileyhâdan ahz ve telakkî edilecek evâmîr dâ'iresinde mukarrerât ittihâz ve tatbîki ve tâlî komisyonlar teşkîli ile ma'âşlı me'mûr istihdâmı vazîfe ve salâhiyyetlerini hâ'iz olmak ve doğrudan doğruya Dâhiliye Nezâreti'ne merbût bulunmak ve bir re'îsi ile biri me'mûrîn-i dâhiliyyeden ve diğeri me'mûrîn-i mâliyyeden intihâb ve ta'yîn edilecek iki a'zâdan terekkeb etmek üzere komisyonlar teşkil edilerek mahallerde mezkûr ta'lîmât-nâmenin vâliler tarafından icrâ-yı ahkâmı tensîb edilmiş olduğunun cevâben nezâret-i müşârûn-ileyhâya tebliği ve devâ'ir-i müte'allıkaya ma'lûmât i'tâsı tezekkür kılındığı,

17 Mayıs 1331

BOA. Meclis-i Vükelâ Mazbatası, 198/163

- 18 -

DEPORTATION OF THE ARMENIANS WHO WERE REMOVED
FROM ERZURUM, TO THE SOUTH OF URFA AND
MOSSUL AND TO THE SANJAK OF ZOR

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Erzurum, regarding that because the settlement of Armenians taken out of Erzurum, in Kastamonu and Sivas is not appropriate, the Armenians who were sent in this direction should be detoured and sent to the south of Urfa and Mossul, and to the sanjak of Zor]

4 B. 1333 (18 May 1915)

Bâb-ı Âlî**Dâhiliye Nezâreti****Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti****Husûsî: 4247****Şifre****Mahrem ve müsta'celdir.**

Erzurum Vilâyeti'ne

C. 4 Mayıs sene [1]331. Oradan çıkarılan Ermenilerin Kastamonu ile Sivas'ta iskânları kat'ıyyen muvâfık olamaz. Bunların cenûba sevkleri evvelce de taraf-ı âlîlerine tebliğ olunmuş idi. Binâ'en-aleyh Erzincan tarîkiyle Sivas'a sevk olundukları bildirilen Ermenilerin hemen yoldan çevrilerek Urfa ve Musul'un havâlî-i cenûbiyyesiyle Zor livâsına gönderilmesi ve ba'de-mâ ihrâc edileceklerin de münhasıran o cihete i'zâmları.

Fî 5 Mayıs sene 1331

Nâzır

Tal'at**BOA. DH. ŞFR, nr. 53/48****- 19 -**

RESETTLEMENT OF THE ARMENIANS OF THE PROVINCE
OF VAN, TO MOSSUL, ZOR AND URFA

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the provinces of Erzurum, Van, Bitlis, regarding that the Armenians in the province should be settled in designated places in the province of Mossul and in the sanjaks of Zor and Urfa, that their protection should be ensured, and that they may take with them their movable goods and possessions.]

9 B. 1333 (23 May 1915)

Bâb-ı Âlî**Dâhiliye Nezâreti****Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti****Şifre**

Erzurum, Van, Bitlis Vilâyetlerine

Vilâyet dâhilindeki kurâ ve kasabâtda sâkin Ermeniler münâsebet-i mevki'yye nazar-ı dikkate alınarak Van vilâyeti ile hem-hudûd olan kısm-ı şimâlîsi müstesnâ olmak üzere Musul vilâyetinin kısm-ı cenûbîsi ile Zor sancağı

ve merkezi müstesnâ olmak üzere Urfa sancağında taraf-ı hükûmetten ta'yîn olunan mahallere nakl ve iskân edileceklerdir. Mahall-i iskâniyye karyelerine vürûd eden Ermeniler îcâb ve hâl ve mevki'e göre ya müteferrik sûrette mevcûd kurâ ve kasabâta inşâ edecekleri hânelere veyâhûd taraf-ı hükûmetden ta'yîn edilecek mahallerde yeniden te'sîs edecekleri köylere yerleştirilecektir. Nakli îcâb eden Ermenilerin te'mîn-i sevk ve iskânı mahallî me'mûrîn idâresine â'iddir. Mahall-i iskâniyyelerine sevk edilen Ermenilerin muhâfaza-i cân ve mâllarıyla te'mîn-i i'âşe ve istirahatleri güzergâhlarında bulunan me'mûrîn-i idâreye â'iddir. Nakl edilen Ermeniler kâffe-i emvâl-i menkûle ve eşyâlarını birlikte götürülebilir. Bu sevkîyât bi't-tab' harekât-ı harbiyyenin müsâ'ade ettiği mahallerde icrâ olunur.

Fî 10 Mayıs sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 53/93

- 20 -

PROCEDURES TO BE IMPLEMENTED REGARDING CHRISTIANS
WHO ARE ALLIES OF THE ENEMY AND MUSLIMS
WHO COLLABORATE WITH THEM

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the Fourth Army Command, regarding searches to be made in the houses of Christians who are allies of the enemy, and of Muslims who collaborate with them, and that they should be court martialed.]

9 B. 1333 (23 May 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
25

Şifre
Gâyet mahremdir

Dördüncü Ordu-yı Hümâyûn Kumandanlığı'na

C. 3 Mayıs sene [1]331. Birinci mâddede beyân olunduğu vechile tasfiye mu'amelesinin icrâsı zamânının henüz hulûl etmediğine kâni' isem de düşman tarafdârı Hıristiyanların ve Sayda hâdisesinde medhaldâr eşhâs gibi bu makûle Hıristiyanlarla tevhi'd-i mesâ'î eyledikleri tezâhür etmiş ve edecek hâ'in Müslümânların hânelerinde hemân taharriyât icrâ olunarak Dîvân-ı Harb'e

tevdî'lerine tarafdârım. Nezâretde dahi mahfûz vesâ'ikleri var ise gönderilmek üzere isimlerinin inbâsı.

Fî 10 Mayıs sene [1]331

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 53/85

- 21 -

PROVIDING INFORMATION ON THE SITUATION
AS ARMENIAN VILLAGES ARE EVACUATED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the provinces of Adana, Aleppo, Erzurum, Van, Bitlis, regarding that as Armenian villages are evacuated, information be provided on their numbers, the name of the village and where they have gone]

11 B. 1333 (25 May 1915)

Bâb-1 Âlî

Dâhiliye Nezâreti

İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyeti

Şifre

Adana, Haleb, Erzurum, Van, Bitlis Vîlâyetlerine

Ermeni köyleri boşalttırdıkça bunların mikdâr ve köyün ismiyle mahall-i sevkleri hakkında pey-der-pey ma'lûmât i'tâsının usûl ittihâzı.

Fî 12 Mayıs sene [1]331

Nâzır Nâmına

Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 53/113

- 22 -

THE DEPORTATION OF THE ARMENIANS OF ERZURUM
BECAUSE OF ITS PROXIMITY TO THE RUSSIAN BORDER

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Erzurum, regarding that the Armenians of Erzurum be sent away due to its proximity to the Russian border, and that there is no need to deport the Armenians of Diyarbakır, Harput and Sivas]

13 B. 1333 (27 May 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 17

Şifre

Erzurum Vilâyeti'ne

C. 12 Mayıs sene [1]331 ve 105, 10 Mayıs sene [1]331 târîhli şifre sûreti zîre nakl olundu :

Ta'kîb olunan nokta-i nazar vilâyetin Rus hudûdunda bulunması dolayısıyla orada hiç bir Ermeni bırakmamak esâsına müsteniddir. Ba'zı kısımlardaki Ermenilerin âcilen ihrâcî ve ba'zı cihetlerdeki te'cîl-i sevki bi't-tab' takdîr-i âlîlerine mevdû'dur. Diyârbekir, Harput, Sivas Ermenilerinin ihrâcına lüzûm ve ihtiyâc görülmemiştir.

Fî 14 Mayıs sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 53/129

- 23 -

PAYMENT OF THE ARMENIANS' FOOD AND LODGING EXPENSES
 FROM THE FUND ALLOCATED FOR THE REFUGEES

[Ciphered telegram sent by the Ministry of the Interior to the province of Konya regarding that the necessary food and lodging expenses of the Armenians be paid out of the refugees fund]

15 B. 1333 (29 May 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn Müdîriyyeti
30

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

C. Fî 14 Mayıs sene [1]331. Şifre. Ermeniler için vukû' bulacak masârif-i i'âşe ve iskâniyenin fasl-ı mahsûs açılarak vilâyette mevcûd muhâcirîn tahsîsâtından tesviyesi.

Fî 16 Mayıs sene [1]331

Nâzır Nâmına
Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 53/152

- 24 -

THAT THE DEBTS OF DEPORTED ARMENIANS WILL NOT BE CLAIMED

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Mar'aş regarding that the debts of Armenians who were deported will not be claimed]

18 B. 1333 (1 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 21

Şifre

Mar'aş Mutasarrıflığı'na

C. 15 Mayıs sene [1]331. Teb'îd olunan Ermenilerden deynleri alınmayacaktır.

Fî 19 Mayıs sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 53/200

- 25 -

IMPLEMENTATION OF THE DEPORTATION PROCEDURES IN AREAS
 WHERE ARMENIANS ARE NUMEROUS

[Ciphered telegram sent from the Ministry of the Interior to the provinces and sanjaks of Edirne, Aleppo, Urfa, Eskişehir, Mar'aş, etc., regarding that the communication concerning the arrest and banishment of entrepreneurial and detrimental characters among the Armenians and the leaders of the revolutionary committees had been misunderstood, that the banishment procedure be applied to those characters with connections to unlawful activities in neighborhoods with a large population of Armenians]

18 B. 1333 (1 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Umûmî: 2

Şifre

Edirne	Vilâyeti'ne	Urfa	Mutasarrıflığı'na
Erzurum	"	İzmit	"
Adana	"	Bolu	"
Ankara	"	Canik	"
Aydın	"	Karasi	"
Bitlis	"	Kayseri	"
Haleb	"	Karahisâr-ı Sâhib	"
Hüdâvendigâr	"	Niğde	"
Diyârbekir	"	Eskişehir	"
Sivâs	"	Mar'aş	"
Trabzon	"		
Konya	Vilâyeti'ne		
Ma'mûretü'l-âziz	"		
Van	"		

Ermenilerden müteşebbis ve muzır eşhâs ile komite rü'esâsının teb'îd ve tevkîfleri hakkındaki tebliğâtın ba'zı mahallerde yanlış anlaşıldığı ve ekseri yerlerde ale'l-ittlâk göze görünen eşhâsın tevkîf olunarak bir muhîtden yine ona mümâsil ve mevki' i'tibâriyle mücâvir diğer bir mahalle teb'îd edildiği ve bir çok yerlerde de hakikî erbâb-ı mefsedet hakkında hiç bir mu'âmele yapılmadığı cereyân eden muhâberâtla te'eyyüd etmiştir. Müteşebbis ve muzır eşhâs ve komitecilerin bulundukları yerlerden aynı kâbiliyet-i fesâdiyeyi hâ'iz mahallere nakli yine kendilerini müsâ'id muhîtlere sevk demek olacağına nazaran ba'de-mâ teb'îdde bu cihetin nazar-ı dikkate alınması ve teb'îd mu'âmelesinin Ermenilerin muhît ve kesâfet i'tibâriyle iş görebilecekleri menâtıkdaki eşhâs hakkında tatbîki.

Fî 19 Mayıs sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 53/201

- 26 -

SENDING AZADAMARD HACI HAYK TIRYAK, AN ARMENIAN
REVOLUTIONARY COMMITTEE MEMBER, TO AYAŞ

[Ciphred telegram sent from the Ministry of the Interior to the province of Kastamonu regarding that Azadamard Hacı Hayk Tiryakyan, a member of the Dashnaksutiun committee be sent to Ayaş under protection]

24 B. 1333 (7 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 12

Şifre

Kastamonu Vilâyeti'ne

Kengiri'ye sevk edilmiş olan Taşnaksutyun Komitesi erkânından Azadamard Hacı Hayk Tiryakyan'ın mahfûzan Ayaş'a i'zâmı.

Fî 25 Mayıs sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 53/273

- 27 -

LETTING THE ARMENIANS WHO RESIDE DUE TO COMMERCIAL
AND SIMILAR [ACTIVITIES], STAY

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Mar'aş, regarding that the Armenians residing for purpose of commerce, etc. in areas that are being evacuated, remain in those areas]

25 B. 1333 (8 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyeti
Husûsî: 23

Şifre

Mar'aş Mutasarrıflığı'na

C. 23 Mayıs sene [1]331. Ermenileri ihrâc olunan livâ mülhakâtında ticâret vesâ'ir sûretle ikâmet eden Ermenilerin esâsen mukayyed bulundukları memleketlerinde bırakılmaları muvâfıktır.

Fî 26 Mayıs sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 53/295

- 28 -

THAT IT IS NOT APPROPRIATE FOR THE 500 ARMENIANS
 OF EZINE TO STAY THERE AND TO DEPORT
 THEM TO OTHER LOCATIONS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Kal'a-i Sultaniye, regarding that of the 500 Armenians who are in Ezine, those who are members of revolutionary committees be apprehended, and that the others be sent to an appropriate location within the district, and if such a location cannot be found, than to Karesi.]

25 B. 1333 (8 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyeti
Husûsî: 16

Şifre

Kal'a-i Sultâniye Mutasarrıflığı'na

Ezine'de mevcûd beş yüz nüfûs Ermeninin mahall-i mezkûrda bulunmaları ora kumandanlığınca muvâfık görülmediği ve bunların geçen İtalya harbinde şenlik yaptıkları da işidilmiş olduğu cihetle komitelere mensûb olanların derdesti ve diğerlerinin nakl-i hâne ettirilmeleri Başkumandanlık Vekâleti'nden iş'âr

kılınmıştır. Merkûmûndan ihrâc edileceklerin livâ dâhilinde münâsib bir mahall bulunduğû takdîrde oraya bulunamadığı sûretde Karesi'ye sevkleri ve inbâsı.

Fî 26 Mayıs sene [1]331

BOA. DH. ŞFR, nr. 53/289

- 29 -

THE GOODS AND POSSESSIONS LEFT BEHIND BY ARMENIANS
WHO EMIGRATED, AND THE ARMENIANS WHOSE
DEPORTATION HAS BEEN POSTPONED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Erzurum, regarding that since the possessions left behind by the migrating Armenians will be paid for by the government to their owners, the abandoned possessions should be safeguarded and sold in the name of their owners, and that the deportation of sick women and those who work in the military workshop, be postponed.]

26 B. 1333 (9 June 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyeti

20 Müsta'cel

Şifre

Erzurum Vilâyeti'ne

C. 24 Mayıs [1]331. Ermenilerin birlikde götürmeyecekleri eşyânın kıymeti hükûmet tarafından ashâbına te'diye edileceği cihetle emvâl-i metrûkenin muhâfaza ve ashâbı nâmına bi'l-müzâyede bey'i îcâb eder. Bu husûsdaki ta'lîmât-ı mufasssala postadadır. İ'mâlâthâne-i askerîde çalışanlarla aceze-i nisvânın şimdilik te'hîr-i sevkleri câ'izdir.

Fî 27 Mayıs [1]331

Nâzır Nâmına

Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 53/303

- 30 -

THE ARMENIANS WHO WERE SENT FROM DEVELİ TO AKSARAY

[Ciphæred telegram from the governor of the sanjak of Kayseri to the Ministry of the Interior, regarding that the Armenians are being taken out of the village of Küçük İncesu in Develi, on their way to Aksaray]

26 B. (9 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Kayseri

Develi kazâsında Küçük İncesu karyesinin yüz altmış hânede altı yüzden ibâret Ermeni ahâlîsinin kâmilten dünkü gün Aksaray'a gitmek üzere yola çıkarıldıkları ma'rûzdur.

Fî 27 Mayıs 11331

Kayseri Mutasarrıfı
Zekâî

BOA. DH.EUM, 2. Şb. 68/36

- 31 -

THE MONEY ORDER SENT IN RESPONSE TO THE INSTRUCTIONS
RELATING TO THE SETTLEMENT OF ARMENIANS AND
THEIR FOOD AND LODGING EXPENSES

[Ciphæred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Mossul, regarding that the regulations concerning the settlement of Armenians is in the mail, and that a money order of five hundred thousand kuruş has been sent, out of the refugees fund for lodging and food expenses]

26 B. 1333 (9 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyeti
19

Şifre

Musul Vilâyeti'ne

C. Fî 19 Mayıs sene [1]331. Ermenilerin sûret-i iskânlarına â'id mufasssal ta'lîmâtname postadadır. Muhâcirîn misillü i'âşe ve iskânları [masârîfının] muhâcirîn tahsîsâtından beş yüz bin gurûşluk havâlenâme tebliğ etdirilmiştir.

Fî 27 Mayıs sene [1]331

Nâzır Nâmına
Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 53/305

- 32 -

THAT IT IS REQUESTED THAT AN AMERICAN MEMBER BE SENT
 IN ORDER TO ASSIST THE ARMENIANS OF ZEITUN WHO
 WERE DEPORTED TO KONYA

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Konya, regarding whether there are any drawbacks in sending a member of the American delegation to assist the Armenians of Zeitun deported to Konya.]

27 B. 1333 (10 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyeti Umûmîyye Müdîriyyeti
Husûsî: 32

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

Oraya sevk olunan Zeytûn Ermenilerine Amerika hey'etinden, berây-ı mu'âvenet bir a'zâ gönderilmek isteniliyor, mahzûr olup olmadığının iş'ârı.

Fî 28 Mayıs sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 53/312

- 33 -

THAT IT IS NOT APPROPRIATE TO DEPORT ARMENIANS FROM
PROVINCIAL SUBDIVISIONS AND OTHER RELATED
AREAS OUTSIDE KÜÇÜK İNCESU

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Kayseri, regarding that Armenians not be deported from places other than Küçük İncesu keeping in mind the possibility that the resettled Armenians may also form the majority of the population in their new locations.]

29 B. 1333 (12 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmîyye Müdîriyyeti
Husûsî: 24

Şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

C. 27 Mayıs sene [1]331. Kasaba ve mülhakâtından Ermenilerin ihrâcî bi'l-âhare bunların gidecekleri mahallerde de büyük bir kitle teşkîl ve ekseriyet te'mîn etmelerini intâc edeceğinden muvâfık değildir. Binâ'en-aleyh Küçükincesu'dan başka ba'de-mâ livâ mülhakâtından Ermeni çıkarılmayacaktır.

Fî 30 Mayıs sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 53/326

- 34 -

PROTECTING THE DEPORTED ARMENIANS ON THE ROADS
AND PUNISHING THOSE WHO ATTACK THEM

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Erzurum, regarding the protection of the Armenians on the roads during their deportation, the punishment of the deserters and those who attack them, and that the old road be used in the deportation.]

1 Ş. 1333 (14 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 25

Şifre

Erzurum Vilâyeti'ne

C. 39 Mayıs sene [1]331. İhrâc olunan Ermenilerin yollarda muhâfaza-i hayâtlarına imkân nisbetinde çalışılması ve esnâ-yı sevkde firâra tasaddî edenlerle muhâfazalarının me'mûr olanlara karşı ta'arruzda bulunacakların te'dîbi tabî'idir. Fakat buna hiç bir zaman ahâlî karıştırılmayacak ve beyne'l-anâsır mukâteleyi intâc edecek ve aynı zamânda hârice karşı da pek çirkin görünecek vakâyi' tahaddüsüne kat'iiyen meydân ve imkân bırakılmayacaktır. Binâ'en-aleyh çıkarılan Ermenilerin diğer yolun pek uzun olmasına mebnî kemâ-fi's-sâbık eski tarîkten sevklerine devâm olunması ve ancak güzergâhlarında bulunan aşâyir ile köylerin ta'arruzuna karşı her dürlü esbâb ve vesâ'itin istikmâliyle müdâfa'ası ve katl ve gasba cür'et edeceklerin şiddetle te'dîbi lâzımdır, keyfiyet Diyârbekir, Ma'mûretü'l-aziz, Bitlis'e de yazılmıştır.

Fî 1 Haziran sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/10

- 35 -

THAT ARMENIANS DEPORTED FROM ERZURUM WERE ATTACKED;
 THAT THE NECESSARY PREVENTIVE MEASURES BE TAKEN
 FOR THEIR PROTECTION

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the provinces of Diyarbakır, Mamuretülaziz and Bitlis, regarding that a convoy sent from Erzurum has been massacred by Kurds, that necessary measures be taken for the protection of the deported on the road, and that skirmishes not be allowed.]

1 Ş. 1333 (14 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 20

Şifre

Diyârbekir, Ma'mûretü'l-azîz, Bitlis Vilâyetlerine

Erzurum'dan ihrâc olunan Ermenilerden beş yüz nüfûsluk bir kâfilenin Erzincan ile Erzurum arasında Kürdler tarafından katl edildiği Erzurum

Vilâyeti'nden iş'âr olunmuştur. İhrâc olunan Ermenilerin yollarda muhâfaza-i hayâtlarına imkân nisbetinde çalışılması ve esnâ-yı sevklerinde firâra tasaddî edenlerle muhâfazalarına me'mûr olanlara karşı ta'arruzda bulunacakların te'dîbi tabî'îdir. Fakat buna hiç bir zaman ahâlî karıştırılmayacak ve beyne'l-anâsır mukâteleyi intâc edecek ve aynı zamânda hârice karşı da pek çirkin görünecek vekâyi' tahaddüsüne kat'iiyen meydân ve imkân bırakılmayacaktır. Binâ'en-aleyh o tarikle gelecek Ermenilerin güzergâhlarında bulunan aşâyir ile köylülerin ta'arruzuna karşı her dürlü esbâb ve vesâ'itin istikmâliyle müdâfa'ası ve katl ve gasba cür'et edeceklerin şiddetle te'dîbi lâzımdır.

Fî 1 Haziran sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/9

- 36 -

THE DEPORTATION OF THE ARMENIANS OF SUŞEHİR;
AND NOT TO DEPORT THE ARMENIANS OF SİVAS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Sivas, regarding that the Armenians of Suşehri and Sivas not be deported before the Ministry is consulted.]

1 Ş. 1333 (14 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 304

Şifre

Sivas Vilâyeti'ne

C. 29 Mayıs sene [1]331. Suşehri Ermenilerinin ihrâcı muvâfıkdır, ma'a-mâ-fih vilâyetinizden Ermenilerin ihrâcı şimdilik münâsib görülmediğinden ba'de-mâ lüzûm ve icâb-ı kat'î görülmedikçe ve buranın fikir ve mütâla'ası alınmadıkça Ermeni sevk olunmaması lâzımdır.

Fî 1 Haziran sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/7

- 37 -

THE DEPORTATION OF THE ARMENIANS OF SIS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Adana, regarding that the deportation of all Armenians of Sis is appropriate]

4 Ş. 1333 (17 June 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Kalem-i Husûsî: 4479

Şifre

Mahrem ve müsta'celdir

Adana Vilâyeti'ne

C. 2 Mayıs [1]331. Sis Ermenilerin kâmilten sevkleri münâsibdir.

Fî 4 Haziran sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/51

- 38 -

THAT IT IS NOT POSSIBLE TO IMMEDIATELY
TRANSPORT TEN THOUSAND REFUGEES

[Ciphered telegram sent from the Ministry of the Interior to the province of Diyarbakır, regarding that it is not possible to deport the refugees, that most of the Muslim refugees will be settled, and that the economic and geographical information requested about the Armenian villages be taken into consideration.]

4 Ş. 1333 (17 June 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirin Müdîriyyeti

41

Şifre

Diyârbekir Vilâyeti'ne

C. Fî 2 Haziran [1]331. Ahvâl-i hâzıra dolayısıyla derhâl on bin muhâcirin celb ve sevkine imkân yokdur. Karîben İslâm mültecîlerinden nüfûs-ı mühimme

berây-ı iskân oraya gönderilecektir. Ermeni köyleri hakkında istenilen ma'lûmât-ı iktisâdiyye ve iklîmiyye sevkîyât ve tevzî'ât-ı umûmiyyede merkezce nazar-ı i'tibâra alınması elzem bulunduğundan me'mûrîn-i mülkîye vâsıtasıyla istihsâl edilecek ma'lûmât-ı kâfiyenin sür'at-i i'tâsına himmet buyurulması.

Fî 4 Haziran [1]331

Nâzır Nâmına
Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/39

- 39 -

THE INVESTIGATION OF THE SITUATION OF THE DEPORTED ARMENIANS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Aleppo, regarding the investigation of the news that some of the Armenians sent from Mar'aş and other places, to be deported to the southeastern part of the province, were left in the capital of the province]

4 Ş. 1333 (17 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 38

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

C. 2 Haziran sene [1]331. Vilâyet dâhilinde çıkarılacak Ermeniler hakkında 10 Mayıs sene [1]331 târîh ve 18 numrolu şifre ile ta'lîmât-ı mahsûsa verilmiş idi. Binâ'en-aleyh şimdiye kadar hiç bir şey yapılmaması sebebi anlaşılamadı ve bu cihetin ve bir de Mar'aş vesâ'ir mahallerden vilâyetin cenûb-ı şarkîsine sevk olunmak üzere oraya gönderilen Ermenilerden ba'zılarının merkez-i vilâyetde bırakılmakda olduğu istihbâr olduğundan böyle bir mu'âmele mesbûk olub olmadığının ser'fan bi'l-etrâf iş'ârı.

Fî 4 Haziran sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/54

- 40 -

THAT THE ARMENIAN CATHOLIC MISSIONARIES REMAIN IN ERZURUM

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Erzurum, regarding that the Catholic Armenian missionaries and sisters not be sent for the time being]

4 Ş. 1333 (17 June 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Husûsî: 28

Şifre

Erzurum Vilâyeti'ne

C. 2 Haziran sene [1]331. Ermeni Katolik misyonerlerle sörlerin şimdilik orada kalmaları daha münâsibdir.

Fî 3 Haziran sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/55

- 41 -

THE EXPULSION OF THE ARMENIAN PLENIPOTENTIARY

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Kayseri, regarding the exile of the Armenian envoy]

6 Ş. 1333 (19 June 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Husûsî: 26

Şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

C. 3 Haziran sene [1]331. Ermeni murahhasasının hemen nefy ve teb'îdi muvâfıktır.

Fî 6 Haziran sene [1]331

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/64

- 42 -

SETTLING THE ARMENIANS TO THE WEST OF THE BAGHDAD LINE

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Mossul, regarding that the Armenians sent to the province of Mossul be settled in areas located to the west of the Baghdad line]

8 Ş. 1333 (21 June 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Şifre

Musul Vilâyeti'ne

Berây-ı iskân vilâyet dâhiline gönderilecek Ermenilerle şimdiye kadar gelenlerin Bağdâd hattının şimâl ve şarkına kat'iyen yanaştırılmayarak münhasıran mezkûr hattın garbına tesâdüf eden mahallerde iskân edilmeleri esbâbının istikmâli ve şu [takayyüdün] muhâfazasına mütemâdiyen i'tinâ olunması.

Fî 8 Haziran sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/83

- 43 -

SETTLING THE ARMENIANS TO THE EAST AND SOUTH
OF THE BAGHDAD LINE

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governors of the sanjaks of Urfa and Zor, regarding the settlement of the Armenians to be sent, to the south of the Baghdad line]

8 Ş. 1333 (21 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyeti

Şifre

Urfa ve Zor Mutasarrıflıklarına

Berây-ı iskân oraya gönderilecek Ermenilerle şimdiye kadar gelenlerin Bağdâd hattının [şark] ve cenûb kısmına tesâdüf eden arâzide iskân edilmeleri ve şu tekayyüdün muhâfazasına [mütemâdiyen] i'tinâ olunması.

Fî 8 Haziran sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/84

- 44 -

GIVING INFORMATION ON THE SETTLEMENT AREAS
 OF THE ARMENIAN INHABITANTS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the provinces of Mamuretülaziz, Trabzon, Sivas and to the governor of the sanjak of Canik, regarding information on the names, numbers of the inhabitants of the villages and towns inhabited by Armenians, whose evacuation has been decided, and where they will be sent.]

11 Ş. 1333 (24 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdüriyyeti

Ma'mûretü'l-azîz, Trabzon, Sivas Vilâyeti'yle Canik Mutasarrıflığı'na

Tahliyesi tekarrür eden Ermenilerle meskûn köy ve kasabalar esâmî ve mevâki'yle ahâlîsi mikdârının ve ne tarikle nerelere sevk edileceğinin ve bu bâbdaki ma'lûmât ve mutâla'alarının serî'an iş'ârı.

Fî 11 Haziran sene [1]331

Nâzır Nâmına
Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/136

- 45 -

SETTLING THE ARMENIAN CHILDREN IN ORPHANAGES

[Ciphèred telegram sent from the Ministry of Public Instruction to the provinces of Diyarbakır, Adana, Trabzon, Sivas, Bitlis, Van, etc., regarding notifying whether or not an appropriate building will be found, and the number of children, in order to settle the young Armenian children who have been relocated or taken away]

13 Ş. 1333 (26 June 1915)

Ma'ârif-i Umûmiyye Nezâreti

Kalem-i Mahsûs

Husûsî numro: 327

Umûmî numro: 194195

Dahiliye şifresiyle kapatılacaktır.

Diyârbekir, Haleb, Trabzon, , Erzurum, Sivas Bitlis, Ma'mûretü'l-azîz,
Van vilâyetleriyle Mar'aş Mutasarrıflığı'na

Mevki'leri tebdîl veya birer sûretle teb'îd edilen Ermenilerin on yaşından dîn çocuklarını dâru'l-eytâm te'sîsiyle veya mü'essisi dâru'l-eytâmlara celb ile ta'lîm ve terbiye etmek mutasavver olduğundan bunlardan vilâyet dâhilinde ne kadar çocuk bulunduğunun ve orada dâru'l-eytâm te'sîsi için münâsib binâ bulunub bulunamayacağının âcilen iş'ârı.

Fî 13 Haziran sene [1]331

Ma'ârif Nâzırı

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/150

- 46 -

THAT THE DEPORTATION OF ARMENIANS BE CARRIED OUT IN SECURITY

[Ciphèred telegram sent by the Ministry of the Interior to the province of Erzurum, regarding the continuation of the deportation of Armenians, whose expulsion is undertaken, by ensuring their safety]

13 Ş. 1333 (26 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 4578
Mahrem

Şifre

Erzurum Vilâyeti'ne

C. 11 Haziran sene [1]331. İhrâclarına teşebbüs olunan Ermenilerin te'hîr-i sevkleri bi't-tab' kâbil değildir. Binâ'en-aleyh sevklerine kemâ-fi's-sâbık devâm edilmesi ma'a-mâ-fih gerek eldeki mevcûd kuvvetle ve gerek inde'l-iktizâ oradan isti'âne ile muhâfazalarına i'tinâ olunması.

Fî 13 Haziran sene 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/156

- 47 -

THE SITUATION OF THE HOMELESS ARMENIAN CHILDREN

[Ciphred telegram sent by the Ministry of the Interior to the province of Mamuretülaziz, regarding that it has been found appropriate that the homeless Armenian children remain in their locations]

13 Ş. 1333 (26 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 4573
Mahrem

Şifre

Ma'mûretü'l-azîz Vilâyeti'ne

C. 12/13 Haziran sene [1]331. İş'âr olunan sâhibsiz Ermeni çocuklarının şimdilik bulundukları mahallerde kalmaları münâsibdir.

Fî 13 Haziran sene 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/163

- 48 -

SETTLEMENT OF GREEKS IN ARMENIAN AND GREEK VILLAGES

[Ciphred telegram sent by the Ministry of the Interior to the Hüdâvendigâr province, regarding the distribution of Greeks who will be arriving, to Greek and Armenian villages, and the prevention of their spreading into the interior]

13 Ş. 1333 (26 June 1915)

Bâb-Âlî

Dâhiliye Nezâreti

İşkân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyeti

42

Şifre

Hüdâvendigâr Vilâyeti'ne

C. Fî 9 Haziran sene [1]331. Vürûd edecek Rumların izdihâma bakmayarak Rum ve Ermeni köylerine tevzî'i zarûriyyât-ı siyâsiyyedendir. Bunların dâhile intişârlarına mûmâna'at olunması.

Fî 13 Haziran sene[1]331

Nâzır Nâmına

Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/158

- 49 -

ATTACKS BY DERSIM BANDITS ON ARMENIAN CONVOYS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Mamuretülaziz, regarding taking the necessary measures to prevent the brigands of Dersim from waylaying and killing the Armenians sent from Erzurum.]

13 Ş. 1333 (26 June 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Mahrem ve Müsta'celdir

Ma'mûretü'l-azîz Vilâyeti'ne

Muhâfaza tahtında Erzurum'dan sevk olunan Ermeni kâfilelerinin Dersim eşkiyası tarafından yolları kesilerek katl edildikleri ve bunların ellerinden

Ermeni kâfilelerini kurtarmak kâbil olmadığı Erzurum Vilâyeti'nden iş'âr olunuyor. Dersimlilerin bu sûretle tevâlî-i cinâyetleri kat'iyen câ'iz olamayacağından gelen kâfilelerin te'mîn-i masûniyyetlerine â'id tedâbîrin serî'an istikmâli.

Fî 13 Haziran sene 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/162

- 50 -

PROTECTING THE GOODS OF DEPORTED ARMENIANS

[Ciphred telegram sent by the Ministry of the Interior to the province of Sivas, Trabzon and Mamuretülaziz, and to the governor of the sanjak of Canik, regarding that the regulations concerning the safekeeping of the possessions of Armenians whose transfer has been decided, has been sent]

14 Ş. 1333 (27 June 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdüriyyeti

Şifre

Sivas, Trabzon, Ma'mûretü'l-azîz vilâyâtıyla Canik Mutasarrıflığı'na

Nakl ve sevkleri takarrur eden Ermenilerin berâberlerinde götürmeyecekleri emvâl-i menkûle ve gayr-i menkûlenin sûret-i idâre ve muhâfazası hakkındaki ta'lîmât-nâme posta ile der-dest-i irsâl olduğundan şimdilik emvâl-i mevcûdenin taht-ı muhâfazaya aldırılması.

Fî 14 Haziran [1]331

Nâzır Nâmına

Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/202

- 51 -

LODGING OF REFUGEES IN ARMENIAN VILLAGES

[Ciphred telegram sent by the Ministry of the Interior to the province of Mamuretülaziz, regarding the settlement of refugees in evacuated villages]

14 Ş. 1333 (27 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyeti
35

Şifre

Ma'mûretü'l-azîz Vilâyeti'ne

C. 11 Haziran sene [1]331. Mültecîlerin dâhil-i vilâyetde tahliye edilen Ermeni köylerinde iskânı.

Fî 14 Haziran sene [1]331

Nâzır Nâmına
Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/189

- 52 -

THE DISTRIBUTION OF THE INHABITANTS IN THE WAR REGIONS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior, to the province of Erzurum, regarding the settlement of people emigrating from the war regions, within the province and within the evacuated Armenian villages of the province of Van.]

14 Ş. 1333 (27 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyeti

Şifre

Erzurum Vilâyeti'ne

Menâtık-ı harbiyyeden hicret eden ahâlînin vilâyât-ı sâ'ireye dağılmalarına meydân verilmeyerek dâhil-i vilâyetde ve Van Vilâyeti'nin tahliye edilen Ermeni köylerine tevzî'i.

Fî 14 Haziran sene [1]331

Nâzır nâmına
Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/203

- 53 -

THAT THE ARMENIAN OFFICIALS IN THE PUBLIC
DEBTS WILL REMAIN WHERE THEY ARE

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Trabzon, regarding that the Armenians employed in the Public Debts remain where they are]

15 Ş. 1333 (28 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Şifre

Trabzon Vilâyeti'ne

C. 14 Haziran sene [1]331. Düyûn-ı Umûmiyye'de bulunan Ermeni me'mûrlar şimdilik kalsın.

Fî 15 Haziran sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/221

- 54 -

PROTECTING THE ABANDONED PROPERTIES AND
RECORDING THEM IN THE BOOKS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Kayseri, regarding that the regulations concerning the need to establish a commission consisting of officials from Finance and Civil Service, for the safekeeping and recording of abandoned properties, have been sent]

15 Ş. 1333 (28 June 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İşkân-ı Aşâyır ve Muhâcirîn Müdîriyyeti
29

Şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

C. Fî 10 Haziran sene [1]331. Emvâl-i metrûkenin muhâfaza ve sebt-i defter edilmesi zımnında me'mûrîn-i Mülkiye ve Mâliye'den mürekkeb komisyon

teşkîli muktezîdir. Bu bâbdaki mufassal ta'limâtname fi 28 Mayıs sene [1]331 târîhinde postaya verilmiştir, vusûlünün iş'ârı.

Fî 15 Haziran sene [1]331.

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/226

- 55 -

THAT THERE IS NOT SUFFICIENT INFORMATION ON DEPORTED ARMENIANS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the provinces of Trabzon, Sivas, Mamuretülaziz and Diyarbakır and to the governor of the sanjak of Canik, regarding sending the necessary information, as it is not known where the Armenians, whose deportation has begun, will be sent, and in what number.]

15 Ş. 1333 (28 June 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyeti

Şifre

Trabzon, Sivas, Ma'mûretü'l-azîz, Diyârbekir vilâyâtıyla Canik Mutasarrıflığı'na

Sevklerine ibtidâr olunan Ermeniler mikdârı hakkında bir gûnâ ma'lûmât alınamadı. Şimdiye kadar nerelerinin sevkîyâtına başlanılmış ve nerelere sevk edilmişlerdir sür'at-i iş'ârı.

Fî 15 Haziran sene [1]335

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/222

- 56 -

CONFLICTS BETWEEN MUSLIMS AND ARMENIANS
WITHIN THE URFA DISTRICT

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior, to the governor of the sanjak of Urfa, regarding that necessary explanations be provided about the news that fractions between Muslims and

Armenians have increased within the Urfa district and that on the other hand, the required measures were not taken.]

18 Ş. 1333 (1 July 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Şifre

Urfa Mutasarrıflığı'na

Livâ dâhilinde Ermenilerle ahâlî-i İslâmiyye arasındaki münâsebâtın kesb-i vehâmet ettiği ve bu bâbda ciddî bir tedbîr yapılmadığı haber alınıyor. Fi'l-hakîka Ermenilerle İslâmlar arasında mukâteleyi intâc edecek bir münâferet mevcûd mudur ve oradan şimdiye kadar muzır ve müteşebbis ne kadar Ermeni çıkarılmışdır? Bu bâbda yapılmış olması lâzım gelen tedâbîr hakkında âcilen îzâhât i'tâsı.

Fî 18 Haziran sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/267

- 57 -

ARMENIANS DEPORTED FROM ORDU, PERŞEMBE, ULUBEY,
GÖRELE, TİREBOLU, SÜRMENE AND TRABZON

[Ciphred telegram from the governor of the province of Trabzon, to the Ministry of the Interior regarding the Armenians sent from Ordu, Perşembe, Ulubey, Görele, Sürmene, Tirebolu and Trabzon and the incidents that have occurred.]

18 Ş. 1333 (1 July 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Şifre Kalemi

Mahreci

Trabzon

Ermenilerden Giresun'dan üç yüz yirmi sekiz kişinin ve Ordu kazâsının Perşembe nâhiyesinden üç yüz doksan nüfûs ile eşhâs-ı muzırradan mürekkeb bir kâfilenin ve Ulubey nâhiyesinden otuz kadar asker firârîsinin ve Sürmene'den iki yüz doksan ve Tirebolu kazâsından kırk beş kişinin daha sevk olundukları ve Ordu kazâsından iki gün evvel sevk edilen otuz altı kişilik bir kâfilenin Ulubey Orman civârında firâra tasaddî etmesine mebnî altısının

meyyiten istîsâl ve diğçerlerinin tekrâr ilticâya icbâr edildiğı ve Görele kazâsında mevcûd iki yüz elli nüfûsun kâmilçen çıkarıldığı ve Tirebolu'dan tertîb olunan üçüncü kâfileye iştirâk eden Papaz Karabet'in â'ilesiyle isimleri henüz tahkîk edilemeyen birkaç kişiyi hânesinde bırakarak evine iççeriden ateş verdiğı ve her ne kadar kapı kırılarak iççeri girilmeye teşebbüs olunmuşsa da kapı güçlçükle açılabilmesine ve iççeridekilerin isti'mâl-i silâha başlamalarına mebnî eve girmek kâbil olamayarak mezkûr hâne ile derûnunda bulunan dokuz nüfûsun ve civârdaki dört hânenin yandığı, ve tedâbîr-i müttehize sâyesinde bir gûnâ vekâyî' hudûsuna mahal bırakılmaksızın kasabada bulunan Ermenilerin umûmiyetle toplattırılarak askerî depoyuna habs edildikleri mahallerinden bildirilmesine ve Trabzon şehriyle köylerinden dahi bugün üç bin dört yüz Ermeni yola çıkarılmış ve Trabzon'da bir Ermenin hânesini ihrâk sûretiyle ikâ-ı mel'anete tesaddîsi hânesinin muhterik olması ve kendisiyle topcu zâbiti bulunan mahdûmunun habsiyle netîçelenmiştir.

Fî 18 Haziran [1]331

Trabzon Vâlisi

Cemâl Azmî

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/41

- 58 -

DEPORTATION OF ARMENIANS WHO CONVERTED TO ISLAM

[Ciphçered telegram from the Ministry of the Interior to the various provinces and governors of sanjaks, regarding that as it is understood that deported Armenians are converting to Islam in order to stay in their lands, they should be deported to determined areas without any regard to their conversion.]

18 Ş. 1333 (1 July 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmîyye Müdîriyyeti

Husûsî: 4635

Şifre

Mahrem

Erzurum, Adana, Bitlis, Haleb, Diyârbekir, Trabzon, Ma'mûretü'l-azîz, Musul, Van, Urfa, Kütahya, Mar'aş, İççel, Eskişehir Vilâyet ve Mutasarrıflıklarına

İhrâc olunan Ermenilerden ba'zılarının müctemî'an veyâ münferiden arz-ı ihtidâ etdikleri ve bu sûretle memleketlerinde kalmak çâresini te'mîne

çalışdıkları anlaşılıyor. İhtidâ bir netîce-i kanâ'at olduğı için kat'iyyen bu gibi mesâ'ilde mevzû'-ı bahs olamaz ve hiç bir zaman bu şekilde vukû' bulacak ihtidâlara i'timâd olunamaz. Binâ'en-aleyh öteden beri kendilerini menfa'atlerini tehlikede gördükleri zaman bir vâsıta-i iğfâl olarak ihtidâ etdiklerini ileri süren bu kabîl eşhâsın mürâca'atlarına sûret-i kat'iyyede atf-ı ehemmiyyet edilmemesi ve bi'l-âhere İslâm nâmı altında da neşr-i mefsetden geri kalmayacak bu âdemlerin ihtidâ etseler bile yine ta'yîn olunan mahallere sevklerinden sarf-ı nazar olunmaması ehemmiyetle teblîğ olunur.

Fî 18 Haziran sene 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/254

- 59 -

WITH THE EXCEPTION OF THOSE ARMENIANS WHO ARE TRADESMEN AND
MERCHANTS, EXPELLING THE ARMENIANS WHO ARE MEMBERS OF
REVOLUTIONARY COMMITTEES

*[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior, to the
governors of the provinces of Trabzon, Sivas, Diyarbakır,
Mamuretülaziz and to the governor of the sanjak of Canik, regarding
that the Armenians who are members of revolutionary committees
and harmful be sent away and that the artisans and tradesmen be
relocated to other towns]*

22 Ş. 1333 (4 July 1915)

Bâb-ı Âli

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Şifre

Trabzon, Sivas, Diyârbekir, Ma'mûretü'l-azîz Vilâyetleriyle Canik
Mutasarrıflığı'na

İhrâc olunacak Ermenilerden komitecilerle hükûmetçe muzır tânınmış eşhâsın â'ileleriyle birlikde teb'îdleri ve kendi işleriyle meşgûl tüccâr ve esnâfın vilâyet/livâ dâhilinde kasabaları tebdîl edilmek üzere alıkonulması münâsib görüldüğünden ba'de-mâ o sûretle hareket olunması.

Fî 21 Haziran sene [1]331

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/287

- 60 -

THE TRAVEL BAN IMPOSED ON ARMENIANS AND RULING ON THE
REQUEST OF AN ARMENIAN WHO IS A BULGARIAN CITIZEN,
TO GO TO BULGARIA

*[Memorial from the Ministry of Foreign Affairs to the Supreme
Military Command, regarding that the situation that arose after a
resident of Beyoğlu, who is a Bulgarian citizen, wanted to return to
Bulgaria, be solved]*

21 Ş. 1333 (4 July 1915)

Bâb-ı Âlî
Hâriciye Nezâreti
Umur-ı Siyâsiyye Müdîriyyet-i Umûmiyyesi
Mühimme Kalemi
Siyasî 1016-68071
Târîh: 21 Haziran sene [1]331

Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine

Beyoğlu'nda Sorep Agob sokağında sâkin Bulgaristan teb'asından Jan Kirkor Kavafyan Bulgaristan'a avdet etmek isteyerek vesîka almak üzere mahallesi polis komiserliğine mürâca'âtına cevâb-ı redd almasına mebnî Bulgaristan General Konsolatosu'nu haberdâr etmesiyle bu bâbda îzâhât almak ve seyâhata lâzım olan vesîkayı istemek için polis müdîriyyetine konsoloshâneye gönderilmiş ise de Ermenilerin memâlik-i ecnebiyeye gitmeleri men'olunduğu cihetle vesîka i'tâsında imtinâ' edildiği. Bulgaristan Sefâreti'nden beyân ve merkûmun bilâ-te'hîr Bulgaristan'a avdet edebilmesi için emr i'tâsı iltimâs olunmaktadır.

Memâlik-i Osmâniyede bulunan gerek Osmânlı gerek ecnebî bi'l-umûm Ermenilerin memâlik-i ecnebiyeye azîmetlerine ve memâlik-i ecnebiyede mukîm aynı sınıflara mensûb Ermenilerin de bizim tarafa duhûllerine müsâ'ade olunmaması karârgâh-ı umûmîce bi'l-ittihâz zâbıtaya tebliğ olunan karâr icbâbı olduğu lede's-su'âl Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden ifâde edilmiştir. Memâlik-i ecnebiyede bulunan Osmânlı ve ecnebî Ermenilerin Memâlik-i Osmâniye'ye duhûllerini ve tâbî'iyet-i Osmâniyeyi hâ'iz Ermenilerin de memâlik-i ecnebiyeye azîmetlerini hasbe'l-hâle men'etmek husûsunda Hükûmet-i seniyye muhtâr ise de, ecnebî, ale'l-husûs bî-araf ve kendileriyle hüsn-i münâsebâtı arzu ettiğimiz devletler teb'asından olan Ermenilerin böyle bir karâr-ı umûmî ile sûret-i mutlaka ve gayr-ı muvakkatede buradan çıkmalarına mümâna'at olunması şikâyata bâdî sefâretler cânibinden reddi her sûretle müte'azzir

olacağına göre karârın buradan gidecek ecnebî Ermenilere â'id kısmının tatbikinden ferâgat edilip edilmemek emrindeki mutâla'a-i aliyyelerinin izhârına himmet buyurulması mütemennâdır efendim.

BOA. HR. HU. Kr: 109 D.1/7

- 61 -

HARVESTING THE CROPS IN AREAS FROM WHERE
ARMENIANS HAVE BEEN EXPELLED

[Ciphred telegram sent from the Ministry of the Interior to the provinces of Sivas, Diyarbakır and Mamuretülaziz, regarding the problems with harvesting in the areas evacuated by Armenians, that harvesting should be done under the supervision of the Commission of Abandoned Properties, and that the related needs be communicated]

22 Ş. 1333 (5 July 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

İşkân-ı A'sâyir ve Muhâcirîn Müdîriyeti

Şifre

Sivas, Diyârbekir ve Ma'muretü'l-azîz Vilâyetlerine

Ermeniler tarafından tahliye edilmiş mahallerde metrûke mevrû'âtın kaldırılıb elde edilmesi hakkında ta'limât-nâmede mûnderic mevâddın ba'zı mahallerde tatbîke imkân bulunmadığı anlaşılmış ve bunların emvâl-i metrûke komisyonlarının nezâreti tahtında olmak üzere masârıfı muhâcirîn tahsîsâtından verilerek Hükûmetce biçdirilüb harman edilmesi ve alınacak mahsûlden masârıf-ı vâkı'â bi't-tenzîl mütebâkîsinin takdîr olunacak fiy'ât mücebince cihet-i askeriye tevdî'i münâsib görülerek bu husûsta cihet-i askeriyece amele taburlarıyla mu'âvenet-i fi'liyye ifâsı te'mîn edilmiş olduğundan zikrolunan mahsûlâtın kaldırılması için asker veyâ ahâlîden ne mikdâr amele ve ne cins makine ve âlât ve edevâta ihtiyâc bulunduğunun serî'an tedkikiyle mutâla'âlarıyla birlikde iki güne kadar iş'ârı.

Fî 22 Haziran sene [1]331

Nâzır Nâmına

Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/301

- 62 -

EXPANDING THE AREA WHERE ARMENIANS WILL BE SETTLED, AND TO SETTLE THEM BASED ON A RATIO OF 10% OF THE MUSLIM POPULATION

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Zor, regarding the decision to expand the regions to be settled by Armenians, and that Armenians be settled on the Iranian border and in the provinces of Mossul, Aleppo and Syria, at a ratio of 10% of the Muslim population.]

22 Ş. 1333 (5 July 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyır ve Muhacirin Müdîriyeti
24

Zor Mutasarrıflığı'na

C. 16 Haziran [1]331. Ermenilerin iskân edilecekleri muntaka tevsi' edilerek Kerkük sancağının İran hudûduna seksen kilometre mesâfede vaki' kurâ ve kasabât dahî dahil olduğu halde Musul Vilâyetinin havâli-i cenûbiye ve garbiyesi ve Haleb Vilâyeti'nin kısm-ı şarkî ve cenûbîsi ve Suriye Vilâyeti'nin Havran ve Kerek sancakları dâhilindeki kurâ ve kasabâtda ahâl-i Müslime nüfûsunun yüzde onu nisbetinde tevzi'leri mukarrer olmağla aksâm-ı şimâlîsi müstesnâ olmak üzere livânın kâffe-i kasabât ve kurâsında iskânları zarûrî olan ahali-i merkumenin nisbet-i mua'yyene dâ'iresinde tevzi'leriyle muhtâç olanlarının taraf-ı hükûmetden iskânlarının icrâsı.

Fi 22 Haziran [1]331

Nâzır Nâmına
Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/308

- 63 -

EXPANDING THE AREAS ALLOCATED FOR
 THE SETTLEMENT OF ARMENIANS

[Ciphred telegram sent from the Ministry of the Interior to various provinces and sanjaks, regarding that the areas allocated for the settlement of Armenians be expanded, that the resettlement plan

for the region of Kirkuk, Diyarbakır and Aleppo be circulated and that settlement be effected so as not exceed 10% of the Muslim population.]

22 Ş. 1333 (5 July 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

İskân-ı Aşayır ve Muhâcirin Müdîriyeti

Umûm: 361

Şifre

Adana, Erzurum, Bitlis, Haleb, Diyârbekir, Sûriye, Sivas, Trabzon, Ma'mûretü'lazîz, Musul Vilâyâtına, Adana Emvâl-i Metrûke Komisyon Riyâsetine, Zor, Mar'aş, Canik, Kayseri, İzmit Mutasarrıflıklarına, Haleb Emvâl-i Mütrûke Komisyon Riyâseti'ne

Ermenilerin iskânlarına tahsîs edilen mıntika görülen lüzûm üzerine ta'dîl ve tevsi' edilmiştir.

1- Kerkük sancağının İran hudûduna seksen kilometre mesâfede kâ'in kasabât ve kurâ dahî dâhil olduğu hâlde Musul vilâyetinin havâli-yi cenûbiyye ve garbiyyesi.

2- Diyârbekir hudûdundan yirmi beş kilometre dâhilde ve Habur ve Fırat nehirleri vâdisindeki ma'mûreler dâhil olmak üzere Zor sancağının cenûb ve garbı.

3- Haleb Vilâyeti'nin kısm-ı şimâlisi müstesnâ olmak üzere şark ve cenûb ve cenûb-ı garbîsinde vâki' kâffe-i kurâ ve kasabât ile Suriye Vilâyeti'nin Havran ve Kerek sancakları dâhil olmak üzere şimendüfer güzergâhlarından yirmi beş kilometre dâhil vâki' kasabât ve kurâda ahâlî-i Müslime nüfusunun yüzde onu nisbetinde tevzî' ve iskân edileceklerdir. Sevkiyâtın ona göre tertîb ve icrâsı ta'mîmen tebliğ olunur.

Fî 22 Haziran sene [1]331

Nâzır Nâmına

Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/315

- 64 -

THAT ARMENIANS MAY SELL THEIR MOVABLE
PROPERTIES TO MUSLIMS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the president of the Abandoned Properties Commission of Dörtol/Adana, regarding that Armenians may sell their movable properties, to the Muslims, for the real value of their properties.]

24 Ş. 1333 (7 July 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdüriyeti

5

Şifre

Dörtol/Adana Emvâl-i Metrûke Komisyon Riyâseti'ne

C. Fî 17 Haziran [1]331. Ermenilerin kable's-sevk iş'âr-ı vâlâları vechile emvâl-i menkûlelerini Müslim ahâlîye bedel-i ma'lûm mukâbilinde bey' ve ferâğ eylemeleri şâyân-ı kabûl olabilir.

Fî 24 Haziran sene [1]331

Nâzır Nâmına

Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/346

- 65 -

GIVING INFORMATION ON THE INDIVIDUALS WHO, AMONG
THE DEPORTED ARMENIANS WERE EMPLOYED AT THE RÉGIE

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to various provinces and sanjaks, regarding notification of the names of individuals employed at the Régie and the reasons for expelling them, and who are among the deported.]

27 Ş. 1333 (10 July 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umumiyye Müdiriyyeti

Şifre

Erzurum, Sivas, Trabzon, Bitlis, Mamuretü'l-azîz, Diyârbekir, Adana
 Vilâyetleriyle Mar'aş, Canik Mutasarrıflıklarına

İhrac ve teb'îd olunan Ermeniler meyânında rejide müstahdem olanlar
 bulunup bulunmadığının ve var ise esbâb-ı teb'îdlerinin ve isim ve
 me'mûriyetlerinin ne olduğunun inbâsı.

Fî 27 Haziran sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/368

- 66 -

DETERMINING THE DEBTS OF DEPORTED ARMENIANS
 AND PROTECTING THEIR GOODS

*[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the
 province of Trabzon, regarding that the debts of Armenians deported
 within the country, be recorded and that the properties they have
 abandoned not be allowed to go into the hands of foreigners, and
 that they be safeguarded]*

28 Ş. 1333 (11 July 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdiriyyeti

Şifre

Trabzon Vilâyeti'ne

C. 25 Haziran sene [1]331. Dâhile sevk edilen Ermeniler zimmetinde
 mevcûdiyeti iddi'â olunan matlûbâta müte'âllik senedâtın târîh ve şekillerinin
 tasfiye-i düyûn mu'âmelâtında olduğu gibi şimdiden sebt-i defter edilmesi ve bu
 senedât dolayısıyla muvâza'aya meydân verilmemekle berâber Ermenilerin
 uhdesindeki emvâlin ecânib ve sâ'ire yedine geçmesine müsâ'ade edilmemesi
 ve muvâza'a ihtimâli bulunan mukâvelâtın tasdik edilmemesi ve emvâl-i
 menkûleden mürûr-ı zamanla bozulmak ihtimâli olanlar ile hayvânâtdan
 mâ'adâsının hıfzı ve bankalar ile mü'essesât-ı ticâriyenin hukûk ve matlûbâtı

mahfûz olub ancak bu matlûbâtın mahkemece sâbit olduktan sonra ba'de'l-hükm tesviyesi muktezîdir.

Fî 28 Haziran sene [1]331

Nâzır Nâmına
Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/393

- 67 -

THAT THE TRAVEL BAN FOR ARMENIANS DOES NOT PERTAIN
TO THOSE WHO ARE NOT OTTOMAN SUBJECTS

*[Memorial from the Supreme Military Command to the Ministry
of Foreign Affairs, regarding that the order not to allow Armenians to
enter or leave the country may not be extended to foreign nationals]*

28 Ş. 1333 (11 July 1915)

Osmânlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be: 2
Numro: 12504/5723

Hâriciye Nezâret-i Celilesine
Ma'rûz-ı Çâker-i Kemîneleridir.

21 Haziran [1]331 târîh ve 1016/68071 numrolu tezkire-i fahîmâneleri cevâbıdır. Dâhilden hârice ve hâricden dâhile hiç bir Ermeninin seyâhatine müsâ'ade edilmemesi hakkındaki emr ve karâr-ı ma'lûmun yanlışlıkla teb'a-i ecnebiye[ye] de teşmîl edildiği anlaşılmış olmağla "teb'a-i ecnebiyeden olan Ermenilerin hâricden dâhile girmemesi ve dâhilden hârice çıkmak isteyen dost ve bî- taraf devletler teb'ası Ermenilerin hüsn-i hâl ve hüviyetleri Hükûmetce tasdik edilmek şartıyla azîmetlerine müsâ'ade olunması ve Osmânlı Ermenilerden ise hiç kimsenin dâhil ve hârice seyâhatına müsâ'ade olunmaması" sûretinde Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine yazılmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

28 Haziran sene [1]331

Başkumandan Vekîli
Enver

BOA. HR. HU. Kr: 109 D.1/7

- 68 -

PROVIDING INFORMATION ON THE PLACES AND NAMES
OF DEPORTED ARMENIANS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to various provinces, regarding that information be provided on the names of locations evacuated by Armenians, the number of Armenians evacuated, and the settlement of refugees in evacuated locations]

29 Ş. 1333 (12 July 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyır ve Muhâcirîn Müdîriyeti
Umûm: 377

Şifre

Adana, Erzurum, Bitlis, Haleb, Diyârbekir, Sivas, Trabzon, Ma'mûretü'l-azîz, Mar'aş, İzmit, Canık, Kayseri Vilâyât ve Elviyesine

Çıkarılan Ermenilerin mikdârıyla çıkarıldıkları mahallerin mevkî ve esâmîsi hakkında evvel ve âhir istenilen ma'lûmâta ba'zı taraflardan henüz cevâb verilmediği gibi verilen ma'lûmât da siyâset-i iskâniyenin ta'yîni ve muhâcirîn tevzî'i emrinde bilinmesi lâzım olan esâsâtı ihtivâ etmediğinden nerelerden ne kadar Ermeni hangi târîhde nerelere sevk edilmiştir kısmen ve tamâmen tahliye edilen kurâ ve kasabâtın esâmî ve mevâki'inin ve buralara muhâcir göndermek icâb edib etmediğinin gönderilmesi icâb eden muhâcirîn mikdârının ve civârdan temdin ve iskân edilebilecek aşâ'ir mevcûd olup olmadığının tekrâr istiş'ârına mecbûriyet hâsıl olmuştur. Ma'lûmât ve mütâla'ât-ı mukteziyenin sür'at-i inbâsı.

Fî 29 Haziran sene 1331

Nâzır Nâmına
Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/412

- 69 -

PROCEDURES TO BE CARRIED OUT REGARDING
THE EFFECTS OF DEPORTED ARMENIANS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Trabzon, regarding providing the settlement of refugees]

arriving from Batum and vicinity, the sale of perishable goods and animals, the safekeeping of the goods and possessions in their houses, not to allocate their immovable properties, the safekeeping of their jewelry, and the postponement of the collection of taxes from Armenians]

29 Ş. 1333 (12 July 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

İskân-ı Aşâyır ve Muhâcirîn Müdîriyyeti

58

Şifre

Trabzon Vilâyeti'ne

C. Fî 27 Haziran sene [1]331.

1- Şimdilik buradan muhâcir i'zâmına imkân yoksa da Batum ve civârından gelen mültecîlerin her hâlde tahliye edilen kurâ ve kasâbâta iskânı ve emlâk ve arâzînin te'mîn-i i'mârı zımında mukâbilinde veyâhud vâridâtı münâsafeten taksîm edilmek üzere îcârî lâzım olub şimdilik hiç bir sûretle bey'i câ'iz değildir.

2- Durmakla bozulur eşyâ ve hayvânâtın ta'lîmatnâmedeki ta'rîfât dâ'iresinde bey'i.

3- Hânelerde cem' edilen eşyâ ve emvâlin ma'lûm olduğu takdîrde ashâbı nâmına olmadığı takdîrde bulunduğu mahall nâmına kayd edilerek mahfûz mahâllere bâ-mazbata vaz'ı ve sebt-i defter edilmesi.

4- Emlâkin hiç bir sûretle eşhâsa veyâhûd mü'essesâtıdan birine tahsîs olunmaması.

5- Sa'atlerle mücevherât ashâbı ma'lûm olduğu takdîrde ashâbı nâmına ma'lûm olmadığı takdîrde bulunduğu mahall nâmına nev' ve kıymetleriyle sebt-i defter edilerek bankada ayrıca tutulacak bir kasaya bir hey'et huzûrunda sebt-i defter edilerek vaz'ıyle muhâfazası.

6- Sevk olunan Ermenilere â'id vergilerin te'hîr-î tahsîli der-dest bulunduğundan ta'kîbâtta bulunulmaması ve bu emlâkin hiçbir zamân uhde-i diğere kaydlarının tashîh edilmemesi.

7- Muvâza'alı vekâlet ve senedâta i'tibâr olunmaması.

Fî 29 Haziran sene [1]331

Nâzır Nâmına
Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/420

- 70 -

BECAUSE ARMENIANS SETTLED IN THE SANJAK OF ZOR HAVE SURPASSED
10% OF THE POPULATION, THAT DEPORTATION
TO THAT AREA BE CEASED

[Ciphered telegram sent from the Directorate of Settlement of Tribes and Refugees to the provinces of Adana, Erzurum, Bitlis, Aleppo, etc., and to the sanjaks of Canik, İzmit, etc., regarding that returning the Armenians to the sanjak of Zor would not be appropriate as the Armenians to be settled have exceeded the 10% ratio, and that the situation be communicated to the officials carrying out the deportation.]

29 Ş. 1333 (12 July 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhacirîn Müdîriyeti
Umûm: 376

Şifre

Adana, Erzurum, Bitlis, Haleb, Diyârbekir, Sivas, Ma'mûretü'l-azîz, Urfa, Kayseri, Canik, İzmit Vilâyet ve Mutasarrıflıklarına

Zeyl, Fî Haziran [1]331. Haleb vilâyetinin cenûbu, Sûriye vilâyetinin şarkî ve Kerkük livâsında da Ermenilerin iskânı mukarrer olduğu için hâl-i işbâ'a gelen ve yüzde on nisbeti tecâvüz eden Zor sancağına sevk edilmeyerek gönderilmeyeceklerin sâlifü'z-zikr vilâyâta sevkleri ve turuk-ı sevkîyât üzerinde bulunan me'mûrîne de o yolda tebliğât ifâsı.

Fî 29 Haziran sene [1]331

Nâzır Nâmına
Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/413

-71 -

THAT ALLEGATIONS OF A MASSACRE BE INVESTIGATED AND THAT
PREVENTIVE MEASURES IMPLEMENTED FOR ARMENIANS ARE NOT
IMPLEMENTED FOR THE CHRISTIAN POPULATION

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior, to the province of Diyarbakır, regarding the investigation of news that Armenians and Christians are being massacred, that seven hundred people have been killed like sheep that the total number of people killed is estimated to be two thousand, that an end be put immediately to these actions]

29 Ş. 1333 (12 July 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti

Diyârbekir Vilâyeti'ne

Son zamânlarda vilâyet dâhilindeki Ermeniler ile bilâ-tefrîk-i mezheb Hırîstîyanlar hakkında katl-i âmlar tertib olunduğu ve ez-cümle ahîren Diyârbekir'den sevk olunan eşhâs vâsıtasıyla Mardin'de murahhasa ile Ermenilerden ve diğer Hırîstîyan ahâlîden yedi yüz kişinin geceleri şehirden hârice çıkarılarak koyun gibi boğazlatdırıldığı ve şimdiye kadar bu katl-i âmlarda maktûl olanların iki bin kişi tahmîn olunduğu ve buna serî' ve kat'î bir netîce verilmezse civâr vilâyâtdaki ahâli-i İslâmiyenin de kıyâm ederek bi'l-umûm Hırîstîyanların katletmelerinden korkulduğu istihbâr edilmiştir. Ermeniler hakkında ittihâz edilen tedâbir-i inzibâtiye ve siyâsiyenin diğer Hırîstîyanlara teşmîli kat'îyyen gayr-i câ'iz olduğundan efkâr-ı umûmiyye üzerinde pek fenâ te'sîr bırakacak ve bi'l-hâssa ale'l-ittlâk Hırîstîyanların hayâtını tehdîd edecek bu kabîl vekâyî'a derhâl hitâm verilmesi ve hakikat-ı hâlin iş'ârı.

Fî 29 Haziran sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/406

- 72 -

THAT ARMENIANS WHO HAVE CONVERTED TO ISLAM
BE ALSO EXPELLED

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Kayseri, regarding the continuation of the expulsion of Armenians who have converted to Islam.]

1 N. 1333 (13 July 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyeti
Husûsî: 35

Şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

C. 29 Haziran sene [1]331. Ermenilerin ihtidâsı sırf-ı ilcâ-yı menfa'at ile olduğu için ihtidâları üzerine teb'îdleri te'hîr edilmeyecektir.

Fî 30 Haziran sene [1]331

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/427

- 73 -

DEPORTATION OF ARMENIAN SOLDIERS TO WORKER BATTALIONS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Canik, regarding that an order concerning the employment of and not dispatching Armenians who are not trustworthy, to the interior, was not issued, that on the contrary, some of the objectionable Armenians be employed in road services.]

1 N. 1333 (13 July 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyeti
Husûsî: 22

Şifre

Canik Mutasarrıflığı'na

C. 21 Haziran sene [1]331. Kâbil-i emniyet olmayan iki yüz nefer Ermeni efrâd-ı askeriyesinin Samsun'da istihdâmları ve dâhile sevk olunmamaları

hakkında bir gûnâ emr verilmediği ve bi'l-aks Samsun mıntıkasındaki üç amele taburlarıyla terzhâne ve inşâ'atda müstahdem Ermeni efrâdından mıntika-ı mezkûrede istihdâmlarında cihet-i mülkiyece mahzûr gösterilen üç yüz beş nefer Ermeni efrâdının der-dest-i teşkîl amele taburları meyânına idhâl olunmak üzerine Ünye'den Sivas'a celb olunduğu ve Samsun'da da bu sûretle çıkarılan üç yüz beş neferin müfreze-i askeriye muhâfazasında Tokad'a vâsıl oldukları ve bunların da Sivas'a getirilerek yol hizmetinde çalışdırılacağı Üçüncü Kolordu Kumandanlığı'nın iş'ârına atfen Harbiye Nezâreti'nden bildirilmiştir.

Fî 30 Haziran sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/439

- 74 -

THAT PUBLICATIONS NOT BE PUBLISHED WITHOUT PERMISSION
REGARDING MATTERS THAT PERTAIN TO STATE POLICY

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to various provinces and governors of sanjaks, regarding that due to the publication of an official statement in the Meşveret newspaper published in Trabzon, stating that Armenians have been temporarily exiled, it should be ensured that subjects that concern the policy of the state not be published unnecessarily.]

17 N. 1333 (29 July 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Şifre

Erzurum, Adana, Bitlis, Haleb, Diyârbekir, Sivas, Ma'mûratü'lâzîz Van Vilâyetleriyle Urfa, Canik, Mar'aş Mutasarrıflıklarına

Trabzon'da münteşir Meşveret gazetesinde Ermeniler hakkında taraf-ı vilâyetden neşr olunan resmî beyânnâmede dâhile sürülen Ermenilerin bir müddet-i muvakkate için teb'îd edilmekde olduğu gösterilerek bu sûretle Ermenilere istikbâl için bir hâzırlık hissi sokulduğu başkumandanlık vekâletinin iş'ârından ve mezkûr beyânnâmenin mütâla'âsından anlaşılmıştır. Bu kabîl beyânnâmelerin neşrine lüzûm görüldüğü takdirde yalnız intizâmı ve ittihâz edilen tedâbîrin hüsn-i cereyânını te'mîn edecek cihetlerin neşriyle iktifâ

olunarak Hükûmet-i merkeziyenin ma'lûmât ve müsâ'adesi olmaksızın siyâset-i devlet hakkında bî-lüzûm i'lânât ve neşriyâtdan sarf-ı nazar olunması lüzûmu ta'mîmen tebliğ olunur.

Fî 16 Temmuz sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 54-A/181

- 75 -

THAT ARMENIANS BETWEEN 16-60 YEARS NOT BE LET
OUTSIDE THE COUNTRY

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to various provinces and governors of sanjaks, regarding preventing that male Armenians between 16 and 60 years leave the Ottoman lands]

21 N. 1333 (2 August 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Şifre

Edirne	Vilâyeti'ne	Diyârbekir	Vilâyeti'ne	Bolu	Mutasarrıflığı'na
Erzurum	"	Suriye	"	Canik	"
Adana	"	Sivas	"	Çatalca	"
Ankara	"	Trabzon	"	Zor	"
Aydın	"	Kastamonu	"	Asir	"
Bitlis	Vilâyeti'ne	Konya	Vilâyeti'ne	Karesi	Mutasarrıflığı'na
Basra	"	Ma'mûretü'l-azîz	"	Kuds-i şerîf	"
Bağdâd	"	Musul	"	Kal'e-i Sultâniye	"
Beyrût	"	Van	"	Menteşe	"
Hicaz	"	Yemen	"	Teke	"
Haleb	"	Urfa	"	Kayseri	"
Hüdâvendigâr	"	İzmit	"	Medine-i Münevvere	"
Mar'aş	"	Karahisâr-ı sahib	"	Eskişehir	"
		Niğde	"	İçel	"

31 Mayıs sene [1]331 târîhli tebliğâta zeyldir. Memâlik-i Osmâniyye'den hârice gidecek zükûr Ermenilerden on altı ile altmış yaşları arasında

bulunanların azîmetlerinin men'î Başkumandanlık Vekâlet-i celilesinden iş'âr buyurulmağla ta'mîmen tebliğ olunur.

Fî 20 Temmuz sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 54-A/251

- 76 -

THAT CATHOLIC ARMENIANS NOT BE DEPORTED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to various provinces and governors of sanjaks, regarding that the catholic Armenians who remain not be deported and that their numbers be communicated]

22 N. 1333 (4 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Umumî: 423

Şifre

Erzurum, Adana, Ankara, Bitlis, Haleb, Diyârbekir, Sivas, Trabzon, Ma'mûratü'l-azîz, Van Vilâyetleriyle Urfa, Canik, Mar'aş Mutasarrıflıklarına

Kalmış olan Ermeni Katoliklerinin sevk ve ihrâclarından sarf-ı nazar edilmesi livâ/vilâyet nüfûsları mikdârının iş'ârı.

Fî 21 Temmuz sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 54-A/252

- 77 -

THAT THE ENTRIES AND EXITS TO AND FROM THE COUNTRY BE
REGULATED THROUGHOUT THE MOBILIZATION

[Communication from the Supreme Military Command to the Ministry of Foreign Affairs, regarding that throughout the mobilization period, Armenians who are citizens of neutral nations may be permitted to leave the country on the condition that they do

not return, and that foreigners, no matter what their nationality, not be permitted to enter the country.]

24 N. 1333 (5 August 1915)

Osmânî Ordu-yı Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be: 2

Numro: 6684

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Ma'rûz-ı Çâker-i Kemîneleridir.

26 Haziran sene [1]331 târîh ve 5723 mahrem numrolu tezkire-i âcizîye zeylen ma'rûzdur. Bî-taraf hükûmetler tâbî'iyetini hâ'iz Ermenilerden esbâb-ı zâtiye veyâ ticâriye serdiyle dâhilden hârice gitmek isteyenlere seferberlik nihâyetine kadar bir daha memâlik-i Osmâniyeye girememek üzere müsâ'ade i'tâsı ve hâricden ise herhangi tâbî'iyetde olursa olsun kimsenin dâhile kabûl olunmaması takarrür etmiş bulunmağla sefâret-i seniyyeye ona göre emr u ta'mîmi menût-ı re'y-i fahîmâneleridir. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 23 Temmuz sene [1]331

Başkumandan Vekîli

Enver

BOA. HR. HU. Kr: 109 D.1/7

- 78 -

ASCERTAINMENT OF THE NEWS ABOUT THE DEPORTATION
OF GREEKS TOGETHER WITH THE ARMENIANS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Eskişehir, regarding that the news that Greeks have been deported together with Armenians be investigated and that the situation be communicated.]

28 N. 1333 (9 August 1915)

Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyeti
Kalem-i Husûsî
4965

Şifre

Eskişehir Mutasarrıflığı'na

İhrâc olunan Ermeniler meyânında Rumların da sevk edildiği ve Ermeni â'ilelerinden istasyonda toplattırılarak sefil bir hâlde sevk olundukları istihbâr edildi. Keyfiyyetin tahkik ve iş'ârı.

Fî 27 Temmuz sene 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 54-A/328

- 79 -

THE DISTRIBUTION OF ARMENIAN FAMILIES WITHOUT
 A MALE MEMBER AND OF YOUNG CHILDREN

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the province of Aleppo, regarding that Armenian families having no male member, not be distributed to large cities, that homeless children may be distributed to Muslim villages.]

28 N. 1333 (9 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyeti
Kalem-i Husûsî: 4963

Şifre
Mahremdir

Haleb Valîsi Bekir Sâmî Bey'e

C. 15 ve 20 Temmuz sene [1]331. Erkekleri olmayan Ermeni â'ile ve kadınların büyük şehirlere tevzî'i münâsib olamaz ancak küçük yaşta ve bî-kes kalan kız ve erkek çocukları müteferrik sûrette İslâm karyelerine verilebilir.

Fî 27 Temmuz sene 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 54-A/325

- 80 -

PAYMENT OF DEBTS AND CREDITS OF DEPORTED ARMENIANS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to various provinces and governors of sanjaks, regarding that the regulations concerning the payment of the debts and credits of deported Armenians have been sent, and that these individuals should be determined]

29 N. 1333 (10 August 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdiriyyeti

Umûmî: 445

Şifre

Erzurum, Adana, Ankara, Aydın, Bitlis, Haleb, Hüdâvendigâr, Diyârbekir, Sûriye, Sivas, Trabzon, Ma'mûretü'l-azîz, Musul, Van Vilâyetleriyle, Urfa, İzmit, Canik, Zor, Karesi, Kayseri, Karahisâr-ı Sâhib, Mar'aş, Eskişehir, Niğde
Mutasarrıflıklarına

Mahâll-i âhara naklolunan Ermeni ahâlînin mü'essesât-ı resmiyye ve eşhâsa olan düyûnâtıyla ahâlî-i merkûmenin bunlar zimmetindeki matlûbâtının sûret-i itfâ ve istîfâsı hakkında kaleme alınan ta'limâtname der-dest-i irsâl bulunmuş olduğundan bunların şimdilik defter-i mahsûsuna kaydıyla dâyinlerin te'mîni lüzûmu beyân olunur.

Fî 28 Temmuz sene [1]331

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 54-A/368

- 81 -

PROTECTING THE MOVABLE PROPERTIES OF DEPORTED ARMENIANS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to various provinces and governors of sanjaks, regarding that as it is claimed that the immovable properties of relocated Armenians have been sold under value, the agreements pertaining to the sale of these properties have been cancelled]

30 N. 1333 (11 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyır ve Muhâcirîn Müdîriyyeti
Umûm: 452

Şifre

Erzurum, Adana, Ankara, Aydın, Bitlis, Haleb, Hüdâvendigâr, Diyârbekir, Sûriye, Sivas, Trabzon, Ma'mûratü'l-azîz, Musul Vilâyetleriyle, Urfa, İzmit, Canik, Zor, Karesi, Kayseri, Karahisâr-ı Sâhib, Mar'aş, Eskişehir, Niğde Mutasarrıflıklarına, Adana, Haleb, Mar'aş, Diyârbekir, Sivas, Trabzon, Ma'mûratü'l-azîz, Erzurum ve İzmit Emvâl-i Metrûke Komisyonu Riyâsetlerine

Nakledilen Ermenilerin emvâl-ı menkûlelerinin pek ucuz elden çıkarıldığı ve şuradan buradan toplanan erbâb-ı ihtikârın seyyi'e-i inhisârı olarak, yok behâsına satılarak ashâbının külliye mütezarrır olduğu istihbâr olunuyor,

Tahliye edilecek menâtıka yabancı şübheli ve mâhiyeti meçhûl hiç bir kimsenin duhûl ve seyrine müsâ'ade edilmemesi, gelmişler varsa derhâl ihrâc,

Bunlardan ucuz mâl almışlar varsa fesh-i bey' gibi tedâbîrlere mürâca'atla kıymet-i asliyelerine ırcâ'ına gayret olunarak sûret-i kat'iyede menâfi'-i gayr-i meşrû'aya meydân verilmemesi,

Bunların istedikleri eşyâyı götürebilmelerine müsâ'ade edilmesi,

Götürmeyecekleri eşyâdan durmakla bozulan eşyâ ile havâ'yic-i zarûriyyeden olanların bi'l-müzâyede bey'î,

Nakledilmemiş olan eşyâdan durmakla bozulmayacakların ashâbı nâmına muhâfazası,

Emvâl-i gayr-i menkûle icâr ve rehin vefâ'en ferâğ ve haciz gibi sâhib-i aslîsinin alâka-i mülkiyet ve tasarrufunu izâle etmeyecek ukûdâtın men'i ve bidâyet-i hicretten şimdiye kadar icrâ edilen ukûdâtın mefsûh addi,

Mukâvelât ve ukûdât-ı muvâza'a-kârâne meydân verilmemesi,

Bey' ve ferâğ gibi mu'âmelât-ı bey'iyye-i kat'iyeye müsâ'ade edilmesi ve ahbâbının arâzî ve emlak iştirâsının men' i iktizâ eder.

Fî 29 Temmuz sene [1]331

Nâzır

Tal'at

- 82 -

THOSE WHO CONVERTED TO ISLAM, THOSE WHO GOT MARRIED
AND THE INHERITANCE MATTERS OF THE CHILDREN

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to various provinces and governors of sanjaks, regarding the protection of personal properties of children left with people who converted to Islam, who were married and who are reliable, and that the shares of those whose testators have died, be given to them.]

30 N. 1333 (11 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdüriyeti
İstatistik Şu'besi
Umûmî: 451

Şifre

Adana, Ankara, Erzurum, Bitlis, Haleb, Hüdâvendigâr, Diyârbekir, Sûriye, Sivas, Ma'mûretü'l-azîz, Musul, Trabzon, Van Vilâyâtıyla, İzmit, Urfa, Eskişehir, Zor, Canik, Kayseri, Mar'aş, Karesi, Kal'a-i Sultâniyye, Niğde, Karahisâr-ı Sâhib Mutasarrıflıklarına,

Adana, Haleb, Mar'aş, Ma'mûretü'l-azîz, Diyârbekir, Trabzon, Sivas, Canik, İzmit
Emvâl-i Metrûke Komisyon Riyâseti'ne

İhtidâ eden veyâhûd izdivâc edenlerle berây-ı teslim ve terbiye şâyân-ı i'timâd zevât nezdine bırakılan çocukların emlak-i zâtîyyeleri ibkâ ve mûrisleri vefât etmiş ise hisse-i irsiyyeleri i'tâ olunur.

Fî 29 Temmuz sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 54-A/382

- 83 -

THAT PROTESTANT ARMENIANS NOT BE DEPORTED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to various provinces and governors of sanjaks, regarding that the Protestant Armenians who were not deported, not be deported and that their numbers of those who were deported and who remain be communicated.]

4 L. 1333 (15 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 5028

Şifre
Mahrem

Erzurum, Adana, Ankara, Bitlis, Haleb, Hüdâvendigâr, Diyârbekir, Sivas, Trabzon, Konya, Ma'mûretü'l-azîz ve Van Vilâyetleriyle, Urfa, İzmit, Canik, Karesi, Karahisâr-ı Sâhib Livâları, Mar'aş, Niğde, Eskişehir Mutasarrıflıklarına

Protestan mezhebinde bulunan Ermenilerden sevk olunmayanların sevkinden sarf-ı nazar olunması ve vilâyât dâhilindeki nüfusları ve kalan ve sevk olunan mikdârının iş'ârı.

Fî 2 Ağustos 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/20

- 84 -

THAT ARMENIAN MEMBERS OF PARLIAMENT
 AND THEIR FAMILIES NOT BE EXPELLED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to various provinces and governors of sanjaks, regarding that the Armenian deputies and their families not be expelled]

4 L. 1333 (15 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 5029

Şifre

Erzurum, Adana, Ankara, Bitlis, Haleb, Hüdâvendigâr, Diyârbekir, Sivas, Trabzon, Konya, Ma'mûretü'l-azîz, Van Vilâyetleriyle, Urfa, İzmit, Canik, Karesi, Karahisâr-ı Sâhib, Kayseri, Mar'aş, Niğde, Eskişehir Mutasarrıflıklarına
 Ermeni meb'ûs ve â'ilelerinin ihrâc edilmemeleri.

Fî 2 Ağustos 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/19

- 85 -

THAT THE DEPORTATION OF PHOTOGRAPHER PAPAZYAN
OF İSTANBUL BE POSTPONED

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Hüdavendigâr, regarding the postponement until further notice of the deportation of the photographer Papazyan who is the father-in-law of Nikolo, a doctor at the Bulgarian hospital in İstanbul.]

4 L. 1333 (15 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti
Kalem-i Husûsî: 5132

Şifre

Hüdâvendigâr Vilâyeti'ne

İstanbul'daki Bulgar Hastahânesi etibbâsından Doktor Nikolo'nun kâ'in pederi Ermeni milletinden fotoğrafçı Papazyan'ın iş'âr-ı ahîre kadar te'hîr-i sevki.

Fi 2 Ağustos sene [1]331

Dâhiliye Nâzırı Nâmına
Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/21

- 86 -

PROBLEMS FACED DURING THE DEPORTATION OF ARMENIANS

[Telegram sent from Adana to the cipher office of the Ministry of the Interior, regarding that the Armenians resident of the province of Adana were sent to the center of Cebel-i Bereket district and to Cebel by way of Islaca, that Armenians were sent from the capital of the province towards Osmaniye by train and by their own modes of transportation, that Armenians were also sent from Haçin, Teke, Kozan, Kars and that few Armenians have remained here, that the fact that these Armenians work in factories working for the military is complicating the deportations, that determining the number of Armenians who were deported and who remain can be understood through communication.]

5 I. 1333 (16 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Adana

C.Erzurum Vâlîsi 3 Ağustos [1]331. Vilâyette sâkin bi'l-umûm Ermeniler Cebel-i Bereket livâ merkezi ve Islaca tarîki ile Cebele gönderilmektedir. Merkez-i vilâyetten şimdiye kadar şimendüferle Osmaniye'ye takrîben on iki bin ve kendi vesâ'it-i nakliyyeleriyle yine aynı istikâmete iki bin, ki tahmînen on dört, on beş bin Ermeni gönderilmiştir. Mersin ve Tarsus Ermenileri de kâmilten denilebilecek derecede kısmen şimendüferle kısmen karadan Osmaniye'ye gönderilmiş ve buralarda der-dest-i sevk az mikdârda Ermeni kalmıştır. Kozan, Haçin, Feke, Kars kazâları Ermenileri dahi araba ve mekkârî ile muhtelif zamanlarda Cebel-i Bereket'e gönderilmiş ve kalan mikdâr da gönderilmekte bulunmuştur. Bunlardan Kars ve Kozan'da pek az mikdârda Ermeni kalmış Haçin ve Feke sevkîyâtına da germî verilmiştir. Bunlardan şimdiye kadar sevk edilen Ermenilerin mikdâr-ı hakîkîsi ile el-yevm der-dest-i sevk bulunanları anlamak için mahalleriyle muhâbere etmekle kâbil olabilecektir. Adana'da cihet-i askerîyeye iş yapmakta olan fabrikalarda çalışan hammâl ve amele taburlarında bulunan Ermeni efrâd-ı â'ileleri şimendüfer kumpanyasının inşâ'ât ve işletme kısmında bulunmaları ve daha ba'zı sûretle kumpanya ve cihet-i askerîye hesâbına iş yapan kısımları ki tahmînen sevkinde bin türlü müşkilâta tesâdüf olunuyor. Dâhil-i harb edilecek olur ise merkez ve mülhakâta sevk edilmemiş daha on beş, on altı bin kadar Ermeni vardır. İzmit ve Kayseriye ve mevâki-i sâ'ireden gelmiş bugün der-dest-i sevk Osmaniye'de on bin, Tarsus'da Gülek istasyonunda kezâ on bin kadar..

BOA .DH .EUM, 2 .şb .68/77

- 87 -

THE AREAS WHERE ARMENIANS WILL BE DEPORTED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the provinces of Aleppo, Diyarbakır, Mamuretülaziz and to the governor of the sanjak of Urfa, regarding that the deportation should continue as before, as the Supreme Military Command will inform the Fourth Army Command of the areas where the Armenians will be sent.]

6 L. 1333 (17 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsi: 5076

Şifre

Haleb, Diyârbekir, Ma'mûretü'l-azîz Vilâyetlerine ve Urfa Mutasarrıflığı'na

Ordu-yı Hümâyûn Başkumandanlığı'ndan Ermenilerin sevk edilecekleri menâtık ile sûret-i sevkleri hakkında Dördüncü Ordu Kumandanlığı'na tebligât ifâ edileceğinden yine kemâ-fi's-sâbık sevkîyâta devâm olunması.

Fî 4 Ağustos sene 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/47

- 88 -

THAT THE ARMENIANS OF ANTALYA NOT BE DEPORTED

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Antalya, regarding that due to their low numbers, the Armenians there should not be expelled for the time being]

6 L. 1333 (17 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsi: 23

Şifre

Antalya Mutasarrıflığı'na

C. 23 Temmuz [1]331. Nüfuslarının azlığına binâ'en oradaki Ermenilerin ihrâcına şimdilik lüzûm yokdur.

Fî 4 Ağustos sene [1]331

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/59

- 89 -

THAT ARMENIAN CHILDREN IN BİLECİK MURATÇA
NOT BE DEPORTED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Hüdâvendigâr, regarding that the children under the supervision of the German citizen Maria in Muratça, near Bilecik, not be deported.]

6 L. 1333 (17 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 50785

Şifre

Hüdâvendigâr Vilâyeti'ne

Bilecik civârında Murâdça'da Almanya teb'asından Maria Hunman'ın taht-ı nezâretinde bulunan Ermeni çocuklarının sevk olunmaması.

Fî 4 Ağustos sene 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/49

- 90 -

THAT OFFICIALS AND OTHER WORKERS WORKING
FOR THE RAILROAD NOT BE DEPORTED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to various provinces and governors of sanjaks, regarding that the officials and workers of the railroad who have their documents not be deported for the time being.]

6 L. 1333 (17 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 507-7

Şifre

Adana, Ankara, Aydın, Beyrût, Haleb, Hüdâvendigâr, Sûriye, Konya, İzmit, Zor, Karesi, Kuds-i Şerîf, Karahisâr-ı Sâhib, Eskişehir, Niğde, Kütahya
Mutasarrıflıklarına

Şimendüferde müstahdem Ermeni me'mûrlarıyla amele ve müstahdemîn-i sâ'ireden yedlerinde hizmetlerine â'id vesîka olanların â'ileleriyle birlikte şimdilik sevklerinden sarf-ı nazar olunması ve bunların mikdârının inbâsı.

Fî 4 Ağustos sene 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/48

- 91 -

THAT TEACHERS AND CHILDREN NOT BE DEPORTED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Sivas, regarding that the teacher and children in the orphanage may remain there for the time being]

6 L. 1333 (17 August 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti

Husûsî: 5077

Şifre

Sivas Vilâyeti'ne

C. 2 Ağustos [1]331. Öksüzhânedeki mu'allime ve çocuklarının şimdilik orada kalmalarında be'is olmadığı.

Fî 4 Ağustos sene 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/42

- 92 -

THAT THE CHILDREN IN THE HARUNİYE ORPHANAGE
NOT BE DISTURBED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Adana, regarding that the Armenian children in the orphanage of German missionaries in the Haruniye subdistrict, not be disturbed]

6 L. 1333 (17 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 5087

Şifre

Adana Vilâyeti'ne

Hârûniye nâhiyesindeki Alman misyonerlerinin eytâm-hânesindeki Ermeni çocuklarına ilişilmemesi.

Fî 4 Ağustos sene 1331

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/43

Nâzır

- 93 -

THAT THE MATTER IN THE TELEGRAM SENT FROM
 YOZGAT BE INVESTIGATED

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Ankara, regarding that the telegram sent in Yozgat with the signature of Santik Çogozcıyan be studied and that the fate of their spouses be communicated.]

6 L. 1333 (17 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 52

Şifre

Ankara Vilâyeti'ne

Santik Çogozcıyan imzasıyla Yozgad'dan çekilen 30 Temmuz sene [1]331 telgrafnâme kopyesinin celb ve mütâla'asıyla bunların zevclerinin ne olduğunun inbâsı.

Fî 4 Ağustos sene [1]331

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/63

Nâzır
Tal'at

- 94 -

THE DEPORTATION OF THE ARMENIANS OF BİTLİS AND MUŞ

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Bitlis, regarding following up, as the deportation of Armenians from Bitlis and Muş to determined areas has been communicated to the Supreme Military Command.]

6 L. 1333 (17 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 43

Şifre

Bitlis Vilâyeti'ne

Bitlis ve Muş Ermenilerinin mevâki'-i mâ'lûmeye tesrî-i sevkleri lüzûmu Başkumandanlık vekâletinden bildirilmiştir. Ona göre iktizâsının ifâ ve inbâsı.

Fî 4 Ağustos sene 11331

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/55

- 95 -

THAT THE FAMILIES OF SOLDIERS AND OFFICERS NOT BE DEPORTED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to various provinces and governors of sanjaks, regarding that the Armenians who are families of soldiers, officers and medical corps officers not be deported and that they remain where they are]

4 L. 1333 (15 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Kalem-i Husûsî: 5020

Şifre

Erzurum, Adana, Ankara, Bitlis, Haleb, Hüdâvendigâr, Diyârbekir, Sivas, Trabzon, Konya, Van Vilâyetleriyle, Urfa, İzmit, Canik, Karesi, Karahisâr-ı Sâhib, Kayseri, Mar'aş, Niğde, Eskişehir mutasarrıflıklarına

İhrâc olunacak Ermenilerin asker, zâbitân ve zâbitân-ı sıhhiyye â'ilelerinin bulundukları mahallerde bırakılarak ihrâc edilmemeleri.

Fî 2 Ağustos 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/18

- 96 -

MARRYING THE ARMENIAN GIRLS WHO HAVE CONVERTED TO ISLAM

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Niğde, regarding that it is appropriate to

marry the Armenian girls who have converted to Islam, with Muslims, and to prevent any abuse]

7 L. 1333 (18 August 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Husûsî: 5112

Şifre

Bî'z-zât hall olunacaktır.

Niğde Mutasarrıflığı'na

Ermeni kızlarından ihtidâ edenlerin sû-i isti'mâle kat'iyen meydân verilmemek şartıyla İslâmlara tezvîci münâsibdir.

Fî 5 Ağustos sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/92

- 97 -

THE DEPORTATION TO ALEPPO OF ARMENIANS
WHO ARRIVED IN KÜTAHYA

[Telegram sent from the directorate of refugees to the governor of the sanjak of Kütahya, regarding sending the Armenians who arrived in Kütahya, to Aleppo, and to pay the necessary expenses from allocations of the refugees fund]

8 L. 1333 (19 August 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyeti

İstatistik Şu'besi

8

Şifre

Kütahya Mutasarrıflığı'na

C. 28 Temmuz sene [1]331. Kütahya'ya gelen Ermenilerin cümlesi Haleb'e sevk edilecektir. Bunlar için ihtiyâr olunacak her türlü masârîf muhâcirîn tahsîsâtından te'diye edilecektir ve yüz bin gurusluk havâlenâme der-dest-i irsâldir.

Fî 6 Ağustos sene [1]331

Nâzır Nâmına

Subhî

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/106

- 98 -

THAT OFFICIALS MAY BUY HOUSES FROM ARMENIANS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Hüdâvendigâr, regarding that officials may purchase houses from the Armenians with an advance payment and based on the actual value.]

8 L. 1333 (19 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyır ve Muhâcirîn Müdîriyyeti
İstatistik Şu'besi
94

Şifre

Hüdâvendigâr Vilâyeti'ne

C. 4/5 Ağustos sene [1]331. Me'mûrîn, fiy'ât-ı hakîkiyyesiyle ve peşîn para ile Ermenilerden hâne satın alabilirler.

Fî 6 Ağustos [1]331

Nâzır Nâmına

Subhî

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/107

- 99 -

THE OBJECTIVES AND PRINCIPLES WHICH MUST BE KEPT IN MIND
 IN THE DEPORTATION OF ARMENIANS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the various provinces, regarding that the Armenians were deported to prevent that they work against the government, that individuals other than those that have been determined not be deported, that their expenses be paid out of the refugees fund, that the necessary measures be taken for the protection of the convoys, that those who attack them be severely punished, and officials prompting such acts dismissed and brought before court martials.]

18 L. 1333 (19 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Şifre

Hüdâvendigâr, Ankara, Konya, İzmit, Adana, Mar'aş, Haleb, Zor, Sivas, Kütahya, Karesi, Niğde, Ma'mûretü'l-azîz, Diyarbakir, Karahisâr-ı Sâhib, Erzurum, Kayseri'ye

Ermenilerin bulundukları mahallerden ihrâclarıyla ta'yîn olunan menâtika sevklerinden hükûmetce muntazar olan gâye bu unsurun hükûmet aleyhine teşebbüsât ve fa'âliyyette bulunamamalarına ve bir Ermenistan hükûmeti teşviki hakkındaki âmâl-i milliyyelerinin tâ'kîb edemeyecek bir hâle getirilmelerini te'mîn esâsına ma'tûf olub, efrâd ve eşhâs-ı merkûmenin imhâsı olmadığı için sevkîyât esnâsında kâfilelerin masûniyyet-i hayâtîyye ve muhâcirîn tahsîsâtından sarfiyât icrâsıyla i'âşelerine â'id her türlü tedâbîrler bi'l-etrâf istikmâl ve yerinden çıkarılıp der-dest-i sevk bulunanlardan mâ-adâ kalan Ermenilerin yerlerinden çıkarılmaması ve teblîğ-i sâbık vechile asker â'ileleriyle ihtiyâc nisbetinde san'atkâr ve Protestan ve Katolik Ermenilerin sevk olunmaması hükûmetce sûret-i kat'îyyede müstelzemdir. Kâfilelere ta'arruz ve bi'l-hâssa gasb ve hiss-i hayvâniyyesine mağlûb olarak gasb ve hetk-i ırza ictisâr edenlerle bunlara önyak olan me'mûrîn ve jandarma hakkında bi-lâ-terâhî derhâl ta'kîbât-ı kânûniyyeye tevessül olunarak şiddetle te'dîbleri ve me'mûrînden bu kabîl eşhâsın hemen azilleriyle dîvân-ı harblere teslimi ve isimlerinin inbâsı ve bu kabîl vekâyi'in tekrârından vilâyet/livânın mes'ûl tutulacağı beyân olunur.

Fî 16 Ağustos sene [1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/292

- 100 -

FIGHTING BETWEEN ARMENIAN BANDS AND THE GENDARMERIE
IN MAMURETÜLAZİZ

[Letter from the U.S. Consulate in Mamuretülaziz to the U.S. Embassy, regarding the Armenian bands' wounding and killing of individuals in the Mamuretülaziz region, their fighting with the gendarmerie that are wounded and killed, and the Armenians that are killed by the gendarmerie]

12 L. 1333 (23 August 1915)

Amerika Şehbenderhânesi

Ma'mûretül-azîz

ta'abbüdlü

23 Ağustos 1915

Harput Konsolosundan Sefârete

mevrûd 1080 numrolu

mektûb tercümesi

Amerika Sefîri
Asaletlü Hanri Morgantau

Efendim,

Ermeni mes'elesi ile alâkası olup son zamânlarda bu havâlîde vukû' bulduğu rivâyet edilen âtîdeki vekâyi'i sefâretin nazar-ı dikkatine vaz'

eylemekle kesb-i şeref eylerim ! 5 Temmuzda Mezreh'in îcâdiye mahallesinden Şedak Talumyan, Gülvenek karyesinden Begos de Begosyan, (Diğerinin ismi henüz anlaşılamamıştır) nâmındaki üç Ermeni gizlendikleri mahalden gelerek (Habusi-*Habousi*)de (Erendek)li Jandarma Mehmed'e hücum ile katl etmişlerdir. Bundan sonra katl ettikleri jandarmaların mavzer tüfengini alarak başka esliha ile müsellağ bulundukları hâlde yola revân olurlar. Bu üç Ermeninin Hızır nâmında (Bestek-*Bestak*) karyesinden bir adamı Fırat nehri üzerinde katl ve Nûrullah Hasan nâmında diğer bir kimesneyi de cerh eyledikleri ve üçünün de (Mezreh'i) müsellağ olarak terk eyledikleri tebeyyün etmiştir. Ahîren bu üç Ermeni hükûmetin jandarmaları tarafından öldürülmüştür.

15 Temmuz târihinde (Gülvenek) manastırında nöbet bekleyen Jandarma Eğinli Jandarma Feyzullah oğlu Feyzî ve Giresunlu Ali oğlu Ali Hasan karyenin şimâlinde ve (Karasor) vâdisinden gelen yirmi Ermeninin ateşine ma'rûz kalmışlardır. Bir mermi Ali oğlu Hasan'ın sol bacağına isâbet etmiş ve bu esnâda Ermeniler hücum ederek elinden silâhı almış ve dipçikle başını cerh eylemişlerdir. Diğer jandarmalar vaktiyle haber alarak Ermenileri ta'kibe koyulmuşlar ve bunlardan Manko oğlu Karabet ile Begos'u öldürmeye muvaffak olmuşlardır. Bu esnâda diğerleri firâr eylemişlerdir.

23 Temmuz cuma günü (Morenik) karyesinde ihtifâ eden Taşnaksutyun Komitesine mensûb bir mikdâr Ermeni (Backez) li Hakverdi oğlu Dursun nâmındaki jandarmayı üzerine iki el silâh atarak katletmişlerdir. Bu hâdisi üzerine jandarmaların vukû' bulan mukâbeleleri netîcesinde Benk oğlu Ali bin Mehmed ile Arabkirli Vâlî Hasan Ali oğlu nâmındaki jandarmalar mecrûh olmuşlar ve ihtilâlcilerden altısı katl edilerek üçü muhâsara edilmiştir.

4 Ağustos çarşamba gecesini der-dest edilip vilâyet habshânesine konulan Ermeni komitecileri kaçabilmek ümîdiyle habshâneyi ateşe vermişlerdir. Bu kargaşalık esnâsında firâr teşebbüsünde bulunan ihtilâlciler kâmilan jandarmalar tarafından birer birer katledilmişlerdir.

7 Ağustos târihinde Hogo (*Haghau*) ile Morenik köyleri arasında müsellağ bir Ermeni çetesi kendilerini ta'kib eden jandarmalara ateş etmişler ve netîcede üç Ermeni maktûl düşmüş ve diğerleri firâra muvaffak olmuşlardır.

Lesli de Vis
Amerika Şehbenderi

- 101 -

THAT PREVENTIVE MEASURES BE TAKEN TO PREVENT ATTACKS BY
ARMENIAN BANDS TO MUSLIM VILLAGES

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Bursa, regarding that the gendarmerie acted irresponsibly in punishing the Armenian bands that attacked villages in the Yalova and İzmit region, that the governor of the sanjak of İzmit had been ordered to immediately dispatch the regiment commander to the region to carry out the required prosecution, and that in addition those officials whose guilt in this matter will be established, shall be punished.]

18 L. 1333 (29 August 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyeti
Husûsî: 114

Şifre

Brusa Vilâyeti'ne

Alınan ma'lûmât-ı mevsûkaya nazaran Brusa Ermeni firârîlerinden müsellah çeteler Yalova ve İzmit havâlîsine sarkarak oralarda kurâ-yı İslâmiyye'ye tecâvüz ediyorlar. Bunların emr-i tenkîlinde vilâyet jandarma kuvvetinin henüz işi benimsemeyerek ibrâz-ı fa'âliyyet etmeleri mûcib-i te'essüfdür. Alay kumandanının hemân oralara i'zâmıyla ta'kîbât-ı şedîde icrâsı için İzmit Mutasarrıflığı'na evâmir-i lâzime i'tâ kılınmıştır. Ermeni çetelerinin nihâyet bir hafta zarfında kâmilten tenkîl ve istîsâli nezâretce kati'yyen matlûb olduğundan îcâb ederse bi'z-zât mülhakâta azîmet edilerek behemehâl vekâyi'a nihâyet verilmesi ve bu bâbda kusûr ve tekâsülleri görülen me'mûrînin dûçâr-ı mücâzât edilmesi mukarrer bulunduğu sûret-i kati'yyede beyân ve pey-der-pey ta'kîbât hakkında i'tâ olunacak ma'lûmâta intizâr olunur.

Fî 16 Ağustos sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 55/296

- 102 -

PROTECTION AND DEPORTATION OF ARMENIANS
WHO HAVE BEEN GATHERED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Aleppo, regarding that care be given to the relocation and feeding of Armenians gathered in station, to determined locations, that they be protected from attacks.]

25 L. 1333 (5 September 1915)

Bâb-ı Âli

Dâhiliye Nezâreti

İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdüriyyeti

73

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

C. 22 Ağustos sene [1]331. Muhâcirîn tahsîsâtından beş bin lira der-dest-i irsâldir. İstasyonlarda tecemmü' etmiş Ermenilerin bir an evvel mahall-i müretteblerine sevkine ve i'âşelerinin te'mînine i'tinâ ve ta'arruzdan masûn kalmalarına ihtimâm edilmesi, gönderilen paranın bu işe tahsîsi ve emvâl-i metrûke komisyonu emrine tevdi'i kifâyet etmez ise yeniden tahsîsât talep olunması.

Fî 23 Ağustos sene [1]331

Nazır Nâmına
Subhî

BOA. DH. ŞFR, nr. 55 A/77

- 103 -

THAT THE CORRESPONDENCE OF THE AMERICAN CONSUL IN
MAMURETÜLAZİZ TO THE AMERICAN AMBASSADOR
IN İSTANBUL, HAS BEEN SEEN

[Memorial from the Ministry of the Interior to the Directorate of General Security, regarding that the letter sent by the U.S. Consul in Mamuretülaziz to the U.S. Ambassador in İstanbul, informing of the murders committed by Armenians within the province has been examined and sent to the Embassy]

4 Za. 1333 (13 September 1915)

Osmanlı Ordu-yı Hümayûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be: 2
Numro: 16569
Mahremdir.

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti'ne

Ma'mûretü'l-azîz Vâlîliği'nden mevrûd 13 Ağustos [1]331 târîhli şifreli telgrafnâmede Ermenilerin merkez-i vilâyetde ve merbût kurâda îkâ' etdikleri cinâyâta dâ'ir Amerika konsolosu tarafından Amerika Sefâreti'ne muharrer kapalı mazrûfun 1080 ta'ahhüdlü numrosuyla postaya tevdi' edildiği ihbâr ve iş'âr kılınmış idi. Mezkûr zarf bu kerre vürûd etmekle usûl-i münâsible açılarak bâ-tercûme sûreti melfûf muhteviyâtında olduğu görülmüşdür. Mektûb sefârete gönderildi.

Fî 31 Ağustos [1]331

Karârgâh-ı Umûmî
 İstihbârât Şu'besi Müdîri
 Erkân-ı Harbiye Binbaşısı
Semih

BOA. DH. EUM , 2.Şb. 68/84

- 104 -

THAT ARMENIANS WHO ARE ILL NOT BE DEPORTED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Adana, that the families of the ill and blind Armenians not be deported.]

6 Za. 1333 (15 September 1915)

Bâb-ı Âli
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyeti
Husûsî: 5720

Şifre

Adana Vilâyeti'ne

Hasta ve a'mâ Ermeni â'ilelerinin sevkedilmemesi.

2 Eylül sene 1331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 56/27

- 105 -

THE ARMENIANS WHO HAVE BEEN DEPORTED FROM ALEPPO

[Ciphred telegram from the province of Aleppo to the Ministry of the Interior, regarding that some of the Armenians within the province have been sent to the province of Syria and to the kazas of Menç, Bab, Ma'arra, that sending the remaining ones in convoys of thousand people and by train is in progress, that the Armenians of Kilis and Aintab are being sent to the area of Urfa, Zor, Mossul.]

7 Za. 1333 (1 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Haleb

C. 3 Eylül [1]331. Vilâyet Ermenilerinden yirmi altı bin altmış dört ve vilâyat-ı sâ'ireden on bir bin altı yüz otuz sekiz ki cem'an otuz yedi bin yedi yüz iki nüfûs Sûriye Vilâyeti'ne ve beş bin yedi yüz nüfûs Menç, Bâb, Ma'arra kazâlarına sevk olunmuşdur. El-yevm Haleb'de on iki bin dokuz yüz elli yedi Ermeni olup bunlardan yevmiye bin nüfûslu kâfilelerle ve şimendüferle sevk olunmaktadır. Kilis'in Katme istasyonunda on iki bin ve Ayıntab'ın Akçakoyun istasyonunda beş bin ki cem'an on yedi bin nüfûs Ermeni mevcûd olup yevmiye beş yüz ile bin nüfûsdan mürekkeb kâfilelerin Urfa, Zor, Musul cihetlerine sevkedilmekte olduğu ma'rûzdur.

Fî 5 Eylül [1]331

Vâlî
Bekir Sâmî

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/76

- 106 -

THE ARMENIANS LOCATED IN YOZGAT, KIRŞEHİR, HAYMANA, NALLIHAN
 AND SUNGURLU AND THE ARMENIANS WHO HAVE BEEN
 DEPORTED FROM ANKARA

[Ciphred telegram from the governor of the province of Ankara to the Ministry of the Interior, regarding the number of Armenians to

be sent from Ankara, those who will be sent to Aleppo and Zor, and those who are located in Yozgat, Kırşehir, Haymana, Nallıhan and Sungurlu.]

8 Za. 1333 (17 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dahiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Ankara

C. 3 Eylül sene [1]331. Merkez ve mülhakât-ı vilâyetden şimdiye kadar sevk olunan Ermeniler yirmi bir bin iki yüz otuz altı nüfûsdur. Yozgat livâsında on bin dokuz yüz on altı Kırşehri merkezinde yedi yüz kırk yedi, Haymana'da altmış, Nallıhan'da dört yüz yetmiş dokuz, Sungurlu'da beş yüz yetmiş altı nüfûs Ermeni bulunup, bunlardan Yozgat dâhilindekilerini kısmen mıntıka-i mu'ayyeneye sevk-i icâb edenler ve diğerlerini ber-mûceb-i mukarrerât kurâ-yı İslamiyyeye tevzî'i muktezî â'ilelerle sagîrler teşkîl etmektedir. Ankara istasyonunda el-yevm der-dest-i sevk beş yüz elli nüfûs vardır. Veche-i azîmetleri Haleb ve Zor havâlîsidir. Merkez-i vilâyetin sevkedilecek bakiyye-i mevcûduyla Keskin Kal'acık'da kalıp kurâ-yı İslamiyyeye tevzî' edilecek takımdan olan nüfûs mikdârı başkaca arz olunur.

Fî 4 Eylül sene [1]331

Vâlî Vekîli
Âtîf

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/66

- 107 -

ARMENIANS WHO HAVE BEEN DEPORTED FROM İZMİT

[Ciphred telegram from the governor of the sanjak of İzmit to the Ministry of the Interior, regarding the number of Armenians sent from İzmit and that there are no Armenians gathered in stations within the district.]

8 Za. 1333 (17 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
İzmit

C. 3 Eylül sene [1]331. Merkez ve mülhakâtda bulunan elli sekiz bin râddesindeki Ermeniler kâmilten sevk edilmiş olup el-yevm livâ dâhilindeki istasyonlarda mütehaşşid Ermeni olmadığı ma'rûzdur.

Fî 4 Eylül sene [1]331

Mutasarrıf
Mazhar

BOA. DH. EUM, 2.Şb. 68/67

- 108 -

ARMENIANS WHO HAVE BEEN DEPORTED FROM ESKİŞEHİR

[Ciphred telegram from the governor of the sanjak of Eskişehir to the Ministry of the Interior, regarding that the Armenians located in the area have been sent.]

8 Za. 1333 (17 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Eskişehir

Civârda bulunan Ermenilerin kâmilten sevk olunduğu ma'rûzdur.

Fî 4 Eylül sene [1]331

Mutasarrıf
Re'fet

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/15

- 109 -

ARMENIANS WHO HAVE BEEN DEPORTED FROM KAYSERİ

[Ciphred telegram from the governor of the sanjak of Kayseri to the Ministry of the Interior, regarding the number of Armenians who were sent among those deported from Kayseri to the provinces of Aleppo, Syria and Mossul and who returned after deserting, and that the remaining ones are settled in villages.]

9 Za. 1333 (18 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Kayseri

C. 3 Eylül [1]331. Şifre. Merkez ve mülhâkatta zükûr ve inâs kırk altı bin dört yüz altmış üç Ermeni ve bin beş yüz on yedi Katolik ve bin dokuz yüz elli yedi Protestan ki cem'an kırk dokuz bin dokuz yüz kırk yedi nüfûs Ermeni mukayyed olup bunlardan kırk dört bin iki yüz yetmiş biri Haleb ve Sûriye ve Musul vilâyetlerine sevk edilmiş ve yedi yüz altmış beş nüfûs dahi evvelce yola çıkarılmış iken firâr ile avdet ve ihtifâ etmelerine mebnî tekrâr tutulup der-dest-i sevk bulunmuş olduğu ve dâhil-i livâda kalan dört bin dokuz yüz on bir neferi asker â'ilesi ve cüz'î mikdârı Protestan ve Katolik bakâyâsı olmakla dahi yüzde beş nisbetinde köylere tevzî kılınmakta olduğu ma'rûzdur.

Fî 5 Eylül [1]331

Kayseri Mutasarrıfı
Zekâî

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/75

- 110 -

DEPORTATION OF ARMENIANS FROM KARAHİSAR AND ÇAY

[Ciphered telegram from the governor of the sanjak of Karabisar to the Ministry of the Interior, regarding that the Armenians sent from Karabisar and those who are in the Karabisar and Çay stations, will be sent to Konya as wagons are available, that because wagons could not be obtained to go to Konya, and that in spite of this, Armenians were arriving]

9 Za. 1333 (18 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Karahisâr

C. 3 Eylül sene [1]331. Burada Ermenilerle meskûn karye olmayıp yerli ve yabancı olmak üzere dâhil-i livâda mevcûd olan yedi bin dokuz yüz doksan bir nüfûs Ermeniden beşbin yedi yüz altmış dokuzu sevk edilmiş ve yüze karîb nüfûsu da der-dest-i sevk bulunmuştur. Brusa, Eskişehir ve Ankara taraflarından gelerek el-yevm Karahisâr istasyonu civârında yedi bin altı yüz otuz bir ve Çay istasyon boyunda iki bin ki ce'man sekiz bin altı yüz otuz bir nüfûs Ermeni

mevcûd olup bunların vagon bulundukça Konya'ya sevkleri mukarrer bulunduğ u ve ř u kadar ki bir haftadan beri sevkıyyât-ı askeriyye dolayısıyla Konya için vagon alınamadığından boş yer bulundukça posta trenleriyle yalnız yirmi otuz kimse sevk olunabildiğ i ve buna mukâbil hergün Haydarpař a'dan buraya kadar boş olarak gelen ve buradan İzmir'e gönderilen vagonlarla Eskişehir ile Alayund'dan buraya beş altı yüz kişi vürûd etmekte olduğ u arz olunur.

Fî 5 Eylûl sene [1]331

Mutasarrıf
şevket

BOA. DH. EUM, 2.řb.68/73

- 111 -

ARMENIANS WHO HAVE BEEN DEPORTED FROM ESKİşEHİR

[Ciphred telegram from the governor of the sanjak of Eskişehir, to the Ministry of the Interior regarding that the Armenians in the vicinity of the station in Eskişehir, have been sent, that there are no Armenians on the roads, that all of the Armenians within the district who needed to be expelled, have been sent.]

9 Za. 1333 (18 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
şifre Kalemi

Mahreci
Eskişehir

C. 3 Eylûl sene [1]331. İstasyon civârındaki Ermeniler kâmilten sevk olunmuştur. Yollarda Ermeni yoktur. Livâ dâhilindeki Ermenilerden ihrâcî îcâb edenler yedi bin râddesinde olup kâffesinin sevk edilmiş olduğ u arz olunur.

Fî 5 Eylûl sene [1]331

Eskişehir Mutasarrıfı
Re'fet

BOA. DH. EUM, 2. řb. 68/72

- 112 -

ARMENIANS WHO HAVE BEEN DEPORTED FROM DİYARBAKIR, AND THAT THERE ARE NO ARMENIANS LEFT TO BE DEPORTED

[Ciphred telegram from the governor of the province of Diyarbakır, regarding that there are no Armenians left in Diyarbakır]

to be deported, that there are Armenian convoys on the roads, and the number of those deported are about twenty thousand]

9 Za. 1333 (18 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Diyarbakir

C. 3 Eylül sene [1]331. 12 Ağustos sene [1]331 târîhli şifreli telgrafnâme-i nezâret-penâhîlerine cevâben 18 Ağustos sene 1331 târîh ve 444 numrolu şifre ile mufassalan arzedildiği vechile ma'a-mülhakât-ı vilâyetde der-dest-i sevk Ermeni kalmadığı hâricten gelenlerde derhâl sevk edilmiş olduğundan vilâyet dâhilindeki yollarda nukât-ı tahaşşüdde Ermeni kâfileleri bulunduğu ve vilâyetden sevk olunanların mikdârı takrîben yüz yirmi bin nüfûsa bâliğ olduğu ma'rûzdur.

Fî 5 Eylül sene [1]331

Vâlî
Reşîd

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/71

- 113 -

THERE ARE NO ARMENIANS TO BE DEPORTED IN NİĞDE

[Ciphred telegram from the governor of the sanjak of Niğde to the Ministry of the Interior, regarding that there are no Armenians left in Niğde to be deported]

9 Za. 1333 (18 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
107

Mahreci
Niğde

C. 30 Eylül sene [1]331. Livâ dâhilinde Katolik ve Protestan ve Ermeni olmak üzere iki yüz yirmi bir nüfus kaldığı 15 Ağustos sene [1]331 târîh ve 71 numrolu telgrafname ile arz olunmuşdu. Der-dest-i sevk Ermeni kalmamışdır. Sivas, Kayseri, Ankara havâlîsinden, Pozantı'ya sevk edilmek üzere arasına

Ermeni kâfileleri geçmekte ise de bu gün Livâ dâhilinde hattâ bu kabîl Ermeni mevcûd olmadığı,

Fî 5 Eylül sene [1]331

Mutasarrıf
Nâzım

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/69

- 114 -

THE ARMENIANS DEPORTED FROM MAMURETÜLAZİZ AND
THE SITUATION OF CONVOYS WHO HAVE GONE
FROM SİVAS TO MALATYA AND URFA

[Ciphred telegram from the province of Mamuretülaziz, to the Ministry of the Interior, regarding the number of Armenians who have been and who will be sent from Mamuretülaziz, and the location and number of convoys going from Sivas to Malatya and Urfa]

9 Za. 1333 (18 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Ma'mûretü'l-azîz

C. 3 Eylül sene [1]331. Vilâyet mülhakâtından şimdiye kadar sevk ve teb'îd olunan Ermenilerin mikdârı elli bir bin râddesindedir. Gerek yerli gerek hâricden gelerek köylerdeki gizlenmiş olan der-dest-i sevk dört bin Ermeni nüfûs vardır. Sivas'dan gelen kâfilelerden Malatya ile Urfa arasında on beş bin mevcûdlu iki kâfile mevcûd bulunduğu ve bunların veche-i azîmetleri Urfa olduğu ve bundan başka el-yevm vilâyetimiz hudûduna dâhil olmuş başka kâfile mevcûd bulunmadığı.

Fî 5 Eylül sene [1]331

Vâlî
Sâbit

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/70

- 115 -

THAT ARMENIANS NOT BE DEPORTED FROM URFA

[Ciphred telegram from the governor of the sanjak of Urfa to the Ministry of the Interior, regarding that Armenians have not been sent from Urfa to other areas, and that only a few households of

whose some members had dared recently were sent to a few locations near the center.]

9 Za. 1333 (18 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemî

Mahreci
Urfa

C. 3 Eylül [1]331. Bu livâdan hârice Ermeni sevk olunmamış ve yalnız merkezden mülhakâta birkaç hâne gönderildiği gibi geçende şekâvete ictisâr eden beş kişinin efrâd-ı â'ileleri der-dest-i sevk bulunmuştur.

Fî 5 Eylül [1]331

Mutasarrıf
Haydar

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/74

- 116 -

ARMENIANS WHO HAVE COME TO DAMASCUS FROM ALEPPO
AND WHO HAVE BEEN DEPORTED TO VARIOUS AREAS
AND ARMENIANS IN HAMA AND HUMUS

[Ciphred telegram from the governor of the province of Damascus to the Ministry of the Interior, regarding the number of Armenians sent from Aleppo to various subdivisions and sanjaks, and the number of Armenians who are now located in Hama and Humus.]

10 Za. 1333 (19 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemî

Mahreci
Şam

C. 3 Ağustos sene [1]331. Şimdiye kadar Haleb'ten Şam'a gelen yirmi bir bin Ermeniden sekiz bin sekiz yüz elli sekiz nüfûs Kerek ve on bir bin iki yüz seksen dokuz nüfus Havran sancaklarına ve dört yüz doksan iki nüfûstan ibâret olan dul kadınlar Kuneytra, Ba'albek, Tebek, Doma kazâlarını tevârîh-i muhtelifede sevk olundukları ve el-yevm Hama ile Humus'ta on iki bin Ermeni mevcûd olduğu ma'rûzdur.

Fî 6 Eylül sene [1]331

Vâlî
Hulûsî

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/78

- 117 -

DEPORTATION OF ARMENIANS TO MOSSUL

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Urfa, regarding sending the Armenians who will arrive in Urfa, to Mossul by way of Diyarbakır.]

11 Za. 1333 (20 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyeti
Husûsî: 5853

Şifre

Urfa Mutasarrıflığı'na

C. 27 Ağustos [1]331. Oraya gelecek Ermenilerin iş'ârınız vechile Diyârbekir tarîkiyle Musul'a sevkleri münâsibdir. Diyârbekir'e de m'alûmât verilmiştir.

Fî 7 Eylül sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 56/94

- 118 -

ARMENIANS TO BE DEPORTED FROM KARAHİSAR

[Ciphred telegram from the governor of the sanjak of Karahisar to the Ministry of the Interior, regarding that because there is a possibility that the dysentery cases seen among the Armenians gathered in Karahisar will be transmitted to the soldiers, military authorities request that they be immediately sent, that permission be given to send them by train, on foot and by vehicles, and that for the time being no Armenians be sent.]

13 Za. 1333 (22 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemî
59

Mahreci
Karahisâr

8 Eylül [1]331 şifreye lahi kadır. Dün gece kırk dört vagon Ermeni gelerek evvelkilerle istasyonda mütehaşşid nüfûs on bin yüz yetmişe bâlîğ oldu. Bunlar meyânında dizanteri hükm-fermâ olmasından ve ne gûne hastalığın sevk

edilmekte bulunan efrâd-ı askeriyyeye de sirâyeti melhûz bulunmasından dolayı bunların diğer mahallere âcilen sevk ve nakillerine cihet-i askeriyyeye şiddetle lüzûm gösterilmektedir. Hâlbuki Ermenilerin Ereğli'ye kadar istasyonlardan şimendüferle sevkleri ta'limât ahkâmından bulunduğundan ve yevmî trenlerle vukû' bulacak sevkîyyât-ı cüzi'yye ile te'mîn ve tesviye-i maslahat mümkün olamayacağından burada mevcûd Ermenilerin bi'z-zarûre yaya olarak veyâhûd muhâcirîn tahsîsâtından istikrâ olunacak arabalarla sevklerine müsâ'ade ve şimdilik Ermeni sevk olunmamasının Eskişehir ve Kütahya mutasarrıflıklarına irâde buyurulması.

9 Eylül sene [1]331

Mutasarrıf
Şevket

BOA. DH. EUM, 2.Şb. 68/81

- 119 -

DEPORTATION OF ARMENIANS IN ANKARA, KALECİK AND KESKİN

[Ciphered telegram from the governor of the province of Ankara to the Ministry of the Interior, regarding that the Armenians in Ankara are being sent by way of Eskişehir, and that most of the Armenians in Kalecik and Keskin are women and children who need to be settled in Muslim villages.]

13 Za. 1333 (22 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemî

Mahreci
Ankara

4 Eylül sene [1]331 târîbli ve 125 numrolu şifre telgrafnâmeyle zeyldir. Gayr-i ez sevk merkez-i vilâyetteki Ermeni nüfûsu kadın ve çocuk olmak üzere yedi yüz otuz üçe bâlîğ olup bunlar da yevmî iki yüz elli kadar kâfile kâfile Eskişehir tarîkiyle mıntika-i mu'ayyeneye gönderilmekde olduğu ve Kal'acık'da bulunan iki yüz elli yedi ve Keskin'deki bin yüz altmış dokuz Ermeni nüfûsdan çok kısmının kurâ-yı İslâmiyye'ye tevzî'i îcâb eden nisvân ve sibyan kabîlinden bulunduğu ma'rûzdur.

Fî 9 Eylül sene [1]331

Vâlî Vekîlî
Âtîf

BOA. DH. EUM, 2.Şb. 68/79

- 120 -

THAT THE ARRANGEMENTS AND THE REGULATIONS THAT WERE
ANNOUNCED REGARDING THE DEPORTATION
WERE NOT FULLY IMPLEMENTED

[Ciphered telegram from Şükrü Bey, the director of the Settlement of Tribes and Refugees of Aleppo to the Ministry of the Interior, regarding that the regulations concerning the deportation that were drafted and communicated were not fully applied and there were acts of negligence during deportation]

13 Za. 1333 (22 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemî

Mahreci
Haleb
Pek müsta'celdir.

Konya sevk me'mûrluğu'ndan mevrûd telgrafnâmede sevkîyât hakkında tanzîm ve tebliğ olunan ta'lîmâtname-i mahsûsun bi-hakkın tatbîk olunmayarak terahî gösterildiği ve sevkîyâtda pek gevşek davranıldığı anlaşılmakla taraf-ı nezâret-penâhîlerine kat'iyetle te'kîdi bâbında.

Fî 9 Eylûl [1]331

Haleb'de İskân-ı Aşâyir ve
Muhâcirîn Müdiri
Şükrü

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/12

- 121 -

THAT THE DEPORTATION OF ARMENIANS WHO ARRIVED IN OSMANİYE WAS
COMPLETED WITHOUT INCIDENTS

[Ciphered telegram from the governor of the sanjak of Osmaniye to the Ministry of the Interior, regarding that the deportation of Armenians arriving in Osmaniye from within the province and other locations has been completed without incident, and that attempts are being made to send those who continue to arrive, to Aleppo]

16 Za. 1333 (25 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Gerek vilâyetimiz dâhilinde ve gerek vilâyâ[t]-ı sâ'ireden üç buçuk mâhdan beri Osmâniye'ye gelip kâfile kâfile (...?...) olunan Ermenilerin mikdârı yetmiş bini tecâvüz etmiştir ve şu sevkîyât ba'zı ufak tefek hırsızlıklar istisnâ ediliyorsa livâmız dâhilinde bilâ-hâdisce cereyân eylemiştir. El-yevm Pozantı-Gülek tarîkiyle mütemâdiyen akıp gelmekde olan kâfilelerin bir an evvel Haleb'e sevk ve isâllerine çalışılmaktadır efendim.

Fî 12 Eylûl sene [1]331

Mutasarrıf
Fethî

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/85

- 122 -

ARMENIANS WHO HAVE BEEN DEPORTED FROM SİVAS

[Ciphered telegram from the governor of the province of Sivas to the Ministry of the Interior, regarding the number of Armenians sent from Sivas to Cizre and who presently are ready to be sent]

19 Za. 1333 (28 September 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Sivas

C. 3 Eylûl sene [1]331.

1- Merkez ve mülhakâtdan şimdiye kadar Cizre'ye yüz otuz altı bin seksen dört nüfûs Ermeni sevk edilmiştir.

2- El-yevm der-dest-i sevk altı bin elli beş nüfûs mevcûddur.

3- Yollarda kırk nüfûs Ermeni vardır ve cihet-i azîmetleri Malatya tarîkiyle Cizre'dir efendim.

Fî 15 Eylûl sene [1]331

Vâlî
Mu'ammer

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/84

- 123 -

FOREIGNERS AND ARMENIANS WHO HAVE BEEN TAKEN OUT OF KONYA

[Ciphred telegram from the governor of the province of Konya to the Ministry of the Interior, regarding the number of foreigners and Armenians who were sent from Konya by train.]

21 Z. 1333 (30 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Konya

Bugün yukarı istasyonlardan gelen Ermenilerden bin dokuz yüz elli ve Konya'da bulunan yabancılardan yedi yüz elli ki cem'an iki bin yedi yüz kişinin otuz altı vagon ile yola çıkarıldığı.

Fî 17 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Vâlî
Sâmiḥ Rıf'at

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/100

- 124 -

ARMENIANS WHO HAVE BEEN DEPORTED FROM KONYA

[Ciphred telegram from the governor of the province of Konya to the Ministry of the Interior, regarding the number of Armenians sent from Konya.]

1 Z. 1333 (10 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
526

Mahreci
Konya

İstasyonda mütehaşşid Ermenilerden dün ve bugün on bir bin kişinin sevk ve ihrac edildiği ma'rûzdur.

Fî 27 Eylöl [1]331

Konya Vâlî Vekîli
Mektûbcu Nâcî

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/88

- 125 -

ARMENIANS WHO HAVE BEEN DEPORTED FROM KONYA

[Ciphæred telegram from the governor of the province of Konya to the Ministry of the Interior, regarding the number of Armenians sent from Konya, and that sending the Armenians who will arrive later has been ensured so as not to disrupt the grain dispatch]

2 Z. 1333 (11 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Konya

Zeyl. 27 Eylül [1]331. Bugün dahi Konya'da mütehaşşid Ermenilerden on iki bin kişı mahall-i müretteblerine müteveccihen sevk ve ihrâc edilmiştir. Mevcûd kırk binden el-yevm Konya'da on bin kişinin kaldığı ve ba'demâ da gelecek olan Ermenilerin esbâb-ı sevkini zehâ'ir nakliyâtına halel gelmemek üzere tamâmen te'mîn edildiği Polis Müdüriyeti ifadesiyle ma'rûzdur.

Fî 28 Eylül [1]331

Valî Vekîli
Rahmî

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/90

- 126 -

THE DEPORTATION AND EXPULSION OF THE ARMENIANS
OF CEBEL-I BEREKET AND DÖRTYOL

[Ciphæred telegram from the governor of the sanjak of Osmaniye to the Ministry of the Interior, regarding that the procedures for the deportation of the Armenians residing in Cebel-i Bereket have been concluded, that the Armenians of Dörtöyol have been sent away without exception.]

2 Z. 1333 (11 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Osmaniye

Vilâyette yazıldığı üzere Bağdat demiryolu şirket-i inşâ'îyyesinde ve askerî menzillerinde müstahdem olup bir kısmı muvakkaten alıkonulan ma'lûmu'l-mikdâr Ermenilerle â'ileleri müstesnâ olmak üzere Cebel-i Bereket livâsında

meskûn bulunan Ermenilerin tehçirlerine a'id mu'âmelâtın hitâm bulduğı ve mecmû'-ı nüfûsları dokuz bine bâliğ olan Dörtöl Ermenileri bilâ-istisnâ teb'id olunarak el-yevm mahall-i mezkûrda erbâb-ı şekâvetten sekiz nefer Ermeni kaldığı ma'rûzdur.

Fî 28 Eylöl sene [1]331

Mutasarrıf
Fethi

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/89

- 127 -

ARMENIANS WHO HAVE BEEN DEPORTED FROM KONYA

[Ciphered telegram from the governor of the province of Konya to the Ministry of Foreign Affairs, regarding the number of Armenians sent on foot and by train from Konya]

7 Z. 1333 (16 October 1915)

Bâb-ı Âli
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Konya

30 Eylöl sene [1]331 târîhinden Fi 3 Teşrîn-i Evvel sene [1]331 târîhine kadar yukarı istasyonlardan gelenlerle berâber Konya'dan iki bin beş yüzü mâşiyen mütebâkîsi vagonla cem'an dokuz bin altı yüz nüfûs Ermeni sevk edildiğı ma'rûzdur.

Fî 3 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Konya Valisi Vekili
Mektûbcu Nâcî

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 68/92

- 128 -

THE LODGING AND FEEDING OF THE POPULATION WHO MIGRATED
FROM DIMETOKA AND VICINITY

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior, to the province of Edirne, regarding providing food and lodging for the people who emigrated from Dimetoka and vicinity and who are in difficulty]

7 Z. 1333 (16 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdiriyyeti
Umûmî: 771
Husûsî: 108

Şifre
Müsta'celdir

Edirne Vilâyeti'ne

Şu sırada Dimetoka ve havâlisinden hicret eden ahâlî Ergene suyu boyunda yağmur altında sefil perîşân ve şâyân-ı merhamet bir hâlde kaldıklarından i'âşe ve iskânlarının te'mîni Harbiye Nezâreti'nden ehemmiyetle bildiriliyor. Serî'an icâbının icrâ ve inbâsı.

Fî 3 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır Nâmına
Subhî

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/32

- 129 -

THAT THE RELATIVES OF ARAM EFENDİ IN ALEPPO
 BE PROVIDED COMFORT

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Aleppo, regarding that information be obtained about providing comfort for the relatives of Aram Efendi in Aleppo]

7 Z. 1333 (16 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti
Husûsî: 100

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

A'yândan Aram Efendi'nin akrabâsından olub Haleb'de bulunan Kapraşyan, Hanikyan, Noryan â'ilelerinin istirâhatlerinin te'mîni ve erkekleri hakkında kendilerinden alınacak ma'lûmâtın iş'ârı.

Fî 3 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/24

- 130 -

THAT THE REFUGEES WHO ARE DYING BECAUSE OF FEVER AND
DYSENTERY OR OTHER EPIDEMICS BE IMMEDIATELY
RELOCATED AT THEIR SPECIAL LOCATIONS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Syria, regarding that because news have been received that seventy, eighty people are dying daily in Hama due to infectious illnesses such as typhoid fever and dysentery, the refugees should be sent to their locations]

8 Z. 1333 (17 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 54

Şifre

Sûriye Vilâyeti'ne

Hama'da bulunan yirmi bine yakın muhâcirîn arasında humma-yı tifo'îdî ve dizanteri hastalıkları zuhûr ederek yevmî yetmiş seksen vefeyât vukû' bulmakda olduğu haber alınmıştır. Haleb'de bulunan Muhâcirîn Müdîri Şükrü Bey'le bi'l-muhâbere sıhhat-i umûmiyenin muhâfazası zımında muhâcirînin bir ân evvel mahall-i mahsûslarına sevkleri ve netîceden ma'lûmât i'tâsı.

Fî 4 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/71

- 131 -

THAT THE REFUGEES WHO ARE DYING BECAUSE OF FEVER
AND DYSENTERY BE RELOCATED AT THEIR SPECIAL LOCATIONS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to Şükrü Bey, the Director of Refugees, regarding that because news have been received that people are dying in Hama due to infectious illnesses such as typhoid fever and dysentery, the refugees should be sent to their locations]

8 Z. 1333 (17 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 104

Şifre

Haleb'de Bulunan Muhâcirîn Müdîri Şükrü Bey'e

Hama'da bulunan yirmi bine yakın muhâcirîn arasında hummâ-yı tifo'îdî ve dizanteri hastalıkları zuhûr ederek yevmî yetmiş seksen vefeyât vukû' bulmakda olduğu haber alınmıştır. Sûriye vilâyetiyle bi'l-muhâbere sıhhat-ı umûmiyenin muhâfazası zımnında muhâcirînin bir ân evvel mahall-i mahsûslarına sevkleri ve netîceden ma'lûmat i'tâsı.

Fî 4 Teşrin-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/51

- 132 -

THAT ARMENIANS WHO PAY THE TRAVEL EXPENSES MAY LEAVE

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to Şükrü Bey, the Director of Refugees, regarding that the Armenians who pay for their travel expenses, may go to Hama, Humus and Şam.]

9 Z. 1333 (18 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 109

Şifre

Haleb'de Muhâcirîn Müdîri Şükrü Bey'e

C. 30 Eylül sene [1]331. Ermenilerden yol masraflarını kendileri te'diye ederek Hama, Humus, Şam kurâsına gitmek isteyenler hakkındaki tedbîriniz muvâfıktır.

Fî 5 Teşrin-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/54

- 133 -

ARMENIANS WHO ARE IN KONYA TO BE SENT TO KÜTAHYA

[Ciphred telegram from the governor of the sanjak of Kütahya, to the Ministry of the Interior, regarding the number of Armenian refugees located in Kütahya and those who are about to be sent to Konya.]

9 Z. 1333 (18 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Kütahya

C. 4 Eylül [1]331. Bin dört yüz kadar Ermeni muhâcir mevcûd olup bunlardan bin kişinin de bugün Konya'ya sevk edilmek üzere bulunduğu arz olunur.

5 Teşrin-i Evvel [1]331

Mutasarrıf
Fâik

BOA. DH. EUM, 2.Şb. 68/93

- 134 -

ARMENIANS WHO ARE IN THE KARAHİSAR AND ÇAY STATIONS

[Ciphred telegram from the governor of the sanjak of Karahisar to the Ministry of the Interior, regarding the number of Armenian refugees in the stations of Karahisar and Çay.]

9 Z. 1333 (18 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Karahisâr

C. 4 Teşrin-i Evvel. El-yevm Karahisâr istasyonunda Konya'ya der-dest bin sekiz yüz altmış üç ve Çay istasyonunda iki bine karîb Ermeni muhâcir mevcûd olduğu ma'rûzdur.

5 Teşrin-i Evvel [1]331

Mutasarrıf
Şevket

BOA. DH. EUM, 2.Şb. 68/94

- 135 -

SETTLEMENT OF ARMENIANS WHO HAVE SERVED WELL DURING THE
ALEPPO DEPORTATION, TO OTHER AREAS

[That the deported Armenians have been settled, that those who are in government service and who do not harbor malice towards the state be settled in other locations during the Aleppo deportation to ensure that they lived under better conditions.]

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Haleb

Sûriye Vilâyeti'ne yazılan 5 Teşrini Evvel [1]331 târîhli şifre telgrafnâmenin bir sûreti manzûr-ı sâmilere olmak üzere aynen âtiye derc edildi.

Mahall-i ma'lûmeden ve tahliye olunub da mahall-i mürettebelerine derdest-i sevk bulunan tahmînen yüz bin muhâcirden yirmi beş binin Rakka ve Zor'a ve Obik'in Haleb havâlî-i cenûbiyyesine mütebâkîsinin Kerk ve Havran havâlîsine sevk ve i'zâm ve oralarda iskânı tekrarrur etmiştir. Haleb şehrinde mevcûd otuz bin muhâcirin on beş günde mahall-i mürettebelerine sevki mukarrer bulunmakla sevkîyât keremi verilmiştir. Haleb sevkîyâtının teşrî'i vaktiyle me'mûr veyâhûd hizmet-i devletlerinde olup da devlete ifâ-yı hüsn-i hizmet edenlerin ve bir fikr-i mefsetet beslememiş olanlar bir dereceye kadar terfîhi maksadıyla bunlardan ba'zılarının istisnâ'en Şam, Hama Humus kasabalarıyla Şimendüfer güzergâhında bulunan mahallerden mâ-adâ şehir ve kasabalara ahâlî-i mevcûdenin yüzde ikiyi tecâvüz etmemek üzere iskânları Dördüncü Ordu Kumandanlığı'nın muvâfakatıyla kararlaştırılmış ve ta'lîmât-ı mahsûsası dâhilinde Haleb polis müdürünün i'tâ ettiği vesâ'ik-i mahsûsa ile i'zâmlarına başlanılmışdır (...) hâ'iz olan bu gibilerin nerelerde iskân edile (...)

BOA. DH. EUM, 2.Şb. 68/80

- 136 -

ARMENIANS WHO HAVE BEEN DEPORTED FROM KONYA

[Ciphered telegram from the governor of the province of Konya to the Ministry of the Interior, regarding the number of Armenians sent from Konya by train.]

10 Z. 1333 (19 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Konya

4 Teşrîn-i Evvel sene [1]331 târîhinden bugüne kadar üç gün zarfında
 Posta-i marşâ (...) trenlerle Konya'dan beş bin nüfûs Ermeninin sevk edildiği.

Fî 6 Teşrin-i Evvel sene [1]331

Vâlî
Sâmih

BOA. DH. EUM, 2.Şb. 68/95

- 137 -

ARMENIANS WHO HAVE BEEN DEPORTED
 FROM AKŞEHİR AND KONYA

*[Ciphred telegram from the governor of the province of Konya
 to the Ministry of the Interior, regarding the number of Armenians
 sent from Konya and Akşehir by train.]*

12 Z. 1333 (21 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Konya

Evvelce arz olunanlardan başka yukarı istasyonlardan gelen ile bu def'a
 Akşehir'den ihrâc edilenlerden ve Konya'dan iki gün zarfında vagonla dört bin
 sekiz yüz elli dört Ermeninin sevk edildiği Polis Müdüriyeti ifâdesiyle ma'rûzdur.

Fî 8 Teşrini Evvel sene [1]331.

Konya Vâlîsi
Sâmih

BOA. DH. EUM, 2.Şb. 68/96

- 138 -

ARMENIANS SENT FROM DİYARBAKIR

*[Ciphred telegram from the governor of the province of Mossul
 to the Ministry of the Interior, regarding that the Armenians sent from
 Diyarbakır are received at the border.]*

13 Z. 1333 (22 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemî

Mahreci
Musul

C. 30 Eylül sene [1]331. Diyârbekir'den gönderilen Ermenilerin dâ'imâ hudûdda teslîm alınmakda olduğu ma'rûzdur.

Fî 9 Teşrin-i Evvel sene [1]331

Musul Vâlisi
Haydar

BOA. DH. EUM, 2.Şb. 68/14

- 139 -

ARMENIANS DEPORTED FROM KONYA

[Ciphred telegram from the governor of the province of Konya to the Ministry of the Interior, regarding that the dispatch of Armenians from Konya cannot be realized as trains have been allocated for dispatching military provisions, that those who were sent on foot are gathered in Karaman and Ereğli, that the number of those dispatched today and that necessary regulations for the dispatching of those located in Ereğli have been communicated]

14 Z. 1333 (23 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemî

Mahreci
Konya

Bütün vagonların erzâk-ı askeriyye nakliyâtına tahsîs edilmesi hasebiyle devren Konya'dan Pozantı cihetine hiçbir tren hareket etmemiş ve muvâsalat-ı âcizânemden evvel mâşiyen gönderilmiş olan Ermeniler Karaman ve Ereğli istasyonlarında tahaşşüd edip kalmış olduğundan burada bulunanların tekrar ayakla sevkine imkân kalmadığı gibi trenle gönderilmesi dahi mümkün olamamıştı. Bugün on dört vagonla bin elli Ermeninin daha sevk edildiği ve Ereğli'de bulunanların tahriki için mahalline tebliğât icrâ edildiği ma'rûzdur.

Fî 10 Teşrin-i Evvel sene [1]331

Vâlî
Sâmih

BOA. DH. EUM, 2.Şb. 68/99

- 140 -

THAT THE ARMENIANS OF KONYA NOT BE DEPORTED
BEFORE INSTRUCTIONS ARRIVE

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Konya, regarding that the Armenians in other locations of the province not be dispatched and relocated until further notice]

14 Z. 1333 (23 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 115

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

C. 6 Teşrin-i Evvel sene [1]331. Vilâyetin aksâm-ı sâ'iresinde bulunan Ermenilerin buradan tebliğât vâki' olmadıkça sevk olunmaması ve yerlerinden kaldırılmaması.

Fî 10 Teşrin-i Evvel sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/89

- 141 -

REQUEST FOR PERMISSION TO WORK FOR THE ARMENIAN
OFFICIALS IN THE OTTOMAN BANK IN ADANA

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Aleppo, regarding that Edvar Simkiyan, Manok Sarrâfyan and Agop Gagayan, employees of the Adana Ottoman Bank, and Serkis Kişiyân, of the Tarsus branch, may be employed in the Aleppo branch]

14 Z. 1333 (23 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 109

Haleb Vilâyeti'ne

Adana Osmanlı Banka şu'besi me'mûrlarından olup Haleb'de bulunan Edvar Simkiyan ve Manok Sarrafyan ve Agop Gagayan ile Tarsus şu'besi

me'mûrlarından Serkis Kişiyân'ın haklarında vilâyetçe emr-i resmî olmadığından bahs ile pazartesi günü sevk olunacakları haber veriliyor. 5 Teşrin-i Evvel [1]331 telgrafnâmeleriyle de bildirildiği üzere bunların sû-i hâlleri yok ise Haleb şu'besinde istihdâmlarına müsâ'ade olunması ve inbâsı.

Fî 10 Teşrin-i Evvel sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/86

- 142 -

THAT THE ARMENIANS IN THE PROVINCE OF
KASTAMONU NOT BE EXPELLED

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Kastamonu, regarding that expelling the Armenians who are within the province is not necessary and that legal proceedings be initiated against those Armenians who keep weapons in their houses.]

14 Z. 1333 (23 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhilliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti
Husûsî: 46

Şifre

Kastamonu Vilâyeti'ne

C. 1 Teşrin-i Evvel sene [1]331. Vilâyet dâhilindeki Ermenilerin şimdilik ihrâcına lüzûm yoktur. Bunlardan hânelerinde esliha bulunanlar hakkında mu'âmele-i mukteziye-i kânûniyenin îfâsı ve zuhûr eden eslihanın cinsi ve mikdârını mübeyyin bir defterin irsâli.

Fî 10 Teşrin-i Evvel sene [1]331

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/82

- 143 -

THE DISMISSAL OF THE KAYMAKAM (DISTRICT OFFICIAL)
OF TENOS WHO ACTED CONTRARY TO RULES

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Sivas, regarding the dismissal and court martialing of the kaymakam of Tenos who acted improperly during the Armenian deportation.]

15 Z. 1333 (24 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 117

Şifre

Sivas Vilâyeti'ne

Tenos Kâ'im-i makâmı Cemîl Bey'in Ermenilerin sevki esnâsındaki ahvâl ve harekât-ı gayr-ı lâıykasına binâ'en azli der-dest olduğundan şimdiden eli işden çekdirilmesi muktezîdir. Mûmâ-ileyh hakkındaki evrâkın Dîvân-ı Harb-i Örfî'ye tevdi'i husûsu Hey'et-i Tahkîkiye Re'îsi Mazhar Bey'e yazılmışdır.

Fî 11 Teşrîn-i Evvel sene 11331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/105

- 144 -

THE DISMISSAL OF THE KAYMAKAM (DISTRICT OFFICIAL)
WHO ACTED CONTRARY TO RULES DURING THE ARMENIAN DEPORTATIONS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Sivas, regarding the dismissal of Hâmid Bey, the kaymakam of Aziziye who acted improperly during the Armenian deportation, and that he be court martialled.]

16 Z. 1333 (25 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 115

Şifre

Sivas Vilâyeti'ne

Azîziye Kâ'im-i makâmı Hâmid Bey'in mahallî Ermenilerinin esnâ-yı sevkindeki usûl ve harekât-ı gayr-i lâîkâsına binâ'en azli der-dest olduğundan eli işden çekdirilmesi muktezîdir. Mûmâ-ileyhe â'id evrâk-ı tahkîkiyenin Dîvân-ı Harb-i Örfî'ye tevdi'i Hey'et-i Tahkîka Re'isi Mazhar Bey'e iş'âr kılınmıştır.

Fî 13 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır Nâmına
Subhî

BOA. DH. ŞFR, no. 57/116

- 145 -

PROVIDING FOOD FOR THE ARMENIAN CONVOYS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to Şükrü Bey, the Director of the Refugees, regarding providing information whether the funds allocated for feeding the Armenian convoys is sufficient, and whether this has been paid out of the property funds.]

17 Z. 1333 (26 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 116

Haleb'de Muhâcirîn Müdîri Şükrü Bey'e

Ermeni kâfileleri meyânında hergün açlıktan telefât vukû' bulmakda olduğu cihetle bunların te'mîn-i i'âşeleri için lâ-ekal yüz bin liranın irsâli lüzûmu Dördüncü Ordu Kumandanlığı'ndan alınan 10 Teşrîn-i Evvel sene [1]331 târihli telgrafnâmede iş'âr olunuyor. Bu cihet için itâ olunan tahsisâtın kâfi olup olmadığının ve buradan para istenilmesi tahsisât havâlenâmelerinin mâl sandıklarınca tesviye edilemediğini ihsâs etdiğiden hakikat-i hâlin inbâsı.

Fî 13 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/110

- 146 -

HALTING THE DEPORTATION OF ARMENIANS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to various provinces and governors of sanjaks, regarding that Armenians, other than those who have been gathered in order to be sent to specific locations and who have set out on the road, not be sent.]

18 Z. 1333 (27 October 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Şifre

Hüdâvendigâr, Ankara, Haleb, Adana Vilâyetleriyle, Mar'aş, Karahisâr-ı Sâhib, Eskişehir, Kütahya, İzmit, Niğde Mutasarrıflıklarına

Mahâll-i mu'ayyeneye gönderilmek üzere vilâyât ve sâi'reden gelmiş ve yola çıkarılmış olanlar müstesnâ olmak üzere yeniden Ermeni sevkîyatında bulunulmaması.

Fî 14 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/135

- 147 -

ASSISTING MUSLIMS WHOSE HOUSES WERE BURNED DOWN

[Telegram in response sent from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Urfa, regarding that the money needed for repairing the burned houses of Muslims, be paid out of the abandoned properties of the rebels, or that the evacuated houses of Armenians be given.]

18 Z. 1333 (27 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyır ve Muhâcirîn Müdîriyyeti
42

Şifre

Urfa Mutasarrıflığı'na

C. 10 Teşrîn-i Evvel sene [1]331. Muhterik İslâm hânelerini t'amîr için iktizâ eden mebâliğin âsîlerin emvâl-i metrûkeleri esmânından tesviyesi yâhûd boşalan Ermeni hânelerinden o zarara mukâbil hâneler i'tâsı muvâfıktır.

14 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır Nâmına
Subhî

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/140

- 148 -

LEAVING BEGOS, THE NEPHEW OF AGOP BOYACIYAN EFENDİ, IN KONYA

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Konya, regarding Bogos of Tekfurdağı, the nephew of Agop Boyacıyan Efendi the former deputy of Tekfurdağı staying in Konya]

18 Z. 1333 (27 October 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 120

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

Tekfurdağı meb'ûs-ı sâbıkı Agop Boyacıyan Efendi'nin yeğeni olub Konya Ereğlisi'nde der-dest-i sevk bulunduğu anlaşılan Tekfurdağı Bogos'un sevkinden sarf-ı nazar edilerek Konya'da kalmasına müsâ'ade olunması ve inbâsı.

Fî 14 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/136

- 149 -

PREVENTING THE ATTACKS DURING DEPORTATION

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Diyarbakır, regarding changing the route in order to prevent attacks against the Armenian convoys sent from Urfa to Re'sulayn and Nusaybin.]

25 Z. 1333 (3 November 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Husûsî: 6266

Şifre

Diyârbekir Vilâyeti'ne

C. 19 Teşrîn-i Evvel sene [1]331. Urfa'dan Re'sü'l-ayn ve Nusaybin târîkiyle Ermeni kâfilelerinin sevkine evvelce teşebbüs edilmişdi. Fakat kâfileler kasabadan infikâki müte'âkib urbân ve aşâyirin tecâvüzüne mâr'ûz kalarak avdet etdiler binâ'en-aleyh bu kâfilelerin her hâlde Siverek tarîkiyle i'zâmına mecbûriyet görülerek Urfa'ya o yolda tebliğât yapılmıştır. Vürûdunda reddolunmayarak Musul'a sevkleri.

21 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/277

- 150 -

DEPORTATION OF ARMENIANS FROM BİRECİK

[Ciphred telegram from the Director of Refugees to the Ministry of the Interior, regarding that Birecik is being used as a transport center for the Armenians to be sent to Mar'aş and Aintab, and regarding that instructions have been given to the kaymakam of Birecik about dispatching of Armenians to the vicinity of Zor since transport from Birecik can be made by small boats utilizing the river]

25 Z. 1333 (3 November 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Birecik ve Nizip'e geldim. Sonuçta mütehaşşid Ermenilerden genç çocuk ve kadınlardan Maraş ve Ayıntâb'a gönderilecek olanlara Birecik merkezi sevk ittihâz edilmiş idi. Sevkiyât hüsn-i sûretle cereyân etmektedir. Yalnız, Birecik, Maraş, Ayıntab ve civârı ile Haleb arasında bulunduğu ve Birecik Ermenileri bin iki yüz nüfûstan ibâret ve nakilleri nehir vâsıtasıyla ve pek kolaylıkla icrâ edileceği cihetle derhâl Şâhtûrlar inşâ ettirilerek Zor cihetlerine sevki husûsunda Birecik Kaymakamlığı'na ta'limât-ı lâzime verilmiştir. bu akşam Haleb'e avdet edileceği.

Fî 21 Teşrîn-i Evvel [1]331

Muhâcirîn Müdîri

BOA. DH. EUM, 2.Şb. 68/101

- 151 -

SETTLING THE FAMILIES OF CATHOLICS, PROTESTANTS AND
 SOLDIERS TO APPROPRIATE LOCATIONS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Konya, regarding that the Armenians in Konya not be deported for the time being, and that the families of soldiers and those who are Catholic and Protestant be settled in appropriate locations within the province]

6 M. 1334 (4 November 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 138

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

C. 30 Teşrîn-i Evvel sene [1]331. Berây-ı sevk orada bulunduğu bildirilen iki bin Ermeninin şimdilik sevk olunmayarak vilâyet dâhilinde taht-ı muhâfazada bulundurulması ve asker â'ileleri ile Katolik ve Protestan olanların da ber-müceb-i ta'limât vilâyet dâhilinde münâsib mevâki'de iskânları.

Fî 1 Teşrîn-i Sanî [1]331

Nâzır
 Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 58/2

- 152 -

FEEDING THE ARMENIANS DEPORTED TO THE AREA
OF THE FOURTH ARMY

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the provinces of Adana and Aleppo and to the governor of the sanjak of Urfa, regarding that the military has instructed the Fourth Army commander, the Aleppo Communications inspector and other necessary authorities about providing food for the Armenian refugees sent to area of the Fourth Army]

28 Z. 1333 (6 November 1915)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyeti

Şifre

Adana ve Haleb vilâyetleriyle Urfa Mutasarrıflığı'na

Nezâretçe bir karâr ittihâz ve tebliğ edilinceye kadar Dördüncü Ordu ve mıntıkasına sevk edilmekde olan Ermeni muhâcirînin Pozantı, Haleb menzil hattından esnâ-yı mürûrlarında ikmâl efrâdı misillü cihet-i askeriyece te'mîn-i i'âşeleri için Dördüncü Ordu kumandanı ile Haleb Menzil Müfettişiliği'ne ve daha icâb edenlere tebliğât-ı lâzime ifâ olunduğu Başkumandanlık Vekâleti'nden bildirildiği bâ-tezkire-i sâmiye izbâr buyurulmuştur.

Fî 24 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/317

- 153 -

DISPATCHING THE GENDARMERIE WHO ACTED INAPPROPRIATELY
TO THE MILITARY COURT

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Urfa, regarding court martial of the gendarmerie accompanying the convoys sent from Urfa to Rakka, due to their inappropriate acts arising of negligence]

28 Z. 1333 (6 November 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 51

Şifre

Urfa Mutasarrıflığı'na

Urfa'dan Rakka'ya gönderilen ilk kâfileye terfîk olunan muhafız jandarmaların adem-i takayyüdünden nâşî esnâ-yı sevkîyâtta uygunsuzluklar vukû' bulduğu ve bu cümleden yolda jandarmaların gözü önünde kadınlar kaçırılmış olduğu ve bunların hilâf-ı tebliğât olarak şimendifer güzergâhı üzerinde bulunan kurâdan ba'zılarına yerleştirildiklerinin görüldüğü Muhâcirîn Müdîri Şükrü Bey'den vârid olan telgrafnâmede izbâr olunuyor. Bu bâbda tahkîkât icrâsıyla jandarmaların Divân-ı Harbe tevdî' olunarak cezalandırılmaları ve inbâsı.

Fî 24 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/309

- 154 -

PROVIDING BREAD TO THE ARMENIANS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Niğde, regarding providing sufficient bread for the Armenian women and children in Ulukışla.]

29 Z. 1333 (7 November 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 22

Şifre

Niğde Mutasarrıflığı'na

Ulukışla'da mevcûd ve ekserîsi kadın ve çocuktan ibâret olan Ermenilere pek az ekmek verildiği haber verilmiştir. Muhâcirîn-i merkûmeye mikdâr-ı kâfî ekmek i'tâ olunması.

Fî 25 Teşrîn-i Evvel sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/345

- 155 -

THE AREAS WHERE ARMENIANS WILL BE SETTLED

[Ciphred telegram sent from the Ministry of the Interior to the Chairman of the Commission for Abandoned Properties in Adana, regarding the necessity that the Armenians not be allowed to stay in large numbers, but that they be distributed to Muslim towns and villages]

6 M. 1334 (14 November 1915)

Bâb-ı Âlî**Dâhiliye Nezâreti****İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyeti****Şifre**

Adana Emvâl-i Metrûke İdâre Komisyonu Riyâseti'ne

C. 22 Teşrîn-i Evvel sene [1]331. Nakledilen Ermenilerin evlâd, zevce, peder, vâlide gibi infâka kânûnen mecbûr bulunduğ u ekâribinin terk eylediğ i hâned e ikâmetine müsâ'ade itâsı tabîî ve istîcâr husûsunda müzâyede ş erâ'itine tevfi k-i mu'âmele edilmek üzere Ermeniler tarafından vukû' bulan mürâca'at ve iş tirâkin kabûlü muvâfıkdır. Ma'a-hâzâ terk edilen Ermenilerin mütekâsif bir hâlde bulundurulmaması ve icâbında kurâ ve kasabât-ı İslâmiyye'ye tevzî'i lâzımdır.

Fî 1 Teşrîn-i Sânî sene [1]331

Nâzır Nâmına
Subhî

BOA. DH. ŞFR, nr. 58/1

- 156 -

A NEW MEMBER HAS BEEN APPOINTED TO THE COMMISSION OF
PREVENTING THE ABUSES DURING THE DEPORTATION OF ARMENIANS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the provinces of Hüdâvendigâr and Ankara and to the governors of the sanjaks of İzmir, Karesi, Niğde, etc., regarding that İsmail Hakkı Bey, a member of the State Council has been appointed to the delegation headed by Hulûsi Bey, the Chief judge of the Court of Appeals, in order to investigate the abuses that have occurred during the deportation of Armenians]

8 M. 1334 (16 November 1915)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Kalemi
685

Şifre

Hüdâvendigâr, Ankara Vilâyetleriyle, İzmit, Karesi, Kütahya, Eskişehir,
 Kayseri, Karahisâr-ı Sâhib, Niğde mutasarrıflıklarına

Zeyl-i tahrîrât. 21 Eylül sene [1]331. Livâ/vilâyet dâhilindeki Ermenilerin
 esnâ-yı sevklerinde mahallerince vukû' bulan sû-i isti'mâlât ve hilâf-ı kânûn
 mu'âmelât hakkında tahkîkât icrâ eylemek üzere Mahkeme-i Temyîz Re'îsi
 Hulûsî Beyriyâsetindeki hey'ete dâhil bulunan Seyyid Hâşim Bey'in hastalığına
 binâ'en Der-sa'âdet'e avdet edeceğinden yerine Şûrâ-yı Devlet A'zâsından
 İsmâ'il Hakkı Bey ta'yîn kılınmış ve el-yevm Niğde'de bulunan hey'ete iltihâk
 etmek üzere müteheyyi-i hareket bulunmuştur.

2 Teşrîn-i sâni sene [1]331

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 58/38

- 157 -

ARMENIANS WHO ARRIVED IN ZOR VIA ALEPPO

*[Ciphred telegram from the governor of the sanjak of Zor to the
 Ministry of the Interior, regarding one thousand five Armenians have
 arrived in Zor by way of Aleppo]*

25 Ra. 1334 (31 January 1916)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Zor

Haleb tarîkiyle bin beş yüz Ermeni daha gelmiştir.
 Fî 18 Kânûn-ı Sâni [1]331

Mutasarrıf
Su'âd

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 69/5

- 158 -

ARMENIANS OF AINTAB AND İZMİT WHO ARRIVED IN ZOR

[Ciphred telegram from the governor of the sanjak of Zor to the Ministry of the Interior, regarding the number of Armenians from Aintab and İzmit who arrived in Zor]

2 R. 1334 (7 February 1916)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemî

Mahreci
Zor

Ayıntâb ve İzmitlilerden iki bin beş yüz Ermeni dün Zor'a gelmiştir.
 Fî 25 Kânûn-ı Sâni [1]331

Mutasarrıf
Ali Su'âd

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 69/6

- 159 -

THE ARMENIANS OF AINTAB, TEKURDAĞI, KARAHİSAR
 AND AKŞEHİR WHO REACHED ZOR

[Ciphred telegram from the governor of the sanjak of Zor to the Ministry of the Interior, regarding the number of Armenians from Aintab, Tekfurdağı, Karahisar and Akşehir who have reached Zor]

3 R. 1334 (8 February 1916)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemî

Mahreci
Zor

Ayıntâb, Tekfurdağı, Karahisâr, Akşehir Ermenilerinden bin dört yüz kırk nüfûs dün Zor'a vasil olmuşlardır.
 Fî 26 Kânûn-ı Sâni [1]331

Zor Mutasarrıfı
Ali Su'âd

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 69/7

- 160 -

THE ARMENIANS OF MAR'AŞ, BURSA AND ADAPAZARI
WHO ARRIVED IN ZOR

[Ciphred telegram from the governor of the sanjak of Zor to the Ministry of the Interior, regarding the number of Armenians from Mar'aş, Bursa and Adapazarı who arrived in Zor.]

7 R. 1334 (12 February 1916)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Zor

Dün Maraş, Brusa, Adapazarlılardan iki yüz seksen Ermeni daha gelmiştir.
Fî 30 Kânûn-ı Sâni [1]331

Mutasarrıf
Ali Su'âd

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 69/9

- 161 -

THE ARMENIANS OF İZMİT AND SAMSUN WHO ARRIVED IN ZOR

[Ciphred telegram from the governor of the sanjak of Zor to the Ministry of the Interior, regarding the number of Armenians from İzmit and Samsun who arrived in Zor.]

6 R. 1334 (11 February 1916)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Zor

Bugün İzmit ve Samsunlu dört yüz Ermeni nüfûs gelmiştir.
Fî 29 Kânûn-ı Sâni [1]331

Mutasarrıf
Su'âd

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 69/8

- 162 -

THE DEPORTATION OF ARMENIANS TO ALEPPO, SYRIA AND KIRKUK

[That the Armenians, to be deported to Zor, shall be deported to Aleppo, Syria and Kirkuk the quota of deportation to Zor being filled up and exceeding the regulatory rate of 15%]

29 June 1931

Bâb-ı Âlî

Dahiliye Nezâreti

İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyeti

Şifre

Adana, Erzurum, Bitlis, Haleb, Diyârbekir, Sivas, Ma'mûratü'l-azîz, Urfa, Kayseri, Canik, İzmit Vilâyet ve Mutasarrıflıklarına

Zeyl Fî Haziran [1]331. Haleb Vilâyeti'nin cenûbu Sûriye Vilâyeti'nin şarkı ve Kerkük livâsında da Ermenilerin iskânı mukarrer olduğu için hâl-i işbâ'a gelen yüzde on beşi tecâvüz eden Zor sancağına sevk edilerek gönderileceklerin sâlifü'z-zikr vilâyâta sevkleri ve turuk-ı sevkîyât üzerinde bulunan me'mûrîne de o yolda tebliğât ifâsı.

Fî 29 Haziran sene [1]331

Nâzır Nâmına

Ali Münîf

BOA. DH. ŞFR, nr. 54/308

- 163 -

SENDING THE BOOK INDICATING THE NUMBER
OF ARMENIANS IN AREAS THAT ARE UNDER
THE JURISDICTION OF KONYA

[Ciphered telegram from the governor of the province of Konya to the Ministry of the Interior, regarding that the book indicating the number of local and foreign Armenians in locations within Konya, has been sent.]

21 Ca. 1335 (15 March 1917)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi

Mahreci
Konya

C. 13 Mart sene [1]333. Mülhakât-ı vilâyetteki Ermenilerin 1990 adedi yerli ve 6696 adedi yabancı olmak üzere cem'an 8686 neferden ibâret olup bu bâbdaki müfredâtı defterin bugün postaya tevdi'an takdîm kılındığı ma'rûzdur.

Fî 15 Mart sene [1]333

Vâlî Vekilî Mektûbcu
Kemâleddin

BOA. DH. EUM, 2. Şb. 69/34

- 164 -

THE NUMBER OF ARMENIANS EMPLOYED IN THE RAILROAD
 WHO ARE EXEMPT FROM DEPORTATION

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to some provinces and governors of sanjaks, regarding that the names of Armenians who have been exempt from deportation, stating they were employed by the railway, be examined and communicated]

10 Ra. 1334 (16 January 1916)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 6618

Şifre
Mahrem

Haleb, Adana, Konya, Ankara Vilâyetleriyle, Eskişehir, İzmit
 Mutasarrıflıklarına

Ermenilerden sevkîyâtda müstahdem değil iken sevkden istisnâ etdirilmek maksadıyla birer hizmete alınanların ve el-yevm şimendüfer işlerinde bir hizmet-i mu'ayyenesi olmadığı hâlde müstahdemdir diye alıkonulanların vilâyet/livâ dâhilindeki mikdârıyla esâmîsinin tahkîk ve inbâsı.

Fî 3 Kânûn-ı Sâni sene 1331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr. 60/45

- 165 -

PROVIDING INFORMATION ON ARMENIAN EMPLOYEES IN THE PUBLIC
DEBTS AND THE RÉGIE WHO ARE EXEMPT FROM DEPORTATION

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to some provinces and governors of sanjaks, regarding that the names of Armenians in evacuated areas who were employed at the Public Debts and at the Régie who were exempt from deportation, and of those who are newly appointed, be communicated together with their dates of appointment and their places of birth]

13 Ra. 1334 (19 January 1916)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti
Umûmî: 843

Şifre

Edirne	Vilâyeti'ne	Urfa	Mutasarrıflığı'na
Erzurum	"	İzmit	"
Adana	"	Karahisâr-ı Sâhib	"
Ankara	"	Canik	"
Bitlis	"	Karesi	"
Hüdâvendigâr	"	Kal'a-i Sultâniyye	"
Diyârbekir	"	Kayseri	"
Sivas	"	Eskişehir	"
Trabzon	"	İçel	"
Konya	"	Kütahya	"
Ma'mûretü'l-azîz	"		

Ermenileri nakl ve tahliye edilmiş olan mahallerde Düyûn-ı Umûmiyye ve Reji İdâresi'ne â'id Ermeni me'mûrlar bulunduğu gibi yeniden de bu gibi mahallere Ermeni me'mûrlar ta'yîn ve i'zâm kılınmakda olduğu haber alınıyor. Mezkûr idârelerde sevkden istisnâ edilerek bırakılanlarla yeniden ta'yîn ve izâm olunanların esâmîsinin ve târîh-i ta'yînleri ile nere ahâlîsinden olduklarının tahrîr ile iş'ârı.

Fî 6 Kânûn-ı Sâni sene [1]331

Nâzır Nâmına
Subhî

BOA. DH. ŞFR, nr. 60/48

- 166 -

THAT ARMENIANS ARE NOT TAKEN OUT OF THE PROVINCES
WHERE THEY ARE LOCATED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the provinces, regarding that the Armenians whose deportation was postponed, not be taken out of the province without permission.]

28 Ra. 1334 (3 February 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 6737

Şifre

Edirne, Aydın, Beyrût, Sûriye, Kastamonu Vilâyetleriyle, Bolu, Teke, Çatalca,
Kal'a-i Sultâniyye, Mar'aş, İçel Mutasarrıflıklarına

Sevkləri te'hîr olunan yerli ve vilâyât-ı sâ'ireden gelen yabancı Ermenilerin bir kısmının ba'zı mahallerde me'mûrîn-i mülkiyye'den aldıkları vesikalarla vilâyât dâhilinde geşt ü güzâr etmekde oldukları haber alındığından ba'de-mâ hiç bir Ermeninin Nezâret'den istîzân ve müsâ'ade istihsâl olunmadıkça bulunduğu kazâdan hârice çıkmasına kat'iyen müsâ'ade edilmemesi ve bu takyîdâtın bunlardan ihtidâ etmiş olanlara da tatbîki.

Fî 21 Kânûn-ı Şânî sene 1331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, 60/224

- 167 -

THAT ARMENIANS EVEN CARRYING SPECIAL PERMISSION ISSUED BY CIVIL
ADMINISTRATION ARE NOT PERMITTED TO WALK AND RIDE ABOUT

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the Fourth Army Command, regarding that foreign Armenians with special permit issued by civil administrators were not allowed to move freely within the province unless they obtain a permission delivered by the Ministry because they can't leave the district where they live without obtaining permission from the Ministry.]

30 Ra. 1334 (5 February 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyeti
Umûmî: 142
Şu'be: 2

Şifre

Dördüncü Ordu Kumandanı Cemâl Paşa Hazretlerine

C. 19 Kânûn-ı Sâni sene [1]331. Sevkleri te'hîr olunan yerli ve vilâyât-ı sâ'ireden gelen yabancı Ermenilerin bir kısmının ba'zı mahallerde me'mûrîn-i mülkiyye'den aldıkları vesikalarla vilâyât dâhilinde geşt ü güzâr etmekte oldukları haber alındığından bahs ile ba'de-mâ hiç bir Ermeninin Nezâret'den istîzân ve müsâ'ade istihsâl olunmadıkça bulunduğu kazâdan hârice çıkmasına kat'iyen müsâ'ade edilmemesi ve bu takyîdâtın bunlardan ihtidâ etmiş olanlara da tatbiki hakkında 17 Kânûn-ı Sâni [1]331 târihinde icâb eden vilâyât ve elviye-i gayr-ı mülhakaya ve ahîren Sûriye Vilâyeti'ne tebliğât icrâ kılınmıştır.

Fî 23 Kânûn-ı Sâni sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, 60/239

- 168 -

THE ARMENIANS' SMUGGLING LARGE AMOUNTS
 OF FUNDS TO SWITZERLAND

[Memorial written per request of the Bern Embassy, by the Ministry of Foreign Affairs to the Ministry of the Interior, regarding: as it has been determined that Armenians who have left İstanbul and settled in Switzerland are utilizing the large sums of money they have taken with them, against the Ottoman government, taking large sums of money from İstanbul to foreign countries should be prevented; that in addition, the Greek and Armenian railroad employees who facilitate taking the letters written by the troublemakers in İstanbul out of the country, be kept under close surveillance, and that they be replaced by reliable Muslim employees or that undercover police officers be employed, and that Karabet Hogasyan, an inspector of the Sirkeci sleeping cars be kept under police surveillance until his malicious activities are determined.]

3 R. 1334 (8 February 1916)

Bâb-ı Alî
Hâriciye Nezâreti
Umûr-ı Siyâsiyye Müdîriyyet-i Umûmiyyesi
Mühimme Kalemi
Tarîh: 3 Şubat sene [1]331

Mahremâne

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Der-sa'âdet'den müfârakatle İsviçre'de ihtiyâr-ı ikâmet eden Ermenilerin memâlik-i Osmâniyye'den hîn-i müfârakatlerinde berâberlerinde götürmüş oldukları mebâlig-i külliyyeyi Ermeni mes'elesine hâdim olarak Hükûmet-i Osmâniyye aleyhinde tertîb ettikleri harekât-ı şekâvetkârâne uğrunda sarf etmekde ve el-hâletü hâzihi gerek buradaki bankalar vâsıtasıyla gerek suver-i sâ'ire ile Der-sa'âdet'den mebâlig-i kesîre celb eylemekde bulundukları istihbâr olunduğundan sâ'ir hükûmât-ı muhâribe memâlikinde ittihâz olunan tedâbîre mûmâsil Der-sa'âdet'den hârice para nakl ve ihrâcının men'i hakkında Hükûmet-i seniyyece müttehaz mukarrerâtın temâmî-i tatbîkine bir kat daha dikkat ve i'tinâ olunması ve bir de Der-sa'âdet'de bulunan bed-hâhân ve garazkârân taraflarından tastîr olunan mekâtîb Rumeli Demiryolları me'mûrları ma'rifetiyle İsviçre'de ve memâlik-i sâ'irede bulunan muhâlifîn-i hükûmete ve a'dâ-i devlete îsâl edilmekde bulunduğu da ayrıca ihbâr edilmesine mebnî zikr olunan me'mûrların şedîden taht-ı tarassudda tutulması ve bunların arasında bulunan Rum ve Ermenilerin âdî ve yataklı vagonlar hizmetinden derhâl ihrâcıyla yerlerine Müslümânlardan emniyetli me'mûrların ta'yîni veyâhûd harbin imtidâdı müddetince mârru'z-zikr demiryollar vagonları hizmetinin sivil polis me'mûrlarına tevdi'i ve Sirkeci'de yataklı vagonlar müfettişlerinden olup Hidiv Abbâs Hilmi Paşa hazretlerinin adamlarıyla münâsebatı olan Karabet Hogasyan nâmındaki şahsın harekât ve tesvîlâtına tamâmıyla kesb-i ittilâ' edilinceye kadar şimdilik sûret-i mahremânede polisin nezâreti altında bulundurulması lüzûmu Bern Sefîri Fu'âd Selim Beyefendi'den alınan 8 Şubat [1]916 târîhli tahrîrât-ı mahremânede izbâr edilmiştir. İktizâsının ifâsı himem-i aliyye-i dâverîlerine menûtdur. Emr ü fermân.

Bern Sefâret-i Seniyyesi
Umûmî: 101
Husûsî: 54

Hülâsa: Rumeli Demiryolları
Me'mûriyeti
Mahremâne

Hariciye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri

Der-sa'âdet'den müfârakat edib İsviçre'de ihtiyâr-ı ikâmet etmiş olan bi'l-cümle Ermenilerin memâlik-i Osmâniyye'den hîn-i müfârakatlerinde

berâberlerinde külliyyetli mikdârda para götürüp meblâğ-ı mezkûreyi Ermeni mes'elesine hâdim olarak el-yevm saltanat-ı seniyye aleyhinde tertîb etdikleri harekât-ı şekâvetkârâne uğruna sarf etmekte oldukları ve el-hâletü hâzihi gerek Der-sa'âdet bankaları vâsıtasıyla ve gerek suver-i sâ'ire ile Der-sa'âdet'den mebâlig-i azîme celb eylemekde bulundukları istihbâr olunduğundan sâ'ir hükûmât-ı muhâribe memâlikinde ittihâz olunan tedâbîre mümâsil Der-sa'âdet'den hârice para nakl ve irsâlinin men'i hakkında hükûmet-i seniyyece ittihâz olunan mukarrerâtın tamâmıyyet-i tatbîkine bir kat daha ihtimâm ve it'înâ olunması zımında lâzım gelenlere evâmir-i mukteziyye it'âsı müsterhamdır. Kezâlik Der-sa'âdet'de bulunan saltanat-ı seniyye bed-hâhânı ve hükûmet-i hâzıra düşmanları tarafından testîr olunan muharrerât Rumeli Demiryolları me'mûrları ma'rifetiyle İsviçre ve memâlik-i sâ'irede bulunan hükûmet muhâliflerine ve a'dâ-yı devlete nakl ve îsâl olunmakda bulunduğu bendelerine ihbâr edildiğinden Rumeli Demiryolları me'mûrlarının şedîd bir tefûşe tâbî tutulması ve me'mûrîn-i mezkûre meyânında bulunup Rum ve Ermeni milletlerine mensûb olan eşhâsın âdî ve yataklı vagonlar hizmetinden derhâl ihrâcıyla onların yerine Müslümânlardan emniyetli me'mûrların ta'yîni veyâhûd harbın imtidâdı müddetince mârru'l-arz demiryollar vagonlarının hizmeti sivil polis me'mûrlarına tevdi'i lüzûmu zât-ı âlî-i Nezâret-penâhîlerince tasvîb buyurulacağı bedîhîdir. Sirkeci'de Rumeli Demiryollarının yataklı vagonları müfettişlerinden (Controleur des wagons-lits) olup Hidiv Abbâs Hilmi Paşa'nın adamlarıyla münâsebâtı olan Ermeni milletinden Karabet Hogasyan (Karabet Hogassian) nâm şahsın harekât ve tesvîlâtına tamâmıyla kesb-i ittilâ' edilinceye kadar şimdilik sûret-i mahremânede polis nezâreti altında bulundurulması için Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyetine tebliğât-ı mukteziyye it'âsı müsterhamdır. Emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 8 Şubat sene [1]916

Bern Sefîri
Bende
Fu'âd Selim

BOA. HR. HU, Kr.178/20

- 169 -

THAT ARMENIANS WHO HAVE NOT BETRAYED AND WHO HAVE
NO RELATIONS WITH REVOLUTIONARY
COMMITTEES NOT BE DEPORTED

*[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the
governor of the sanjak of Karesi, regarding that the reason for*

dispatching twenty seven Armenian families sent from Karahisar be given and that they be immediately returned to their locations]

7 Ca. 1334 (3 March 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti
Husûsî: 7151/135

Şifre

Karesi Mutasarrıflığı'na

C. 25/26 Şubat [1]331. Ermeni â'ilelerinin sevk olunmaması ve ihrâcın ancak komitelerle münâsebet ve alâkası olan ve hükûmetçe hıyânetleri mütebeyyin bulunan eşhâsa hasrı tebliğ olduğu hâlde yirmi yedi hâne halkının Karahisâr'a sevk edilmeleri sebebinin iş'ârı ile berâber gönderilen mezkûr â'ilelerin derhâl yerlerine i'âdeleri.

Fî 28 Şubat sene [1]331

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.61/2-290

- 170 -

THAT THE DEPORTATION OF ARMENIANS BE CEASED

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to some provinces and governors of sanjaks, regarding that due to administrative and military matters, no Armenian be deported for any reason from now on.]

10 Ca. 1334 (15 March 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti
Umûmî: 9

Şifre

Edirne	Vilâyeti'ne	İzmit	Mutasarrıflığı'na
Adana	"	Bolu	"
Ankara	"	Canik	"
Aydın	"	Karesi	"

Hüdâvendigâr	"	Kayseri	"
Sivas	"	Kütahya	"
Kastamonu	"	Niğde	"
Konya	"	Eskişehir	"
		Mar'aş	"

Görülen lüzûm ve îcâb-ı idârî ve askerîye binâ'en ba'de-mâ Ermeni sevkîâtının ta'tili takarrur ettiğinden şimdiye kadar çıkarılanlardan başka artık hiç bir sebep ve vesîle ile Ermeni ihrâc olunmaması ta'mîmen tebliğ olunur.

Fî 2 Mart sene [1]332

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.62/21

- 171 -

THE REPORT TO BE PREPARED BY ABDÜLAHAD NÜRÎ BEY,
THE DIRECTOR OF DEPORTATIONS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Aleppo, regarding the report of Abdülahad Nuri Bey, the Director of Deportations on the situation of Armenians in Damascus and Aleppo, and their return to İstanbul.]

30 Ca. 1334 (14 April 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyır ve Muhâcirîn Müdîriyyeti
İskân Şu'besi
18

Haleb Vilâyeti'ne

Şifre

Sevkiyât Müdîri Abdülahad Nûrî Bey'in Şam'a azîmetle oradaki Ermenilerin de ahvâlini bi't-tedkîk Haleb sevkiyât-ı umûmiyye ve netâyicine ve Ermenilerin ahvâl-i hâzıra-i umûmiyyelerine dâ'ir tanzîm edeceği raporu müstashiben İstanbul'a avdet eylemesi lüzûmunun mûmâ-ileyhe tebliği mütemennâdır.

Fî 22 Mart sene [1]332

Nâzır Nâmına
Şâkir

BOA. DH. ŞFR, nr.62/223

- 172 -

PROVIDING INFORMATION ON THE SITUATION OF ARMENIANS
REMAINING WITHIN THE PROVINCE

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the provinces of Erzurum and Bitlis, regarding that the situation of Armenians who were not deported during the retreat of the army, be communicated]

15 C. 1334 (19 April 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâretî
Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti
Husûsî: 561

Şifre

Erzurum, Bitlis Vilâyeti'ne

Vilâyet dâhilinde sevk edilmeyerek kalmış olan Ermenilerin ordunun geri çekildiği esnâda ne olduklarının iş'ârı.

Fî 6 Nisan sene [1]332

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.63/50

- 173 -

THE FEEDING AND LODGING OF ARMENIAN FAMILIES

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Kastamonu, regarding that the Armenian families whose menfolks have been transferred, be distributed separately to villages and towns that do not have an Armenian and foreign population, and that their feeding and lodging expenses be paid out of the refugees fund, and that the items they need be provided out of the abandoned properties]

16 C. 1334 (20 April 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyır ve Muhâcirîn Müdüriyeti
İskân Şu'besi

Şifre

Kastamonu Vilâyeti'ne

C. 5 Nisan sene [1]332. Erkekleri nakl edilen Ermeni â'ilelerinin Ermeni ve ecnebî bulunmayan köy ve kasabalara bi't-tevzî' müteferrik sûretde iskânlarının icrâsıyla bulundukları mahallerde temessül ettirilmeleri ve bunlardan kalacak hânelere Dördüncü Ordu mıntıkasından vürûd etmekde olan â'ilelerin müteferrikan ikâmesi ve kendilerinin i'âşeleri husûsunun dahi der-dest-i irsâl bulunan muhâcirîn tahsîsâtından ve muhtâc oldukları eşyânın emvâl-i metrûkeden te'mîni ve Dördüncü Ordu'dan intizâr olunan tafsîlât-ı lâzıme alınınca ta'lîmâtınâmenin gönderileceği.

Fî 7 Nisan sene [1]332

Nâzır Nâmına

Şâkir

BOA. DH. ŞFR, nr.63/60

- 174 -

RETURN OF ARMENIAN WORKERS TO MAR'AŞ

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Mar'aş, regarding that if the Armenian workers from Mar'aş do not return to Mar'aş within twenty four hours, their families will be deported.]

18 C. 1334 (22 April 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyeti
Şu'be: 2

Şifre
Müsta'cel

Mar'aş Mutasarrıflığı'na

Mar'aşlı Ermeni amelenin yirmi dört saat zarfında Mar'aş'a avdetleri ve aksi hâlde â'ilelerinin nefy ve teb'îd edileceği tebliğ olduğu Toros Demiryolu Mühendisliği'nden bildiriliyor. Cereyân-ı hâlin serf'an inbâsı.

Fî 9 Nisan sene [1]332

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr.63/75

- 175 -

THE NUMBER OF ARMENIANS WHO HAVE NOT BEEN DEPORTED,
WHO HAVE ARRIVED FROM OTHER AREAS AND
WHO ARE ON THEIR WAY

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to some provinces and governors of sanjaks, regarding that the number of the local Armenians who were not deported, and of those who have arrived from other locations and are staying temporarily and who are going to other locations]

18 C. 1334 (22 April 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Umûmî: 45655
Umûm: 129

Şifre

Edirne	Vilâyeti'ne	Urfa	Mutasarrıflığı'na
Adana	"	İzmit	"
Ankara	"	Bolu	"
Haleb	"	Canik	"
Hüdâvendigâr	"	Zor	"
Diyârbekir	"	Karesi	"
Sûriye	Vileyeti'ne	Kayseri	Mutasarrıflığı'na
Sivas	"	İçel	"
Kastamonu	"	Kütahya	"
Konya	"	Niğde	"
Ma'mûretü'l-azîz	"	Eskişehir	"
Musul	"		

10 Nisan sene [1]332 târîhinde yerli Ermenilerden sevk edilmeyerek ibkâ edilenlerin ve mahall-i âhardan gelip de muvakkaten bırakılanların ve mahall-i âhara gitmek üzere yolda ne kadar Ermeni bulunduğunun muvazzahan nihâyet iki gün zarfında inbâsı.

Fî 9 Nisan sene [1]332

Nâzır Nâmına
Subhî

BOA. DH. ŞFR, nr.63/72

- 176 -

PROVIDING INFORMATION ON THE NUMBER OF ARMENIANS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Konya, regarding that the ratio of the Armenians who are indigenous to the province and who have arrived from outside the province, to the Muslim population, and whether there are any members of revolutionary committees, and that those who helped communicate with other locations, be communicated.]

22 C. 1334 (26 April 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 644
24

Şifre
Mahremdir

Konya Vilâyeti'ne

(1) Vilâyet dâhilinde el-yevm ne kadar Ermeni vardır? Bunlardan ne kadarı yerli ve ne mikdârı hâricden gelmiştir?

(2) İskân için vilâyetin nerelerine ne kadar Ermeni gönderilmiştir? Nüfûs-ı İslâmiyye'ye nazaran kaç nisbetindedirler ve nere Ermenilerindendirler?

(3) Sevk edilmek üzere gönderilip orada bırakılanlar kaç kişidir ve nere ahâlîsindendirler?

(4) Bunlardan şimendüfer, reji, düyûn-ı umûmiyye, inşâ'ât hizmetlerine girmiş var mıdır? Merkez ve mülhakât-ı vilâyetde tanınmış komitecilerden mazanna-i sû-i eşrârdan eşhâs mevcûd mudur? Varsa nereli ve isimleri nedir ve ne sûretle oraya gönderilmiş ve ibkâ olunmuşdur?

(5) Bırakılan Ermenilerin bi'l-hâssa Konya merkezinden İstanbul ve sâ'ir mahallerle muntazaman muhâbere etdikleri te'eyyüd ediyor. Orada bu muhâberâta tavassut edenler hakkında vilâyetin ma'lûmâtı nedir? Bi'l-etrâf iş'ârı.

13 Nisan sene [1]332

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.63/119

- 177 -

PROTECTION OF THE ARMENIANS BY THE SANJAK
GOVERNOR OF MAR'AŞ

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to Cemâl Paşa, the commander of the Fourth Army, regarding that Haydar Bey, an inspector from the Civil Service has been sent to Mar'aş because the reason why the sanjak governor of Mar'aş protected the Armenians during the deportation.]

22 C. 1334 (26 April 1916)

Bâb-ı Ali
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti
Husûsî: 26

Şifre
Mahremdir

Dördüncü Ordu-yı Hümâyûn Kumandanı Cemâl Paşa Hazretlerine

Mar'aş'da el-yevm sevk olunmamış üç bin sekiz yüz kırk beş zükûr ve beş bin küsûr inâs bulunduğu ve bunların üç bin beş yüz kadarının Gregoryen ve diğerlerinin Katolik ve Protestan olduğu anlaşıldı. Bu Gregoranîlerin sevkinden sarf-ı nazar olunması hakkındaki tebliğât-ı ahîre sebebiyle kalmış olmaları mülâhazdır. Şu hâlde nazaran mutasarrıfın Ermenileri tesâhüb ve himâye ettiği anlaşılamamaktadır. Ma'a-mâ-fih Mülkiye Müfettişlerinden Haydar Bey berây-ı tahkikât Mar'aş'a sevk olunmuşdur.

13 Nisan sene [1]332

Dâhiliye Nâzırı
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.63/110

- 178 -

DISPERSING THE ARMENIANS OF BALIKESİR TO THE
APPROPRIATE VILLAGES

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Karahisar-ı Sahip, regarding that the Armenians of Balıkesir be distributed in appropriate villages within the district]

26 C. 1334 (30 April 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Umûmî: 45974
Husûsî: 12
Şu'be: 2

Şifre

Karahisâr-ı Sâhib Mutasarrıflığı'na

C. 10 Nisan sene [1]332. Balıkesir Ermenilerinin şimdilik livâ dâhilinde münâsib köylere tevzî'leri muktezîdir.

17 Nisan sene [1]332

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.63/137

- 179 -

THE FEEDING AND LODGING OF HOMELESS ARMENIANS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to various provinces and governors of sanjaks regarding that the homeless families who are without protection, be distributed in villages and towns that are not populated by Armenians or foreigners, and providing food for them and marrying the young and widowed women and settling the children in orphanages.]

26 C. 1334 (30 April 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi
Umûmî: 158

Şifre

Adana, Erzurum, Edirne, Haleb, Hüdâvendigâr, Sivas, Diyârbekir, Ma'mûretü'l-azîz, Konya, Kastamonu, Trabzon Vilâyetleriyle, İzmit, Canik, Eskişehir, Karahisâr-ı Sâhib, Mar'aş, Urfa, Kayseri, Niğde Mutasarrıflıklarına

Bir sûreti Başkumandan Vekili Enver Paşa Hazretlerine (1)

1- Erkekleri sevk edilip veyâhûd askerde bulunup da kimsesiz ve velîsiz kalan âileler ecnebî ve Ermeni bulunmayan kurâ ve kasabâta müteferrikan

tevzî' ve muhâcirîn tahsîsâtından i'âşeleri te'mîn edilerek âdât-i mahalliyye ile istînâslarına.

2- Genç ve dul kadınların tezvîclerine.

3- On iki yaşına kadar olan çocukların bizim dârü'l-eytâm ve öksüz yurdlarına tevzî'ine.

4- Darü'l-eytâmın mevcûdu kifâyet etmediği takdîrde sâhib-i hâl Müslümânlar nezdine verilerek âdâb-ı mahalliye ile terbiye ve temsîllerine.

5- Bunları kabûl ve terbiye edecek sâhib-i hâl Müslümânlar bulunmadığı takdîrde muhâcirîn tahsîsâtından ayda otuz kuruş i'âşe masrafı verilmek şartıyla köylülere tevzî'ine gayret edilmesi ve suver-i sâbika dâhilinde vâki' olacak icrâ'ât ve teşebbüsâtdan aded ve erkâma müstenid olarak pey-der-pey ma'lûmât i'tâsı.

17 Nisan sene [1]332

Nâzır

(1) Enver Paşa hazretlerine; Zeyl Fî 17 Nisan sene [1]332. Vilâyât ve elviyeye vukû'bulan tebliğât zîre derc olunmuştur.

BOA. DH. ŞFR, nr.63/142

- 180 -

PROVIDING INFORMATION ON THE SITES WHERE ARMENIAN FAMILIES ARE SET UP, AND ON THOSE WHO ARE FOREIGN NATIONALS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the Fourth Army Command in Damascus, regarding that information be provided on the sites where Armenian families are set up, and those who are foreign nationals]

26 C. 1334 (30 April 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Müdüriyyeti
İskân Şû'besi: 28

Şifre

Şam'da Dördüncü Ordu Kumandanlığı'na

Ne kadar â'ilenin sûret-i kat'iycede nerelere tertîb edildiğinin ve bunlar meyânında ecnebî tâbi'iyetinde bulunan kimseler olup olmadığının iş'ârı.

Fî 17 Nisan sene [1]332

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr.63/135

- 181 -

RETURNING THE DEPORTED CATHOLICS TO THEIR AREAS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Aleppo, regarding that those individuals among the Catholics of Mar'aş who were deported be returned and that the reasons for their deportation be communicated]

28 C. 1334 (2 May 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyeti
Umûmî: 46121
42

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

Haleb'de bulunan Mar'aş Katoliklerinin sevk olunmamaları takarrur etmişidi. Bunların sevklerine başlandığı haber veriliyor. Esbâb-ı sevklerinin inbâsıyla berâber sevk olunanların da geriye celbleri.

Fî 19 Nisan sene [1]332

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.63/157

- 182 -

SETTLING THE ORPHANS OF THOSE TO BE EVACUATED, IN ORPHANAGES

[Ciphbered telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Kayseri, regarding that the orphans of those whose deportation is necessary due to military reasons, be distributed in our orphanages]

29 C. 1334 (3 May 1916)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

İskân-ı Aşâyir ve Muhâcirîn Mûdîriyyeti

5472

Şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

C. 16 Nisan sene [1]332. Başkumandan vekîli paşanın teklîfi muvâfıktır. Sebeb-i askerî bunların tahliyesini îcâb etdiriyor. Hemen tahliyeleriyle eytâmının bizim darü'l-eytâmlara tevzî'i ve netîcesinin inbâsı.

Fî 20 Nisan sene [1]332

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr.63/178

- 183 -

THE DEPORTATION OF FOREIGN ARMENIANS IN ALEPPO

[Ciphbered telegram from the Ministry of the Interior to Cemâl Paşa, the Commander of the Fourth Army, regarding deporting the foreign Armenians in Aleppo, other than the Catholics and Protestants to other locations, and the arrest until the arrival of Esad Bey of those who are linked to revolutionary committees and those who can provide information.]

10 B. 1334 (13 May 1916)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâretî

Emniyyet-i Umûmiyye Mûdîriyyeti

Husûsî: 60

Şu'be: 2

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

Zeyl 28 Nisan sene[1]332. Katolik ve Protestanlar müstesnâ olmak üzere Haleb'de bulunan yabancı Ermenilerin Dördüncü Ordu Kumandanlığı'nın iş'ârı vech ile kâmilan mahâll-i mu'ayyene sevkleri münâsibdir. Ancak bunlardan çete teşkilâtında medhaldâr oldukları anlaşılan veyâ ma'lûmâtlarına mürâca'ât edilmesi lâzım gelen eşhâsın Es'ad Bey'in muvâsalatına kadar mevkûfen orada bırakılması ve tahkîkâtın ta'mîki muktezâdır.

Fî 30 Nisan sene [1]332

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.63/306

- 184 -

THE DEPORTATION OF FOREIGN ARMENIANS IN ALEPPO

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to Cemâl Paşa, the Commander of the Fourth Army, regarding deporting the foreign Armenians in Aleppo, other than the Catholics and Protestants to other locations, and the arrest of those who are linked to revolutionary committees and those who can provide information.]

10 B. 1334 (13 May 1916)

**Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyeti
Husûsî: 34**

Şifre

Dördüncü Ordu Kumandanı Cemâl Paşa Hazretlerine

Zeyl. 28 Nisan sene [1]332. Katolik ve Protestanlar müstesnâ olmak üzere Haleb'de bulunan yabancı Ermenilerin iş'âr-ı devletleri vech ile mahâll-i mu'ayyene sevkleri ve bunlardan çete teşkilâtında medhaldâr oldukları anlaşılan veya ma'lûmâtlarına mürâca'ât edilmesi icâb eden eşhâsın Es'ad Bey'in muvâsalatına kadar mevkûfen orada bırakılması ve tahkîkâtın ta'mîki lüzûmu Haleb Vilâyeti'ne tebliğ olunmuşdur. Taraf-ı devletlerinden icâb edenlere ona göre tebliğât îfâsı mütemennâdır.

Fî 30 Nisan sene [1]332

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.63/307

- 185 -

THAT THE COMMISSIONS TO CLASSIFY ABANDONED PROPERTIES HAVE
BEEN ANNEXED TO THE MINISTRY OF FINANCE

*[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the
Ministry of Foreign Affairs, regarding that the commissions to classify
abandoned properties sent to classify the properties of those who were
transferred to other locations, are annexed to the Ministry of
Finance]*

10 B. 1334 (13 May 1916)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Aşâyir ve Muhâcirin Müdîriyyet-i Umûmiyyesi

İskân Şu'besi

Umûmî: 5737

Husûsî: 205

Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletlü Efendim Hazretleri

Mahall-i âhara nakl edilen eşhâsa â'id emvâlin kânûn ve nizâm-nâme-i mahsûsuna tevfiikan tasfiyesiyle iştigâl etmek üzere îcâb eden mahallere i'zâm kılınmış ve el-yevm mu'âmelât-ı mezkûrenin ta'kîb ve intâcıyla mütevaggıl bulunmuş olan emvâl-i metrûke tasfiye komisyonlarının Mayıs'ın onundan i'tibâren Nezâret-i âcizîden fekk-i irtibâtlarıyla Mâliye Nezâreti'ne rabt ve ilhâkları takarrur eylemiş bulunduğundan husûsât-ı mezkûreye müteferri' mevâdd hakkında ba'de-mâ Nezâret-i âcizîye mürâcâ'ât edilmeyerek Nezâret-i müşârun-ileyhâ ile muhâbere olunması mütemennâdır. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 10 Receb sene [1]334

ve

Fî 30 Nisan sene [1]332

Dâhiliye Nâzırı Nâmına

Şâkir

BOA. HU. Kr.109/3

- 186 -

THE RETURN OF THE RELATIVE OF HIRLAKYAN EFENDİ TO MAR'AŞ

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Aleppo, regarding the reason why the relatives of the Mar'aş deputy, Hırlakyan Efendi, who are claimed to have been sent from Meskene to Deyr-i Zor, were sent there, and if they were sent, that they should be returned to Mar'aş.]

13 Ş. 1334 (14 June 1916)

Bâb- Ali

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Umûmî: 48124

Husûsî: 84

Şu'be: 2

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

Mar'aş Meb'ûsu Hırlakyan Efendi'nin Meskene'ye nakl edilmiş ve Mar'aş'a i'âdeleri lüzûmu mükerreren tebliğ edilmiş olan akrâbasının Meskene'den Deyr-i Zor'a sevk edilmiş oldukları iddi'â olunuyor. Bunların hilâf-ı emr Deyr-i Zor'a sevk edilmeleri esbâbının inbâsı ve şâyed gönderilmişler ise Mar'aş'a iâdeleri.

Fî 1 Haziran sene [1]332

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.65/4

- 187 -

RELOCATING THE FOREIGN ARMENIANS IN ALEPPO TO ZOR

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Aleppo, regarding that because sending the foreign Armenians in Aleppo to Syria and Mossul is not appropriate, they should be sent to Zor.]

16 Ş. 1334 (18 June 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi
İskân Şu'besi
Husûsî: 85

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

C. 24 Mayıs sene [1]334. Başka tarafa nakl ve ihrâcî orduca takarrur eden Haleb'deki yabancı Ermenilerin Sûriye ve Musul vilâyetlerine gönderilmesinde ahvâl-i hâzıra-i harbiyye dolayısıyla mahzûr bulunduğundan bunların Zor'a sevki icâb eder. Sevk me'mûru derdest-i i'zâmdır.

Fî 5 Haziran sene [1]332

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.65/32-1

- 188 -

TREATING THE ARMENIANS IN ACCORDANCE
 WITH THE INSTRUCTIONS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Kütahya, regarding that the Armenians in question should be treated in accordance with the general regulations dated 13 June 1332]

26 Ş. 1334 (28 June 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti
Umûmî: 48714
Husûsî: 22

Kütahya Mutasarrıflığı'na

C. 9 Haziran sene [1]332. Bahs olunan Ermeniler hakkında 13 Haziran sene [1]332 târihli tebliğât-ı umûmiyye vechile mu'âmele ifâsı.

Fî 15 Haziran sene [1]332

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.65/101

- 189 -

RETURNING THE ARMENIAN WOMAN IN RAKKA AND
HER TWO DAUGHTERS TO ALEPPO

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Urfa regarding that the relatives of the notable Aram Efendi, a woman and her two daughters who are in Rakka, be returned to Aleppo]

26 Ş. 1334 (28 June 1916)

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Umûmî: 48744
Husûsî: 26
Şu'be: 2

Şifre

Urfa Mutasarrıflığı'na

A'yândan Ârâm Efendi'nin akrabâsından ve Katolik Civânyân â'ilesi efrâdından olup Rakka'da bulunan bir kadın ile iki kızının buldurularak Haleb'e i'âdeleri ve inbâsı.

Fî 15 Haziran sene [1]332

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.65/100

- 190 -

RELOCATING THE DANGEROUS AND REVOLUTIONARY
ARMENIANS IN KONYA TO ZOR

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Konya, regarding that only the men from among those dangerous individuals who arrived in Konya from other locations and were not relocated, and from among the local ones, only those who betrayed and those with ties to revolutionary committees be sent to Zor.]

9 N. 1334 (10 July 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Husûsî: 146 (4)

Şifre
Mahremdir
Bi'z-zât Hallolunacaktır
Mahremdir

Konya Vilâyeti'ne

1 Haziran sene [1]332. Konya'da bulunan yerli ve yabancı Ermeniler hakkında ber-vech-i âtî hareket olunacaktır:

Mahâll-i sâ'ireden berây-ı sevk oraya gönderilib şimdiye kadar sevk edilmeyerek kalmış olanlardan mazarratları mütebeyyin bulunanların â'ilelerine ilişilmeyerek yalnız erkeklerinin münferiden ve evvelce ta'mîmen teblîğ olunan tarikle Zor'a sevkleri.

Yerli Ermenilerden hıyânetleri ve komitelerle alâka ve münâsebetleri ma'lûm olanların yine aynı tarikle ve â'ileleriyle birlikte Zor'a i'zâmı ve ancak her iki sûrete tevfiikan vukû'bulacak sevkîyâtta Ermeni teb'îdine yeniden başlandığı ihsâs etdirilmemek için kâfilelerin münâsib fâsılalar ile ve pek kalabalık olmayarak tahrikleri ve Protestan ve Katoliklerin istisnâsı lâzımdır.

Fî 27 Hazirân sene 1332

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.65/176

- 191 -

THE FEEDING OF THE ARMENIAN ORPHANS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Aleppo, regarding that if there is no allocation for feeding the Armenian orphans, the amount needed should be communicated in order to be sent]

12 L. 1334 (12 August 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi
İskân Şu'besi
Umûmî: 7909
Husûsî: 117

Şifre

Haleb Vilâyeti'ne

C. 21 Temmuz sene [1]332. Ermeni yetîmlerinin de i'âşesi cümle-i teblîğâtındır. Tahsîsât yok ise gönderilmek üzere mikdârının iş'ârî.

Fî 30 Temmuz sene [1]332

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.66/229

- 192 -

SETTLING THE ARMENIAN GIRLS WITH THEIR FAMILIES OR IN DARÜLEYTAM

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Kayseri, regarding that the Armenian girls should be given to their families, that those who have no parents be settled in the orphanage and that the building of the orphanage be turned into a guest house for the refugees]

23/25 Za. 1334 (21/23 September 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Şu'be: 2
42

Şifre

Kayseri Mutasarrıflığı'na

C. 31 Ağustos sene [1]332. Bildirilen ahvâl ve şerâ'ite nazaran bahs olunan Ermeni kızlarından ebeveyni bulunanların ebeveynlerine tevzî'leri ve bulunmayanların da şimdilik Dârü'l-eytâm'ın münâsib bir mahallinde iskânlarıyla Dârü'l-eytâm binâsının muhâcirîn için misâfirhâne ittihâzı münâsibdir.

Fî 8/10 Eylül sene [1]332

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.68/95

- 193 -

THAT THE ARMENIAN RAILROAD OFFICIALS AND TEMPORARY EMPLOYEES
NOT LEAVE THEIR AREAS WITHOUT PERMISSION

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to some provinces and governors of sanjaks, regarding that no Armenian, including the Armenian railroad employees and workers other than those who are civil servants and who will perform official services and who have military documents, shall be allowed to leave their location without permission.]

23 Z. 1334 (21 October 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti
Şu'be: 2/2 (6)
Umûm: 54

Edirne	Vilâyeti'ne	Urfa	Mutasarrıflığı'na
Adana	"	İzmit	"
Ankara	"	Eskişehir	"
Aydın	"	İçel	"
Beyrût	"	Bolu	"
Haleb	"	Canik	"
Hüdâvendigâr	"	Çatalca	"
Diyarbakir	"	Zor	"
Sûriye	"	Karesi	"
Trabzon	"	Kal'a-i Sultâniyye	"
Kastamonu	"	Menteşe	"
Konya	"	Teke	"
Ma'mûretü'l-azîz	"	Kayseri	"
Musul	"	Karahisâr-ı Sâhib	"
		Kütahya	"
		Ma'raş	"
		Niğde	"
		Medîne-i Münevvere	"

Ba'de-ez-în mühtedî gayr-i mühtedî bi'l-umûm Ermenilerin me'mûr olanlarıyla yedlerinde vesîka-i askeriyyeyi hâmil olarak bir vazîfe-i resmiyyeyi îfâ etmek için gidenler müstesnâ olmak üzere diğer şimendüfer me'mûrîn ve

müstahdemîninin Nezâret'den istîzân ve müsâ'ade istihsâl edilmeksizin bulundukları mahallerden Der-sa'âdet'e ve mahâll-i sâ'ireye azîmetlerine müsâ'ade olunmaması lüzûmunun tekrâr îcâb edenlere sûret-i kat'îyyede ihtârı.

Fî 8 Teşrîn-i Evvel sene 1332

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.69/62

- 194 -

INVESTIGATING THE LOCATION OF ARMENIANS SENT
FROM İZMİR TO BE DEPORTED TO MOSSUL

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Konya, regarding that the location of Armenians who were sent from İzmir to Karahisar and from there to Konya, in order to be sent to Mossul, and who are said to have been sent to Pozantı, be investigated]

23 Z. 1334 (21 October 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti
Şu'be: 2
106

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

Diyârbekir tarîkiyle Musul'a sevk olunmak üzere mukaddemâ İzmir'den Karahisâr'a ve oradan Konya'ya gönderilen ve 12 Kânûn-ı Evvel sene [1]331 târîhli telgrafnâmelerinde Pozantı'ya sevk olundukları bildirilen Ermenilerin nerede bulunduklarının tahkîk ve inbâsı.

Fî 8 Teşrîn-i Evvel sene [1]332

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.69/58

- 195 -

PROVIDING INFORMATION ON THE NUMBER AND NAMES OF ARMENIANS
WHO ARE DANGEROUS AND WHO MUST BE EXPELLED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Trabzon, regarding that since the dispatching of Armenians has been postponed, the number and names of only those who are dangerous among them who need to be expelled, should be communicated]

26 Z.1334 (24 October 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti
Şu'be: 2/27-8
Husûsî: 91

Şifre

Trabzon Vilâyeti'ne

C. 28 Eylül sene 1332. Şimdilik Ermeni sevkîyâtı te'hîr olunduğu cihetle beyân olunan Ermenilerin kâfile halinde ihrâc ve sevkleri muvâfık olamayacağından bunlardan bi't-tahkîk eşhâs-ı muzırardan olmalarına binâen ihrâcları lâzım gelenler varsa esâmîsinin ve mikdârlarının serî'an inbâsı.

Fî 11 Teşrîn-i Evvel sene 1332

Nâzır
Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.69/86

- 196 -

GIVING PERMISSION TO THE ARMENIANS WHO HAVE BEEN
ANNOUNCED TO LEAVE

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Eskişehir, regarding that the Armenians who were declared, should be permitted to leave, that the destination of those who leave should be communicated, and that a book should be prepared and sent]

9 M. 1335 (5 November 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyeti
Umûmî: 54388
Husûsî: 50
Şu'be: 2

Şifre

Eskişehir Mutasarrıflığı'na

C. 17 Teşrîn-i Evvel sene [1]332. Beyân olunan Ermenilerin gidecekleri mahaller hatt güzergâhı olmamak şartıyla azîmetlerine müsâ'ade olunması ve gidenlerin esâmîsiyle kimler nezdine ve nereye azîmet etdiklerinin iş'âr ve bir defter tanzîm olunarak irsâli muktezîdir.

Fî 22 Teşrîn-i Evvel sene [1]332

Nâzır Vekîli
Halil

BOA. DH. ŞFR, nr.69/196

- 197 -

FEEDING THE HOMELESS AND DESTITUTE ARMENIANS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Canik, regarding that the feeding of those individuals who are homeless and destitute, from among the Armenians who have converted or who do not convert, should be done from the refugees fund.]

16 M. 1335 (12 November 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyır ve Muhâcirîn Müdüriyyet-i Umûmiyyesi
İskân Şu'besi
Umûmî: 10425
Husûsî: 65

Şifre

Canik Mutasarrıflığı'na

İhtidâ eden veya etmeyen Ermenilerden bîkes ve muhtâc-ı mu'âvenet bulunanları muhâcirîn tahsîsâtından i'âşe ediniz. Tafsîlât postadadır.

Fî 30 Teşrîn-i Evvel sene [1]332

Nâzır Nâmına
Şâkir

BOA. DH. ŞFR, nr. 69/245

- 198 -

SENDING A BOOK INDICATING THE ACTIVITIES OF THE ARMENIANS,
MEMBERS OF REVOLUTIONARY COMMITTEES,
WHO HAVE BEEN EXPELLED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Aydın, regarding a book to be sent indicating the names, occupations and identities and activities of two hundred fifty Armenians who were expelled because they were members of revolutionary committees and harmful]

16 M. 1335 (12 November 1916)

Bâb-ı Ali
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti
Umûmî: 54783
Husûsî: 114
Şu'be: 2

Şifre

Aydın Vilâyeti'ne

Komitelere mensûbiyetleri ve zâbitaca fenâ tanınmaları dolayısıyla oradan ihrâc olunan iki yüz elli Ermeninin isim, san'at ve hüviyetleri ile derece-i fa'âliyetlerini muhtevî bir defterin irsâli.

Fî 30 Teşrîn-i Evvel sene [1]332

Nâzır Vekîli
Halil

BOA. DH. ŞFR, nr.69/250

- 199 -

DISTRIBUTING THE WORTHLESS POSSESSIONS OF ARMENIANS
WHO LEFT ÇANAKKALE

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Kale-i Sultaniye [Çanakkale], regarding that if the goods of the Armenians who left Çanakkale, were worthless be distributed to Muslim refugees]

16 M. 1335 (12 November 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyeti Umûmiyyesi
İskân Şu'besi
Umûmî: 10438
Husûsî: 48

Şifre

Kal'a-i Sultâniyye Mutasarrıflığı'na

C. 27 Teşrîn-i Evvel sene [1]332. Kal'a'dan çıkan Ermenilerin emvâli hakkında şimdiye kadar hiç bir mu'âmeleye teşebbüs edilmemiş olduğu ve bunlar hakîkaten eşyâ-yı hasîseden ibâret bulunduğu takdirde bu eşyânın muhâcirîn-i Müslimeye tevzî'i daha muvâfıktır.

Fî 30 Teşrîn-i Evvel sene [1]332

Nâzır Nâmına
Şâkir

BOA. DH. ŞFR, nr.69/252

- 200 -

RELOCATING THE REVOLUTIONARY COMMITTEE MEMBERS
 WHO WERE SENT FROM İZMİR TO MAR'AŞ

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Karahisar-ı Sahip, regarding sending those Armenians who are members of revolutionary committees who were sent from İzmir to Mar'aş by way of Adana]

17 M. 1335 (13 November 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Umûmî: 2940
Husûsî: 35

Şifre

Karahisâr-ı Sâhib Mutasarrıflığı'na

C. 29 Teşrîn-i Evvel sene 1332. İzmir'den gönderilen iki yüz elli altı komiteci Ermeninin Adana tarîkiyla Mar'aş'a sevkleri, trene kabûlleri için Başkumandanlık Vekâleti'ne yazılmışdır.

Fî 31 Teşrîn-i Evvel sene 1332

Nâzır Vekili
Halil

BOA. DH. ŞFR, nr.69/260

- 201 -

THE RELOCATION OF ARMENIAN REVOLUTIONARIES
FROM İZMİR TO ZOR

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Adana and to the governor of the sanjak of Mar'aş, regarding sending the Armenians who are members of revolutionary committees to be sent from İzmir to Zor, under protection.]

17 M. 1335 (13 November 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti
Umûmî: 2941
Husûsî: 108

Şifre

Adana Vilâyeti'ne

İzmir'den çıkarılıb Zor'a sevk edilmek üzere oraya gelecek olan iki yüz elli altı komiteci Ermeninin muhâfaza tahtında Mar'aş tarikiyle Zor'a sevkleri.

Fî 31 Teşrin-i Evvel sene 1332

Nâzır Vekîli

Halil

BOA. DH. ŞFR, nr.69/262

- 202 -

THE DESTINATIONS OF THE ARMENIANS
TO BE RELOCATED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Kütahya, regarding that the locations where the Armenians will be sent, and whether their families are with them, be communicated.]

18 M. 1335 (14 November 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Şu'be: 2/296

Şifre

Kütahya Mutasarrıflığı'na

C. 30 Teşrîn-i Evvel sene [1]332. Sevk edilecek Ermenilerin nerelere gönderileceklerinin ve â'ileleri birlikde olup olmadığının serî'ân inbâsı.

Fî 1 Teşrîn-i Sânî sene 1332

Nâzır Vekîli
 Halil

BOA. DH. ŞFR, nr.70/6

- 203 -

PROVIDING FOR THE NEEDS OF THE REFUGEES IN YOZGAT WHO ARE
 NAKED, DESTITUTE AND WITHOUT ANY FUEL

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governors of the sanjaks of Yozgat and Çorum, regarding that because the refugees in Yozgat are in a wretched condition, their daily wages should be increased and their needs should be met.]

19 M. 1335 (15 November 1916)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyır ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi
İskân Şu'besi
Umûmî: 10577

Şifre

Çorum, Yozgad Mutasarrıflıklarına

Yozgad'daki mültecîlerin çıplak ve mahrûkâtdan mahrûm pek sefil bir halde bulundukları Ankara havâlisi Sıhhiye Müfettiş-i Umûmîliği'nden alınan telgrafda bildiriliyor.

(1) Büyüklere verilen iki guruş yevmiyyenin üç guruşa ve küçüklere verilen bir guruş yevmiyyenin altmış paraya iblâğı.

(2) Emvâl-i metrûkeden bulunmadığı takdîrde çarşı ve pazardan iştirâ olunarak muhtâc olanlara elbise i'mâl veya suver-i sâ'ire ile elbise tedârik edilmesi.

Fî 2 Teşrîn-i Sânî sene [1]332

Nâzır Nâmına
Şâkir

BOA. DH. ŞFR, nr.70/18

- 204 -

PROVIDING ALLOWANCE FOR THE ARMENIANS TO BE SENT TO ZOR

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the province of Kütahya, regarding that it is not appropriate to settle the Armenians within the district, that two hundred liras should be sent from the refugees fund to banish them to Zor.]

29 M. 1335 (25 November 1916)

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

İskân-ı Aşâyır ve Muhâcirîn Müdiriyyeti

10855

46

Şifre

Kütahya Mutasarrıflığı'na

C. 30 Teşrîn-i Evvel sene [1]332. Mevzû'-ı bahs Ermenilerin dâhil-i livâda iskânları câ'iz değildir. Zor'a teb'îd edilmek üzere muhâcirîn tahsîsâtından iki yüz liranın sarfı câ'izdir.

Fî 12 Teşrîn-i Sâni sene [1]332

Nâzır

Tal'at

BOA. DH. ŞFR, nr.70/92

- 205 -

REASONS FOR THE DEPORTATION OF ARMENIANS

[Report of Mehmed Münir Bey, the legal advisor of the Ministry of Foreign Affairs, regarding the reasons for resettling the Armenians in other regions.]

1335 (1917)

Ermeni komitelerinin Osmânî Ermenileri arasındaki tarafdârları fevka'l-âde tekessür ve tevessü' etmesi üzerine anâsır-ı mezkûrden komiteler ile peydâ-yı münâsebet edenlerin öteden beri Hükûmet-i Osmâniyye'ye karşı olan vaz'iyetleri ve memâlik-i Osmâniyye'deki teşkilât-ı siyâsiyyeleri ve Osmânî sıfatıyla kâbil-i te'lîf olmayan harekât-ı ihtilâlkârâneyle ictisâr ile envâ'-ı cinâyât-ı fecî'a îkâ' etmiş oldukları yukarıda hulâsaten zikr ve îzâh edildi. Kaldı ki

mu'âvenet bulunan komiteler ile bunlara mensûb Ermeniler Hükûmet-i Seniyye'nin Harb-i Umûmî'ye duhûlünden evvel ve sonra haklarındaki emniyet ve i'timâddan istifâde ederek bir taraftan gizli gizli memleketi bir bomba ve mevâdd-ı infilâkiyye deposu hâline getirmeleri ve diğer taraftan muhâsım devletler ile tevhid-i fa'âliyyet ve mesâ'îf ederek gerek dâhil-i memleketde gerek memâlik-i ecnebiyyede bulunanların firâren veya gönüllü olarak başlarında meb'ûsları mütefekkirleri bulunduğu halde düşman ordularına giderek bi'l-fi'l muhâsemâta iştirâkleri ve buna muvaffak olamayanların bunlar hesâbına câsusluk eylemeleri ve memleketin bir başından diğer başına tertîbât ve tedârikât-ı ihtilâliyyede bulunmaları ki -sahne-i harbden pek uzak olan ve asla ümîd edilmeyen mahallerde zabt ve müsâdere edilen bomba ve esliha yığınları ile sâbit- ve ale'l-husûs son Kafkas harekâtında Rus ordusunun pîş-dârlığını eden ve kısm-ı a'zâmı yerli ve tâbi'iyet-i Osmâniyyeyi hâ'iz Ermenilerden müteşekkil bulunan çetelerin Van, Bitlis, Muş, Erzurum, Trabzon gibi Rus işgâli altına geçen mahallerde ahâlî-i Müslime'ye karşı târîh-i insâniyyetde bu ana kadar misâlleri olmayan ve her sâhib-i vicdânı fâ'illerine karşı bütün rûhuyla la'nete mecbûr edecek olan envâ'-ı kîtâl, mezâlim, şenâyî' irtikâbları Hükûmet-i Osmâniyye'nin tamâmen insilâb-ı emniyyetini ve mahâll-i mezkûre ahâlisinin nefret ve buğz-ı adâvetini intâc etmiş olduğundan bir taraftan emniyet ve asâyiş-i memleket muhâfaza edilmek ve diğer taraftan ahâlî-i İslamiyye tarafından haklı olarak mukâbele edilmesi keyfiyeti der-pîş-i nazar edilerek böyle bir hâlin zuhûruna meydân vermemek maksadıyla ba'zı mahallerde bulunan Ermenilerin ihrâc ve menâtık-ı mu'ayyenede iskân edilmeleri takarrur eylemiş idi. Bi'z-zarûr bu sûretle yapılan tehcîr mu'âmelesinin yalnız vatana karşı sû-i niyyetleri tahakkuk edenlere tatbîki tarîkına gidilmeyerek menâtık-ı harbiyedeki Ermenilerin ale'l-umûm teb'îd edilmeleri vehleten şâyân-ı muâheze görülebilir. Fakat Ermenilerin gâye-i milliyye add etdikleri mekâsıdı istihsâl uğurunda tamâmıyla mütesânid olarak hareket etmeleri ve şu harekât-ı fesâdkârânenin vukû' bulacağı bi't-tab' ma'lûmu olan Ermenilerden hiç kimsenin bî-günâhları tehcîrden kurtarmak için hükûmete ihbârâtta bulunmamış olması ve harbin pek serî' bir sûretde inkişâf etmekte olan safahâtı arasında arîz ü amîk tedkîkâtta bulunmak kâbil olmaması ve bu kâbil olsa bile bir kasabada sâkin Ermenilerin hangilerinin hakîkaten komitelere mensûb ve aynı efkâr-ı ihtilâlkârâneye sâlik olup olmadığının ve fırsat karşısında hükûmete karşı hareket etmeyeceğinin tebeyyünü ademü'l-imkân bulunması ve bu husûsda edilecek küçük bir kusûrun ordusu önden ve arkadan ateşe mar'ûz bırakabileceği nazar-ı i'tibâra alınırsa tehcîr mu'âmelesinin *[en masse]* tatbîkındaki zarûretde şübhe kalmaz.

Tehcîr mu'âmelesinin ba'zı mahallerde an-kasdin veyâ an-cehlin hüsn-i tatbîk edilmediği kemâl-i hulûs ile icrâ edilmiş tahkîkât netîcesinde ma'a't-te'essüf anlaşılmış olduğundan hükûmet-i hâzıra tedbîr-i mezkûrdan dolayı mutazarır olanların tehvîn-i ihtiyâclarıyla mesken ve me'vâlarına avdetleri esbâbının istikmâline kemâl-i keremî ve samîmiyyet-i tâmmeye ile teşebbüs eylediği ve şimdiye değin binlerce Ermeni mesken ve me'vâ-yı kadîmlerine yerleşdirildikleri gibi tehcîr esnâsında ta'kîb edilen maksada muhâlif olarak hareket eden eşhâsın şedîden duçar-ı mucâzât edilmeleri husûsunda her ne yapılmak mümkün ise icrâsından geri durulmamış ve bunlar tevkîf ve dîvân-ı harplere teslim edilerek muhâkeme edilmekte bulunmuştur.

Hâlbuki iş bu tehcîr keyfiyyetinden dolayı Türklere karşı envâ'-ı isnâdâtta bulunulmakta ve esâsen icâbât-ı harbiyyeden olan bir tedbîrin tatbîki husûsunda vukû' bulân sû-i isti'mâlâtından dolayı bütün bir milletin mes'ûl tutulması husûsunda ârzûlar izhâr edilmektedir. Fi'l-hakîka Ermeniler vilâyât-ı ma'lûme ve Kafkasya'da İslâmlara karşı yukarıda ta'dâd edilen cinâyâtı îkâ' etdikleri sırada her türlü hissiyyât-ı insâniyyeden ârî olan ajanları vâsıtasıyla yaptırdıkları propagandalar ve neşriyyât ma'a't-te'essüf hakîkat-i hâle tamâmıyla vâkîf olmayan zevâtın iğfâlini intâc eylemiş ve Avrupa'da ba'zı mehâfil Türkü zâlim ve Ermeniye mazlûm görmeğe başlamıştır.

Şurası şâyân-ı dikkatdir ki, Ermeni komiteleri öteden beri kendilerine sosyal demokrat süsü verdiklerinden Avrupa'daki bu kabîl partiler ile pek çoğu münâsebâtta bulunmuşlar ve hatta ma'hûd komitelerini bir ihtilâlcî sosyalist komitesi gibi "*Internationale*" e idhâl etmişlerdi. Son zamânlardaki vukû'ât ve hâdisât-ı âlemden istifâde eden Ermeni ihtilâlcileri mefsedetlerini örtmek için cihân sosyalistleri nezdinde eskiden beri sosyalizm efkârına hâdim birer propagandacı gibi hareket ederek gerek memâlik-i Osmâniyye'de ve gerekse Kafkasya'da irtikâb etdikleri fecâyî-i gûnâ gûnu ya tamâmen setr ve yâhûd o fecâyî'den bir kısmına gûyâ sosyalizm esâsına müstenid imiş gibi bir mâhiyet atf ederek Garbî ve Amerika efkâr-ı umûmiyyesini iğfâl etmişler ve kendi haklarında olan emniyet ve i'timâdı sû-i isti'mâl ile îkâ' etdikleri envâ'-ı şekâvet ve en fecî cinâyetleri cihân demokrasisi huzûrunda bir sosyalizm ihtilâli gibi göstermeğe kısmen muvaffak olmuşlardır. Fakat hiç şübhe yok ki bu silsile-i fecâyî' memâlik-i garbiyye ve Amerika demokrasisinin ma'lûmu olunca Ermeni ihtilâlcilerin ihtilâlcî sosyalist değil hûnhâr birer bâğî olduklarına âlem-i medeniyetçe kanâ'at hâsıl olacaktır. Bunların sosyalistliğinin ne kadar sâhte olduğuna delâlet edecek bir takım vukû'ât-ı cedîde zikr edilebiliyor, şöyleki: Eğer bunlar iddî'âlarında sâdık sosyalistler olmuş olsalar idi bugün Kafkasya'da teşekkül eden Ermeni hükûmetine sosyalist bir cumhûriyet şekli vermeleri lâzım

gelir idi. Halbuki bu husûsda Ermeni ihtilâlcilerin temâmen müfrîd nasyonalistler misillü hareket etmekte ve kendileri ile ırken ve kanâ'aten hiç münâsebeti olmayan bir takım ahâlîyi demokrasinin en sarîh düstûrlarına rağmen cebren taht-ı tâbî'îyyetlerine almağa ve devlet sıfatıyla daha ilk hatvede emperyalizm siyâsetini tatbîka sâ'î olmaktadırlar. Binâ-berîn Ermeni komitelerinin ne türlü mekâsîd-ı hasîseye tâbî'îyyetle bu kadar cinâyât-ı şenî'âyı irtikâb etdikleri bugün ortadadır. Türklere karşı vâk'i isnâdât her ne olursa olsun hakikat ergeç kendisini gösterecek ve adâlet-i ilâhiyye yerini bulacaktır ve bulmak üzeredir. Zîrâ bugün Türk efkâr-ı umûmiyyesi yüzbinlerce İslâma karşı envâ'-ı mezâlim ve cinâyât irtikâb eden ve bu ef'al-i şenî'aları Rus ümerâ-yı askeriyyesinin raporları ile de yakînen sâbit olan ve kısm-ı küllîsi Kafkasya'da ahîren teşekkül eden Ermenistan'a firâr ile müreffehen imrâr-ı hayât etmekte bulunan canîlerin müstehak oldukları mucâzâta dûcâr edilmelerini milel-i mütemeddine talep ediyor.

Sahife: 1 Vesâ'ik

"Ermeni Komitelerinin Âmal ve Harekât-ı İhtilâliyyesi" ünvânı ile Dâhiliye Nezâret-i celîlesi tarafından neşr edilen eserden muktebes ba'zı ma'lûmât

1- Meşhûr çete rûe'sâsından "Antranik" in "Sasun Hâtîrâtı" nâmıyla kendi eliyle yazmış olduğu ser-güzeştin bir kısmının sûret-i tercümesi "Sahife 20" "Antranik" işbu hâtîrâtında çete tertîbâtından, çetenin fa'âliyetinden ve îkâ' eyledikleri katllerden bilâ-pervâ bahs etmektedir.

2- Kafkas Vâlî-i Umûmîsi "Galiçyen" in 1898'de Çar'a takdîm ettiği lâyiha'nın "Sahife 36" Ermenilere â'id kısmında Ermeni âmâlinden ve Katagikos ve "Eçmiyazin Sinodu" tertîbâtından ve Ermeni mekâtib-i ibtidâ'îyyesinde ta'kîb edilen makâsıddan, Kafkas Ermeni matbû'âtından, cem'îyyetlerden hayrât ve hasenâta hâdim olmakdan ziyâde siyâset ile iştigâl eden cemi'yyât-ı hayriyyeden vesâ'i'reden dûr u dîrâz bahs eylemekte ve Ermeni âmâline karşı ne gibi tedâbîr ittihâzı îcâb eylediğini dermiyân etmektedir. "Galiçyen" Ermeni âmâlinden bahs ettiği sırada diyor ki: "Ermenilerin kıyâmından maksad memleketlerinin kadîm istiklâlini tekrâr te'sîs etmektir. Bu şehirlerde sâkin, tahsîl görmüş ahâlî ile silk-i ruhbâna mahsûs eşhâs arasında pek ziyâdedir. Köylüler henüz bu hastalığa tutulmuşlardır. Bu hareketin müşevvik ve muharrikleri ruhbân ve Ermeni matbû'âtı ile memâlik-i ecnebiyyede bulunan ihtilâlcî komitelerdir."

3- Balkan Harbi'ni müte'âkib "Taşnaksutyun Komitesi"nin şu'belerine tevzî' ettiği beyânnâmelerden birisi aynen "Sahife 61" mündericidir. Bu beyânnâme de Hükûmet-i Osmâniyye aleyhinde yapılan propagandalardan

komite tertibâtından ve şu'belerin ibrâz edecekleri fa'âliyetden bahs edilmektedir.

4- Bitlis Rusya konsolosunun 3 Kânûn-ı Evvel sene [1]910 târîhli raporu "Sahife 77" mûmâ-ileyh işbu raporunda "Bitlis vilâyetinin şâyân-ı dikkat ahvâlinden biri de Ermeni ihtilâl cem'iyeti olan "Taşnaksutyun"un vilâyet-i mezkûre dâhilinde sûret-i dâ'imede ibrâz-ı fa'âliyyet eylesidir." dedikten sonra cem'iyet-i mezkûre hakkında ma'lûmât-ı kâfiye vermektedir. Meselâ "re'îsleri ile birlikde yüz bin a'zânın dâhil bulunduğu cem'iyetin merkez-i idâresi "Muş" şehrinde kâ'indir. Bu teşkilât yirmi komiteye yüz tâlî komiteye ve sekiz yüz gruba inkisâm eylemektedir. ilh... Taşnaksutyun Cem'iyetine dâhil bulunan a'zâdan her biri her ay cem'iyet kasasına on paradan bir guruşa kadar bir meblağ te'diyeye mecbûrdur. Bundan dolayı cem'iyet-i mezkûrenin yalnız Bitlis vilâyetinde senevî bin elli, bin beş yüz liralık vâridâta mâlik olduğu zann edilmektedir. Bu sûretle her grub ve komitenin topladığı akçe Cenevre'deki "Taşnaksutyun Grup Kalemî"ne gönderilmekde ve kalem-i mezkûrce "İsviçre Taşnakist Hey'et-i Aliyyesi" mukarrerâtına göre sarf edilmektedir." diyor. Bitlis Rus konsolosunun 19 Teşrîn-i Sâni sene [1]912 târîhli ve "63" numrolu diğer bir raporu: bunda mûmâ-ileyh konsolos "Taşnak komitesi"nin mukarrerâtından bahs eylediği sırada "Taşnaksutyun Cem'iyeti farfarada katl olunan iki Ermeninin intikâmını Müslümânlardan almak ve memleketde karışıklık çıkarmak için fırsat beklediğini hükûmete bildiriyor.

5- Çetelerin sûret-i teşekkül ve idâresi hakkında komitelerce tertîb ve şu'ubâta irsâl olunan ta'lîmâtname-i dâhilî "Sahife 131" 1910 târîhli Ermeni ihtilâl-perver Taşnaksutyun komitesi karyelere â'id ta'lîmât-ı dâhiliyye elli sekiz maddeden ibâret olup mevâdd-ı umûmiyye, çetelerin vezâ'ifi, hey'et-i icrâ'iyyenin vezâ'ifi, veznedârın vezâ'ifi, silâh muhafızının vezâ'ifi ve cezâ hakkında ahkâm ve tafsîlâtı muhtevîdir.

6- Taşnak İhtilâl Komitesi hey'et-i fa'âlesinin nizâmnâme-i dâhiliyyesi "Sahife 136" işbu nizâmnâme ber-vech-i âtî fusûlî hâvî ve 76 maddeden mürekkebdir. Târîhi 26 Eylül [1]915 Everek-Fense: Maksad, a'zâlık ve teşkilât, vazife ve inzibât, inhilâl, meclîs-i rü'esâ, tâlî komite, meclîs-i umûmî, teşkilât-ı umûmiyye aleyhine îkâ' olunan cerâ'im, hükm ve mücâzât, ağız ale'l-hikem.

Vesâ'ik

Van'da ba'dehu Erzurum'da Rusya Ceneral Konsolosu olarak bulunmuş olan Ceneral Mayevski'nin (Bitlis ve Van Vilâyetleri İstatistiği" nâmiyle 1916 târîhinde neşr eylediği eserin Ermeni mes'elesine dâ'ir olan kısmı tedkîk

oldukda memâlik-i Osmâniyye'de vuku' bulan vekâyi'-i mü'essifenin bütün mes'ûliyyeti evvelâ siyâsî komiteler te'sîs eden Ermeni ihtilâlcilere, sâniyen bunları teşcî' edenlere â'id olduğu vâzihan görölüyor. Meselâ eserin bu kısmında mûmâ-ileyh Ceneral diyor ki: "Ermenilerin ahvâli hakkındaki şikâyâtın şehirlerde sâkin olanlara bir vechle ta'allûku yoktur. Şehirlerde sâkin Ermeniler her vakt hürriyetlerine mâlikdirler her husûsda nâ'il-i müsâ'adât olmuşlardır. Köylere gelince bunlar zirâ'at işlerine ve fennî iskâ ameliyâtına vukûf-ı tâmmırları sâyesinde şerâ'it-i hayâtiyyeleri merkezî Rusya'da mütemekkin Ermeni köylülerinden daha muntazamdır. Ermenilerin mütemâdiyen Kürdler tarafından duçar-ı tecâvüz oldukları doğru değildir. Bu yoldaki müdde'ayât makrûn-ı hakikat olsa idi hiç bir Ermeni karyesi mevcûd olamaz idi. Hâlbuki kurâ-yı mezkûre Kürdlerin karyelerinden daha ziyâde zengin ve mes'ûddurlar. 1895 ve 96 senelerinde Ermeni komiteleri Kürdler ile Ermeniler arasına nifâk tohumu ekmışler ve havâlî-i mezkûrede yapılan ıslâhât bu yüzden pâyidâr olamamıştır."

Der-sa'âdet Fransa Sefir-i esbakı "Mösyö Kambon" tarafından yazılıp Ermeni âmâlinden ve Ermenilerin gördükleri teşvîkden bâhis olan (1893 ve 97) senelerine â'id Sarı Kitâbda münderic bulunan rapor dahi bâlâdaki ifâdâtı te'yîd etmektedir. Mösyö Kambon işbu raporunda Ermeni erbâb-ı ihtilâlinin köylülere millet, hürriyet ve muhtâriyet fikrlerini telkîn etmeği deruhde eylediklerini açıktan açığa i'tirâf eylemekle berâber (Hükûmet-i Osmâniyye'nin Ermeni komitelerinin fa'âliyyetine karşı tavır ve hareketi ne olmak lâzım gelir idi? Hükûmet-i Osmâniyye kendisinin inhitâtını istihdâf eden tahrîkâtı tasvîb edebilir mi idi?) diyor. Ceneral Mayevski Ermeni komiteleri tarafından tertîb edilmiş harekât-ı ihtilâliyyeden ve bu komitelerin ecnebî konsolos ve misyonerlerden gördükleri mu'âvenet ve mazhariyeti ber-tafsîl nakl etdikden sonra hülâsaten diyor ki, "Türkler hakkında vâki' olan şikâyât ne olursa olsun vekâyi'in yegâne müsebbibleri Ermeniler olduğu âşikârdır." Bu bâbda birçok misâller zikr etdikden sonra ilâveten "Ermeni mes'elesine dâ'ir olan neşriyyât kizb- âlûddur. Usât kadınları çocuklarını muhâfaza içün silâha mürâca'at etmemişlerdir. Bi'l-hâssa ihtilâl çıkarmak niyetiyle silâha sarılmışlardır. Gayr-ı Müslim ve tamâmen ma'sûm İslâmların ne sûretle telef edildiklerine dâ'ir yedimde evrâk ve vesâ'ik mevcûddur. Ahvâl-i mahalliye ve Ermeni mes'elesine vukûf-ı tâmmı olan Ceneral "Mayevski"nin eserinin ivaz ve garazdan ârî olarak tahrîr edilmiş olduğuna bir delîl-i celî bunun münhasıran Rus Erkân-ı Harbiyyesi içün yazılmış olmasıdır.

Vesâ'ik

Rus zâbitânından Kâ'im-i makâm Teverdoblebof'un raporundan:

1916'da Erzurum'un Rus kıta'âtı tarafından işgâlinde gerek şehre ve gerek civârına hiç bir Ermeni yaklaşıdırılmamıştır. İhtilâlden sonra her türlü tedâbîr lağv edilmiş bulununca Ermeniler Erzurum ve havâlisine saldırdılar. Bu hücumla berâber gerek şehirde ve gerek civâr köylerde hâneler yağma edilmek sâhibleri kâffeten katl olunmak gibi cinâyetler başladı.

Başkumandan Ermeni kıta'âtı kumandanlarına efrâdın itâ'atsizliği son dereceyi bulduğunu söyleyerek pek ağır tahkîrâtda bulundu. Eşkiyâca yapılan zulm ve ta'addîyi ve yollarda çalıştırılmak bahânesiyle kıra götürülen Türklerin hemân yarı yarıya avdet etmesi husûsunu Ermenilere îkâ' ederek eğer taht-ı işgâle alınan arâzide Ermeniler hâkim olmak istiyorlarsa kendileri mazbût ahlâk sâhibi olduklarını göstermeleri icâb edeceğini ve yaptıkları cinâyetlerle kendi milletlerinin nâmını telvîs etmekde olduklarını Ermenilerin münevver kısmına pek acı lisânla ihtâr etdi.

Erzincan'da Ermenilerin Türkleri katl-i âmmı havâdisi vâsıl oldu. Kıtâl doktor ve müte'ahhid tarafından tertîb edilmiş. Ya'ni herhâlde eşkiyâ tarafından tertîb edilmemiştir. Bi'z-zât müte'ahhid eğlenmek için seksen kişi kadar bî-çâreleri birer birer kafalarını parçalamış. Erzincan kıtâlinden sonra mükemmel silâhlarıyla mücehhez Ermeniler Erzurum'a doğru ric'ate başladılar. Menzil hattını Kürdlerin tasallutundan vikâye için birkaç topla birlikde menzil ile ric'ate mecbûr olan bir Rus topçu zâbiti birgün icâbât-ı harbiyyeden olarak Ermeni kıta'âtından ba'zısını mevzi'e sokmak istemiş muntazam harb etmek Ermenilerin hoşuna gitmediğinden bir gece Rus zâbitleri hânelerinde uyurlar iken evleriyle birlikte yakmak istemişler hâneyi tutuşdurmuşlardır. Rus zâbitleri pek güçlûkle yangından kurtulmuşlardır. Erzincan'dan Erzurum'a ric'at eden Ermeni eşkiyâ sürüleri yolları üzerine rast gelen İslâm köylerini ahâlîsi ile birlikte mahv etmişlerdir.

Kâ'im-i makâm Garbaztof çocuk kadın bir çok ma'sûm cenâzesini ihtivâ eden bir câmi' havlusuna Ermeni kıta'âtı nezdinde telefon hizmetini îfâ eden Ermeni kızlarından bir ikisini da'vet ederek kızlara Ermeni ma'rifetlerini görüp iftihâr etmelerini makâm-ı serzenişde söylemiş. Kızlar o hâli gördüklerinde müte'essir olacaklarına bî'l-aks meserretle gülmeğe başlamaları Generalin nefretle karışık hayretini mûcib olmuş ve pek ziyâde müte'essir olarak kendilerini ta'zîr ve tekdîr etmeğe başlamış ve Ermenilerin hattâ kadın bile olsalar en alçak ve vahşî bir millet olduklarını ve harb ederek nice fecâyî'

görmüş bir zâbitin bile tüylerini ürperten vahşet levhası karşısında ta'lim ve terbiye ve mekteb görmüş genç kızların meserretle gülmeleri buna delîldir demiştir.

Vesâ'ik

Urfa'da Tellü'l-Kutûr civârındaki mü'esses eytâmbânenin müdürü olan Mösyö Lesli Urfa isyânı arasında Ermeniler ile birleşmiş ve hattâ kendisinin usâta bi'z-zât kumanda ettiği de tahakkuk etmiştir. Mü'essesesindeki Ermeniler ile birlikde teslim oldukdan bir iki gün sonra hissettiği azâb-ı vicdâniyyeden dolayı olacak ki, zehir içerek intihâr etmiş ve sûret-i mütercemesi âtîde muharrer varakayı terk etmiştir.

"Son vasiyetim:

Şahsımdan başka Urfa'da hiç kimse bi'l-hâssa Künezler ve İkarat familyaları hiç bir sûretle mes'ûl değildir. Bunlar yaptığım şey'e karışmamışlardır. İçtiğimi evvelki misyonerhânedan getirdim. Ermeni ihtilâline dahl ve iştirâkim olmadı. Fakat ihtilâl bizi de sürükledi."

Y. H. Lesli

Bâlâdaki varaka Mister Lesli'nin hatt-ı desti ile yazılmışdır.

Urfa Alman Hastahânesi Doktoru

Urfa'da Alman Doktor
Hastahânesi Müdür-î
Ermenak sânisî
Yakob Künezler

Vesâ'ik

"*The Encyclopaedia Britanica*" nın "**Armenia** - Ermeni" kelimesi hakkında verdiği îzâhât meyânında Ermeni ihtilâl dâ'ir ma'lûmât-ı müfide mündericidir. "Tiflis'de ve Avrupa pay-ı tahtlarının bir çoğunda gazeteler ve hicviyeler neşri maksadıyla cem'iyetler teşekkül etdi. Hınçakistler misillü cem'iyât-ı hafiyeye daha büyük bir mekâsıd-ı ihtilâl-cûyâne ile te'sîs etdi. Vilâyât-ı şarkıyyeye gönderdikleri murahhaslar fa"âl propagandalarda bulundular. Eşhâs-ı mezkûre oralara esliha ve mevâdd-ı müşte'ile idhâline gayret etdiler. Türkiye'nin sû-i idâresinden mütevellid hâdisât-ı âdiyeyi Avrupa'ya kılâl-i fecî'a sûretinde gösterdiler. Harekât-ı ihtilâliyyeye ba'zı pek genç olan kimseler iştirâk ederek nihilist esâsâtı dâ'iresinde komiteler teşkil etdiler. Ermeni ruhbânı tarafından bunlara muhâlefet edildi ilh..... Menfa'at-ı şahsiyyeye müstenid emelleri ekseriyyet-i ahâlî tarafından adem-i kabûl gördü. Murahhaslar eşhâsa karşı sû-i

kasdlarda bulundular. ilh..... Bu komitelerin teşvîkâtı netîcesinde zuhûr eden vekâyî'-i ma'lûmeden bahs ettiği sırada "İslâmların ekserîsinin Ermenileri himâye ve sıyânet eylediklerini" beyân ve tesbât ediyor.

Vesâ'ik

*Kafkasya'da tab' ve neşr olunan ve Ermeni gönüllü rüe'sâ ve avenesi fotoğraflarını bâvî bulunan **Volontaire Armenian** nâm albüm.*

İşbu albümün mukaddemesinde Ermeni gönüllü alaylarının ne sûretle teşekkül ettiğinden ve kısım-ı a'zamı Osmanlı sıfatını taşıyan bir takım kesânın Devlet-i aliyye aleyhine besledikleri mekâsıd-ı hâ'inânenen bahs edilmektedir. Atıfdeki fıkra bi'l-hâssa şâyân-ı dikkatdir:

"İntikâm sâ'atinin çaldığını bütün millet anladı. Bu gibi fırsatlar her zamân târîhde tekrâr etmez. Yarın Ermeniler istitâ'atlerine göre Türkiye Devleti'nin mahvına çalışmalıdırlar."

Vesâ'ik

Kars'da Dokuzuncu Ordu Kumandanı Şevkî Paşa'dan mevrûd 25 Teşrîn-i Sâni [1/334 târîhli telgrafnâmeden:

"Sene ibtidâsında ordunun ileri harekâta başladığı andan itibâren Batum Mu'âhedenâmesinin akdi zamanına kadar Ermeniler kadın çocuk tefrîk etmeksizin yakalayabildikleri her Müslümânı hâtıra gelmez suver-i fecî'ada katl-i âmm ederek bugünkü mevki'lerine kadar çıkıldılar. Bi'l-hâssa Antranik'in binlerce avenesiyle Gence ile Erivan ve Ordubat İran'daki mıntıkada bulunan ahâlî-i İslâmiyyeyi katl-i âmmı devâm ediyor. Biz Ermenilerle hoş geçinmeyi ârzû etdik. İ'âşelerini te'mîn için hükûmetleri nâmına külliyetli hubûbât vererek Ermeni muhâcirlerini kabûl ile iskân ve i'âşe etdik..... Hâlbuki Ermenilerin ikâ' etdikleri cinâyât zavallı İslâmları havf ve haşyetlere ilkâ ediyor. Bu bî-çâre tâlî'siz insanların hayâtıyla nâmûslarının tahlîsi ve te'mîni için muktezî tedâbîrin ittihâzı."

Şevkî Paşa'nın 27 Teşrîn-i Sâni [1/334 târîh ve 5807 numrolu telgrafnâmesinden:

"Kabahlı ile beş kilometre garb-ı şimâlîsinde kurbân köyleri ve bunlar civârındaki İslâm kurâsına Ermeni asker ve ahâlîsi tarafından baskın yapılarak üç yüz kadar İslâm şehîd edilmiş mütebâkîsi hicrete mecbûr edilerek malları gasb olunmuşdur..... Şimdiye kadar yapılan tahkîkâtdan bu havâlîde yüz

otuz üç köy ahâlîsi perîşân edilmiştir. Bî-taraf bir hey'etin mahallinde yapacağı tahkîkâtdan derhâl müstebân olacağı üzere yakılan yüzlerce Müslümân köyüne mukâbil Ermenilerin hiç bir şey'ine dokunulmamış iken kendileri bu insâniyetkârâne mu'âmelemize mukâbil zulm ve i'tisâflarından vazgeçmemişlerdir."

Mülgâ Birinci Kafkas Kolordusu Kumandanı Mîrlivâ Kâzım Paşa'nın 1 Kânûn-ı Evvel [1] 334 târîhli raporundan:

"Arâzî-i müstevliyemizin istirdâdında ve elviye-i selâsenin tarafımızdan işgâlinde Ermenilerin beşikteki çocuklardan hasta döşegindeki ihtiyârlara kadar ellerine Müslüman olarak ne geçerse süngüleyerek, baltalayarak, gözlerini oyarak katl-i âmm etdikleri vesâ'ikiyle (fotoğraf, rapor, Rus zâbitlerinin raporları) sâbitdir.

Erzincan, Mama Hatun, Erzurum, Kars ve civâr köylerinde Ermenilerin fecâyî'i o kadar azîmdir ki görülen sahneler en katı yürekli olanları dahi ağlatmıştır. Bugün dahi o fecî' manzaralar bilmeyenlere, inanmayanlara, inkâr edenlere i'tilâf murahhaslarıyla muhtelit hey'etlere gösterilebilir."

Vesâ'ik

Takvîm-i Vekâyî' 19 Kânûn-ı Sâni [1] 335 numro 3423

Meclî-i Meb'ûsân'da tehcîr vukû'âtı hakkındaki istîzâh müzâkerelerinde Muş Meb'ûsu İlyas Sâmî Efendi hâdisât-ı vâkı'ada nüfûz-ı me'mûriyyetini sû-i isti'mâl edenlerin kemâl-i adâlet ve şiddetle tecziyeti lüzûmunu beyân etmekle berâber vukû'ât-ı mezkûrenin ne sebeble tahaddüs ettiğini tahkîk etmek lüzûmunun da ehemmiyetle nazar-ı dikkate alınması iktizâ ettiğini ve [1]312 senesinde Ermeni komiteleri tarafından tertîb edilen vekâyî-i ihtilâliyye esnâsında Osmanlının nesâyih-i dîndârâne ve âlî- cenâbânesine ittibâ-ı hareket eden ahâlî-i İslâmiyye tarafından kendi dâ'ire-i intihâbiyyesi dâhilinde hiç bir Ermeninin huzûr ve râhatı selb edilmediği ve vekâyî-i ahîre esnâsında ta'assub-ı dînî ile hareket edildiği hakkındaki iddi'âların merdûd olduğunu ve Muş Meb'ûsu Papasyan Efendi'nin seferberliğin bidâyetinde kendisine "Son zamanda Erzurum'da akd edilmiş kongrede Ermeniler için dâhilde tamâmiyle bî-taraf kalmak, hudûdda Rusya'ya müsellahan mu'âvenetde bulunmak husûsâtının ihtiyârı fakat Rus istilâ ve işgâlinde sonra mükellefiyyet-i askeriyye sûretinde Rusların emelinin tevsi'ine çalışmak lâzım geldiği hakkında ittihâz-ı mukarrerât eylediğini, "mütefekkir Ermeni arkadaşlarının bu gibi komite esrârını ifşâ etmek muvâfık olmadığı zemînindeki i'tirâzlarına rağmen alenen söylediğini ve mukarrerât-ı vâkı'a hükûmetçe tamâmiyle ma'lûm olduğu hâlde bir hareket-i fi'liyye-i ihtilâliyye görülmeden hiç bir ferdin dûcâr-ı tecâvüz olmasına meydân

vermeyiniz. Şiddetle âsâyişi te'mîn ediniz" diye Muş Mutasarrıflığı'na Dâhiliye Nezâreti'nden evâmîr i'tâ edilmiş olduğunun meydândaki hakikatlerden olduğunu ve yüz binlerce ahâlî-i İslâmiyyenin bu cür'etkâr komiteler tarafından fecâyî-i gûnâ-gûn ile itlâf ve imhâ eylediğini ve gerçi keyfiyyet tavsîfe hâcet olmayacak derecede âşikâr ise de Rus kumandanlarından Tever Duhlebof'un neşr ettiği hâtîrâtın müdde'ayâtı isbât edeceğini ve mezkûr hâtîrâtta "Erzurum'da şehir hâricinde çalışdırmağa götürülen Türklerin ekserisi Ermeniler tarafından katl edilmiştir. Doktor Azaryef ile Karahisâr vâkı'ası re'îsi Murâd "800"den fazla Türk'ü katl eylemiştir. Müslümân maktûller büyük çukurlara ve beher çukura 70, 80 kişi olmak üzere doldurmuşlardır. Menzil hidemâtında kullanılan bütün Kürdler, Ermeniler tarafından kâmilan katl-i âmm edilmiştir. Ceneral Odişelisne, Ilıca karyesinden kaçamayan Türklerin kâffesinin katl edilmiş olduğunu bi'z-zât söylemiştir. Kâ'im-i makâm Garbanof câmi' havlusunda iki arşun irtifâ'ında Müslümân cenâzesi yığılmış olduğunu ve bunların arasında her yaşda kadın, erkek, çocuk mevcûd bulunduğunu ve kadın cenâzelerinde cebren ta'arruz âsârı görüldüğünü ifâde etmiştir. Erzurum'da hammâma sokulan iki yüz yetmiş kişiden yalnız yüz kişinin bi'z-zât kendisi tarafından kurtarılmış olduğu beyân ile 17 Şubat'da Türk pazârının yağma ve Tepe köyünün bütün ahâlîsi kadın ve çocuklar dâhil olduğu hâlde Ermeniler tarafından katl-i âmm edilmiştir. 27 Şubat'da Erzurum'da Türklerden üç binden fazla eşhâs katl edilmiştir" diye muharrer ve mestûr olduğunu ifâde etmiştir.

Vesâ'ik

Prevayeç nâmındaki İsveç zâbiti tarafından yazılıp Mya Dagligt Allehanda nâm İsveç gazetesinin 23 Nisan sene [1]917 târîhli nüshasında neşr olunan makâlenin hulâsa-i münderecâtı:

"Anadolu'da seyâhatim esnâsında gerçi Ermenilerin şâhid-i sefâleti oldum. Fakat müretteb mezâlîme hiç bir yerde tesâdüf etmedim. Ancak bunun içündir ki, bu bâbda icâle-i kaleme lüzûm gördüm. Ermenilerin Türkiye'nin şîmâlinden havâlî-i cenûbiyyeye nakl ve tehcîrinde Hükûmet-i Seniyyenin bir mecbûriyyet-i kat'iyye tahtında hareket etmiş olduğunu teslîm etmek iktizâ eder.

Erzurum havâlîsinde Rusların memleketi işgâline ve düşman ordusuyla birlikte icrâ-yı harekât imkânına intizâr eden Ermenilerin o havâlîden teb'îdi bi'l-hâssa kesb-i zarûret etmişti. 1916 senesi Şubat'ında Erzurum'un işgâli esnâsında bir Ermeni bana "Eğer bizi Erzurum'da bırakmış olsalar idi şehir çoktan sukût ederdi" dedi. Hiç kimse sâhib-i satvet düşmanlar tarafından tehdîd edilmekte olan Türkiye gibi bir memleketi dâhilî düşmanlarının harekât-ı hâ'inânelerinden tevakkîye ma'tûf mukarrerâtından dolayı mu'âheze edemez.

Memâlik-i sâ'iredeki milel-i mahkûmenin ahvâli nazar-ı dikkate alındığı takdîrde dînlerini, lisânlarını, edebiyâtını, mekteblerini muhâfaza etmiş olan Ermenilerin memâlik-i Osmâniyyede nâ'il-i refâh olduklarını i'tirâf etmek zarûrîdir.

Esnâ-yı naklde metâ'ib-i hicretin tahfifi zımında icrâsı şâyân-ı ârzû bir çok husûsâtın yapılmadığı doğrudur. Ancak kaviyyü's-şekîme üç devletle harb etmekde bulunan bir devletin vaz'iyet-i mühlikesi muhâcirlerle icrâ edilenden mâ-adâ mu'âvenet-i mü'essire ibzâlini imkânsız bıraktığını hakikat nâmına beyân etmelidir. Bu muhâcirleri şimendüferlerde Konya ovasında arabalarda yaya olarak Toros yollarında Adana, Haleb ve Deyr-i Zor sahrâlarında gördüm. Sefâletlerini inkâr etmek istemem. Lâkin re'yü'l-ayn müşâhedâtuma binâ'en beyân ve tasdik ederim ki, vedâ'atlerinde hicret eden bu adamlara karşı jandarma kıta'âtı tarafından zulm ve i'tisâf edildiği vâki' değildir."

BOA. HR. HU, Kr.173/5

- 206 -

PAYMENT OF DEBTS TO THE ZİRAAT BANK FROM THE
ABANDONED REAL PROPERTY AND LAND

[Decision of the cabinet regarding the procedures to be implemented vis-a-vis those among the Armenians who were transferred to other locations and those who emigrated to Greece and Bulgaria, whose abandoned real estate and land have been pawned by reason of their debts to the Ziraat Bank]

20 Ca. 1335 (14 March 1917)

Meclis-i Vükelâ Müzekerâtına
Mahsûs Zabıtname
Sıra Numrosu: 34
Târîhi: 20 Cumâda'l-ûlâ sene (1)335
14 Mart sene (1)333

Tebliğ Olunduğu Deva'ir:
Dâhiliye, Ticâret ve Zirâ'at
Nezâretlerine bildirilmiştir.

Hülâsa-i me'âli

Mahall-i âhara nakl olunan Ermeniler ile Yunanistan'a hicret edip hükûmeteyn beyinde emlâk ve arâzisi tâbî-i mübâdele olan Rumlardan ve Edirne mukâvelenâmesi mücebince Devlet-i Aliyye ile Bulgaristan beyinde

emvâl-i gayr-ı menkûlelerinin mübâdelesi ta'ayyün eden Bulgarlardan metrûk emlâk ve arâzîden Zirâ'at Bankası'na merhûn bulunanlar hakkında olunacak mu'âmeleye ve ba'zı ifâdâta dâ'ir Dâhiliye Nezâreti'nin 28 Muharrem sene [1]335, 12 Teşrîn-i Sânî sene [1]332 târîhli ve 707 rakkamlı tezkiresi üzerine bi'l-muhâbere Mâliye Nezâreti'nden alınan 14 Cumâde'l-ûlâ sene [1]335, 11 Mart sene [1]333 târîhli tezkire okundu.

Karârı

Mâliye Nezâreti'nin tezkiresinde muharrer olduğu üzere Bulgar ve Rumlara â'id emlâk ve arâzînin Hazîne-i Celîle'ye ta'allûku olmayıp ancak Ermenilerden metrûk emvâl-i merhûnenin bankanın nizâmât-ı mahsûsasına tevfikân devâ'ir-i icrâ'iyye ma'rifetiyle bi'l-müzâyede satdırılarak bedelâtından istifâ-i matlûb edilmesi hâlinde bunların dûn bedel ile elden çıkmaları ihtimâline binâ'en zarar muhakkak görüldüğünden medyûninin borçlarının mevcûd malları esmânından tesviye etdirilerek merhûnun hazîne nâmına kaydının icrâsı ve satılacak emvâl-i menkûlesi bulunmayan medyûnların bankaya borçlarının [emvâl-i] gayr-i menkûle-i merhûneleri şuhûr ve kasabât dâhilinde bulunduğu takdîrde bedel-i îcârîyelerinin tahsîsi sûretiyle tesviyesi ve köylerdeki arâzî-i merhûneye gelince emvâl-i mezkûrenin bedelâtı olmak üzere sâhib-i evvellerinin hesâb-ı cârîlerine geçirilecek matlûblarından bankaya olan deynlerinin dahi te'diyesi münâsib görüldüğünden bu sûretle mu'âmele-i lâzime ifâsının Dâhiliye ve Zirâ'at nezâretlerine teblîği ve Mâliye Nezâreti'ne ma'lûmât it'âsı tezekkür kılındı.

Mâliye Nezâreti'nin tezkire-i mebhûsesi Dâhiliye ve Zirâ'at nezâretlerine teblîğ olunarak alınacak mütâlâ'alar üzere takarrür etdirileceğinden ona göre icrâ-yı îcâbı.

BOA. Meclis-i Vûkelâ Mazbataları, 207/73

- 207 -

RELOCATING THE ARMENIANS WHO COLLABORATED WITH
THE ARMENIAN REVOLUTIONARIES IN GEYVE

[Report sent from the kaymakam of Geyve to the governor of the sanjak of İzmit, regarding that from among the Armenians in the subdivision of Geyve, working in the railroad and in workers battalions, should be subject to deportation as they collaborated with the Armenian revolutionary committees]

29 B. 1335 (21 May 1917)

Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyeti

144

İzmit Sancağı Mutasarrıflığı Cânib-i Alîsine
Sa'âdetlü Efendim Hazretleri

Geyve kazâsından menâtık-ı ma'lûmeye nakl edilen Ermenilerin hemân kısm-ı küllîsinin ma'hûd Sabah Gülyan'ın bi'z-zât bu kazâ köylerini dolaşıp teşkil eylediği Hınçak komitesine mensûb oldukları daha bidâyet-i edilesiyle makâm-ı atûfilerine arz edilmiş ve Ermenilerin hicretlerinden evvel emr ü irâdeleriyle erkân-ı mühimmesi menâtık-ı ba'îdeye nefy olunmuş idi.

Bunların mensûbîninden ba'zıları şimendüfer kumpanyası'nın amelelik dîvârcılık, taşçılık gibi hidemâtında bulundukları için telakkî olunan emr üzerine burada bırakılmışlardı ki nüfûs adedi epeyce bir yekûn teşkil etmektedir. Bu sûretle kendi memleketlerinde kalan bu Ermeniler istasyonda ikâmet etmekte ve her gün Doğançayı'nda bulunan Sille Amele Taburu efrâdıyla sâ'ir Ermenilere yataklık etmekte ve vekîl-i umûrları imiş gibi hizmet etmektedirler. Bunlardan aslen Bitlisli olup yirmi seneden beri Geyve'de ikâmet eden Marko ile aslen Geyve'nin Kancir karyeli Serupe nâmındaki adamların ve kâbilelikle müştâgil Mami nâm kadının daha üç gün evvel Sille Amele Taburu efrâdından Yalovalı Aram ile Geyve'nin Kancir karyesinden Asker Bereç nâmındaki adamlara yataklık ederek Avusturya teb'asından Mösyö de Lenker'in fabrikasından yüz elli iki yüz lira kıymetindeki kayışı çaldıkları ve bunu hazm etmek için fabrika bekçisiyle Köprübaşı muhtârının "otomatik" tabancayı göğsüne dayayıp öldürecekleri sırada der-dest edildikleri ve bir gün evvelisi de yine Sille Amele Taburu efrâdından Kancirli 'Aram Minasyan nâmında hâlis Hınçakist bir adamın Arifiye istasyonunda karanlıktan bi'l-istifâde tren-i mahsûsa atlayarak Geyve'den geçerken jandarmalar tarafından görülüp kendisini aşağıya atarak ve ma'hûde ebe kadının evinde gizlenip mezbûre kadın tarafından merkûm Aram'a müdâvât-ı âcile icrâ edilmekle beraber kendisinin saklandığı gerek tren-i mahsûsa râkib olanın ve gerekse fi'l-i sirkati ikâ' ile iki İslâmın kanına girmeğe ramak kalmış iken ele geçirilen iki cânînin evrâk-ı tahkikiyyeleriyle ma'an Dîvân-ı Harb'e tevdî olunmak üzere kazâ jandarma bölük kumandanlığı tarafından İzmit Jandarma Taburu Kumandanlığı'na gönderilmiş olmaları ma'rûzât-ı âcizânemi isbâta kâfidir zannındayım.

Bu böyle olmakla berâber geçenlerde Kurtbelen civârındaki bir mağarada un ile bir mikdâr şeker dahi bulunmuşdur. Dağlarda çeteler teşkil ederek bir çok ehl-i İslâmın kendilerini katl ve mâllarını yağma eden firârî Ermeni efrâdı

tarafından cinâyât-ı adîde îkâ' edilmekte olduğu zâhir ve bâhirdir. Bu Ermenilerin vakitli vakitsiz gidip gelmelerini dokuz seneden beri Geyve istasyon me'mûru bulunan Boyacıyan Efendi nâm kimsenin teshîl eylemesi de akla ba'îd değildir. Kumpanya da müstahdem olması i'tibâıyla Geyve'de ve bi'l-hâssa istasyonda ikâmet eden bu Ermeniler uzak mahallere müteferrik sûrette dağıtılmadıkça ve aslen bu mıntika halkından olup yine bu mıntikadaki amele taburlarında istihdâm olunan Ermeniler uzak mahallerdeki kıta'âta nakl ve teb'îd olunmadıkça her bir fenâlığın vukû'u mahsûs ve muhakkaktır. Bir gün olacak ki bunlar yangın bile çıkaracaklardır. Şu bir aydan beri bi'l-hâssa bu taburlardan firâr edip de müsellah çeteler teşkil eden Ermenilerin ne kadar mazlûm Müslûman kanı akıttıkları kuyûdât ile sâbitdir. Artık bu hâller meydânda iken buna feryâd etmemek beşerin ve bi'l-hâssa te'mîn-i inzibâta ve âsâyîşe ve hukûk-ı ibâdî muhâfaza ile berâber umûrunu tedvîre me'mûr kimselerin yed-i kudretinde değildir. Harb-i hâzır dolâyısıyla Müslümân köylerinde eli silâh tutacak erkek nâmıyla hemân hiç bir kimse kalmamış en genç ve dinç bulunan Ermeniler amele taburlarından firâr edip evvelce kendi elleriyle yer altına gömdükleri silâhları birer birer çıkarıp gâyelerini elde etmek ve bir intikâm almak için bî-çâre kadınları çocukları ve ihtiyâr Müslûmanları hem de canavarcasına kesmeğe devâm eylemekte bulunmuşlardır. Ma'lûm-ı âsafâneleridir ki Ermenilerin hicretlerinden sonra livânın her tarafından müdhiş harîkler vukû'a gelmiş ve bunların fâ'illerinin yine bu Ermeniler olduğuna şübhe kalmamıştır. Yangın zuhûr etmeyen yalnız Geyve kazâsı kalmıştır ki hâl böyle devâm etdikçe (yani istasyondaki yüz nüfûs râddesindeki Ermeniler memâlik-i ba'îdeye gönderilip aynı zamânda bu mıntika halkından olup yine bu mıntikadaki amele taburlarında müstahdem Ermeniler uzak kıta'âta gönderilmezse) Geyve kazâsında da yangın çıkarılacak ve belki de bir çok Müslümân kadın ve çocuklarla bir takım ihtiyârların kanları akacaktır. Ma'a-hâzâ geçen sene Geyve'nin pazarına tesâdüf eden bir perşembe günü hükûmet konağında Zirâ'at Bankası'nın ikâmet eylediği odanın dışarıdan kasanın bulunduğu köşesine kundak konulmak sûretiyle de harîk îkâ'ına çalışılmış ve lehül-hamd hemân yetişilerek itfâ olunmuştur. Bununla berâber kumpanyada istihdâm olunan bu adamların mâ-fevki olup her nedense hâlâ burada bırakılan ve on seneden beri Geyve'de müstahdem bulunan Trablusgarb harbi esnâsında harbin devâmı müddetince buradan def' edilip şimdi her ne esbâba mebnî ise burada kullanılan Mösyö Sotyo nâmında hâlis bir İtalyan mühendisi mevcuddur. Bu adamın da sû-i niyeti ve Ermenilere olan sahâbet ve himâyesini şu kadarcık olsun arz edeceğim. Bekçiye öldürecek olan bu sârik kumpanyasını o gece hânesinde yedirip içirip fi'l-i sirkati îkâ' etmek için dışarıya salıveren Marko ile Serupe nâm kimselerin ifâdesi alınmak için Hükûmete gönderilmeleri bu

İtalyan mühendisinden iltimâs olundukta Direksiyonun emri olmadıkça kimseyi gönderemeyeceğini ve Ermenilerin hiç bir cürm irtikâb ve ikâ' etmeyecekleri bedîhî bulunmakla berâber kumpanya mensûbîninin Hükûmetle alâka ve münâsebetleri bulunmadığını beyân eylemiş ve şu beyânât bi't-tab' merdûd bulunduğu gibi Hükûmet içerisinde de Hükûmetin bulunmayacağı bedâhetine nazaran Marko ile Serupe nâm kimseler Hükûmete götürülerek ifâdeleri alınmış ve yine serbest bırakılıp işleri başına gönderilmiştir. Artık ahvâlin bu derece münkeşif olduğuna nazaran bu Ermenilerin yine buralarda istihdâmı kat'iyyen câ'iz değildir. Buna binâen netîcesinin vehâmeti der-kâr olan mes'elenin ehemmiyetle nazar-ı dikkate alınması ve icrâ-yı îcâbına inâyet buyurulması selâmet nâmına hâssaten arz veistirhâm olunup ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 21 Mayıs sene [1]333

Geyve Kâ'im-i makâmı Vekîlî
Jandarma Bölük Kumandanı Yüzbaşı
Hüseyin Sabrî

BOA. DH. EUM, 2/227

- 208 -

EXPELLING FIVE DANGEROUS ARMENIANS OUTSIDE THE DISTRICT

[Circular note from the governor of the sanjak of Kayseri, to the Ministry of the Interior, regarding that five dangerous Armenians who were arrested by order of the court martial and who stayed after hiding, be expelled outside the district]

22 L. 1335 (11 August 1917)

Kayseri Sancağı Mutasarrıflığı
Tahrîrât Müdiriyeti
Umûmî: 7157
Husûsî: 186

*Hülâsa: Dîvân-ı Harb-i Örfice
mahkûm ve mevkûf bulunan
beş Ermeninin livâ hâricine
teb'îdine mü'sâ'adeye dâ'ir.*

Mahrem

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir,

Ermenilerin teb'îdi sırasında Dîvân-ı Harb-i Örfice mahkûm olup mevkûf bulunmuş ve ihtifâ etmek sûretiyle kalmış olan merbût cedvelde isimleri muharrer beş şahıs Ermeninin isimleri hizâsında muharrer olduğu üzere esâsen

kendileri erbâb-ı mefsedetten olup burada ibkâları mahzûrdan sâlim görülemediğinden livâ hâricine nakl ve teb'îdlerine müsâ'ade buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 22 Şevvâl sene [1]335

ve

Fî 11 Ağustos sene [1]333

Kayseri Mutasarrıfı

BOA. DH. EUM, 2/41

- 209 -

THAT ARMENIANS ARE ALLOWED TO RETURN

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to some provinces and subdivisions, regarding that the food and lodging be provided for Greeks and Armenians who were transferred to other locations due to the war, and that their return in security has been permitted.]

16 M. 1337 (22 October 1918)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Aşâyîr ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi

İskân Şu'besi

Dâhiliye Nezâretinden İstanbul, Adana, Hüdâvendigâr, Konya, Ankara, Kastamonu, Haleb, Ma'mûretü'l-azîz, Diyârbekir, Sivas, Edirne, Aydın vilâyetleriyle, İzmit, Bolu, Kütahya, Karesi, Kayseri, Niğde, Menteşe, Antalya, Urfa, Canik, Eskişehir, İçel, Mar'aş livâlarına keşide edilen 21 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 târîhli şifre sûretidir.

1- Ahvâl-i harbiyye dolayısıyla karâr-ı askerî ile bir mahalden çıkarılarak diğer mahalle sevk edilmiş olan bi'l-umûm ahâlînin çıkarıldıkları mahallere avdetlerine müsâ'ade edilmesi Meclis-i Vükelâca takarrur etmiş olduğundan avdete tâlib olanlara müsâ'ade edilecektir.

2- Erzurum, Trabzon, Van, Bitlis, Diyârbekir, Ma'mûretü'l-azîz vilâyetleriyle Erzincan Mutasarrıflığı dâhilinde vesâ'it-i i'âşenin adem-i kifâyesine binâ'en işbu mahaller ahâlîsinden avdet etmek isteyenler için evvel-i emrde mahalleriyle bi'l-muhâbere selâmet-i seyr ve seyâhatleri ve i'âşe ve iskânları esbâbı te'mîn edildikçe pey-der-pey azîmetlerine müsâ'ade edilmesi muktezîdir.

3- Bu karâr menâfi'-i âliye-i memleket nazar-ı i'tibâra alınarak ittihâz edilmiş olduğundan emr tatbikâtında kat'iiyyen ta'allül ve te'ahhura meydân verilmeyecekdir.

Aslına Muvâfıkdır.

(Mühür)

Dâhiliye Nezâreti Aşâyir ve Muhâcirîn
Müdîriyyet-i Umûmiyyesi

BOA. HR. MÜ, 43/34

- 210 -

PREVENTIVE MEASURES TAKEN FOR THE INHABITANTS
WHO WILL BE RETURNED TO THEIR COUNTRIES

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to some provinces and provincial subdivisions, that those individuals who were sent and transported to other locations due to the war, have been permitted to return to their regions and that the necessary measures should be taken for their safe return, and that those who do not act accordingly in these matters will be punished]

17 M. 1337 (23 October 1918)

Dâhiliye Nezâreti'nden vilâyât ve elviye-i müstakilleye yazılan 23 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 târîhli 31558 numrolu şifre sûretidir.

18 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 târîhli şifrelere zeyl.

Esbâb-ı harbiyyeden dolayı mahall-i âhara sevk ve nakl edilen bi'l-umûm ahâlînin memleketlerine avdetlerine müsâ'ade i'tâsı Hükûmetçe ne derece matlûb ise bunların emîn ve sâlim bir sûretde te'mîn-i seyr ü seferleri de kemâl-i ehemmiyyetle müstelzemdir. Binâ'en-aleyh mevâdd-ı âtînin nazar-ı dikkatden dûr tutulmaması muktezîdir.

1- Her vilâyet veyâ livâ merkez veyâ mülhakâtında tâlib-i avdet ne kadar nüfûs ve â'ile vardır ve bunlar nerelidir?

2- Birinci fıkrada gösterilip tâlib-i avdet olan eşhâsın memleketleri nazar-ı i'tibâra alınarak avdetleri ve memleketlerinde iskânları mümkün olup olmadığının ve seyr ü seyâhatlerinde selâmet-i kat'iyye bulunup bulunmadığının gidecekleri memleket hükûmetiyle muhâbere edildikten ve

mikdârları hakkında mahalline ve merkeze ma'lûmât verildikten sonra eşhâs-ı mezkûre i'âde olunabilecektir.

3- Ahâlî-i mezkûrenin kemâl-i selâmetle i'âdesi i'âde eden hükûmât-ı mahalliye rü'esâsının taht-ı mes'ûliyyetinde cereyân edeceği cihetle husûsât-ı mebhûsenin bi'l-muhâbere ta'yîn ve tesbîtinden ve ahvâl ve vaz'îyyet-i hâzıraya göre yollarda selâmet-i seyr ü seyâhatleri her sûretle şâyân-ı i'timâd me'mûrîn-i inzibâtiyye ile sâ'ir alâkadâr me'mûrîn tarafından te'mîn edildikten sonra icrâ olunacaktır.

4- Husûsât-ı ânîfenin tatbîk ve icrâsında kusûr ve tekâsülû görülen me'mûrîn hakkında derhâl en şedîd mücâzât tatbîk edilmek üzere hemân merkeze iş'âr kılınacaktır.

Aslına Muvâfıktır.

(Mühür)

Dâhiliye Nezâreti Aşâyir ve Muhâcîrîn
Müdîriyyet-i Umûmiyyesi

BO.Λ. HR. MÜ, 43/34

- 211 -

PREVENTIVE MEASURES TAKEN REGARDING THE
DEPORTATION OF ARMENIANS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Diyarbakır, regarding that the abandoned properties that are being used, be evacuated as Armenians arrive, that if the Armenians arriving from Bitlis are not from Diyarbakır, that they be safely returned to their homes, that those who were sent from Mossul to Mardin be also subject to the same treatment, that those who were sent from Mossul and Cizre be returned to their regions.]

22 M. 1337 (27 October 1918)

Dâhiliye Nezâreti'nden Diyârbekir Vilâyeti'ne keşîde olunan 28 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 târîhli şifre sûretidir.

C. 23 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 şifre

1- El-yevm meşgûl olan emvâl-i mezkûrenin Ermeniler geldikçe pey-der-pey tahliyesi muvâfıktır. Fakat boş olan hânelerin tahrîbden vikâyesi lâzımdır.

2- Bitlis'den tahrîk edilen Ermeniler Diyârbekir vilâyeti ahâlîsinden değil iseler bunların 23 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 târîhli şifreli telgrafnâme ile icrâ edilen teblîğât vechile sâlîmen ve müreffehen memleketlerine i'âdeleri muktezîdir.

3- Musul'dan Mardin istikâmetinde sevk olunan Ermenilerin de Musul havâlîsi ahâlîsinden oldukları takdîrde kezâlik aynı mu'âmeleye tâbî' olmaları îcâb eder.

4- Ba'de-mâ Ermeni sevkîyâtının ta'tîli ile berâber Musul ve Cizre'den çıkarılmış olan eşhâs-ı mezkûrenin mahallerine i'âdeleri hakkında İkinci Ordu Kumandanlığı'na serî'an teblîğât icrâsı ayrıca Harbiye Nezâreti'ne yazılmışdır.

Aslına Mutâbıkdır.

(Mühür)

Dâhiliye Nezâreti Aşâyır ve Muhâcirîn

Müdîriyyet-i Umûmiyyesi

BOA. HR. MÜ, 43/34

- 212 -

RETURNING THE GREEKS AND ARMENIANS TO THEIR COMMUNITIES

[Communication from the Ministry of the Interior to the Ministry of Foreign Affairs, regarding returning the Greeks and Armenians who were sent to other locations due to the war, to their homes or to their communities, and their numbers]

26 M. 1337 (1 November 1918)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Aşâyır ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi

İskân Şu'besi

Umûmî: 32528

Mahrem ve Müsta'celdir.

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri

Esbâb-ı harbiyyeye binâ'en mahall-i âhara sevk ve nakl edilmiş olan Rum ve Ermenilerin memleketlerine i'âdeleri hakkında Hükûmetçe ittihâz olunan karâr üzerine keyfiyyet taşralara ta'mîm ve teblîğ edilmiş ve bu teblîğâtıdan bir

kısının da birer sûreti leffen takdîm kılınmıştır. Teblîğât-ı vâkı'a ahâlî-i mezkûrenin serbestî-i seyr u seferine ve gidecekleri yerlerde te'mîn-i iskân ve i'âşeleriyle Kânûn-ı Esâsî-i Osmânî'nin kabûl ettiği hürriyyet-i vicdâniyyenin mutlak ve kat'î sûretde tatbîkine ve mesârif-ı seferiyyelerinin Hükûmetçe tesviyesine ve harb dolayısıyla işgâl edilmiş olan mekâtib ve me'âbid ve mü'essesât-ı sâ'irenin ve himâye kasdıyla vaktiyle dârü'l-eytâmlara ve ahâlî nezdine kabûl olunan eytâmın hemân â'id oldukları cemâ'atlere i'âde ve teslimine ma'tûfdur. Vürûd eden ma'lûmâta nazaran ahâlî-i merkûmeden kendiliklerinden avdet edenler hâric olmak üzere ma'rifet-i Hükûmetle şimdiye kadar Sivas'a 3160 nüfûs Ermeni ve 136 Rum ve Ma'mûretü'l-azîz vilâyetine 2721 Ermeni, Canik'e 456 Rum ve 271 Ermeni ve diğer mahallere de Rum ve Ermeni muhâcirîni sevk ve i'âde edildiği gibi Menteşe ve Antalya Rumları tamâmen mahallerine gönderilmiş ve teşekkürleri hükûmet-i mahalliye tarafından teblîğ edilmiştir. Bunlardan başka Tekfurdağı ve Edirne ahâlîsinden dahi bir hayli Ermeni yerlerine sevk edildiği gibi İzmit'in Bağçecik Ermenileri kâmilten i'âde edilmiştir ve Ermîşe Dârü'l-eytâmı alâkadarlarına teslim olunmuştur. Kezâ Brusa ahâlîsinden olup vürûd etmekde olan Ermenilerle Yeniköy, Şile, Ayvalık Rum ahâlîsi pey-der-pey i'âde olduğu ve İzmit'deki Ermeni eytâmıyla diğer dârü'l-eytâmlarda mevcûd yetimler ve ahâlî nezdinde bulunan bî-kes Ermeni etfâlinde bir çokları da patrikhânelere i'âde kılınmıştır. Tafsîlât-ı ânîfeden anlaşılaacağı vechile ahvâl ve şerâ'it-i hâzıra-i fevka'l-âde dâhilinde mesken ve i'âşe buhrân-ı şedîdinden başka vesâ'it-i nakliyyenin fikdânına rağmen yekûn olarak 7163 Ermeni 2455 Rum yerlerine i'âde ve iskân edilmiş ve el-yevm İstanbul'da mevcûd olup bu günlerde sevk edilmekde olan 1083 Ermeni ve Rum nüfûs ilâve edildiği takdîrde mecmû'u 10601 nüfûsa bâliğ bulunmuştur. Ahîren teşebbüsât ve ta'kîbât-ı mükerrere ve ciddiye üzerine elde edilen bir iki küçük vapurla da Marmara havzası sâkinlerinden bulunan Rum ve Ermenilerin ve bunlar meyânında Şile, Yeniköy ahâlîsinden bulunan Rumların i'âdesine şurû' edilmiş ve gidecekleri mahallere de mebâliğ-i lâzime bi'l-irsâl iskân ve i'âşeleri esbâbı te'mîn ve her kâfileye nezâret etmek üzere birer me'mûr terfîk edilmiştir. Dört sene zarfında devâm eden şu hâl-i fevka'l-âdenin îlâd ettiği gûnâ-gûn müşkilât ve fikdân-ı vesâ'it nazar-ı dikkate alındığı takdîrde bütün bu mu'âmelât ve hâdisâtın istisğâr edilemeyeceği ve der'uhde edilen vazîfenin a'zam-ı mesâ'î sarfiyla îf'âsına çalışıldığı müstağnî-i arz ve îzâhdır. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehül'-emrindir.

Fî 1 Safer sene [1]337

ve

Fî 1 Teşrîn-i Sâni sene [1]334

Dâhiliye Nâzırı

Mustafa Arif

BOA. HR. MÜ, 43/34

- 213 -

ASSISTING THE RETURN OF ARMENIANS AND MEETING THEIR NEEDS

[Copy of cipher written by the Ministry of the Interior to provinces and provincial subdivisions, regarding that the Greeks and Armenians who were transferred to other locations due to the war, be able to travel without travel documents, that they be provided food free of charge and that their other needs be met, and that they be able to safely reach their destination.]

30 M. 1337 (5 November 1918)

Bâb-ı Alî**Dâhiliye Nezâreti****Aşâyir ve Muhâcirin Müdîriyyet-i Umûmiyyesi**

Dâhiliye Nezâreti'nden vilâyât ve elviyeye yazılan 5 Teşrîn-i Sânî sene [1] 334 târîh ve 41602/824 numrolu şifre sûretidir.

1- Yerlerine avdet edecek Ermenilerin seyâhat vesîkası istihsâline mecbûr tutulması ve mezkûr vesîkaların da bir takım mu'âmelât netîcesinde verilmekte olması yüzünden ahâlînin hayli müşkilâta dûçâr olduğu anlaşılmıştır. Bunlar taraf-ı Hükûmetden gönderilmekde olduğu cihetle vesîka istihsâline hâcet olmadığından trene irkâblarında bir liste tanzîmiyle seyyâre tevdî'i ile iktifâ olunması.

2- Seyâhat vesîkası i'tâsı akîbinde hükûmet-i mahalliyece Ermenilerin yedindeki ekmek vesîkalarının istirdâd edilmekde olduğu ve hâlbuki tren bulunamamak yüzünden bunların günlerce ekmeksiz kaldığı bildirildiğinden bunlara orada ve yolda kifâyet edecek mikdârda ekmek i'tâsı ve güzergâhda da it'âm edilmeleri.

3- Seyâhat edecek Ermenilere haftada iki def'a tren tahsîsi için Harbiye Nezâreti'nden hat komiserlikleri'ne emir verildiğinden vilâyât ve elviye ve kazâlarda bu tebliğâtıdan istifâde edilerek sevkîyâtın a'zamî dereceye iblâğ olunması.

4- Ermenilerin yol masrafları Harbiye tahsîsâtından te'mîn ve ta'ahhüd edilmiş olduğundan mesârif-i seferiyyelerinin tahsîsât-ı mezkûreden tesviyesi.

5- Cebr ve tazyîk ve havf ile ihtidâ edenler hakkındaki tebliğât-ı sâbika mücebince kendilerinin serbest bırakılmaları hakkındaki ahkâmın kemâl-i ehemmiyyetle tatbîki ve Pey-der-pey buraya da ma'lûmât i'tâsı.

6- Ermeni cemâ'atine hemân kilise tedâriki için Hükûmetçe mu'âvenet-i mü'essire îfâsı (Yalnız Konya'ya).

7- Ermenilerin esnâ-yı seyâhatlerinde hiç bir gûnâ ta'arruz ve tecâvüze ma'rûz kalmamalarının te'mîni ve âsâyiş ve inzibât-ı mahallînin muhâfazası husûslarına son derece i'tinâ edilmesi.

Husûsât-ı muharrere hakkındaki tebliğât-ı adîdeye rağmen şikâyetin tevâlîsi vazîfeye karşı lâkaydâne hareket edilmekde olduğunu göstermekde olduğundan ba'de-ez-în bu bâbda vukû'a gelecek şikâyetden dolayı me'mûrîn-i mülkiyyenin şahsen mes'ûliyyetleri muhakkak bulunduğu ta'mîmen ve kemâl-i ehemmiyetle tebliğ olunur.

Aslına Mutâbıkdır.

(Mühür)

Dâhiliye Nezâreti Aşâyir ve Muhâcirîn

Müdiriyyet-i Umûmiyyesi

BOA. HR. MÜ, 43/34

- 214 -

MATTERS TO BE TAKEN INTO CONSIDERATION REGARDING
THE RETURN OF THE ARMENIANS

[Memorial from the Ministry of the Interior to the Ministry of Foreign Affairs, regarding that the necessary steps be taken for the return of Armenians who were sent to other locations due to the war, to their homes, that their various needs be met, that the appropriate decisions be taken vis-a-vis the situation of Armenians who are in different positions and that their return be facilitated, and that the delays that may occur during their return be swiftly eliminated.]

16 S. 1337 (21 November 1918)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyyeti

Husûsî: 1521

Müsta'celdir

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri

Mühimme Kalemî'nden yazılan 19 Teşrîn-i Sânî sene [1]334 târîhli ve 1612/12118 numrolu tezkire-i aliyeye-i Nezâret-penâhîleri cevâbıdır. Ahvâl-i

harbiyye dolayısıyla ve karâr-ı askerî ile bir mahalden çıkarılarak diğer mahallere sevk edilmiş olan bi'l-umûm ahâlinin ve bu meyânda bi't-tab' Ermenilerin de yerlerine avdetlerine müsâ'ade edilmesi ve selâmet-i seyr ü seferlerinin te'mîni ve bu müsâ'adenin emr-i tatbîkinde kat'iyyen te'allül ve te'ahhura meydân verilmemesi lüzûmu 18 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 târîhinde bi'l-umûm vilâyât ve elviye-i gayr-i mülhakaya teblîğ olunmuş ve yerlerine avdet edecek olan bu kabîl Ermenilerin seyâhat vesîkası istihsâlinden müstesnâ tutulmaları ve gerek bulundukları yerlerden hareketlerinde ve gerek yolda kifâyet edecek derecede ekmek ve ta'âm i'tâsı ve kendilerine müşkilât-ı mevcûde-i hâzıraya rağmen haftada iki def'a tren tahsîsi, mesârif-ı sevkiyye ve nakliyyelerinin harbiye tahsîsâtından tesviyesi, esnâ-yı seyâhatlerinde hiç bir gûnâ ta'arruz ve tecâvûze ma'rûz kalmamalarının te'mînine i'tinâ olunması ve vukû' bulacak şikâyetden ve tesâmühden dolayı me'mûrîn-i mülkiyyenin şahsen mes'ûl edilecekleri 5 Teşrîn-i Sâni sene [1]334 târîhinde ve sâ'ika-i havf ile vukû' bulan ihtidâların sûret-i kat'iyyede ke-en-lem yekûn addiyle bu sûretle ihtidâ etmiş olanların derhâl dîn-i aslilerine rücû' etmelerine müsâ'ade edilmesi, gerek ahâlî nezdinde ve gerek dârü'l-eytâmlarda bulunan Ermeni eytâmının mürâca'at vukû'unda hemân akrabâ ve velilerine teslimleri lüzûmu da 21 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 târîhinde ve Rus teb'asından olmalarına binâ'en mukâbele-i bi'l-misil olmak üzere dâhile gönderilmiş olan Ermeni sivil üserânın serbest bırakılmaları husûsu yine 19 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 târîhinde ta'mîmen vilâyât ve elviye-i gayr-ı mülhakaya teblîğ edilmiş ve cûlûs-ı hümayûn münâsebet-i mübeccelesiyle şeref-sâdır olan hatt-ı hümayûn-ı hazret-i pâdişâhî mantûk-ı münîfince dîvân-ı harblerce mahkûmen mahall-i âhara gönderilmiş olan cerâ'im-i siyâsiyye erbâbından ıslâh-ı hâl edenlerin Adliye Nezâret-i celîlesinden gönderilmekde olan defâtir veyâ vukû'-bulan mürâca'at üzerine serbest bırakılmaları îcâb edenlere teblîğ edilmiştir. Sevkîyâtın batâ'etle cereyânı mütâreke münâsebetiyle memleketlerine avdet eden üserâ ile Alman ve Avusturyalıların avdetlerine müsâdif bulunması ve esâsen nakliyyâtın bir tek demiryoluna inhisârıyla berâber vesâ'it-i sâ'ire-i nakliyyenin de fikdânı gibi esbâbdan münba'is bulunmuş ve ma'a-mâ-fih esbâb-ı te'ahhurun serî'an izâlesi esbâbına teşebbüs edilmiş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehül-emrindir.

Fi (16) Safer sene [1]337 ve
Fi 21 Teşrîn-i Sâni sene [1]334

Dâhiliye Nâzırı Nâmina
Müsteşâr Hamîd

- 215 -

THE RETURN OF THE ARMENIANS TO THEIR COUNTRIES

[Communication from the Ministry of the Interior to the Ministry of Foreign Affairs, regarding that the provinces have been notified of the return of Armenians who were sent to other locations, to their homes]

18 S. 1337 (23 November 1918)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Şu'be: 2

Husûsî: 1531

Müsta'celdir

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri

Mühimme Kalemi'nden yazılan 19 Teşrîn-i Sânî sene [1]334 târîhli ve 1611-12116 numrolu tezkire-i aliyye-i Nezâret-penâhîleri cevâbıdır. Esbâb-ı askeriyye dolayısıyla ve karâr-ı askerî ile mahall-i âhara nakl ve tehcîr edilmiş olan bi'l-umûm ahâlînin bu meyânda bi't-tab' Ermenilerin memleketlerine i'âde edilmesi lüzûmu bi'l-umûm vilâyât ve elviye-i gayr-ı mülhakaya 18 Teşrîn-i Evvel sene [1]334 târîhli telgrafnâme ile ta'mîmen tebliğ kılınmış ve keyfiyyet 20 Teşrîn-i Sânî sene [1]334 târîhli ve 1521 numrolu tezkire-i âcizî ile de arz edilmiş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehül-emrindir.

Fî (18) Safer sene [1]337 ve
Fî 23 Teşrîn-i Sânî sene [1]334

Dâhiliye Nâzırı Nâmına
Müsteşâr Hamîd

BOA. HR. MÜ, 43/34

- 216 -

ROLE OF LIMAN VON SANDERS IN THE RELOCATION OF ARMENIANS

[Translation of the German letter of Liman Von Sanders Paşa, defending himself, following newspaper accounts holding him responsible for events that occurred during the banishment of the Greeks of Ayvalık and vicinity]

19 S. 1337 (24 November 1918)

Osmânî Ordu-yı Hümâyûnu Başkumandanlığı Vekâleti

*Liman Fon Sanders Paşa tarafından vârid olan 22 Teşrîn-i Sânî sene
1918 târîhli Almanca mektûbun tercümesi*

Monitör Oryentali Gazetesi'nin 21 Teşrîn-i Sânî sene 1918 târîhli nüshası beni "Ayvalık kîtâli mürettibi" olarak irâ'e eden bir makâleyi ihtivâ ediyordu böyle bir beyânât-ı hakikatten tamâmıyla ârîdir. Sadr-ı esbak Tal'at Paşa böyle yanlış bir şey söylemiş ise şâyân-ı te'essüfdür. Beşinci Ordu-yı Hümâyûn'un evrâk-ı mahfûzası bu bâ-beyânât-ı gayr-i sahîhanın aksini meydâna koyacaktır. Hakikat-i hâl ber-vech-i âtîdir.

Ayvalık'da defe'ât ile câsûsluk ve Midilli ile irtibât-ı dâ'imîde bulunduğu anlaşıldıktan ve bi'l-muhâkeme dahi sâbit olduktan sonra o zaman İzmir'deki On Yedinci Kolordu Kumandanı Salâhaddîn Bey (ki, Ayvalık onun mıntakası dâhilinde idi) buna iştirâk eden ve şübheli bulunan eşhâsın Ayvalık'dan tehcîrini Beşinci Ordu nezdinde teklîf ve taleb eylemişti. Esbâb-ı mûcibe olarak yalnız şu sebep-i askerî gösterilmişdi. Bu da oradaki kıta'âtın Dîvân-ı Harb'in beyânâtından anlaşıldığı üzere aynı zamânda müsellaah ahâlî-i mahalliyye tarafından mutasavver olan arkadan bir hücumla ma'rûz kaldıkları takdîrde düşman tarafından karaya asker çıkarılmasına mâni' olamayacakları keyfiyeti idi. Bunun üzerine ben dahi Dîvân-ı Harb'in beyânâtının mevcûd bulunmasına binâ'en ordunun mes'ûl kumandanı sıfatıyla bu taleb ve teklîfe icâbet eylemek mecbûriyetinde kaldım. Fakat ayn-ı zamânda kolordu kumandanı icrâsını lâzım addeylediği tahliye ameliyyâtının ziyâdesiyle himâye ve kâfi derecede gıdaları te'mîn edilmiş olarak arabalarla naklleri husûsunda ihtimâm ve tehcîr edileceklerin hakk-ı tasarruflarının tamâmıyla muhafaza edilmesi şartıyla icrâ edilmesi zımnında emr telakkî eylemiştir. Mezkûr mes'eleye benim iştirâkim ancak bu kadardır. Benim mehâkim-i Osmâniyye üzerinde bir gûnâ te'sîr icrâ edebilip edemeyeceğim ise kendimin bir Alman ve yalnız bir askerî kumandanı bulunmaklığımla kendiliğinden anlaşılır. Hattâ ma'a't-te'essûf Türkçe lisânına vukûfum yokdur.

Metrepolid hakkında ise İzmir Rum Cemâ'ati Meclis Riyâseti'nin mürâca'âtı üzerine iki def'a emr-i muhâkemesinin tesrî'i husûsuna tevessül eyledim. Beşinci Ordu-yı Hümâyûn'un evrâkından daha ilerisi de ta'ayyün eyleyecektir. Bu evrâktan bundan başka taht-ı emrinde bulunan takrîben iki bin kilometre arzındaki sâhil-i arâzîdeki Rumların câsûsluk şübhesiyle tehcîri hususunu pek

çok def'alar reddeylediğim tebeyyün eyleyecekdir. Bu cümleden olarak hatta pek ciddî şübheler mevcûd olduğu halde İzmir civârında yirmi binden fazla Rum ahâlî ile meskûn olan Urla şehrinin tahliyesine müte'addid def'alar mâni' oldum. Geçen sene ise ben Enver Paşa tarafından bütün ordulara Asyâ-yı Sugrâ'nın sâhil arâzîsinin Rumlardan kâmilten tahliyesi husûsunda i'tâ edilen bir emri reddeyledim. Ve kendisine bu emrinde ısrâr edecek olur ise hemân ordu kumandanlığını terkedeceğimi bildirdim. 1916 senesinde Ermenilerin İzmir'den tehcîrine yalnız ben mâni' olduğum gibi her ne kadar ibtidâr edilmiş ise de yine ferâğat etdirdim.

Bu gibi hakâyika karşı bu alenen vâki' olan ithâm ahvâl-i hakîkiyenin pek ziyâde tahrîfi demek olur. Böyle bir takrîr takdîm etmiş olan meb'ûs efendiler evvel-i emrde İzmir Rum Cemâ'ati Meclis Riyâseti'nden veyâhûd İzmir'de Avukat Doktor İstematyadis gibi ileri gelen zevâtdan benim Rumlara karşı olan etvâr ve harekâtım hakkında ma'lûmât istihsâl eylemiş olsa idiler daha iyi etmiş olurlardı. Mûmâ-ileyhim benim Beşinci Ordu Kumandanlığı'yla takrîben iki sene kadar bulunduğum ve kısm-ı a'zamı Rumlar ile meskûn bulunan Bandırma'dan dahi lâzım gelen ma'lûmâtı istihsâl edebilirlerdi. Bu takdîrde benim orada yalnız fukarâ ahâlî için bir çorba aşhânesi değil hattâ bir Rum Eytamhânesi dahi küşâd etmiş olduğumu öğrenirlerdi. Bâlâdaki beyânâtımı Meclis-i Meb'ûsân'a tevdi' buyurmanızı istihâm ile bi'l-vesîle arz-ı ihtirâmât eylerim efendim.

Fî 24 Teşrîn-i Sâni sene [1]334

İmza

Süvârî Generali

Liman Fon Sanders

BOA. HR. MÜ, 43/34

- 217 -

THE REMOVAL OF GREEKS FROM THE VICINITY OF AYVALIK

[Memorial from the Ministry of War to the office of the Grand Vizier, regarding that the memorandum given by Liman von Sanders, the Fifth Army field marshal, regarding the banishment of Greeks from the vicinity of Ayvalık, has been submitted]

26 S. 1337 (1 December 1918)

Osmânlı Ordu-yı Hümâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be: 1
Numro: 9921/11312
Leffi: 2

Makâm-ı Sadâret-i Uzmâya

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir.

28 Teşrîn-i Sânî sene [1]334 târîh ve "877" Umur-ı mühimme numrolu tezkire-i fehîmâneleri cevâbıdır.

Ayvalık ve civârındaki Rum ahâlînin teb'îdi mes'elesine müte'allik olarak ol zamân Beşinci Ordu-yı Hümâyûn Kumandanı Müşîr Liman Fon Sanders Paşa tarafından Nezâret-i âcizîye tevdi' edilen takrîrin bir sûreti ric'aten takdîm kılındı. Takrîr-i ma'rûzun mütâla'asından sonra i'tirâz ve istîzâh edilecek bir cihet kalırsa dosyalar tedkîk edilerek ol bâbda dahi îzâhât-ı lâzime verilmek üzere vücûh-ı i'tirâzı ve istîzâhın mâdde ta'yîni sûretiyle inbâsına irâde-i fehîmâneleri müsterhamdır. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 27 Safer sene [1]337 ve

Fî 1 Kânûn-ı Evvel sene [1]334

Harbiye Nâzırı

BOA. HR. MÜ, 43/34

- 218 -

THAT HAÇADOR BEZZAZYAN WAS PAID

[Memorial from the Ministry of Finance to the Ministry of the Interior, regarding that the sum deposited by Haçador Bezzazyan to Ottoman Bank as a trust during the deportation, has been paid]

4 Ru. 1337 (8 December 1918)

Mâliye Nezâreti

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Ma'ruz-ı çâkerleridir

Komisyon-ı Mahsûs ifâdesiyle şeref-tevârüd eden 3 Teşrîn-i Sânî sene [1]336 târîhli ve 1277 numrolu tezkire-i sâmiyye-i cenâb-ı Nezâret-penâhîleri arîza-i cevâbiyyesidir. İngiltere mümessil-i siyâsîliği bakiyye-i matlûbâtının

tesviyesi iltimâs edildiği 7 Haziran sene [1]336 târîhli ve 1277 numrolu tezkire-i sâmiyyelerinde iş'âr buyurulan Haçador Bezzazyan'ın emvâl-i metrûkesi bedeli olan seksen dokuz bin dokuz yüz guruşdan elli üç bin dokuz yüz doksan guruşunun 8 Kanûn-ı Sâni sene [1]336 ve mutebâkîsinin de 8 temmuz sene [1]336 târîhlerinde vezne-i umûmîden tesviye edildiği ma'rûzdur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l- emrindir.

4 Rebî'ü'l-Evvel [1]336

Mâliye Nâzırı Nâmına

15 Teşrîn-i Sâni sene [1]336

İrfân Rızâ

Mâliye Nezâreti'ne

Ardaşes (Bezzazyan) â'ilesinin Erzurum'dan esnâ-yı tehcîrlerinde mahallî Bank-ı Osmanî şu'besine emâneten teslim ettikleri dokuz yüz liranın ahîren yalnız beş yüz otuz dokuz lirası tesviye kılındığından bahs ile mutebâkî üç yüz altmış liranın da te'diyesi husûsu İngiltere Mümessil-i Siyâsîliği'nden iltimâs edilmekle iltimâs-ı vâkî' vechile icrâ-yı îcâbına himmet buyurulması hakkında mukaddemâ 7 Haziran sene [1]336 târîh ve 1277 adediyle yazılan tezkireye henüz bir cevâb vürûd etmediği ve mes'elenin bir ân evvel intâcî müşârun-ileyhâca iltimâs edilmekde olduğu cihetle tesrî-i muktezâsına müsâ'ade-i Nezâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında.

2 Teşrîn-i Sâni sene [1]336

BOA. DH. Komisyon-ı Mabsûs, 3/18

- 219 -

THAT A DELEGATION BE SENT FOR THE INVESTIGATION OF THOSE
WHO COMMITTED CRIMES DURING THE DEPORTATIONS, AND
THAT THEIR EXPENSES BE MET

[Minutes of the deliberations of the cabinet regarding the communication to the Ministries of the Interior, Justice and Finance, for sending delegations to investigate the attacks that occurred during the deportation during mobilization and to investigate the criminals, and that their expenses be paid out of the Finance treasury]

7 Ra. 1337 (12 December 1918)

Meclis-i Vükelâ
Müzâkerâtına Mahsûs Zabıtnâme
Sıra numrosu: 490
Târîhi 7 Rebî'ü'l-Evvel sene [1]337
11 Kânûn-ı Evvel sene [1]334

Tebliğ olunduğu devâ'ir:
Mâliye, Dâhiliye, Adliye
Târîh-i tebliğî: 12 Kânûn-ı
Evvel [1]334

Karârı:

Seferberlik esnâsında vukû' bulan mu'âmele-i tehçiriyeden bi'l-istifâde icrâ edilen veyâ makâsıd-ı ihtilâliyye ile irtikâb olunan ta'addiyât ve tecâvüzâtâ â'id cerâ'imde aslen ve fer'an zî-medhal olanlar hakkında tahkîkât ve ta'kîbât-ı serî'a icrâsını te'mîn ve memleketin muhtâc olduğu emn ve huzûru takrîre müte'allik tedâbîrin ittihâz ve îfâsı muktezî olduğuna ve bu işin ehemmiyet ve vüs'ati cihetiyle tahkîkât-ı mezkûrenin tecâvüzât ve ta'addiyâtın cereyân etmiş olduğu vilâyât ve elviyenin menâtık-ı müte'addideye taksîmi ile her bir mıntakaya ayrı ayrı ta'yîn ve i'zâm olunmak üzere dâhiliye ve adliye me'mûrîninden münâsib zevâtıdan mürekkeb birer hey'ete tevdi'i muktezâ-yı hâl ve maslahat görüldüğüne mebnî mezbûr mıntakalardan biri Ankara ve Kastamonu vilâyetleriyle Bolu sancağı ve ikincisi Trabzon vilâyeti ile Sâmsun livâsını ve üçüncüsü Brusa ve Edirne vilâyetleriyle Çatalca sancağını ve dördüncüsü Aydın vilâyeti ile Çanakkal'a ve Karesi sancaklarını ve beşincisi Konya vilâyeti ile Eskişehir ve Karahisâr ve Kütahya ve Antalya sancaklarını ve altıncısı Sivas vilâyeti ile Kayseri ve Yozgad livâlarını ve yedincisi Erzurum ve Van ve Bitlis vilâyetlerini ve sekizincisi Diyârbekir ve Ma'mûretü'l-azîz vilâyetlerini ve dokuzuncusu Adana vilâyeti ile Mar'aş sancağını ve onuncusu Urfa ve Zor ve Ayıntab sancaklarını ihtivâ eylemesi. Ve iş bu komisyonlara ber-vech-i ma'rûz ta'yîn edilecek me'mûrîne, â'id oldukları devâ'irden muhassas ma'âşlarından başka yevmî üçer lira verilmesi ve harc-ı râh olmak üzere de mesârif-i seferiyyeleri için ne kadar akçe sarf etmiş iseler bunun mikdâr-ı hakikîsinin i'tâsı ve Der-sa'âdet'de evvelce teşkil edilen tahkîk hey'eti re'îsine kezâlik yevmî üç ve a'zâsından her birine birer lira yevmiye verilmesi münâsib olacağından hey'ât-i mezkûreye bu sûretle verilecek yevmiye ve harc-ı râhların Hazine-i Mâliye mesârif-i gayr-i melhûza tertîbinden tesviyesi zımnında îfâ-yı mukteziyyâtının Dâhiliye ve Adliye ve Mâliye nezâretlerine tebliği tezekkür kılındı.

Mehmed Şerîf
 Mehmed Rızâ
 İbrâhîm Mecîd Bey
 Kostaki

Rıza Tefvik
 Ahmed Bey
 Ali Bey

Hayri
 Mustafa Reşîd
 Abdurrahmân
 Tefvik

- 220 -

THAT THOSE WHO COMMITTED CRIMES DURING THE
DEPORTATIONS BE TRIED BY MILITARY COURTS

[Minutes of the deliberations of the cabinet per request of the Ministries of War, Justice and of the Interior, regarding sending those individuals who committed crimes during the deportation during mobilization and who were investigated and whose culpability has been established, to the Martial Law Courts]

9 Ra. 1337 (14 December 1918)

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsûs Zabıtnâme

Sıra Numrosu: 492

Târihi 9 Rebi'ü'l-Evvel sene 1337

14 Kânûn-ı Evvel sene 1334

Tebliğ olunduğu devâ'ir

Harbiye, Adliye, Dâhiliye

Târîh-i tebliği 14 Kânûn-ı

Evvel sene [1/334

Hulâsa-i Me'âli

Seferberlik esnâsında vuku' bulan mu'âmelât-ı tehçîriyeden bi'l-istifâde icrâ edilen veyâ makâsıd-ı ihtilâliyye ile irtikâb olunan ta'addiyât ve tecâvüzâtâ â'id cerâ'imde aslen ve fer'an zî-medhal olanlar hakkında istitlâ'ât ve tahkîkât-ı serî'a icrâ kılınarak memleketin muhtâc olduğu emniyyet ve huzûru takrîre müte'allik tedâbîrin ittihâz ve îfâsı lâzım-ı maslahat olmasıyla cerâ'im-i mezkûre mütecâsirleri hakkında icrâ-yı tahkîkât için Der-sa'âdet'de ve taşralarca da îcâb eden yerlerde hey'et-i mahsûsa tertîb edilmiş olup iş bu hey'etlerce îfâ kılınacak tahkîkât netâyicinde müstehakk-ı te'dîb görüleceklerin â'id olduğu mehâkim-i adliyece muhâkemeleri dikkate muhtâc olduğuna binâ'en keyfiyyet bi'l-etraf müzâkere ve tedkîk olundu.

Karârı:

Ta'addiyât ve tecâvüzât-ı vâkı'ada aslen ve fer'an medhal-dâr olanların lâyıq ve müstehakk olacakları te'dîbât ve mücâzât-ı kânûniyyenin sûret-i icrâsı levâzım-ı mühimme-i maslahatdan bulunduğu ve 20 Eylül sene [1]293 târîhli İdâre-i Örfiyye Karârnamesinin ikinci ve dördüncü mâddeleri devletin dâhilî ve hâricî emniyyetini ihlâl edecek bi'l-cümle cünhâ ve cinâyetlerin asıl fâ'illeriyle zî-medhal olanların sıfat ve haysiyetleri aslâ nazar-ı i'tibâra alınmayarak dîvân-ı harbde muhâkeme edilebileceklerini nâtık olduğu gibi dîvân-ı harb-i örfilerin

sûret-i teşkîline dâ'ir her ne kadar ahkâm-ı kânûniyye ve nizâmiyye gayr-i mevcûd ise de bunun için lede'l-hâce müsellah çetelerin tenkîli hakkındaki 19 Ağustos sene [1]326 târîhli karârnamenin dîvân-ı harb-i örfîlerle anlara merbût hey'ât-ı tahkîkiyyenin sûret-i teşkîline dâ'ir olan yirmi dördüncü mâddesinde "Dîvân-ı harbler tarafından verilen hükmler idâre-i örfiyyenin tâbi' olduğu mahall kumandanının emriyle ve yalnız i'dâm karârları bi'l-istîzân irâde-i seniyye istihsâliyle icrâ olunacaktır" ve yirmibeşinci mâddesinde "Dîvân-ı harb bir re'îs ile dört a'zâdan ve bir müdde'î-i umûmîden mürekkebirdir. Re'îs ile a'zâsından ikisi me'mûrîn-i askerîyyeden olmak üzere Harbiye Nezâreti tarafından ve a'zâsından diğer ikisi me'mûrîn-i adliyyeden olmak üzere Adliye Nezâreti cânibinden intihâb ve ta'yîn olunur. Dîvân-ı harb huzûrunda muhâkeme alenî ve usûl-i müdâfa'a cârî olup hükmler ekseriyyet-i mutlaka ile ve kâbil-i istînâf ve temyîz olmamak ve fakat esbâb-ı mûcibe ve bir mâtde-i kânûniyyeye müstenid olmak üzere i'tâ olunur" ve yedinci mâddesinde "İş bu kânûnda ta'yîn olunan ahvâlden dolayı tahkîkât icrâsı me'mûrîn-i adliyyeden üç kişiden mürekkebe ve dîvân-ı harblere merbût hey'at-ı tahkîkiyyeye â'ididir". Ve sekizinci maddesinde ise "Tahkîkât hey'etleri gerek istilâ komisyonlarından ve gerek me'mûrîn-i mülkiyye tarafından ihbâr ve evrâkı tevdi' olunan cerâ'im hakkında tahkîkât icrâsına ve maznûnun-aleyhlerin tevkîf ve adem-i tevkîf, bi'l-kefâle ve bilâ-kefâle ihlâ-yı sebîllerine ve tevkîf müzekkerelerinin istirdâdına ve netîce-i tahkîkatda tebeyyün edecek hâle göre lüzûm-ı muhâkeme karârıyla doğrudan doğruya dîvân-ı harb'e sevklerine ve men'-i muhâkeme ile tahliye-i sebîllerine dâ'ir ekseriyetle karâr i'tâsına me'zûndur. Hey'ât-ı tahkîkadan sudûr eden mukarrerât kâbil-i i'tirâz değildir." yolundaki ahkâm-ı mahsûsanın mevzû-ı bahs hakkında esâs ittihâz olunabileceğine nazaran sâlifü'l-beyân yirmini beşinci mantûkuna tevfikân îcâb eden yerlerde hemân birer hey'et teşkîl ile cerâ'im-i mezbûrede aslen veyâ fer'an medhali olduğu tahkîk hey'etlerince anlaşılacak olanların dîvân-ı harblerde icrâ-yı muhâkemeleri muvâfık-ı hâl ve maslahat görünmekle ol vechile ifâ-yı mukteziyâtının Harbiye ve Adliye nezâretlerine tebliğî ve Dâhiliye Nezâreti'ne ma'lûmât verilmesi tezekkür kılındı.

Mustafa Arif

Kostaki

Rıza Tevfik

Mehmed Rıza

Mehmed Şerîf

Ahmed Bey

Hayri Abdurrahmân

İbrahim Mecîd Bey

Tevfik

- 221 -

THAT THE EXPENSES OF THE DELEGATIONS SUPERVISING THE
DEPORTATION AND THE RETURN OF ARMENIANS, BE MET
FROM THE MOBILIZATION FUNDS

[Decision of the cabinet regarding that the necessary costs and expenditures of the delegations supervising the deportation of the Armenians to other locations and their return, be paid out of the mobilization fund, and if there are no sufficient funds, that they be paid out of the Ministry of Finance treasury]

15 Ra. 1337 (19 December 1918)

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsûs Zabıtname

Sıra numrosu: 504

Tarîhi: 12 Ra. sene [1]336 / 19 Kânûn-ı Evvel sene [1]334

Tebliğ Olunduğu Devâ'ir:

Harbiye Dâbiliye Târib-i Tebliği:

19 Kânûn-ı Evvel sene 1336 Müsta'celdir.

Hulâsa-i Me'âli

Hasbe'l-mevsim i'âde ve iskânları müsâ'id zamâna ta'lîk edilmiş olan Rum ve Ermenilerin tedkîk-i ahvâl ve te'mîn-i ihtiyâcâtı ve istasyonlarda bulunan ve avdetleri zarûrî olan ahâlînin dahi tesrî-i sevkleri ile iştigâl etmek üzere şimdiki hâlde Eskişehir ve Ankara ve Konya havâlîsine i'zâmı tekrarrur eden komisyonlar re'îs ve a'zâsının harc-ı râh ve mesârif-i zarûriyyeleri karşılığı olmak üzere seferberlik tahsîsâtından sekiz bin liranın i'tâsı hakkında sebk eden iş'âr üzerine bu maddenin cihet-i askeriyeye ta'allûku olmamakla berâber bu bâbda Meclis-i Vükelâca bir karar verildiği takdîrde keyfiyyetin tebliği lüzûmu Harbiye Nezâreti'nden cevâben der-miyân kılındığından ve zikr olunan hey'etlerin i'zamı i'tilâf erkânıyla Patrikhâne mümessillerinin dâhil olduğu komisyonda tekrarrur ederek âciliyyet-i mes'ele bedihî bulunduğundan bahsle ba'zı ifâdeyi ve mezbûr hey'etler re'îs ve â'zâsına başkaca verilecek yevmiye mikdârının ta'yîni hakkında Dâhiliye Nezâreti'nin evvel ve âhir vârid olan iki kıt'a tezkiresi okundu.

Karârı:

Ahâlî-i merkûmenin diğer mahallere sevk ve i'âşesine muktezî akçenin seferberlik tahsîsâtı meyânında tesviyesi karâr-ı sâbık iktizâsından bulunduğuna nazaran el-yevm bunların i'âde ve sevk ve iskânlarına nezârete me'mûr olan hey'etler mesârif-i seferiyye ve zarûriyyelerinin ve bu hey'etleri terkîb eden re'îs ve a'zânın her birine başkaca verilmesi tensîb edilen yevmiye ikişer liranın dahi

yine tahsîsât-ı mezkûre meyânından tesviyesi lâzimedен olduğundan ve şâyed seferberlik tahsîsâtı meyânında sâlifü'l-beyân mesârifin te'diyesi mümkün olamayacak ise Hazîne-i Mâliye'den verilmesi zarûrî olacağından ona göre îfâ-yı mukteziyyâtının Harbiye ve Dâhiliye nezâretlerine cevâben teblîği kararlaştırıldı.

Mehmed Rıza
Mustafa Ârif
Tevfik

Mehmed Şerif
Ali Bey

Ahmed Bey
İbrâhîm Mecîd

BOA. Meclis-i Vükelâ Mazbatası, 213/54

- 222 -

THAT GREEKS WHO HAVE COMMITTED CRIMES AND ESCAPED TO
GREECE AND TO OTHER FOREIGN COUNTRIES BE BANNED
FROM RETURNING TO THE OTTOMAN LANDS

[Memorial from the Ministry of the Interior to the Ministry of Foreign Affairs regarding that even if permission has been given for the return of those Armenians and Greeks who were deported from one location to another within Ottoman lands who wish to do so, those Greeks who have escaped to Greece or to other areas due to crimes they have committed will not be permitted to return, that this would not be good for the public order within the country, that foreign representatives should be warned that no Muslim or non-Muslim refugee and fugitive should enter the Ottoman lands in vehicles belonging to the Entente Powers]

30 Ra. 1337 (3 January 1919)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Aşâyir ve Muhacirîn Müdiriyyet-i Umûmiyyesi

İskân Şu'besi

Umûmî: 33902

Husûsî: 8

"Müsta'celdir"

Hülâsa: Yunanistan'a ve diğer memâlik-i ecnebiyyeye firâr etmiş olan Rumların Memâlik-i Osmâniyye'ye men'-i avdetleri esbâbının te'min buyurulmasına dâ'ir.

Hâriciye Nezâreti-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri,

Evvelce esbâb-ı siyâsiyye ve askeriyyeye binâen Memâlik-i Osmâniyye'ye dâhilinde bir mahalden diğer mahalle nakl edilmiş olan Rum ve Ermenilerle

diğer efrâd-ı Osmâniyye'den tâlib-i avdet olanların memleket-i asliyyelerine sevk ve i'âdeleri Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ kararı iktizâ-yı âlisinden olmağla iş bu karârın her tarafça kemâl-i sür'at ve i'tinâ ile infâz ve tatbîkine tevessül olunarak şimdiye kadar ânîfû'l-arz eşhâsdan birçokları mahallerine sevk ve i'zâm edilmiş ve pey-der-pey mürâca'atla memleketlerine sevklerini talep etmekte olan eşhâs-ı mütebâkiyyenin dahi sevk ve i'âdeleri tabîî bulunmuş ise de irtikâb eyledikleri cerâ'im-i müttenevvi'adan veyâhûd emniyyet-i dâhiliyye-i memleketi ihlâle tasaddî eylemelerinden dolayı dūçâr-ı mucâzât ve ta'kibât olmaktan kurtulmak maksadıyla veyâhûd esbâb-ı sâ'ire dolayısıyla Yunanistan'a ve diğer memâlik-i ecnebîyye firâr veyâ hicret eylemiş bulunan Rumların dahi mezkûr karârdan istifâde kaydına düşerek avdete teşebbüs etmeleri melhûz olduğundan bu gibiler hakkında olacak mu'âmele ba'zı vilâyât ve elviyeden istifsâr olunması üzerine mevzû-ı bahs eşhâsın şu sırada bilâ-kayd u şart Memâlik-i Osmâniyye'ye avdetleri takrîr ve idâmesine hâlen pek ziyâde atf-ı ehemmiyyet edilmek icâb eden inzibât-ı dâhilî-i memleketi ihlâle bâ'is ba'zı ahvâl-i gayr-i marziyye tahaddüsüne meydân verebileceği gibi esâsen bu kabîl firârîlerin kabûlleri Hükûmetçe henüz karâr-gîr olmamış bulunmasına ve Yunanistan'a firâr etmiş olan eşhâsın dahi Memâlik-i Osmâniyye'deki emvâlî evvelce devleteyn arasında tekarrur eden esâsât dâ'iresinde Yunanistan'dan Memâlik-i Osmâniyye'ye ilticâ etmiş olan muhacirîn-i İslâmiyye'nin memleketlerinde terk eyledikleri emvâl-i gayr-i menkûle ile icrâ-yı mübâdelesi lâzım gelmekte olmasına nazaran firâr etmiş olan ânîfû'l-arz eşhâsın şimdilik Memâlik-i Osmâniyye'ye kabûl edilmemesi husûsu 7 Teşrîn-i Sânî [1]334 târihli şifre ile vilâyât ve elviye-i gayr-ı mülhakaya ta'mîmen tebliğ olunmakla berâber siyâset-i dâhiliyye-i memlekete ta'allûku i'tibârıyla derece-i ehemmiyyeti âşikâr oldu. Bu mes'ele hakkında ileride ba'zı i'tirâzât ve müşkilâta ma'rûz kalınmamak üzere Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâca kat'î bir karâr ittihâz ve tebliğine müsâ'ade buyurulması 3 Kânûn-ı Evvel [1]334 târihli tezkire-i âcizî ile ber-tafsîl-i makâm-ı sâmi-i Sadâret-penâhiye arz ve beyân kılınmış idi. Bu kerre bir Fransız vapuruyla Odesa'dan bin iki yüz firârî Rum Der-sa'âdet'e vürûd eylemiş ve eşhâs-ı mezkûre kısmen Bulgaristan Hükûmetince esnâ-yı harbde esîr edilerek bu kerre serbest bırakılan ve evvelce Balkan harbinde Kırkkilise ve havâlisinden firâr eden Rumlarla Memâlik-i Osmâniyye'nin diğer mahallerinden firâr etmiş olan Rumlardan mürekkeb olduğu anlaşılmış olmasına ve memleketin i'âşe ve mesken i'tibârıyla vaz'ıyyeti sekene-i hâzırasının tatmîn-i ihtiyâcına gayr-ı kâfi bulunduğu cihetle Memâlik-i Osmâniyye'ye hicret etmek üzere Köstence vesâ'ir mahallerde terâküm etmiş olan binlerce Müslümân muhâcîrînin de kabûllerinden Hükûmetçe sûret-i kat'ide imtinâ' edildiği şu sırada firâr eden Rumların tecvîz-i avdetleri bir taraftan mevcûd ihtiyâcî taz'îf ve

tazyîk eylemekle berâber memlekette bir takım erbâb-ı cerâ'im ve şüheli eşhâsın türemesine meydân vereceği cihetle gayr-ı câ'iz bulunmasına ve diğer taraftan bâlâda îzâh edilen tarzda mübâdele icrâ olunacağı cihetle Aydın, Karesi, Antalya ile diğer mahallerde işbu karârı Rumlardan metrûk emvâl-i gayr-ı menkûlede ikâme edilmiş olan ve mikdârı dört yüz bini mütecâviz bulunan muhâcirîn-i İslâmiyye'nin de Yunanistan'a i'âdeleri zarûreti hâsıl olacağına nazaran mehâzîr-i mesrûdenin tahakkukuna mahal kalmamak üzere mesken ve i'âşe buhrânı zâ'il olarak memleket sükûn ve hayât-ı tabî'isini iktisâb edinceye kadar gerek Müslim gerek gayr-ı Müslim hiç bir muhâcir ve firârinin, i'tilâf devletlerine mensûb vesâ'it-i nakliyye ile Memâlik-i Osmâniyye'ye ferceyâb-ı duhûl olmasına vesâtat edilmemesi için düvel-i mezkûrenin Der-sa'âdet mümessillerinin ehemmiyetle nazar-ı dikkatlerinin celbi ve netîceden savb-ı âciziyye de ma'lûmât i'tâsı husûsuna müsâ'ade-i devletlerinin şâyân buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 30 Rebî'ü'l-Evvel sene [1]337
ve Fî 4 Kânûn-ı Sâni sene [1]335

Dâhiliye Nâzırı Nâmına
Hamid

BOA. HR. Mü, 43/16

- 223* -

THAT A COMMISSION CONSISTING OF IMPARTIAL JURISTS BE
ESTABLISHED TO INVESTIGATE THE DEPORTATIONS

[Diplomatic note submitted to the governments of Sweden, the Netherlands, Spain and Denmark regarding the participation of neutral jurists in the investigative commissions to be established to investigate the reason for deportation.]

12 Ca. 1337 (13 February 1919)

* The original document is written in French.

BOA. HR. MÜ, 43/17

- 224 -

TO ASSIST THE NEEDIEST OF THE RETURNING ARMENIANS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Ankara, regarding providing assistance to the neediest]

Armenians from among those who have returned by distributing daily allowances and grains for about 20 days.]

3 R. 1337 (6 January 1919)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Aşâyır ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi

İskân Şu'besi

Husûsî: 33992

Şifre Telgraf

Ankara Vilâyeti'ne

Üç

C. 26 Kânûn-ı Evvel [1]334 şifre. Avdet eden Ermenilerden en ziyâde [muhtac olanlara] diğer mülteciler gibi büyüklere üçer guruş küçüklere altmışar paradan yevmiye i'tâsı veyâ buna mukâbil i'âşe fî'âtı üzerin [den] hubûbât tevzî'i sûretiyle a'zamî yirmi gün kadar mu'âvenet edilmesi ve bu husûsdaki mesârifin de seferberlik tahsîsâtından [tesviyesi].

Fî 6 Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Nâzır Nâmına

Hamîd

BOA. DH. ŞFR, 95/52

- 225 -

TREATMENT OF ARMENIAN CHILDREN

[Memorial regarding that the lists indicating with whom the Armenian girls and boys are staying and their treatment, were sent from the Ministry of the Interior to the Ministry of Foreign Affairs.]

5 R. 1337 (8 January 1919)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyeti-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Şu'be: 2

Husûsî: 31

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri,

23 Kânûn-ı Evvel sene [1]334 târîhli ve 1671 numrolu tezkireye zeyldir. Ermeni kız ve çocukları hakkında şimdiye kadar yapılan mu'âmeleyi hâvî olup

İstanbul Polis Müdüriyyet-i Umûmiyyesi'nden bâ-tezkire-i cevâbiyye tevdi' olunan üç kıt'a listenin sûreti husûl-i ma'lûmât zımında leffen irsâl kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehül'-emrindir.

Fî (5) Rebî'ü'l-âhır sene [1]337
ve Fî 8 Kânûn-ı Sâni sene [1]335

Dâhiliye Nâzırı Nâmına
Müsteşâr

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyeti
Şu'be: 2
Husûsî: 1671

Hâriciye Nezâreti-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri,

Makri Köyündeki İslâm hânelerinden alınan kızların esâmî ve mikdârıyla kimler tarafından alındıklarına ve kaçının velî ve vasîlerine i'ade olunduğuna dâ'ir tanzîm ve İstanbul Polis Müdüriyyet-i Umûmiyyesi'nden bâ-tezkire tevdi' olunan listenin sûreti husûl-i ma'lûmât zımında leffen tisyâr kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehül'-emrindir.

Fî Rebî'ü'l-evvel sene [1]337
ve 24 Fî Kânûn-ı Evvel sene [1]334

Dâhiliye Nâzırı Nâmına
Müsteşâr

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyet

Sûret

	Hizmetçi veya evlad-ı ma'nevî sıfatıyla hanesinde kızlar bulunan zevât	Kızların mikdârı	Kızların esâmisi	
1	Makri Köyü'nde Cevizlik Mahallesin de İstasyon Caddesinde Dişçi Âtîf Bey Hemşiresi Hânım	1	-	Mezbûre orman me'mûru Ermeni milletinden Maksûd Efendi bes- lemesi ise de hânım-ı mûmâ- ileyhânın nezdinde otuz gurus üç- retle hizmetçilik etmiş ise de ahîren Maksûd Efendi'ye teslim edildiği ve Ermenidir.

2	Makri Köyü'nde Zeytûnlük Mahallesinde Bedri Ziyâ Bey	1	Aranik	Mûmâ-ileyhin nezdinde dört mâh akdem bulunmuş olan Ermeni milletinden Halebli on üç yaşlarında mezbûre Aranik ve İslâm ismi Emîne olan kız hâl-i firârda olup henüz bulunamamıştır.
3	Makri Köyü'nde Cevizlik Mahallesi'nde Karakol Sokağı'nda Diyârbekir Vâli-i Esbâkî Hâlid Bey	1	Melek	Mezbûre Edirnekapı'da Acıçeşme'de Malatya'lı Osman'ın kerimesi olup beş mâh mukaddem Kadınlar Çalışdırma Cem'iyeti'nden alınmış ve el-yevm mûmâ-ileyhin nezdinde bulunup mezbûre mûcib-i ihtilâf olmuşsa da Müslime olduğu anlaşılarak bir taraftan alınmamış ve el-yevm mûmâ-ileyhin hânesin-dedir.
4	Ayastefanos'da mukîm Makri Köy İ'âşe Mufettişi Nasûhi Bey	1		Mûmâ-ileyhin nezdinde bulunan Ermeni milletine mensûb kız bi'z-zât emir-ber neferi vâsıtasıyla Ermeni Patrikhânesi'ne teslim edilmiştir. El-yevm oradadır.
5	Makri Köyü'nde Sakız Ağacı'nda Vapur İskeleyi Cad-desi'nde Fransız Mektebi ittisâlinde Tasfir-i Efkar Gazetesi Sâhib-i İmtiyâzı Ebu'z Ziyâ-zâde Velid Bey	1	Dirjin	Mezbûre Bandırmalı on sekiz yaşlarında ve şehri sekiz mecdiye ma'âş mukâbilinde hizmetçilik etmekde iken vukû' bulan taleb üzerine Kânûn-ı Evvel sene [1]332 târîhinde Birinci Şu'be Müdiriye'tine i'zâm kılınmıştır.
6	Makri Köyü'nde Yeni Mahalle'de Hacı Kâmile Hanım	1	Kâmile	Mezbûre Trabzonlu ve Ermeni milletine mensûb on dört yaşlarında mühtediye ise de Ermeniler Fransız asâkiri tarafından hânedan cebren alınarak Makri Köy Ermeni Kilisesi'ne verilmiş kiliseden Patrikhâne'ye gönderilmiştir.
7	Makri Köyü'nde Cevizlik Mahallesi'nin batı sokağında Telgraf Nezâreti Şef Mu'âvini Ali Rızâ Bey	1	Bahtiyâr	Mezbûre hakkında ihtilâf hâsıl olmuş ise de milliyeti hakkındaki netice-i tahkikâtta İzmir'in Turgud kasabası ahâlîsinden Süleymân Ağa Kerimesi ve dokuz yaşlarında Müslime olduğu anlaşıldığından mûmâ-ileyhe i'âde edilmiştir.
8	Makri Köyü'nde Cevizlik Mahallesi'nde Erzurum Telgraf Başmüdiri İhsân Bey	1	Aliye	Mezbûrenin milliyeti mûcibi ihtilâf olduğundan netice-i tahkikâtta Cihângîr Çavuş'un kerimesi ve on iki yaşlarında olduğu anlaşıldığından mûmâ-ileyh İhsân Bey hânesine teslim edilmiştir.

9	Makri Köyü'nde sâhil boyunda kâ'in hânede Ömer Rüşdî Paşa,	1	Âyşe	Mezbûre Karahisâr-ı Şarkîli ve dokuz yaşlarında ve Hasköy imâmının nezdinde vâlidesi olup Müslime olduğu anlaşılarak Paşa-yı müşarûn-ileyhin hânesine terk edilmiştir.
10	Makri Köyü'nde Cevizlik Mahallesi'nde Çoban Sokağı'nda Sıvacıyan Hânesinde Uzun-köprü eşrafından Mustafa Bey,	1	Hüsnâ	Mezbûrenin Ermeni milletinden olduğu beyân edilmişse de mûmâ-ileyhin kerîmesi olduğu anlaşılmagla i'ade edilmiştir.
11	Makri Köyü'nde Zeytûnluk Mahallesi'nde 25 numrolu hânede mukîm, ekmek tevzî' me'mûru Abdullâh Efendi	1	Âyşe	Fransız asâkiriyle Ermeniler tarafından hânesinden alınan mezbûrenin hâmil bulunduğu tezkire-i Osmâniyyesi tedkik olunarak Müslime olduğu anlaşıldığından sened mukâbilinde mûmâ-ileyh Abdullah Efendi'ye teslim edilmiştir.
12	Makri Köyü'nde Cevizlik Mahallesi'nde mukîm ve Angel'in fırınında müstah-dem Mülâzım Avnî Efendi	2	Emîne diğeri Fâuma	Emîne ve Fâtıma mûmâ-ileyhin hânesinden Fransız asâkiriyle Ermeniler tarafından alınmış ise de netîce-i tahkikatda Müslime oldukları anlaşıldığından Emîne sened mukâbilinde diğeri kilise tarafından doğruca mûmâ-ileyhe teslim edilmiştir.
13	Makri Köyü'nde Kartaltepe'de Bağlarbaşı'nda Ümrâniye Sokağı'nda Der-sa'âdet Cinâyet Mahkemesi A'zâsından İhsân Bey	1	İkbâl	Mezbûre Fransız asâkiri ve Ermeniler tarafından hânedan cebren alınmış ise de Halebli ve Müslime olduğu anlaşılarak sened mukâbilinde mûmâ-ileyhe merkezce teslim edilmiştir.
14	Makri Köyü'nde Cevizlik Mahallesi'nde Muhâbereci Sokağı'nda Fahri Bey hânesinde mukîm, kâ'im-i makâm tekâ'üdü İbrâhîm Bey	1	Âyşe	Mezbûre Rum milletine mensûb olup Ermeniler ve Fransız asâkiri tarafından hânedan cebren alınmış ise de mûmâ-ileyhe sened mukâbilinde i'ade kılınmış ve şimdi nişanlısı balıkçı Nikola'nın nezdinde bulunduğu ve kendisi Adanalı olup ismi Olga'dır, yirmi yaşındadır.
15	Makri Köyü'nde Cevizlik Mahallesi'nde Eski Telgraf Sokağı'nda Hallâc Hayrî Efendi	1	Na'îme	Mezbûre hânedan Ermeni ve Fransız askeri tarafından cebren alınarak Makri Köy Ermeni Kilisesine teslim ve mezkûr kiliseden Ermeni Patrik-hânesi'ne sevk olunmuştur. Kendisi Erzurumlu Cemâl kerîmesi ve on üç yaşlarında Müslime olduğu beyân edilmektedir.

16	Makri Köyü'nde Zeytûnluk Mahallesi'nde 510 numrolu Hat Muhâfaza Taburu Yedinci Bölük Kumandanı Mehmed Nûri Efendi	1	Emîne	Mezbûre Ermeniler tarafından alınarak Makri Köy Ermeni Kilisesine bi'z-zât teslim etdikleri el-yevm mezkûr Ermeni Patrikhânesi'nde bulunmaktadır, kendisi asker Mehmed Alî'nin kerîmesi ve bir Müslime olduğu iddi'â edilmektedir.
----	---	---	-------	--

Sûret

Merâkizden gönderilen listede esâmîsi muharrer olmayan
Ermeni eytâmı hakkında

17	Ayastefanos'da mukîm, Yozgad Tasfiye Komisyonu A'zâsından Latîf Bey Aslına Mutâbıkdır. Emniyyet- i Umûmiyye Kalem-i Umûmiyye Müdiriyyeti	1		Mûmâ-ileyhin Ermeni milletine mensûb fakat ihtidâ etmiş zevce-i mutallakı ve teyzesinin kerîmesi ile hasbe't-talâk mufârakate ve mahall-i âhara gitmiş ise de bulunduğu mahall Latîf Bey tarafından Ayastefanos Ermeni papasına bildirilmiş ve tahkik edilmekte bulunduğu.
----	---	---	--	--

Sûret

Merâkizden gönderilen listede esâmîsi muharrer olmayan
Ermeni eytâmı hakkında

İsmi	İkâmetgahı	
Erafnaz Tomayan	Şehzâdebaşı'nda Kalender Mahallesi'nde Bozdoğan Kemerî Caddesi'nde 184 numrolu hâne	Mezbûre Hâriciye Nezâreti'nin iş'ârı ve Dâhiliye Nezâreti'nin derkenârı mücebince teyzesi Madam Ezni'f Tomayan'a teslim edilmiştir.
Arşa Luis	Çengelköyü'nde Binbaşı Rızâ Bey'in hânesinde	Mezbûre Patrikhâne'ye teslim edilmiştir.
Artin nâm-ı diğer Abdullah	Kumkapı'da Kolluk Sokağı'nda Kadırga Hastahâne'si me'mûrlarından Ali Bey'in hânesinde	Merkûm Patrikhâne me'mûrlarından Kırkor Efendi'ye teslim edilmiştir.
Arosyak	Üsküdar'da Ayazma Mahallesi'nin Tulumîye Sokağı'nda beş numrolu hânede mutasarrıfen sâkine Hâlîde Hanım nezdinde	Patrikhâne'ye teslim edilmiştir.
Ermetohi	Kâsım Paşa'da Acıçeşme Sokağı'nda 375 numrolu hânede mukîm Yüzbaşı Veysel Bey'in hânesinde	Patrikhâne'ye teslim edilmiştir.

Bahtiyâr, Şâyeste	Üsküdar'da Selîmiye Mahallesi'nin Tekke Sokağı'nda 77 numrolu hânedeki sâkin Kâ'im-i makâm Ca'fer Bey'in hânesinde	Mezbûreler Patrikhâne'ye teslim edilmiştir.
Ormanoş	Üsküdar'da Ayazma Mahallesi'nin 33 numrosunda müste'ciren sâkine Yüzbaşı Hasan Fehmî Efendi hânesinde	Mezbûre Patrikhâne'ye teslim edilmiştir.
Manik Meryem	Kâdiköy Ermeni Kilisesi'ne teslim edilmiştir.
İskohi Evanik Veled-i Mıgırdıç	Selâmsız'da kâ'in Ermeni Kilisesi re'îsi başpapasına teslim edilmiştir.
Maryam bint-i Agob Lusin bint-i Agob	İstanbul Patrikhâne me'mûrlarından Dikran Efendi'ye teslim edilmiştir.
Makrohi Nevart Anna	Nişantaşı Murâdiye Mahallesi Teşvikiye Yokuşu'nda 28 numrolu hânedeki mukîm Binbaşı Hamîd Sabrî Bey'in hânesinde	Patrikhâne'ye teslim edilmiştir.
Seranos	Erzincan muhâcirlerinden Süleyman oğlu Mehmed ile 16 Teşrin-i Sâni sene [1]334 târihinde Marşandiz treniyle Haydarpaşa'ya vürûd etmiş olan mezbûre Ermeni Hastahânesi'ne teslim edilmiştir.
Ermatohi	Beşiktaş'da Serencebey Yokuşu'nda sâkin	Yenikapı Ermeni Kilisesi'ne teslim edilmiştir.
Losin Karabet Gürçiyân	Fâtih'de Sofular'da tüccârdan İsmâ'il Efendi nezdinde sâkine	Papas Kaloset ile Kavvâs Serkiz efendilere teslim edilmiştir.
Avanot veled-i Armanak	Sirkat mes'elesinden dolayı ikâmetgâh ta'yininden izhâr-ı acz eden İzmit muhâcirlerinden on dört yaşlarında olan merkûm Patrikhâne'ye teslim edilmiştir.
İsmâ'il	Bebek Daru'l-Eytâmı'nda	Mü'essese-i mezkûreden Ermeniliği şübhelî olarak gönderilmiş olan İsmâ'il çocuk Ermeni olduğu bi't-tahkîk anlaşılmışla Patrikhâne'ye teslim edilmiştir.

Horopesimya bint-i Kalos Horet bint-i Kaloset	Fâtih'de Harâccı Muhyiddin Mahalle- si'nde Bostan Sokağı'nda Sâbık Tirebolu Ka'im-i makâmı müteveffâ Selîm Sırrî Efendi hânesinde	İkisi de Patrikhâne'ye teslim edilmiştir.
Süleymân	Sofular Mahallesi'nde Peştemalci Sokağı'nda Hoca (Viço)nun hânesinde	Patrikhâne'ye teslim edilmiştir.
Trezifa	Sarıyer'de Masarburnu Caddesi'nde Nefise Hanım nezdinde	Patrikhâne'ye teslim edilmiştir.
Râube bint-i Gabod	Sultan Süleymân-ı Kânûnî Mektebi Başmu'allimesi Emîne Hanım nezdinde	Mezbûrenin İslâm olduğu Kadınlar Çalışdırma Cem'iyeti İslâmiyyesi- nin 28 Kânûn-ı Evvel sene (13)34 târîh ve bi-lâ numrolu müzek- keresinde beyân edilmesine mebnî tahkîkât icrâ edilmektedir.

Aslına mutâbıkdır
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyeti

BOA. HR. MÜ, 43/2-17

- 226 -

THE DEPORTATION OF ARMENIAN WOMEN, CHILDREN
AND THE SICK BY VEHICLE

*[Ciphred telegram sent from the Ministry of the Interior to the
governor of the sanjak of Canik, regarding that it is appropriate to
deport the Armenian women and children and the sick in vehicles,
and to deport the men who are able to walk, on foot.]*

6 R. 1337 (9 January 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhâcîrîn Müdüriyyet-i Umûmiyyesi
Muhâsebe Şu'besi
Husûsî: 34122

Şifre

Canik Mutasarrıflığı'na

Altı - C. 29 Kânûn-ı Evvel sene [13]34: Sevk olunacak Ermeni kadınlarıyla
çocukların ve hastaların araba ile ve yürümeğe kudreti bulunan erkeklerin de

yayan sevki muvâfıktır. Matlûb tahsîsât irsâl olunmak üzere bu bâbda ba'zı istîzâhı hâvî 2 Kânûn-ı Sâni sene [13]35 târîhli telgraf cevâbının tesrî'i.

Fî 9 Kânûn-ı Sâni sene [13]35

Nâzır

Mustafa Arif

BOA. DH. ŞFR, nr. 95/85

- 227 -

EXPLAINING THE REGULATIONS RELATING TO THE ASSISTANCE
PROVIDED TO THE FRAIL ARMENIANS IN THE VILLAGES

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior the province of Konya, regarding that the assistance to be provided to Armenian refugees who are located in villages and who are so helpless that they are unable to make a living on their own, be explained in detail, in accordance with Article 4 of the regulations dated 9 Kânûn-ı Evvel [1]334]

12 R. 1337 (15 January 1919)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Aşayır ve Muhâcirin Müdiriyyet-i Umûmiyyesi

İskân Şu'besi

Husûsî: 34412

Müsta'cel Şifre

Konya Vilâyeti'ne

9 Kânûn-ı Evvel sene [1]334 târîhli ta'lîmât-nâmenin dördüncü mâddesi köylerde bulunan ve kendisini geçindiremeyecek kadar âciz olan Ermeni muhâcirlerine ma'tûfdur. Binâ'en-aleyh merkez-i vilâyetde öteden beri bedel-i icârî kendileri tarafından tesviye olunan mahallerde ikâmet etmekde bulunanlar bu kayıddan hâricdir. Pek fakîr ve kimsesiz ve muhtâc kadınlarla acezenin mutlakâ vilâyât merâkizinde cem'i kasd edilmemiştir. Mezkûr mâddede vilâyet ve livâ ve kazâ merkezleri de mestûrdur. Mesken ve ma'îşet i'tibâriyle neresi münâsib ve sehl ise oranın intihâbı zarûridir. Muhâfaza ve i'âşeden maksad ahvâl ve şerâ'it-i fevka'l-âde içinde her gün sıcak yemek i'tâsı demek olmayıp açlıktan ve sefâletten vikâyeleri demektir. Şu hâlde ekmek veyâhûd hubûbât verilmekle berâber ara sıra da yemek tevzî'i lâzımdır. Ona göre mu'âmele ifâsı lüzûmunun komisyonla tebliği mütemennâdır.

Fî 15 Kânûn-ı Sâni sene [1]335

Dâhiliye Nâzır Vekili

Ahmed İzzet

BOA. DH. ŞFR, nr. 95/130

- 228 -

PAYING THE EXPENSES RELATING TO THE DEPORTATION
AND FEEDING OF ARMENIANS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Mardin, regarding that a money order be sent for the deportation and food expenditures for the Armenians and, regarding the procedure to be implemented depending on whether the railroad administration carries out the transportation in full or partially]

12 R. 1337 (15 January 1915)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Aşâyir ve Muhâcirîn Müdiriyyet-i Umûmiyyesi

Muhâsebe Şu'besi

Husûsî: 8

(Şifre)

Mardin Mutasarrıflığı'na

C. 11 Kânûn-ı Evvel sene [1]334: Ermenilerin sevk ve i'âşe masrafları için on bin liralık havâlenâme vilâyete der-dest-i irsâldir. Vürûdunda lüzûmu mikdârının livânıza serî'ân irsâli Diyârbekir Vilâyeti'ne yazıldı. Şimendüfer İdâresi veresiye olarak nakliyâta muvâfakat ettiği takdirde Der-sa'âdetçe tesviye edilmek üzere bedeli musarrah bir mazbata itâ ve nüsha-i sâniyesinin de merkeze irsâli veresiye nakliyât yapmadığı hâlde peşinen te'diyâtda bulunulması.

Fî 15 Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Nâzır Vekîli Nâmına

BOA. DH. ŞFR, nr. 95/124

- 229 -

THE TRAVEL ALLOWANCE TO BE GIVEN TO ARMENIANS
SUBJECT TO BEING RELOCATED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Konya and to the governors of sanjaks of Eskişehir and İzmit]

13 R. 1337 (16 January 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhâcirîn Müdüriyyet-i Umûmiyyesi
Muhâsebe Şu'besi
Husûsî 34411

Şifre

Konya Vilâyeti'yle Eskişehir, İzmit Mutasarrıflıklarına

Sevkiyâta tâbi' tutulmuş olan Ermenilerden muhtâc-ı mu'âvenet bulunanlarına kendi memleketlerine kadar yol masrafı ve mesarif-i zarûriyye (?) verildikten sonra memleketlerinden gayri bir yere azîmetde serbestdirler. Şu hâlde memleketinden gayri mahalle gitmek ârzûsunda bulunanlara gidecekleri (?) mahalle göre değil ancak kendi memleketlerine azîmetleri nazar-ı dikkate alınarak harc-ı râh ve mesârif-i zarûriyye verilebilir.

Fî 16 Kânûn-ı Sânî sene 1335

Dâhiliye Nâzır Vekîli
 Ahmed İzzet

BOA. DH. ŞFR, nr. 95/137

- 230 -

ENSURING THE PROTECTION OF ARMENIAN ORPHANS

[Ciphered telegram sent from the Ministry of the Interior to various provinces and governors of sanjaks, regarding that Armenian orphans be handed over to Armenian communities in areas where there is one, and that they be protected by the government in other areas having no Armenian community]

15 R. 1337 (18 January 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyyeti
Şu'be: 2
Umûmî
Husûsî

(Şifre)

Edirne Vilâyeti'ne
 Erzurum "
 Adana "
 Ankara "

Urfa Mutasarrıflığı'na
 İzmit "
 Bolu "
 Canik "

Aydın	"	Çatalca	"
Bitlis	"	Karesi	"
Hüdâvendigâr	"	Kal'a-i Sultâniyye	"
Diyârbekir	"	Menteşe	"
Sivas	"	Teke	"
Trabzon	"	Kayseri	"
Kastamonu	"	Karahisâr-ı Sâhib	"
Konya	"	Eskişehir	"
Ma'mûretü'l-azîz	"	İçel	"
Musul	"	Kütahya	"
Van	"	Maraş	"
		Niğde	"
		Erzincan	"

Umûm yirmi yedi 21 Teşrîn-i Evvel sene [13]34 ve 5 Teşrîn-i Sânî sene [13]34 târîhli telgrafnâmelerde de iş'âr olunduğu üzere Ermeni eytâmının Ermeni cemâ'ati teşkilâtı olan yerlerde onlara teslîmi, olmayan yerlerde Hükûmetçe taht-ı emniyyete alınarak ma'lûmât i'tâsı ta'mîmen tebliğ olunur.

Fî 18 Kânûn-ı Sânî sene [13]35

Dâhiliye Nâzır Vekîli

Ahmed İzzet

BOA. DH. ŞFR, 95/163

- 231 -

ASSISTANCE PROVIDED TO GREEKS AND ARMENIANS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Mamuretülaziz, regarding the assistance provided for the feeding, return and other expenses of the Greeks and the Armenians]

19 R. 1337 (22 January 1919)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Aşâyir ve Muhâcirîn Müdiriyyet-i Umûmiyyesi

Muhâsebe Şu'besi

Husûsî: 34403

Şifre

Ma'mûretü'l-azîz Vilâyeti'ne

Sekiz - C. 2 ve 6 Kânûn-ı Sânî sene [13]35:

1- Rum, Ermeniler için seferberlik tahsisâtından dört yüz bin guruşluk havâlenâme gönderilmiş ve sarfı emri de telgrafla tebliğ etdirilmiştir.

2- Hükûmetin mu'âvenetine muhtâc olup da memleketlerine avdet edecek olan muhtâc Ermeni ve Rumlara mesârif-i seferiyye ve zarûriyye i'tâsı ve şimdilik avdet edemeyeceklerden muhtâc olanların i'âşeleri zarûrîdir.

3- Üç bin liranın posta ile gönderildiğine ve iki bin liranın da Kayseri'den gönderileceğine dâ'ir bir kayda dest-res olunamadığından bu bâbdaki teblîgât târîh ve numrolarının telgrafla iş'ârı ve sûretlerinin de posta ile irsâli.

4- Mahall-i âharden vilâyete sevk edilmiş olup bu kerre i'âdeleri kâbil olamayan Rum ve Ermenilerden muhtâc-ı mu'âvenet bulunanların teblîgât-ı sâbıka dâ'iresinde teklîfiniz vechile i'âşesi.

5- Vilâyetden başka mahallere teb'îd edilmiş olup da bu kerre vilâyete avdet edenlerin pek ziyâde muhtâc bulunanlarına nihâyet yirmi beş günün tecâvüz etmemek üzere m'uâvenet olunması câ'izdir.

Kânûn-ı Sâni sene [1]335

Nâzır Vekîli
Ahmed İzzet

BOA. DH. ŞFR, nr. 95/209

- 232 -

PROVIDING THE EXPENSES OF THE DELEGATION
THAT WILL GO TO ANATOLIA

[Memorial regarding providing for the expenses of the delegation consisting of the British High Commissioner and of the representatives of the Patriarchate, that has been decided to send to Anatolia in order to investigate the matters of returning the Armenian and Greek families who have been removed from their homes, to their homes and providing for their transportation and feeding]

23 Ca. 1337 (24 February 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyır ve Muhâcirîn Müdüriyyet-i Umûmiyyesi
Muhâsebe Şu'besi
Umûmî: 35614

Mühim ve müsta'celdir

Huzûr-ı Alî-i Cenâb-ı Nezâret-penâhiye

Me'vâ-yı aslîlerine i'âdeleri tekarrur eden Rum ve Ermeni â'ilelerin sevk ve i'âşe ve iskânlarına müte'allik mu'âmelâtı tedkîk ve teftîş etmek üzere İngiliz

Fevka'l-âde Komiseri ve patrikhâne mümessilleri tarafından gösterilen lüzûm üzerine Anadolu'ya bir hey'et i'zâmı kararlaştırılmış ve mesârif-i ibtidâ'iyeleri o aralık mevcûd bulunan tahsîsâtıdan bi't-tesviye i'zâm edilmiş idi. İşbu hey'etin tevâlî edecek mesârif-i mübreme ve zarûriyyesine mukâbil Harbiye Nezâreti "Seferberlik Tahsîsâtı'ndan sekiz bin liranın i'tâsı husûsu da Nezâret-i müşârun-ileyhâya yazılmışdı. Mebâliğ-i mezkûrun ahzı için Harbiye Nezâreti'nde icrâ edilen ta'kîbât-ı mütevâlîye semeredâr olmadığından keyfiyyet mukaddemâ makâm-ı celîl-i Nezâret-penâhilerine arz olunmuşdur. Mebâliğ-i mezkûrun "Seferberlik Tahsîsâtı'ndan tesviyesi Meclis-i Hâss-ı Vükelâca taht-ı karâra alınarak Harbiye Nezâret-i celîlesine tebliğ edilmiş ise de ta'kîbât-ı mütevâlîye netîcesinde şifâhen alınan cevâba nazaran meblağ-ı mezkûrun tesviye edilemeyeceği anlaşılmıştır. Ehemmiyet ve nezâketi hasebiyle Anadolu'ya i'zâmı isti'câl buyurulan hey'etin mesârif-i mübreme ve zarûriyyesinin tesviye edilememesi ecânibe karşı da pek çirkin olduğundan bi'l-âhere müşkil bir hâl ve vaz'iyet karşısında bulunulmamak üzere ya Anadolu'ya gönderilen hey'etin vazîfesine nihâyet verilerek geri çağrılmalarının kararlaştırılarak taraf-ı âcizâneme tebliği veyâhûd hey'etin mesârif-i zarûriyyesine mukâbil tesviyesi Meclis-i Hâss-ı Vükelâ karârı iktizâsından bulunan sekiz bin liranın tesviyesi için Harbiye Nezâreti celîlesi nezdinde teşebbûsât-ı mü'essire icrâsına inâyet buyurulması arz olunur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 24 Şubat sene [1]335

Ahmed İzzet

Dâhiliye Nezâreti Aşâyir ve
Muhâcirin Müdüriyeti

BOA. HR. MÜ, 43/30

- 233 -

THE RETURN OF THE POSSESSIONS OF GREEKS AND
ARMENIANS WHO HAVE RETURNED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Eskişehir, regarding that the return of possessions belonging to the returning Greeks and Armenians, not be delayed]

22 R. 1337 (25 January 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhâcirîn Müdiriyyet-i Umûmiyyesi
İskân Şu'besi
Husûsî: 34627

Şifre

Eskişehir Mutasarrıflığı'na

Avdet eden Ermeni ve Rum ahâlîye â'id emvâlin i'âdesinde te'ahhurât vukû'a getirilerek ahâlî-i merkûmenin tevâlî-i sefâletlerine meydân bırakıldığı ve bu cümleden olmak üzere Bey, Virancık ve Alanca karyeleri Ermeni ahâlîsi Eskişehir'e geldikleri hâlde henüz köylerine sevk ve iskânları icrâ kılınmadığı ve muhâcirînden kısmen tahliye olunabilen hânelerde gayr-ı kâbil-i ta'mîr tahrîbât vücûda getirilmekde olduğu ve Artaki çiftliğindeki Ermenilerin de henüz mallarına sâhib olmayarak içindeki muhâcir tarafından serd edilen i'tirâzât-ı vâhiyyeye ibtinâ-i mu'âmele ile bu sûretle bunların da henüz açıkda ve hâl-i intizârda kalmalarına sebebiyet verildiği ve misâfirhânede bulundurululan Ermeni muhâcirlerinin ekmeklerini tahsîs ve ahzda birçok müşkilâta ma'rûz kaldıkları istihbâr olunuyor. Eşhâs-ı menkûleye â'id emvâlin derhâl i'âdesi teblîgât-ı mükerrere iktizâsından olmağla bu bâbda vukû'a getirilecek te'ahhurâtın müsebbiblerince mûcib-i mes'ûliyyet olacağı ve mübâdele; Yunanistan'a firâr eden eşhâsın emvâliyle kâbil-i icrâ olduğundan Artaki çiftliğine fuzûlî iddi'âda bulunan muhâcirin iddi'âsı mesmû' olamayıp her hâlde burasının da avdet eden çiftçilere i'âdesi lâzım geldiği ve ekmeklerinin ayrı ayrı tahakkuk ve i'tâ etdirilmekden ise muhâcirîn idârelerince her gün için lüzûmu olan ekmeğin bedeli mukâbilinde alınarak misâfirhânedeki ahâlîye tevzî'i selâmet-i mu'âmele i'tibârıyla daha muvâfık olacağı beyân olunur.

Fi [25] Kânûn-ı Sâni sene [1]335

Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

BOA. DH. ŞFR, nr. 95/226

- 234 -

THE INVESTIGATION BY THE JOINT COMMITTEE OF THE
 SITUATION OF ARMENIANS AND GREEKS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Konya, regarding that after the joint commission which is in Konya to examine the situation of the Armenians and Greeks, completes its work, it will go to the province of Eskişehir, Bilecik and İzmit.]

23 R. 1337 (26 January 1919)

Bâb-ı Alî**Dâhiliye Nezâreti****Aşâyır ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi****İskân Şu'besi****Husûsî: 34699****Şifre**

Konya Vilâyeti'ne

Ermeni ve Rumların ahvâl-i umûmiyye ve mu'âmelât-ı iskâniyyelerini tedkîk etmek üzere el-yevm Konya'da bulunan hey'et-i muhtelitenin oradaki meşgaleleri hitâm bulduğu takdîrde Eskişehir, Bilecik, İzmit cihetlerine azîmetleri lüzûmunun hey'et riyâsetine tebliği.

26 Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Nâzır Vekîli

Ahmed İzzet**BOA. DH. ŞFR, nr. 95/262**

- 235 -

INVESTIGATING THE COMPLAINTS REGARDING ARMENIAN ORPHANS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Kayseri, regarding that the necessary investigation be conducted as news have been received that Armenian orphans in Kayseri are in a wretched condition, that children who are with Muslim families have not been handed over yet, and that the needy ones are destitute, measures should be taken in accordance with the previous adhoc notice]

23 R. 1337 (26 January 1919)

Bâb-ı Alî**Dâhiliye Nezâreti****Aşâyır ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi****İskân Şu'besi****Husûsî 34700****Müsta'cel şifre**

Kayseri Mutasarrıflığı'na

Kayseri'deki Ermeni eytâmının pek perîşân bir hâlde bulunduğu ve mühtedî[lerin] serbest bırakılmadığı ve Müslümân â'ileler nezdindeki etfâlin henüz teslim olunmadığı ve muhtâcının [ihtiyâcları] te'mîn olunmayarak sefil kaldıkları ihbâr ve şikâyet olunuyor. Hey'et-i Muhtelite'nin karîben [oraya]

vürûdu muhtemel olduğundan mevzû'-ı bahs eytâm hakkında mesbûk tebliğât da'iresinde mu'âmele ifâsına dikkat ile sudâ' ve şikâyeteye mahal bırakılmaması.

26 Kânûn-ı Sâni sene [1]335

Nâzır Vekili
Ahmed İzzet

BOA. DH. ŞFR, nr. 95/261

- 236 -

THAT THE MUSLIM REFUGEES AND EMIGRANTS NOT BE WRONGED

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to various provinces and governors of sanjaks, regarding the return of the real estate and possessions to the non-Muslims who return to their homes, and to lodge the Muslim refugees and immigrants so as to prevent their poverty and unjust treatment]

23 R. 1337 (26 January 1919)

Bâb-ı Ali

Dâhiliye Nezâreti

Aşâyir ve Muhâcirin Müdiriyyet-i Umûmiyyesi

İskân Şu'besi

Husûsî: 34[698]

Edirne	Vilâyeti'ne	Canik	Mutasarrıflığı'na
Erzurum	"	Eskişehir	"
Adana	"	İzmit	"
Ankara	"	Bolu	"
Aydın	"	Teke	"
Bitlis	"	Çatalca	"
Hüdâvendigâr	"	Karahisâr-ı Sâhib	"
Diyârbekir	"	Kal'a-i Sultâniyye	"
Sivas	"	Karesi	"
Trabzon	"	Kayseri	"
Kastamonu	"	Kütahya	"
Konya	"	Menteşe	"
Ma'mûretü'l-azîz	"	Niğde	"
Van	"		

Memleketlerine avdet etmekde olan gayr-ı Müslimlerin derhâl emvâl ve emlâkine sâhib olmaları ve te'mîn eylemeleri (?) ne derece mültezim ise açıkda kalan Müslim mültecî ve muhâcirlerin sefâlet ve mağdûriyetlerine mahal veril-meyerek eldeki (?) ta'lîmâtname da'iresinde mahall-i münâsibeye tevzî' ve ibâte-leri matlûbdur. Ba'zı mahallerde vukû' bulan iş'ârât [ve is]tihbârâtdan anlaşıldığı

üzere sâhibleri avdet etmeyen eşhâsa â'id mebânînin de derhâl tahliyesine teşebbüs ve tevessül edilmekde olması bir kısım me'mûrînin gayretkeşliğine ma'tûf ve binâberîn bu yüzden birçok muhâcirînin fuzûlî sefâlet [ve] mağdûriyetini müstelzim olmakla merdûd ve müsebbibleri için şiddetle mûcib-i mes'ûliyyetdir. Evvel ve âhir tebliğ edildiği ve 18 Kânûn-ı Evvel sene [1]334 târîhli ta'lîmât-nâmede de tasrîh olunduğu üzere i'âde-i emvâlîn sâhiblerinin avdet ve mürâca'atına ta'lîki ve hasbe'z-zarûr açıkda kalacak olan muhâcirîne de mümkinü'l-icrâ mu'âvenetin îfâsıyla mezkûr ta'lîmât-nâme mûcebince mahall-i münâsibeye tevzî' ve iskânları ve içlerinden muhtâc-ı mu'âvenet bulunanlarına yevmiye veya mukâbili ekmek zahîre it'âsı ile sefâletlerine mahal ve meydân bırakılmaması sûret-i kat'îyyede tekrâr tebliğ olunur.

Fî 26 Kânûn-ı Sâni sene [1]335

Nâzır Vekîli
Ahmed İzzet

BOA. DH. ŞFR, nr. 95/256

- 237 -

THAT THE EXPENSES BE PAID OUT OF THE MOBILIZATION FUND

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Konya, regarding that a money order has been sent out of the mobilization allocation, to meet the expenses of Arabs, Greeks and Armenians.]

23 R. 1337 (26 January 1919)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi

Muhâsebe Şu'besi

Husûsî: 34663

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

On yedi.

C. 16 Kânûn-ı Sâni sene [13]35. Arab, Rum, Ermeniler masrafına mukâbil seferberlik tahsîsâtından iki milyon gurusluk havâlenâme gönderilmiş ve sened-i mahsûsu için de Birinci Kolordu Ahz-ı Asker Riyâseti'nden Konya şu'besine telgrafla tebliğ edilmiştir.

Fî 26 Kânûn-ı Sâni sene [1]335

Nâzır Vekîli

BOA. DH. ŞFR, nr. 95/255

- 238 -

THAT THE RELOCATION OF ARMENIANS EN MASSE
NOT BE ALLOWED

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Kayseri, regarding that Armenians not be allowed to change location en masse, and that those who will go from one location to another not be hindered.]

28 R. 1337 (31 January 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

(Şifre)

Kayseri Mutasarrıflığı'na

Üç -

Yerli Ermenilerin müctemi'an nakl-i mekân etmeleri dâhilî bir muhâceret mâhiyetinde olduğundan buna meydân verilmeyerek esbâ[bının] tahkîk ve inbâsı ve fakat bu vesîle ile hasbe'l-musâlâha bir taraftan diğere yere gidip geleceklerin serbestî-i seyr u seyâhatleri[ne] mümâna'at olunmaması.

Fî Kânûn-ı Sâni sene 1335

Nâzır Vekîli
Ahmed İzzet

BOA. DH. ŞFR, nr. 95/277

- 239 -

THE REASON FOR A SECOND REQUEST FOR FUNDS
FOR ARAB, GREEK AND ARMENIAN FAMILIES

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Canik, regarding the reason why funds are being requested again, although funds were sent for the expenses of the Arab, Greek and Armenian families.]

28 R. 1337 (31 January 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi
Muhâsebe Şu'besi
Husûsî: 33950

(Şifre)

Canik Mutasarrıflığı'na

Mükerrer iki

Arab, Rum ve Ermeni â'ileleri mesârifi için Kânûn-ı Evvel sene [1]334 zarfında beş yüz bin guruşluk havâlenâme irsâl kılındığı hâlde bu kerre de Harbiye Nezâret-i celîlesinden tekrâr on bin liralık havâlenâme talep edilmekte olduğu anlaşılmıştır. Meblağ-ı mezkûrun ne gibi lüzûm üzerine istenildiğinin âcilen ve muvazzahan iş'ârı.

Fî Kânûn-ı Sânî sene [1]335

Nâzır

BOA. DH. ŞFR, nr. 95/32

- 240 -

THAT GREEKS WHO WERE REMOVED FROM THEIR
 VILLAGES BE ALLOWED TO RETURN

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Kal'a-i Sultâniyye [Çanakkale], regarding that the necessary measures be taken as information has been received that Muslim refugees are not permitting the Greeks who were previously removed from villages under the jurisdiction of Biga, to return.]

25 R. 1337 (1 February 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Şu'be: 3

(Şifre)

Kal'a-i Sultâniyye Mutasarrıflığı'na

Altı

Mukaddemâ köylerinden teb'îd edilmiş olan livânın Biga kazâsına mülhak Haruço (?) ve Musaca (?) köyleri Rum ahâlîsinin bu kerre Gönen'in Sarıköy

nâhiyesi merkezinden karyelerine avdet etmişler ise de evvelce köylerinde yerleşdirilmiş olan Müslümân muhâcirler tarafından karyelerine girmelerine müsâ'ade edilmediği haber veriliyor. Böyle bir hâl vâki' ise tedâbîr-i mü'essire ve serî'a ittihâzıyla Rumların karyelerinde yerleşmeleri ve her nev' ta'arruzdan vikâyeleri esbâbının istikmâliyle inbâsı.

Fî 1 Şubat sene [1]335

Nâzır Vekîli
Ahmed İzzet

BOA. DH. ŞFR, nr. 96/7

- 241 -

THE DEPORTATION OF ARMENIANS WHOSE
POSTPONEMENT IS NOT APPROPRIATE

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Mardin, regarding providing food and transportation by train the Armenians whose postponement is not appropriate, to their homes]

29 R. 1337 (1 February 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi
İskân Şu'besi
Husûsî: 34814

(Şifre)

Mardin Mutasarrıflığı'na

Yirmi bir

C. 19 Kânûn-ı Sâni sene [1]335 şifreye. Te'hîri câ'iz olmayan mezkûr Ermenilerin şimendüferle Arabköprüsü'ne kadar sevkleri lâzımdır. Oradan Urfa tarîkiyle memleketlerine kadar i'âşe ve sevklerinin te'mîni lüzûmu Urfa Mutasarrıflığı'na bâ-telgraf yazılmışdır.

1 Şubat sene [1]335

Nâzır Vekîli
Ahmed İzzet

BOA. DH. ŞFR, nr. 96/1

- 242 -

PAYING THE EXPENSES OF THE COMMISSION THAT WILL INVESTIGATE THE
FEEDING, DISPATCHING AND LODGING CONDITION OF THE RETURNING
GREEKS AND ARMENIANS

*[Memorial from the Ministry of the Interior to the office of the
Grand Vizier, regarding payment of the travel and necessary
expenses of the commission formed in order to investigate on site the
food, transportation and lodging of the Greeks and Armenians who
have decided to return to their former homes, out of the Mobilization
Fund]*

Ca. 1337 (February 1919)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Aşâyır ve Muhâcirîn Müdiriyyet-i Umûmiyyesi

Umûmî: 35720

Husûsî: 248

Müsta'celdir

Huzur-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma'rûz-ı câker-i kemîneleridir.

Me'vâ-yı aslîlerine i'âdelerine başlanılan Rum ve Ermenilerin gerek esbâb-ı vesâ'it-i i'âşe-i nakliyyenin fıkdanı gerek hâlen sâkin bulundukları havâlîde kışın şiddetle icrâ-yı ahkâm eylemesi yollarda ve köylerinde fevka'l-âde ma'rûz-ı müşkilât olmalarını intâc etmekle ahâlî-i merkûmenin esbâb-ı sevk ve i'âşe ve iskânlarına müte'allik mu'âmelâtı tedkîk etmek üzere hey'et-i i'tilâfiyye mümessilleriyle patrikhâne erkânından mürekkeb olmak üzere bir muhtelit komisyon teşkil ederek bu bâbda ittihâz olunan mukarrerât netîcesinde yalnız istasyon ve iskelelerde hâl-i intizârda bulunan ahâlînin sevkleriyle hâlen bulundukları mahallerde iş ve güçleriyle meşgûl olan ahâlînin sevk ve i'âdelerinin ilkbahara ta'lîkini gerek sevk olunacakların gerek bulundukları mahallerde ilkbahara kadar kalacak ahâlî-i merkûmenin esbâb-ı i'âşe ve sevklerinin mahallerinde tedkîkî zımında patrikhâne mümessilleri de dâhil olmak üzere bir komisyon teşkil ve Anadolu'ya i'zâmı tekarrur etmiş ve iş bu komisyonun iştigâl edeceği vazîfenin mâhiyetine nazaran hey'et erkânının harc-ı râh ve masarif-i zarûriyyelerinin seferberlik tahsîsâtından tesviyesi Meclis-i Vükelâca bi't-takarrur keyfiyet Harbiye Nezâreti celilesine de iş'âr buyurulmuş idi.

Halen Anadolu'da îfâ-yı vazîfe etmekde bulunan komisyon hey'et ve er-kânının masârif-i vakı'a ve zarûriyelerine mukâbil olmak üzere Nezâret-i Müşarun-ileyhâdan taleb olunan sekiz bin liranın iki aydan beri mütemâdiyen sebkeden ta'kîbâta rağmen ahzına muvaffakiyet elvermemiş ve sûret-i husûsiy-yede alınan mâ'lûmâta nazaran Nezâret-i müşarûn-ileyhânın işbu meblağın adem-i te'diyesini iltizâm eylediği anlaşılmakda bulunmuşdur. Hâlbuki işbu hey'etin teşkil ve sevki Hükûmet-i seniyyenin menâfi'ine hâdim olduktan başka i'tilâf erkânı nezdinde de ehemmiyet-i mahsûsayı hâ'iz olup hey'et â'zâsı me-yânında Patrikhâne mümessillerinden râhiblerde mevcûd olduğundan istihkâk-larının te'hîr-i tesviyesi maslahaten kâbil-i tecvîz olamayacağı derkârdır. Binâ'e-naleyh meblâğ-ı mezbûrun sene-i mâliyenin hitâmından mukaddem âcilen i'tâsının Nezâret-i müşarun-ileyhâya iş'ârına musâ'ade-i celîle-i cenâb-ı Sadâret penâhilerinin şâyân buyurulması ve netîcesinin irâde ve iş'ârı bâbında ve her-hâlde emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî Şubat sene [1]335

Dâhiliye Nâzırı Vekîli
Ahmed İzzet

BOA. DH. SYS, Kr. 53/2

- 243 -

THAT THE ARMENIAN CHILDREN WHO ARE WITH MUSLIM FAMILIES BE
DELIVERED TO THE COMMISSION CONSISTING OF ARMENIANS

*[Ciphred telegram from the Ministry of the interior to the
governor of the sanjak of Kayseri, regarding that the girls and
children, who are said to be with Muslim families, be handed to the
commission consisting of Armenians]*

4 Ca. 1337 (5 February 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Umûmî
Husûsî
Şu'be: 2

(Şifre)
Müsta'celdir

Kayseri Mutasarrıflığı'na

Beş.

C.25 Kânûn-ı Sâni sene [13]35. İslâm â'ileleri nezdinde bulunduğu bildirilen Ermeni kız ve çocuklarının da der[hal] bulundukları yerlerden

aldırılarak Ermenilerden teşkil edilmiş olan komisyona teslimleri ve i'âşelerinin te'mîni.

Fî 5 Şubat sene [13]35

Nâzır Vekîli
Ahmed İzzet

BOA. DH. ŞFR, nr. 96/76

- 244 -

THE RETURN OF THE REAL ESTATE AND LAND OF ARMENIANS
WHO HAVE RETURNED TO YALOVA AND LALEDERE

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of İzmit, regarding that the real estate and lands belonging to Armenians returning to Yalova and Laledere, be returned to their owners]

7 Ca. 1337 (8 February 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyır ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi
İskân Şu'besi
Husûsî: 35059

(Şifre)

İzmit Mutasarrıflığı'na

16

Yalova ve Lâledere'ye avdet eden Ermenilere emlâk ve arâzileri teslim olunmadığı ihbâr ve şikâyet olunuyor. Serî'an tahkîkât icrâsıyla emvâl-i mezkûrenin avdet eden sâhiblerine derhâl teslim etdirilmesi ve kat'iyen mûcib-i şikâyet bir hâle meydân bırakılmaması ehemmiyetle tebliğ olunur.

Fî 8 Şubat sene [1]335

Nâzır Vekîli
Ahmed İzzet

BOA. DH. ŞFR, 96/117

- 245 -

PAYING THE EXPENSES OF THE PRIEST SIMPAT EFENDİ

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Konya, regarding that the expenses of the priest Simpat Efendi, a member of the Special Commission, who is in Konya to examine the situation of the Armenians, be paid out of the Mobilization Fund and that the date of his departure be communicated]

8 Ca. 1337 (9 February 1919)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Aşâyır ve Muhâcirîn Müdüriyyet-i Umûmiyyesi

Husûsî: 35120

Şifre

Konya Vilâyeti'ne

Yirmi yedi

Ermeni ahvâlini tedkîke me'mûren Konya'da bulunan Hey'et-i Mahsûsa A'zâsından Rahib Simpat Efendi'nin Eskişehir'e avdetiyle Bilecik'den oraya vürûd edecek Hey'et'e mülâkî olması tebliğ edildiğinden mûmâ-ileyhin oradaki masârif-i zarûriyyesiyle Eskişehir'e avdeti masrafı olarak Seferberlik Tahsisâtı'ndan seksen liranın avans sûretiyle i'tâsıyla târîh-i hareketinin inbâsı.

Fi 9 Şubat [1]335

Nâzır Vekîli
Ahmed İzzet

BOA. DH. ŞFR, nr. 96/127

- 246 -

THE RETURN OF THE PROPERTIES OF ARMENIANS
AND GREEKS WHO WERE RELOCATED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to some provinces and governors of sanjaks, regarding prevention of the transfer of such properties from one person to another by various means, and of any type of acquisition in order to prevent more difficulties during the implementation of the regulations that are being prepared concerning the return of the abandoned properties]

belonging to Greeks and Armenians who were relocated, the compensation to be paid and other subjects]

14. Ca. 1337 (15 February 1919)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Aşâyır ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi

İskân Şu'besi

Husûsî: 35325

Şifre

Edirne	Vilâyeti'ne	Eskişehir	Mutasarrıflığı'na
Erzurum	"	Urfa	"
Adana	"	İçel	"
Ankara	"	İzmit	"
Aydın	"	Bolu	"
Bitlis	"	Teke	"
Hüdâvendigâr	"	Canik	Mutasarrıflığı'na
Diyârbekir	"	Çatalca	"
Sivas	Vilâyeti'ne	Karahisâr-ı Sâhib	"
Trabzon	"	Kal'a-i Sultâniyye	"
Kastamonu	"	Karesi	"
Konya	"	Kayseri	"
Ma'mûretü'l-azîz	"	Kütahya	"
Van	"	Mar'aş	Mutasarrıflığı'na
		Menteşe	"
		Niğde	"

Umûm 78

Tebdîl-i mahall etdirilen Rum ve Ermenilere â'id emvâl-i metrûkenin sûret-i [istirdâd] ve i'âdesini ve verilecek tazmînât ve husûsât-ı sâ'ire hakkında der-dest-i [vaz'] karârnamenin hîn-i tatbîkinde daha ziyâde müşkilâta ma'rûz kalınmamak üzere gerek Hükûmet gerek efrâd tarafından mübâya'a ve suver-i sâ'ire ile elde edilip el-yevm mevcûd bulunan emvâl-i metrûkenin bey' ve terhîn vesâ'ire gibi ukûdât ve mu'âmelât ile elden ele geçmesine kat'iyen meydân verilmemesi lüzûmunun îcâb edenlere tebliği ve bu bâbda tedâbîr-i serî'a ve mü'essire ittihâzıyla hilâfında harekete meydân bırakılmaması ehemmiyetle beyân olunur.

Fî 15 Şubat sene [1]335

Nâzır Vekîli
Ahmed İzzet

- 247 -

INVESTIGATION OF THOSE WHO MISTREATED ARMENIANS
DURING THE DEPORTATION

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the governor of the sanjak of Kayseri, regarding that an investigation be conducted on two Armenians who are said to have harmed the Armenians during the deportation, and that the result of the investigation be communicated.]

16 Ca. 1337 (17 February 1919)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Şu'be: 2

(Şifre)

Kayseri Mutasarrıflığı'na

Dokuz

C. 9 Şubat sene [13]35. Tehcîr sırasında Ermenilere fenâlıkda bulunduğ u bildirilen Bedosyan Gülbank (?) ile Nusrik Sedenkyan (?) haklarındaki tahkîkât netîcesinden muvazzahan ma'lûmât i'tâsı

Fî 17 Şubat sene [13]35

Nâzır Vekîli [Nâmına]

Müsteşar

BOA. DH. ŞFR, nr. 96/214

- 248 -

INVESTIGATING THE CLAIM THAT TALAT BEY, THE KAYMAKAM
OF THE KAZA OF KESKÎN, KILLED ARMENIANS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Ankara, requesting speedy information as it has been informed that Talat Bey, the kaymakam of the kaza of Keskin, had Armenians killed during the deportation.]

17 Ca. 1337 (18 February 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
İdâre-i Umûmiyye-i Dâhiliyye Müdîriyyeti
Umûmî: 16[83]

Müsta'celdir

Ankara Vilâyeti'ne

Otuz

Keskin kazâsı Ermenilerinin tehçiri sırasında Kâ'im-i makâm-ı Kazâ Tal'at Bey 'in bunları Savulya'nın büyük hânına doldurarak bir müddet işkence etdikden sonra bir sâ'at mesâfede ve Cin Ali karyesi kurbunda Gölgeli Burun ve Kavrakalı karyesi hudûdunda Deve Bağırdañ mevki'inde balta, kazma, pala ve bıçak misüllü âletlerle öldürdüğü ihbâr edildiğinden mes'ele hakkında serî'an ma'lûmât i'tâ ve mütâla'âtınızın inbâsı.

Fî 18 Şubat sene [1]335

Dâhiliye Nâzır Vekîli
Ahmed İzzet

BOA. DH. ŞFR, nr. 96/220

- 249 -

RETURNING THE POSSESSIONS THAT WERE TEMPORARILY TRANSFERRED
 TO GOVERNMENT OFFICES, TO THEIR OWNERS

[Ciphèred telegram from the Ministry of the Interior to some provinces and governors of sanjaks, regarding the return of property that was temporarily transferred from the warehouses of abandoned properties to government offices, to their owners.]

18 Ca. 1337 (19 February 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi
Husûsî: 35424
Umûmî:

Şifre

Edirne	Vilâyeti'ne	Eskişehir	Mutasarrıflığı'na
Erzurum	"	Urfa	"
Adana	"	İçel	"
Ankara	"	İzmit	"
Aydın	"	Bolu	"
Bitlis	"	Teke	"
Hüdâvendigâr	"	Canik	"

Diyârbekir	"	Çatalca	"
Sivas	"	Karahisâr-ı Sahib	"
Trabzon	"	Kal'a-i Sultâniyye	"
Kastamonu	"	Karesi	"
Konya	"	Kayseri	"
Ma'muretü'a-azîz	"	Kütahya	"
Van	"	Mar'aş	"
		Menteşe	"
		Niğde	"

Seksen altı.

Ba'zı mahallerde emvâl-i metrûke depolarından devâ'ir-i resmiyyeye muvakkaten nakl edilmiş olan [metrûkât] vesâ'irenin avdet eden sâhiblerine teslîm edilmeyerek ist'imâl edildiği icrâ edilen [tahkîkât] ve vâki' olan ihbârâtdan anlaşılmaktadır. Emvâl-i metrûkenin sâhiblerine i'âdesiyle mağdûriyet ve sefâletlerine çalışılması Hükûmetçe son derece mültezim bulunduğu hâlde bilâ-bedel alınıp el-yevm devâ'ir-i resmiyyede bulunan bu kabîl eşyânın sâhiblerine te'hîr-i teslîmi Hükûmet-i seniyyenin icrâ'ât-ı vâk'adaki hüsn-i niyyeti hakkında teb'a ve ecânib nazarında tevîd-i şübhe edeceğinden devâ'ir-i resmiyyede olup da henüz sâhiblerine i'âde edilmemiş olan bu gibi emvâl-i menkûlenin bilâ-ifâte-i vakt sâhib-i meşrû'larına i'âdesi lüzûmunun alâkadârâna tebliği ve bunlardan ashâbı henüz avdet etmeyenlerin sâhiblerinin vürûduna intizâren te'mîn-i hüsn-i muhâfazaları esbâbının istikmâlini kat'iyyen matlûbdur.

Fî 19 Şubât sene [1]335

Dâhiliye Nâzırı Vekîlî
Ahmed İzzet

BOA. DH. ŞFR, nr. 96/230

- 250 -

RETURNING THE NON-MUSLIM CHILDREN TO THEIR RELATIVES
OR TO THEIR COMMUNITIES

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to some provinces and governors of sanjaks, regarding that while the non-Muslim children are being handed over to their relatives or their communities, the orphaned Muslim children should not be handed to Christians, thinking that they are non-Muslims]

19 Ca. 1337 (20 February 1919)

Bâb-ı Alî**Dâhiliye Nezâreti****Aşâyır ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi****İskân Şu'besi****Husûsî: 35502****"Şifre"**

Edirne	Vilâyeti'ne	Eskişehir	Mutasarrıflığı'na
Erzurum	"	Urfa	"
Adana	"	İçel	"
Ankara	"	İzmit	"
Aydın	"	Bolu	"
Bitlis	"	Teke	"
Hüdâvendigâr	"	Canik	"
Diyârbekir	"	Çatalca	"
Sivas	"	Karahisâr-ı Sahib	"
Trabzon	"	Kal'a-i Sultâniyye	"
Kastamonu	Vilâyeti'ne	Karesi	Mutasarrıflığı'na
Konya	"	Kayseri	"
Ma'muretü'a-azîz	"	Kütahya	"
Van	"	Mar'aş	"
		Menteşe	"
		Niğde	"

Umûm doksan

Şu sırada İslâm â'ileleriyle mü'essesât-ı resmiyye ve husûsiyyeden alınarak akrabâlarına veyâ â'id oldukları cemâ'atlere teslim edilmekde olan etfâl-i gayr-i Müslimeden mâ'adâ etfâl-i yetîme-i İslâmiyye'den ba'zılarının gayr-i Müslim [zannıyla] taleb edilmekde olduğu ihbârât ve şikâyât-ı vâkı'adan anlaşılıyor. Gerçi mebhûsü'l-anh etfâl-i Hıristiyâniyye ile İslâmlar nezdindeki gayr-i Müslim kız ve kadınların evvel ve âhir sebk eden tebliğât mücebince hürriyyet-i dîniyyelerini izhârda serbestîleri Hükûmetçe son derece müstelzim ve binâ'en-aleyh bunlardan küçük çocukların bilâ-kayd u şart ve diğerlerinin dahi kendi rızâ ve muvâfakatlarıyla velîlerine veyâhûd mensûb oldukları cemâ'atler rû'esâyı rûhâniyyesine teslimleri muktezî ise de (?) bu meyânda an-aslin İslâm olan ba'zı yerli ve mültecî ve muhâcir çocuklarının da anâsır-ı Hıristiyâniyye yedine geçmesine hiç bir sûretle muvâfakat câ'iz olmadığından ahvâl-i mümâsilede pek ziyâde tedkîk ve ta'mîk-i mes'ele edilerek bu gibi gayr-i kâbil-i telâfî mehâzîre meydân bırakılmamasının alâkadârâna ehemmiyetle tebliği matlûbdur.

Fî (20) Şubat sene [1]335

Nâzır Vekili
Ahmed İzzet**BOA. DH. ŞFR, nr. 96/248**

- 251 -

FEEDING THE RETURNING ARMENIANS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Ankara, regarding that food will be provided for the Armenians who are returning, approximately for 20 days at most]

22 Ca. 1337 (23 February 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhâcirîn
Müdîriyyet-i Umûmiyyesi
Şu'besi: Muhâsebe
Husûsî: 35552

Şifre

Ankara Vilâyeti'ne

Otuz yedi. C. 9 Şubat sene [13]35. Avdet eden Ermenilerin 1 Kânûn-ı Sânî şifre ile tebliğ olunduğu vechle a'zamî yirmi gün kadar i'âşelerinin te'mîni ve ondan sonra i'âşelerinin devâm-ı te'diyyesine tahsîsât müsâ'id olmadığı beyân olunur.

Fî 23 Şubat sene [13]35

Nâzır Vekîli Nâmına
Müsteşâr

BOA. DH. ŞFR, nr. 96/279

- 252 -

RETURNING TWO ARMENIAN CHILDREN WHO WERE CIRCUMCISED

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Ankara, regarding that the two Catholic Armenian boys who had been converted to İslam in Ankara, be let go and that they be handed over to the office of the Armenian delegate, and if they are not accepted, that they be sent to İstanbul in order to be handed over to their mothers, and that the British military officers be informed of the matter.]

24 Ca. 1337 (25 February 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
İdâre-i Umûmiyye-i
Dâhiliyye Müdîriyyeti

"Müsta'celdir"

Ankara Vilâyeti'ne

Kırk

Ankara'da ihtidâ etdirilmiş ve Mekteb-i Sanâyi'e konulmuş biri on dört yaşında ve Onnik nâmında, diğeri on iki yaşında ve Tatyos Kazyan isminde (?) iki Ermeni Katolik çocuğunun hemân serbest bırakılarak keyfiyetden bu iş için rapor tanzîmine me'mûr edilen İngiliz me'mûrîn-i askerîsine ma'lûmât i'tâ[sı] İngiltere Fevka'l-âde Komiserliği'nden talep ve ricâ edilmiş olduğundan mezkûr çocukların orada Ermeni Murahhasalığı'na tevdî'i ve Murahhasalıkça kabûl olunmadıkları takdîrde burada bulunan vâlidesine berây-ı teslîm Der-sa'âdet'e i'zâmları ve mezkûr İngiliz me'mûr-ı askerîsine ma'lûmât verilmesi (?) Hâriciye Nezâreti'nin iş'ârı üzerine tavsiye olunur.

25/2/335

Dâhiliye Nâzır Vekîli
Ahmed

BOA. DH. ŞFR, nr. 96/303

- 253 -

REQUEST TO RETURN TO AINTAB THE OFFICIALS UNDER ARREST WHO WERE DISPATCHED TO ALEPPO DUE TO THE DEPORTATION MATTER

[Memorial from the Ministry of Foreign Affairs to the Ministry of the Interior, regarding that the request of General Mac Ando[sic], that some officials who were arrested because of their roles in the deportation matter and who were sent to Aleppo, be returned to be tried in the military court established in Aintab, is not appropriate]

15 C. 1337 (18 March 1919)

Bâb-ı Alî
Hâriciye Nezâreti
Kalem-i Mahsûs

Dâhiliye Nezâret-i celîlesine

Ayıntab'a gelen General Mak Ando tarafından tehçîr mesâ'ilinden alakadâr oldukları beyânıyla tevkîf ve Haleb'e sevk edilen ba'zı me'mûrînin Ayıntab'da

teşkil kılınan Divân-ı Harb'de icrâ-yı muhâkemeleri zımında i'âdeleri esbâbının istikmâlî ifâdesini hâvî olarak Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti ifâdesiyle mevrûd 12 Mart sene [1]335 târîh ve 379 numrolu tezkire-i aliyeleri cevâbıdır. Vaz'iyet-i hâzıra i'tibârıyla eşhâs-ı mezbûrenin taleb-i i'âdeleri muvâfık olamayacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Bâb-ı Alî

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Şube: 6

Husûsî: 379

Hâriciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Alisine

Ma'rûz-ı çâker-i kemineleridir

Haleb'den Ayıntab'a gelen Ceneral Mak Ando'nun(?) me'mûrîn-i mahalliyyeden Muhasebeci Nesim ve Defter-i Hâkânî me'mûru Eyüb Sabrî ve Evkâf me'mûru Hakkı beyler ile ahâliden Taşçızâde Abdullah ve Hüseyin Cemîl ve Urfa'dan oraya gelmiş olan Dışıkırık oğlu Hulûsî'yi kolleje celb ederek tehcîr mesâ'ilinde alâkadâr oldukları beyânıyla Haleb'e sevk ettiği Ayıntab Mutasarrıflığı'ndan bildirilmiştir. Esnâ-yı tehcîrde orada bulunarak Emvâl-i Metrûke Komisyonu'na me'mûr edildikleri Mutasarrıflığın cümle-i iş'ârından olan me'mûrîn-i mûmâileyhimin hudûd ve selâhiyetleri Ayıntab kazâsıyla Adana vilayeti ve Urfa, İçel livâlarını şâmil olmak üzere Ayıntab'da teşkil kılınan Dîvân-ı Harb-i Örfî tarafından muhâkemelerinin icrâsı tabî'î olduğundan kuvâ-yı i'tilâfiyye kumandanları nezdinde teşebbüsât-ı münâsibe ve serî'a ifâsıyla berâ-yı muhâkeme i'âdeleri esbâbının istikmâl buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 9 Cemaziye'l-âhir 1337 ve
Fî 12 Mart 1335

Dâhiliye Nâzırı Nâmına
Müsteşar

BOA. HR. HU, Kr. 43/61

- 254 -

ASSISTANCE PROVIDED TO THE ARMENIAN AND GREEK REFUGEES

[Memorial from the Ministry of the Interior to the Ministry of Foreign Affairs, regarding the assistance provided to date to non-Muslims who are returned to their home, following the claim by the

British High Commissioner that sufficient assistance is not provided to the Greek and Armenian refugees returning from Ankara and Edirne.]

17 C. 1337 (20 March 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyır ve Muhâcirîn Müdüriyyet-i
Umûmiyyesi Şu'besi: İskân
Umûmî: 36248
Husûsî: 441

"Mühim ve müsta'celdir"

Hülâsa:

*Mahallerine i'âde edilen
 ahâlî-i gayr-i Müslimeye
 şimdiye kadar icrâ edilen
 mu'âvenet hakkında
 izâbâtı hâvi.*

Hâriciye Nezâret-i Celîlesi Huzûr-ı Sâmişine

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir,

İngiltere Fevka'l-âde Komiserliği'nden mu'tî takrîrde Ankara ile Edirne'den avdet eden Rum ve Ermeni mültecilerine lâ yık olduğu vech ile mu'âvenet edilmemekde ve bu kabîl eşhâsın Hükûmetçe i'âşe ve ilbâsı lâzım gelmekde olduğundan ve sâ'ireden bahsle bu bâbda şimdiye kadar ne gibi teşebbüsât ifâ ve ne gibi evâmîr i'tâ edildiğinden kendisinin resmen haberdâr edilmesi ve mes'elenin ehemmiyeti tereddüd ve te'ahhurâta gayr-ı müsâ'id bir mâhiyetde olduğu bildirildiği beyânıyla icâb-ı hâlin sür'at-i icrâ ve netîcesinin inbâsına dâ'ir şeref-vârid olan 13 Mart sene [1]335 târih ve 14386/258 numrolu tezkire-i fehîmâneleri cevâbıdır. Esbâb-ı askeriyye ve siyâsiyyeye binâ'en evvelce mahall-i âhara nakl ve sevk edilmiş olan ahâlî-i gayr-i Müslimeden son üç buçuk mâh zarfında vesâ'it-i nakliyyenin şiddet-i buhrânına ve esbâb-ı fevka'l-âde-i ma'lûme ve muhtelifenin hükm-fermâ olmasına rağmen a'zamî mesâ'î sarfıyla iki yüz otuz iki bin altı yüz yetmiş dokuz nüfûs mahallerine i'âde ve evleri yanmak ve yıkılmak gibi esbâb dolayısıyla hâneleri mevcûd olmayanlar müstesnâ olmak üzere cümlesinin tamâmen emvâl-i gayr-i menkûleleri teslîm ve i'âde edilmiş ve bu husûs son zamânda Muhâcirîn Müdüriyyet-i Umûmiyyesince terfîk edilen bir me'mûrla berâber Paşalimanı, Marmara Adası, Erdek ve Bandırma gibi mahallere azîmet edüp tedkîkâtta bulunan Yüzbaşı Mr. "Lefter Redmer" in müşâhedâtıyla da sâbit bulunmuşdur. Mâ-hâzâ son vukû'ât ve mu'âmelâtın hülâsasını mübeyyin olmak ve ma'lûmât istihsâl edilmek üzere bir cedvel de rabten takdîm kılınmıştır. Mevzû'-ı bahs gayr-i Müslim mültecilerin i'âşe ve ilbâsı zımnında vukû' bulan teklîf ve talebe gelince: Vilâyât-ı müstevliyyeden dâhil-i memâlik-i

Osmâniyye'ye ilticâ eden bir milyona karîb Müslim mültecîlerden ahîren i'âde olunanların memleketlerine vusûllerinden i'tibâren mültecîlik sıfatları mürtefi' olduğu ve zâten istitâ'ât-ı mâliyye-i devlet de gayr-i müsâ'id bulunduğu cihetle bunların iskân ve i'âşesi için muhâcirîn tahsîsâtından yapılan mu'âvenetin kat'ıyla memâlik-i Osmâniyye'nin her noktasında bulunan ve ez-her cihet nazar-ı dikkat ve merhameti celb eden diğ er muhtâcîn gibi çalışmağa ve yaşamağa sevk edilmektedirler. Hâl bu merkezde iken gayr-i Müslim mültecîlere dûçâr oldukları zarûret nazar-ı dikkate alınarak istisnâî bir mu'âmele tatbîk edilmektedir. Şöyle ki: Hülâsa-i vukû'âtı mübeyyin cedvel münderecâtından da kısmen anlaşılacağı üzere mahallerine i'âde olunan Rum ve Ermeni mültecîlerine imkânın müsâ'adesi nisbetinde meccânen yemeklik ve i'âşe fî'âtıyla tohumluk zahîre verilmekle berâber ba'zan yatak ve yorgan gibi levâzım-ı beytiyye de i'tâ ve bunlara tercîhen ve ta'vîzen âlât ve edevât-ı zirâ'iyye ve tohumluk verilmesi husûsunun da nazar-ı dikkate alınması zımında Zirâ'at Nezâret-i celîlesinin mükerreren ve resmen nazar-ı dikkati dahi celb edilmekle berâber bir iş bulmalarını te'mînen ânîfûl'-arz eşhâsa memleketlerine avdetleri târihinden i'tibâren yirmi otuz gün kadar yevmiye veyâ mukâbilinde i'âşe fî'âtıyla ekmek ve hubûbât-ı sâ'ire i'tâsı evvel ve âhir ta'mîmen her tarafa bildirilmiştir. Mâ-hâzâ Ankara ve Edirne'ye avdet eden Rum ve Ermeni mültecîleri hakkında ayrıca teklîfât ve mutâlebâtta bulunulmasına ve bunlara mu'âvenet edilmemekde olduğu dahi der-miyân edilmesine nazaran bu iki vilâyete yeniden teblîğât-ı lâzıme icrâ kılınmış ve alınacak cevâbın başkaca Nezâret-i celîlelerine arz ve iş'ârı mukarrer bulunmuştur. İngiltere Fevka'l-âde Komiserliği'nin mutâlebât-ı vâkı'ası avdet eden ve edecek olan bu kabîl mültecîlerin sûret-i umûmiyyede Hükûmetçe i'âşe ve ilbâsı noktasına ma'tûf bulunuyorsa asgarî olarak ber-vech-i âtî mesârifin ihtiyârı kesb-i zarûret edecektir ki buna da devletin kuvve-i mâliyyesinin gayr-i müsâ'id olduğu âzâde-i arz ve izâhdır. Şöyle ki:

Üç buçuk mâh zarfında i'âde edilen iki yüz otuz iki bin altı yüz yetmiş dokuz nüfûsun yarısı muhtâc olduğu ve günde beher nüfûsa on guruş i'âşe bedeli tahsîs olduğu takdîrde ayda üç yüz kırk sekiz bin ve senede dört milyon yüz yetmiş altı bin lira i'âşe masrafı ve ilbâsı için yine nüfûs-ı mevcûdenin yarısı muhtâc olduğu ve beher nüfûsa bir def'aya mahsûs olmak üzere pek asgarî olarak on beş lira ilbâs masrafı ihtiyâr olduğu takdîrde bir milyon yedi yüz kırk beş bin lira masraf-ı ihtiyârî zarûrîdir ki cem'an beş milyon dokuz yüz yirmi bir bin lira eder. Üç buçuk ay zarfında iki yüz otuz iki bini mütecâviz nüfûs i'âde edildiği ve altı ay zarfında daha bu kadar nüfûsun i'âdesi ve bunun da kezâ nısfının muhtâc olması nazar-ı dikkate alındığı takdîrde daha bir misli masrafın ilâvesiyle yekûn-ı umûmî Hükûmet mü'essesâtında i'âşe edilmekde olan gayr-i Müslim etfâl müstesnâ olmak üzere on bir milyon sekiz

yüz kırk iki bin liraya bâliğ olur. Şu hâlde İngiliz Fevka'l-âde Komiserliği'nce vâki' olan mutâlebât umûm gayr-i Müslim mültecîlerin ilbâs ve i'âşesine râci' olduğu takdîrde hesâbât-ı mebsûta-i mütehammine esnâ-yı müzâkerede nazar-ı dikkate alınmak üzere ihtiyâten huzûr-ı sâmi-i cenâb-ı fehîmânelerine arz ve iblâğ olunmuşdur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 17 Cemâziye'l-âhir sene 1337
ve Fî 19 Mart sene 1335

Dâhiliye Nâzırı Nâmına
Müsteşâr

1- Kırkkilise dâhilinde İnceköy'deki Rum kilisesiyle mektepleri âid olduğu cemâ'ate teslîm edilmiştir.

2- Mersin'de kâ'in Ermeni kilisesi ile akârâtı ve dâhil-i livâda bulunan diğer emvâl Adana'dan avdet eden Mersin Ermeni râhibi ile Ermeni mu'teberânından on zâta teslîm edilmiştir.

3- Ankara şehri hâricinde kâ'in "Kırmızı Manastır" nâmıyla ma'rûf ve Ermenilere â'id ma'bed Zirâ'at Müfrezesi'nin elinden alınarak Ermeni cemâ'atine i'âde edildiği gibi kilise derûnundaki eşyânın da taharrî ve i'âdesine teşebbüs edilmiştir.

5-Merkez-i vilâyetçe emvâl-i metrûkeden ba'zı devâ'ir-i resmiyyeye muvakkaten alınmış olan mefrûşât vesâ'ire kâmilten avdet eden sâhiblerine teslîm edilerek i'âde edilmemiş eşyâ kalmadığı Ankara Vilâyeti'nden bildirilmiştir.

6- Aydın vilâyeti dâhilinde Menemen'de evvelce işgâl edilen bir Rum mektebi tahliye ve teslîm edilmiştir.

7- Urla Kâ'im-i makâmılığı'nın mürâca'âtı üzerine avdet edenlere tevzî' edilmek üzere mezkûr kazâya i'âşe an bârından iki bin kilo tohumluk zahîre verilmiştir.

8- Aydın sancâğının Soma kazâsında seferberlik ibtidâsında işgâl ve menzil hastahânesi ittihâz olunan iki Rum mektebi tahliye ve teslîm edilmiştir.

9- Mudanya'nın Misebolu ve Burgaz karyelerinde bulunan kilise ve me'âbid ile akârâtı mazbata mukâbilinde rû'esâ-yı rûhâniyyeye teslîm edilmiştir.

10- Mudanya'nın Sığı karyesinde bulunan iki kilise ve bir cesîm mekteb ile kilise akârâtından bulunan hâneler ve otel, gazino, yağ-hâne vesâ'ire dahi mazbata mukâbilinde rû'esâ-yı rûhâniyyeye teslîm edilmiştir.

11- Mudanya'nın Arnavud karyesinde bulunan Rum kilisesi ile Metrepolidhâne akârâtından bağçeli gazino ve ayazma dahi hâl-i hâzırlarını mübeyyin mazbata mukâbilinde rü'esâ-yı rûhâniyyeye teslim edilmiştir.

12- Trabzon'da kâ'in Ermeni kilise ve mektebiyle bunlara â'id müştemilât tahliye edildiği gibi cihet-i askeriyyece hastahâne ittihâz olunan Rum mektepleri boşaltılarak Metrepolidhâne'ye verilmiştir.

13- Trabzon mülhakâtında bulunan gayr-i Müslimlere â'id me'âbid ve mekâtible bunların müştemilât ve akârâtı kâmilten tahliye olunarak â'id olduğu cemâ'atlere teslim edilmiştir.

14- Kastamonu vilâyetinin Cide kazâsına avdet eden Rumların hâneleriyle vakfa â'id binâların tamâmen tahliye ve kendilerine teslim edildiği vilâyetden bildirilmiştir.

15- Arab, Rum ve Ermeni â'ilelerinin mesârifi için Konya'ya iki milyon gurusluk havâlenâme gönderilmiştir.

16- Van'a avdet edenlerin bir kısmı emrâz-ı sâriyye ve âdiyyeden musâb oldukları cihetle bunların tedâvîsi için cihet-i askeriyyeye â'id iki yüz yataklık hastahâne eşyası vilâyet emrine terk edilmiştir.

17- Yalova'ya avdet eden 317 nüfûs Ermeniye tohumluk olarak "3580" kilo buğday ve "1530" kilo arpa ile yemeklik olarak i'âşe fî'âtı üzerinden "1104" kilo buğday tevzî' edilmiş ve evvelce cihet-i askeriyye tarafından emvâl-i metrûkeden alınıp bu kerre hükûmet-i mahalliyyeye devr ve teslim edilen "70" yatak ve yorgan takımı Ermeni muhtâcînine tevzî' edilmiştir.

18- Yalova kazâsında bulunan umûm Ermeniler nâmına Ohannes vesâ'ire imzâsıyla Nezâret'e keşide edilen 29 Kânûn-ı Sânî sene [1]335 târihli telgrafnâmede esnâ-yı sevklerinde ve mahallerine vürûd etdikden sonra iskân ve terfihleri husûsunda me'mûrîn-i Osmâniyye tarafından gösterilen gayret ve mu'âvenetden dolayı beyân-ı teşekkür edilmektedir.

19- Teke kazâsına avdet eden Rumlar i'âde edildiklerinden hükûmet-i hâzıraya teşekkür edilmektedir.

20- Bandırma'da kâ'in olup mukaddemâ cihet-i askeriyyece dîvân-ı harb tevkîfhânesi ittihâz olunan kilise bâ-tahliye icâb edenlere teslim edilmiştir.

21- Bandırma'da askerî hastahânesi ittihâz edilmiş olan Rum mektebi tahliye edilerek mezkûr cemâ'ate teslim edilmiştir.

22- Ankara vilâyetinde İslâm â'ileleri nezdinde bulunan tek tük Ermeni eytâminın haber alındıkça velîlerine ve cemâ'at rü'esâsına teslim edildiği gibi yalnız istihbâra ta'lik edilmeyerek bu kabîl etfâlin on beş güne hükûmet-i

mahalliyyeye teslîmi ve aksi hâlin evâmîr-i hükûmete muhâlefet sûretinde telakkî edileceğinin i'lânı tensîb ve mülhakâta da o yolda tebliğât îfâ kılındığı Ankara Vilâyeti'nden bildirilmiştir.

23- Sivas'da bulunan Ermeni çocuklarından akraba ve velîsi olanlar kendilerine ve cemâ'at tarafından talep edilen mikdâr cemâ'ate teslim olunarak bâkîsi müessesât-ı resmiyyede i'âşe edilmekte ve bir takımı da kimseleri bulunmadığından ve cemâ'at tarafından kabûl edilmediğinden taht-ı himâyede bulundurulmaktadır.

24- Van'da altmış beş yetim bir dâ'ire-i mahsûsaya yerleştirilerek i'âşe edilmektedir.

25- Urfa kurâsından merkez livâyâ gelen Ermeni eytâm ve kadınlarından yüz yirmi nüfûs ile ayrıca yirmi yetim Amerika Dârü'l-eytâmı'na ve on beş yetim Ermeni Eytâmhânesine ve otuz çocuk akrabâlarına teslim edildiği gibi mütebâkî eytâm Ermeni cemâ'atine teslim edildiği hâlde esâslı bir eytâmhâne teşkilâtı olmadığından şimdilik kabûl etmedikleri cihetle şimdilik oldukları yerlerde bırakılması tensîb edilmiştir.

BOA. DH. SYS, nr. 53-2/341903

- 255 -

EXEMPTING ARMENIANS AND GREEKS FROM SOME TAXES

[Memorial from the Ministry of the Interior to the office of the Grand Vizier, regarding that the Armenians and Greeks who were deported, be exempt for a time from the title and other taxes]

16 C. 1337 (19 March 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyır ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi
Şu'besi: İskân
Umûmî: 36066
Husûsî: 446
Makâm-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhî'ye

Hülâsa:

*Sevkiyâta tâbi' tutulan
 Rum ve Ermenilerin ba'zı
 gûnâ mu'âfiyât-ı mâliyyeye
 mazhar edilmeleri hakkında.*

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir.

Bu kerre memleketlerine avdet eden Ermeni ahâliden te'mîn-i ma'îşetleri zımnında ufak tefek ticâretle meşgûl olanlar muhâcirîn misillü iki sene müddetle temettu' vergisinden ma'fûviyetlerini talep eyledikleri ve bu gibi kesânın muhâcirîne bahş olunan ma'fûviyet-i mâliyyeden istifâdelerine hâlen imkân-ı kânûnî yoksa da ahvâl ve vaz'iyet-i hâzıralarına nazaran ba'zı mertebe mazhar-ı mu'âvenet ve teshîlât olmaları icâb-ı hâle muvâfık olacağı Hüdâvendigâr vilâyetinden mevrûd 18 Şubat sene [1]335 târîhli tahrîrâtında bildirilmiş ve fi'l-hakîka muhâcirîn ol bâbdaki kavânîn ve nizâmât mûcibince târîh-i iskânlarından i'tibâren iki sene zarfında ba'zı mu'âfiyetlere mazhar oldukları gibi harb-i umûmî esnâsında düşman tarafından işgâl ve bi'l-âhere istirdâd edilmiş olan mahaller ahâlîsinin de bir takım tekâlifden istisnâları 13 Haziran sene [1]334 târîhli kânûn ile te'mîn edilmiş olmasına nazaran bu kerre memleketlerine i'âde edilmekde olan Ermeni ve Rumlardan muhtâc olanların da muhâcir ve mültecîlere kıyâsen mu'ayyen bir zamâna mahsûs olmak üzere öşrden mâ-adâ tekâlif-i sâ'ireden mu'âfiyetleri îcâbât-ı ma'delet ve siyâsete muvâfık görülmüş olduğundan keyfiyet tensîb-i sâmi-i fehîmânelerine de iktirân eylediği takdîrde bu bâbda icâb eden lâyiha-i kânûniyyenin bi't-tanzîm ale'l-usûl mevki'-i mer'iyete konulmak üzere makâm-ı celîl-i Sadâret-penâhîlerine takdîmi lüzûmunun Mâliye Nezâret-i celîlesine havâle buyurulması istihâm olunur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyül'l-emrindir

Fî 16 Cemâziye'l-âhir sene 1337 ve
 Fî 19 Mart sene 1335

Dâhiliye Nâzırı
Cemâl

- 256 -

PROVIDING FOOD FOR THE ARMENIANS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Bitlis regarding that the feeding and lodging expenses for the Armenians to be transported and the Armenian children in Muş, be paid out of the refugees fund, and that the Armenians be swiftly transported to their former homes.]

5 B. 1337 (6 April 1919)

Bâb-ı Âli

Dâhiliye Nezâreti

Aşâyir ve Muhâcirîn Müdiriyyet-i Umûmiyyesi

Şu'besi: Muhâsebe

Husûsî: 36637

Şifre

Bitlis Vilâyeti'ne

C. 12 Mart sene [1]335. Muş'daki Ermeni çocukları ile sevk edilecek diğer Ermenilerin i'âşe ve mesârif-i sevkiyyeleri muhâcirîn tahsîsâtından tesviye olunacaktır. Ermenilerin me'vâ-yı kadîmlerine tesrî-i sevkleriyle tûl müddet i'âşeleri yüzünden hazînenin mutazarrır edilmemesi.

Fî 6 Nisan [1]335

Nâzır Nâmına

Keşfi

BOA. DH. ŞFR, nr. 98/59

- 257 -

BRINGING BACK ARTIN EFENDİ'S FAMILY WHO WAS DISPATCHED

[Memorial from the Ministry of the Interior to the Ministry of Foreign Affairs, that the necessary steps be taken for bringing back the family of Artin Efendi, a member of the Antalya court of first instance, who were sent towards Damascus and that the results be communicated]

12 B. 1337 (13 April 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti
Şu'be: Âsâyîş
Husûsî: 675

Hâriciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Alisine

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Adana vilâyetine tâbi' Cebel-i Bereket sancağının merkezi olan Osmaniye kasabasında mukîm iken tehcîr sırasında Şâm-ı şerîf cihetine sevk olunarak vilâyet-i mezkûrenin Bolâd karyesinde iskân olunan â'ilesinin beş seneden beri hayât ve memâtından ma'lûmât alamadığından bahisle Sûriye hükûmetiyle bi'l-muhâbere â'ile-i merkûmenin kendi nezdine celbi esbâbının istikmâli Antalya Bidâyet Mahkemesi a'zâsından Artin Efendi tarafından istid'â olunduğu Teke Mutasarrıflığı'ndan vârid olan tahrîrâtta izbâr kılınmış olmağla bu bâbda teşebbüsât-ı mukteziye icrâsıyla netîcenin emr ü inbâsına müsâ'ade-i sâmiye-i fehîmâneleri sezâvâr buyrulmak bâbında emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 12 Receb sene [1]337

Fî 15 Nisan sene [1]335

Dâhiliye Nâzırı Nâmına

Müsteşâr

Keşfi

BOA. HR. MÜ, 43/17

- 258 -

PROVIDING ASSISTANCE TO INDIVIDUALS INVESTIGATING
 THE RETURN OF GREEKS AND ARMENIANS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the provinces of Kastamonu and Ankara, regarding that the necessary assistance be provided to Münir Bey and the British officer who arrived to examine the return process of the Greeks and Armenians.]

26 B. 1337 (27 April 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi
Şu'besi: İskân
Husûsî: 37448

Şifre-Telgrâf

Kastamonu, Ankara Vilâyetlerine

Muhâcirîn Müdîriyyet-i Umûmiyyesi İskân Şu'besi Müdiri Münîr Bey bir İngiliz zâbiti ile birlikde Rum ve Ermeni i'ade mu'âmelâtını tedkik etmek üzere

İnebolu tarîkiyle müteheyyi'-i hareket bulunduklarından haklarında teshîlât-ı lâzime irâ'esinin alâkadârâna tebliği.

Fî 27 Nisan sene [1]335

Nâzır Nâmına
Keşfi

BOA. DH. ŞFR, nr. 98/319

- 259 -

HANDING OVER THE POSSESSIONS OF THOSE WHO
HAVE RETURNED TO THEIR LANDS

[Ciphred telegram from the Ministry of the Interior to the province of Bitlis, regarding that the properties of those individuals who were deported and who returned to their homes, be returned to them and not to their executors or to their agents]

3 Ş. 1337 (4 May 1919)

Bâb-ı Alî

Dâhiliye Nezâreti

Aşâyir ve Muhâcirin Müdîriyyet-i Umûmiyyesi

Şu'besi: İskân

Husûsî: 37530

Şifre-Telgraf

Bitlis Vilâyeti'ne

C. 22 Nisan [1]335 şifreye. Tehcîr olunan eşhâsdan mahâll-i sâ'irede bulunanların memleketlerine avdetleri hâlinde metrûk emvâl-i menkûle ve gayr-i menkûlelerinin ancak kendilerine teslîmi îcâb eder. Serd olunan mütâla'aya nazaran İslâm olan vekîl ve vasîlerine teslîmi muvâfık değildir.

Fî 4 Mayıs [1]335

Nâzır Nâmına
Keşfi

BOA. DH. ŞFR, nr. 99/35

- 260 -

THE RETURN OF THOSE WHO ESCAPED TO GERMANY

[Memorial from the office of the legal advisor of the Sublime Porte to the Ministry of Foreign Affairs, regarding the return of the Grand vizier, viziers, governor and police Director Tal'at, Enver, Cemâl, Şâkir, Nazmî, Bedri, Aziz Efendis who escaped to Germany]

4 Ş. 1337 (5 May 1919)

Almanya'ya firâr etmiş olan Sadr-ı esbak Tal'at ve esbak Harbiye Nâzırı Enver ve Bahriye Nâzırı Cemâl ve Ma'ârif Nâzırı Doktor Nâzım ve Trabzon Vâlî-i sâbıkı Cemâl Azmî ve İttihâd ve Terâkkî Merkez-i Umûmîsi a'zâsından Bahâeddîn Şâkir ve Polis Müdîri Bedrî ve esbak Emniyyet-i Umûmiyye Müdîri Azîz efendilerin i'âdeleri talebi mes'elesine dâ'ir Adliye Nezâreti'nden vârid olup, havâle buyurulan 21 Kânûn-ı Evvel 1335 târîh ve 288/2875 numrolu tezkire mütâlâ'a olundu.

Mûmâ-ileyhimin i'âdeleri taleb edilmek üzere Saltanat-ı seniyye ile Almanya beyninde müte'akkid i'âde-i mücrimîn mu'âhedenâmesi ahkâmına tevîkan evrâk-ı lâzîmenin sûret-i tanzîmine dâ'ir olan 16 ve 26 Haziran ve 7 Ağustos sene 1335 târîh ve 1090/16358 114/16545 135/17449 numrolu tezâkir-i aliyye-i nezâret-penâhiye cevâb verilmekde ve bu husûsda tafsîlât-ı âtiyyeyi itâ eylemekdedir.

Adliye Nezâreti'nin 28 Mayıs 1335 târîh ve 113/26567 numrolu tezkiresi üzerine İstişâre Odası'ndan takdîm kılınan 3 Haziran 1335 târîh ve 39836 numrolu müzekkerenin hâşiyesine Tal'at, Enver ve Cemâl efendilerin lüzûm-ı muhâkemelerine dâ'ir isdâr edilmiş olan 12 Nisan 1335 târîhli karârnameден başka mücrimîn-i mezbûrenin eşhâs-ı sâ'ire ile berâber "kuvâ-yı meşrû'a ve hükûmetin fevkinde bir kuvvet te'sîs eylemek ve bu sûretle nâsa ilkâ-yı havf ve dehşet ederek cebr ve zor ile şekl-i hükûmeti tağyîr eylemek cürmüyle" ittihâmlarına ve Kanûn-ı Cezâ'nın 45'inci maddesi delâletiyle 55'inci maddesinin "Kânûn-ı Esâsî ve hükûmetinin şekl ve hey'eti veyâ saltanat-ı seniyyenin usûl-i verâsetini tağyîr ve tebdîl veyâ imhâya cebren teşebbüsü sâbit olan şahs i'dâm olunur" diye musarrah olan fıkra-i ahîresinin tatbîki talebine dâ'ir 29 Mayıs 1335 târîhinde Hey'et-i Tahkîkiyyece diğеr bir karâr verilmiş olduğı istihbâr edildiğı ve mârru'z-zikr tağyîr ve tebdîl cürmü ancak bir cürm-i siyâsî olup Osmânlı-Almanya i'âde-i Mücrimîn Mu'âhedenâmesi mücrimînin cerâ'im-i mûmâsileden dolayı i'âdesini sarîhan reddetmekte olduğundan bunların i'âdeleri için Kânûn-ı Cezâ'nın münhasıran mârru'z-zikr 45, 170, 252'inci maddelerine istinâd etmek îcâb etdiğı beyân edilmiş idi. Mârru'z-zikr Adliye Nezâreti tezkiresine sûreti merbut olan ve İdâre-i Örfiyye Birinci Divân-ı Harb Riyâseti'nden nezâret-i müşârun-ileyhâya hitâben yazılmış bulunan 18 Teşrîn-i Evvel sene 1335 târîhli tezkireye bu husûsda ber-vech-i âtî îzâhât-ı lâzîme verilmiştir. Şöyle ki:

1- Mûmâ-ileyhimden Enver ve Cemâl ve Doktor Nâzım efendilerin 5 Temmuz sene 1335 târîhinde Dîvân-ı Harb-i Örfî'de gıyâben icrâ kılınan muhâkemeleri netîcesinde İttihâd ve Terakkî şahs-ı ma'nevîsini temsîl ederek kânûn-ı esâsî ve hükûmetin şekl ve hey'etini tebdîl ve imhâya cebren teşebbüs

etdikleri beyânıyla kânûn-ı mezkûrun elli beşinci mâddesinin fıkra-i ahîresine tevîkan mahkûm edilmiş olmalarına ve fıkra-i hükmiye ile muhâkeme zabıtnâmeleri devletin cerîde-i resmîyesi olan Takvîm-i Vekâyî'le de neşr ve i'lân kılınmış bulunmasına ve yine Takvîm-i Vekâyî'le neşr ve i'lân kılınan 8 Mart sene 1335 târîhli karârnamenin birinci mâddesi sarâhetine nazaran mülgâ Dîvân-ı Harb-i Örfî'nin İdâre-i Örfiyye Karârnamesi mücebince devletin emniyyet-i dâhiliyye ve hâriciyyesini ihlâl eden cerâ'im-i siyâsiyye mürtekiblerinin icrâ-yı muhâkemesi vazîfe-i kânûniyyesiyle mükellef bulunduğu resmen ma'lûm ve muhakkak iken dîvân-ı mezkûrun şekli-âhârda ve başka bir nâm ve ünvân tahtında irâ'esiyle bi't-tab' kâbil değildir.

2- Ve polis müdürü efendiye â'id evrâk vazîfe karârıyla Dîvân-ı Harb-i Örfî Müdde'î-i Umûmîliği'nden 16 Temmuz 1335 târîhinde Der-sa'âdet Müdde'î-i Umûmîliği'ne gönderilmiştir.

3- Doktor Bahâ'eddîn Şâkir Bey'in bir taraftan taktîl ve tehcîr mesâ'ilinden dolayı muhâkemesi der-dest olduğu hâlde diğer taraftan İttihâd ve Terakkî Merkez-i Umûmî a'zâsından olmak gibi bir cürm-i siyâsî atfıyla İdâre-i Örfiyye Birinci Dîvân-ı Harb müstantıklarından îsâî Hilmî Efendi de tahkîkâtı der-dest bulunmuştur.

4- Emniyyet-i Umûmiyye Müdürü Azîz Bey'in evvelce evrâk sirkat ve imhâsından dolayı i'âdesi esbâbına tevessül edilmişken 15 Nisan 1335 târîhli ve 7967 numrolu İkdâm Gazetesinde münderic Dîvân-ı Harb-i Örfî'nin bir i'lânında zikr olunduğu vechile mûmâ-ileyhin teşkîlât-ı mahsûsa ile alâkadâr olmak üzere maznûn-ı aleyh bulunan eşhas meyânında ismi mezkûr olmasına binâen mûmâ-ileyhim hakkında istenilen evrâk-ı adliyyenin şimdiye kadar tanzîmi kâbil olamadığı bi't-tahkîk anlaşılmıştır.

5- Bâb-ı Alî hukûk müşâvirlerinin mütâla'âtı i'tibârıyla mûmâ-ileyhimin vesâ'it-i diplomatikiyye ile esbâb-ı i'âdelerinin te'mîni müstahîl olup bunlardan yalnız Trabzon Vâlî-i esbakı Cemâl Azmî Bey'in taktîl ve tehcîr mes'elesinden dolayı 22 Mayıs sene 1335 târîhinde gıyâben mahkûm edildiği bildirilmiştir. Ânîfü'z-zikr beş husûsun ber-vech-i âtî yegân yegân tedkîkine ibtidâr edilir.

1- İşin Tal'at, Enver, Cemâl ve Nâzım efendilere â'id ciheti iş bu mes'eleye müteferri' dosyanın tedkîkından müstebân olduğu vechile Almanya Hükûmeti tarafından Berlin Sefâret-i seniyyesine irsâl olunan 16 Teşrîn-i Sâni sene 1918 târîhli takrîrde Saltanat-ı Seniyye ile Almanya Hükûmeti beyninde müte'akkid i'âde-i mücrimîn mu'âhede-i ahkâmını ibkâ ve evrâk-ı adliyye-i lâzıme ibrâz edilmek şartıyla Tal'at, Enver, Cemâl, Kâzım, Bedrî, Azmî ve Bahâ'eddîn Şâkir efendilerin i'âdelerine hükûmet-i müşârun-ileyhâ tarafından muvâfakat

gösterildiği hâlde bi'l-âhere tebdîl-i fikr edilerek 22 Teşrîn-i Sânî 1918 târihli takrîrde Tal'at Efendi'ye isnâd olunan tehcîr, katl ve hattâ esnâ-yı firârda devlete â'id tasavvurun ahzı gibi ef'âl temâsıyla siyâsî bir mâhiyeti hâ'iz olduğundan bahs ile mûmâ-ileyhin i'âde edilemeyeceği ve Enver Efendi'nin Almanya'da bulunduğu ve diğer beş şahsın tevkîfi için icâb eden tedâbirin der-hâl ittihâz edileceği iş'âr edilmiştir.

Hâlbuki mârru'z-zikr îade-i Mücrimîn Mu'âhedenâmesi'nin üçüncü mâddesinde sarâhaten beyân edildiği vechile (siyâsî bir cinâyet veya cünhadan dolayı i'âde-i mücrimîn vâki') olmasıdır. Almanya Hükûmeti esâsen Tal'at Efendi tarafından irtikâb edilen cerâ'imî ve hukûk-ı umûmiyye-i âdiyye cerâ'imî cümlesinden olan tehcîr ve hattâ nüfûz-ı devleti yed-i ihtilâsına geçirmek gibi ef'âlî bile şahsî bir istifâde için değil ba'zı mekâsıd-ı siyâsiyyeye vâsıl olmak üzere icrâ edilmiş siyâsî cerâ'im mâhiyetinde telakkî eylemeğe meyyâl olmağla iş bu cerâ'imî ta'kîbe me'mûr olan mahkemenin gerek mûmâ-ileyhin ve gerek diğerlerinin i'âdelerini te'mîn edebilmek üzere haklarındaki ta'kîbâtı sırf cerâ'im-i âdiyyeye istinâd ettirmesi icâb ederdi.

Zâten Adliye Nezâreti'nin ânîfü'z-zikr 28 Mayıs 1335 târih ve 113/26067 numrolu tezkiresine leffen nezâret-i celîlelerine gönderilmiş olan gayr-i muvakkat tevkîf müzekkeresiyle îzâhnâmede dahi bu esâs ta'kîb edilmiştir. Fîl-hakîka işbu tevkîf müzekkeresi Kânûn-ı Cezâ'nın te'ammüden katle dâ'ir olan 170'inci mâddesine müsteniddir. Mâdde-i mezkûreye kânûn-ı mezbûrun 40'inci mâddesinin de mezc ve ilâvesi lüzûmu İstişâre Odası'nın 39836 numrolu müzekkeresinde der-miyân edilmiştir. îzâhnâmede ise Kânûn-ı Cezâ'nın 252'inci mâddesi ahkâmınca mûcib-i mücâzât olan nehb ü gâret cürmünden bahs edilmiştir. Bundan anlaşıldığına göre bidâyeten ta'kîbâtın hukûk-ı umûmiyye-i âdiyye cümlesinden olan cerâ'imden olmak üzere icrâsı ve binâ'en-aleyh Almanya Hükûmeti'ne taleb-i vâki'in reddi için muhikk bir ser-rişte verilmeksizin mücrimînin bi's-suhûle te'mîn-i i'âdesi mümkün idi.

Mahkeme-i â'idesi ta'kîbâtı bu esâsa müsteniden icrâ etmek iktizâ eder iken nokta-i nazarını tebdîl ederek ta'kîbâtı siyâsî bir vâdiye tevcih edüp İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti ile cem'iyet-i mezkûre merkez-i umûmîsi a'zâsı aleyhinde bu noktadan ta'kîbât icrâsına ibtidâr eylemiş ve bu tarîka tevessül ile hukûk-ı umûmiyye-i âdiyyeden olan Trabzon ve Yozgad ve Boğazlayan kâtâlini cem'iyet-i mezkûrenin umûr-ı hükûmete müdâhelesi ve harbi da'vet ve muhâsemâta ibtidâr ve Meclis-i Vûkelâ'nın karârı inzimâm etmeksizin i'lân-ı harb gibi cerâ'im-i siyâsiyye ile karışdırmış ve bu tarzda hareket netîcesinde Kânûn-ı Cezâ'nın 45 ve 55'inci mâddelerine ve ale'l-husûs Kânûn-ı Esâsî'nin ve şekl-i hükûmetin ve verâset-i saltanatın cebren ta'dil ve tağyîrine dâ'ir olan son

fıkrasına tevfikân Tal'at ve Enver ve Cemâl ve Nâzım efendileri i'dâma gıyâben ve Câvid ve Mustafa efendileri on beşer sene küreğe kezâlik gıyâben ve Mûsâ Kâzım Efendî'yi kezâ on beş sene küreğe vicâhen mahkûm ve Rıf'at ve Hâşim beylerin berâ'etine i'tâ-yı hükm eylemiştir. Bu sûretle mahkûmiyet-i vâkı'a tamâmen siyâsî bir renk iktisâb etmiş ve İ'âde-i Mücrimîn Mu'âhedenâmesi'nin üçüncü mâddesi cerâ'im-i siyâsiyye fâ'illerinin i'âdesini tecvîz etmediğinden i'âde talebi de akâmete mahkûm kalmıştır.

Ma'amâfih nezâret-i celîleleri 16 Haziran 1335 târîhli tezkiresiyle melfûfâtında i'âde talebinin müstenidün-ileyhi olan evrâkın nevâkızı ve ta'kîbâtın sâlifü'z-zikr 55'inci mâddeye müstenid oldukça taleb-i mezkûr hakkındaki her nev' teşebbüsâtın netîcesine kalacağı vakit ve zamânıyla bildirmiştir. (Bu bâbda İstişâre Odası'nın 3 Haziran 1335 târîh ve 39836 numrolu müzekkeresine mürâca'at)

Dîvân-ı Harb Re'îsi tarafından mahzâ ve 18 Teşrîn-i Sâni 1335 târîhiyle müverrah olup Adliye Nezâreti'nin tezkire-i muhavvelesine melfuf olan varakadan anlaşıldığına göre dîvân-ı mezkûrun başka sûretle hareketine imkân mevcûd değil idi. Çünkü Der-sa'âdet Dîvân-ı Harb-i Örfisine mütedâ'ir olan 8 Mart 1335 târîhli karârname'nin birinci mâddesi Dîvân-ı Mezkûrun İdâre-i Örfiyye karârnamesinde ta'yîn edilmiş olan cerâ'imi redd etmek için teşkil edilmiş olduğunu nâtik olup 20 Eylül 1293 târîhli işbu İdâre-i Örfiyye karârnamesinin 5'inci mâddesinde de "devletin dâhilî ve hâricî emniyetini ihlâl edecek bi'l-cümle cünha ve cinâyetin asıl fâ'illerine zî-medhal olanları ne sıfat ve haysiyetde bulunursa bulunsun Dîvân-ı Harb huzûrunda muhâkeme edilecektir" denilmiştir. Binâ'en-aleyh muktezâ-yı teşekkülü olarak sâlifü'z-zikr cinâyet ve cünhaların tâ'kîbine me'mûr olan dîvân-ı mezkûr başka bir şekl ve nâm ve ünvân tahtında olarak kendisini gösteremezdi.

Bu tarz mülâhaza gayr-i kâbil-i cerh değildir. Şöyle ki hukûk-ı umûmiyye da'vâsının cerâ'im-i siyâsiyyeden münba'is olması hâlinde firârîlerin elde edilmesinin mümkün olamayacağı mahkeme-i â'idesince derpîş olunarak netîce-i fi'liyyesi mefkûd olan bir tarîk-i adliyye sülûk edilecek yerde cezâsız kalmaları cerâ'im-i siyâsiyyenin adem-i tecziyyesi kadar devletin emniyyet-i dâhiliyye ve hâriciyyesini ihlâl eden cerâ'im-i âdiyye hakkında hasran ta'kîbât îcrâ edilmek mümkün idi. Yâhûd mahkeme-i mezkûre cerâ'im-i âdiyye ile cerâ'im-i siyâsiyyeyi yekdiğerinden tefrîk ederek cerâ'im-i âdiyye ile maznûnun-aleyh olanları muhâkeme ettikten sonra cerâ'im-i siyâsiyye ile maznûnun-aleyh olanları muhâkeme edebilir idi. Bu sûretle cerâ'im-i âdiyyeden dolayı mahkûmun-aleyh olanların istirdâdı mümkün olur idi. Bunların bir kerre i'âdesi te'mîn edildikten sonra hukûk-ı âdiyyeden dolayı vicâhen

muhâkemelerinin icrâsıyla hukûk-ı mezkûre münâsebetiyle mahkûm olacakları mümkün idi. Cezâların icrâsı ve hukûk-ı siyâsiyye ceraiminden dolayı mahkûm oldukları cezâların da adem-i icrâsı cihetine gidilebilir idi.

Çünkü devlet için bir kânûn hükm ve kuvvetinde bulunan i'âde-i mücrimîn mu'âhedenâmesi mûcibince cerâ'im-i siyâsiyye fâ'illerinin î'âdesi câ'iz değildir. Fi'l-hakîka mu'âhedenâme-i mezkûrun 16'ncı mâddesinde "i'âde edilen şahs i'âdeden evvel ikâ' eylediği bir cürmden dolayı i'âdesine muvâfakat edilmiş veyâ matlûbun-minh olan taraf ta'kîbe veyâ mücâzâta râzı olmuş olmaz ise işbu cürm için ta'kîbe veyâ dûçâr-ı cezâ edilemeyeceği" beyân edilmiştir.

Cerâ'imın ber-vech-i meşrûh tefrîki Dîvân-ı Harbce ba'zı ahvâlde tatbîk edilmiş bir keyfiyyet olmağla burada da kâbil-i tatbîk idi.

Veyâhûd işbu tefrîk kazıyyesi asl hükmde tasrîh edilerek cerâ'im-i âdiyye ve siyâsiyye ayrı ayrı ta'dâd edilip cerâ'imi âdiyye 45 ve 170 ve 202'inci mâddelere ve cerâ'im-i siyâsiyye 45 ve 55'inci mâddelere tevfiikan tecziye edilmek ve irtikâb edilmiş bütün cerâ'im için i'dâm cezâsı ta'yîn olunmak mümkün idi. Bu sûretle hareket edildiği takdîrde mücrimînin i'âdesine muvâfakat hâlinde yalnız 45 ve 180 ve 202'inci mâddelerde beyân edilen cerâ'imden dolayı vicâhen muhâkeme icrâ edileceği hakkında Almanya'nın kanâ'atını te'mîn etmek kâbil olur idi. Hâlbuki el-hâletü hâzihî cerâ'im-i vâkı'a ancak 45 ve 55'inci mâddelere tevfiikan ta'kîb edilmiş ve bu sûretle işe tamâmen siyâsî bir renk verilmiştir.

Ber-vech-i bâlâ beyân edilmiş üç tarîkden birine tevessül edildiği takdîrde Dîvân-ı Harb'e diğer bir şekl veyâ diğer bir nâm ve ünvân verilmemiş olur idi. Çünkü dîvân-ı mezkûr devletin emniyyet-i dâhiliyye ve hâriciyyesini ihlâl edecek olan cerâ'imın muhâkemesiyle muvazzaf olup cerâ'im-i siyâsiyyenin netîcesi olan ve ma'amâfih müstakil birer cürm teşkil eden cerâ'im-i âdiyyenin mücâzâtsiz kalmış ise cerâ'im-i siyâsiyyenin adem-i tecziyyesi kadar emniyyet-i mezkûreyi ihlâl edecek bir keyfiyyetdir.

Nezâret-i celîleleri cânibinden vakt ve zamânıyla keyfiyyet bildirilmiş olduğundan işi sırf bir hukûk-ı umûmiyye-i âdiyye da'vâsı ta'kîbâtına hasr etmek ve bu sûretle i'âde-i mücrimîn mes'elesini te'mîn eylemek makâm-ı â'idine râci'dir. Fi'l-hakîka da'vâ, el-hâletü hâzihî siyâsî bir vâdiye müncer olmuş olduğundan Almanya Hükûmeti tevkîf müzekkeresiyle diğer evrâk-ı adliyyeyi ve hattâ verilen i'lâmı talep etmekden geri durmayacak ve hükûmet-i mezkûrenin bu talebi hükûmet-i seniyyece redd olunamayacak ve Almanya Hükûmeti evrâk-ı mezkûreyi okur okumaz mücrimînin i'âdesinden imtinâ' eyleyecektir.

Şu hâlde iş bir hukûk-ı umûmiyye-i âdiyye da'vâsı şeklinde ele almak mümkün olup olmadığını tedkîk etmek icâb edip bunun imkânı hâlinde Adliye Nezâreti'nin 113/67,26 numrolu ve 28 Mayıs 1335 târîhli tezkiresi üzerine İstişâre Odası'ndan yazılan 2 Haziran 1335 târîh ve 39836 numrolu müzekkerede beyân edilen evrâk-ı adliyyenin ihzârı iktizâ eder.

2- İşin esbak Polis Müdürü Bedri Efendi'ye â'id ciheti.

Polis Müdür-i esbakı Bedrî Efendi hakkındaki cezâ da'vâsının Der-sa'âdet Bidâyet Mahkemesi Müdde'î-i Umûmiliği'ne tevdî' olunduğuna dâ'ir İstişâre Odasınca ma'lûmât mevcûd olmadığı gibi buna dâ'ir olan dosya dahi bu tebliğât hakkında bir günâ tafsîlâtı muhtevî olmadığından i'âde talebinde bulunabilmek üzere sâlifü'l-arz 39836 numrolu müzekkerede der-miyân olunan îzâhât vechile evrâk-ı matlube[de] Mücrim hakkında sâdır olan gayr-ı muvakkat tevkîf müzekkeresi veyâ mûmâ-ileyh hakkında lâhık olmuş olan hükm ve tatbîki icâb edecek Kânûn-ı Cezâ mevâddının aynen metn-i musaddakı ve mücrime isnâd olunan fi'l ile ahvâl ve keyfiyyâtını mübeyyin bir îzâhnâme ve mücrimin hüviyyetini müsbit vesâ'ik ve daha iyisi mücrimin fotoğrafisi tanzîm ve irsâl olunmak icâb eder.

3- İşin Doktor Bahâ'eddîn Şâkir Efendi'ye ta'alluk eden ciheti.

Ma'lûm-ı sâmi-i nezâretpenâhîleri buyurulduğu üzere Doktor Bahâ'eddîn Şâkir Efendi hakkındaki evrâk-ı adliyye ya'nî gayr-ı muvakkat tevkîf müzekkeresiyle tatbîki icâb eden Kânûn-ı Cezâ mâddelerinin ta'yîni ve mûmâ-ileyhin fotoğrafisi Almanya Hükûmeti'ne tebliğ edilmek üzere 12 Mart 1919 târîhli ve 11/14353 numrolu tahrîrât-ı celîle-i nezâretpenâhî ile Bern Sefâret-i seniyyesine irsâl ve müte'âkiben Adliye Nezâret-i celîlesinin 31 Mart sene 1335 târîhli ve 51/24775 numrolu tezkiresiyle gönderilen îzâhnâme 19 Nisan sene 1919 târîhli ve 156/15143 numrolu diğer bir kıt'a tahrîrât-ı nezâretpenâhî ile sefâret-i mezkûreye tesyâr kılınmağla berâber ancak îzâhnâme-i mezkûr ba'z-ı tafsîlâtı muhtevî olmamasına mebnî İ'âde-i Mücrimîn Mukâvelenâmesi'yle merbûtu bulunan protokolün tefsîrine göre icâb eden derecede mükemmel olmadığı cihetle diğer bir îzâhnâme gönderileceğinden mürsel îzâhnâmenin ibrâz edilmemesi te'ahhurâtı mûcib olacağı anlaşıldığı takdîrde Almanya Hükûmeti'ne tebliğ edilmesi ilâveten iş'âr edilmiş ve Adliye Nezâret-i celîlesine irsâl buyurulan 19 Nisan sene 1335 târîhli ve 63/15150 numrolu tezkire-i nezâretpenâhî ile mezkûr îzâhnâmenin ne gibi esbâbdan dolayı nâ-tamâm olduğu inbâ kılınmışdı. Matlûb îzâhnâmenin irsâline dâ'ir nezâret-i müşârun-ileyhâdan vârid olup havâle buyurulan 7 Mayıs sene [1]335 târîhli ve 89/25596 numrolu tezkire üzerine İstişâre Odası'ndan takdîm kılınan 39860 numrolu müzekkerede maznûnun-aleyhe isnâd olunan fi'lin, îzâhnâmede Kânûn-ı Cezâ'nın 181'inci mâddesinin (252'inci mâdde yerine) tatbîk olunacağı

mezkûr olmasına mebnî bir mâhiyyet-i siyâsiyye iktisâb eylediği ve evvelce irsâl edilmiş olan tevkîf müzekkeresiyle evrâk-ı musaddakada mâtde-i mezkûre mûnderic olmadığı arz olunarak sûreti melfûf tezkireye merbût bulunan mezkûr müzekkere 16 Haziran sene 1335 târîhli ve 109/16358 numrolu tezkire-i nezâretpenâhî ile Adliye Nezâret-i celîlesine tebliğ edilmiş ise de bu def'a irsâl olunan îzâhnâmede yine 181'inci mâtde-i kânûniyye zikredilmiş olduğundan muhtevî olduğu mülâhazât nazar-ı i'tibâra alınmamışdır. Bi'l-cümle işbu îzâhnâme varaka-i adliyye makâmında Almanya Hükümeti'ne tebliğ olunamayacağından sâlifü'l-arz müzekkere münderecâtına tevfi'kan tanzîm edilmek üzere nezâret-i müşârun-ileyhâya i'âdesi.

4- İşin esbak Emniyyet-i Umûmiyye Müdîri Azîz Bey'e â'id ciheti.

Azîz Bey evvel-emrde Emniyyet-i Umûmiyye'ye â'id evrâk-ı resmiyyeyi alarak götürmüş olmasından dolayı ta'kîb olduğundan mûmâ-ileyhin i'âdesi taleb olunmak üzere îfâsı îcâb eden mu'âmelât Dâhiliye Nezâreti'nin 16 Nisan sene [1]335 târîhli ve 115/2407 numrolu tezkiresi üzerine İstişâre Odası'ndan yazılan 11 Haziran 1335 târîh ve 39866 numrolu tezkirede arz olunarak 20 Haziran sene 1335 târîhli ve 114/16545 numrolu tezkire-i nezâretpenâhî ile i'âde-i mücrimîn talebinde bulunabilmek için tanzîmi muktezî evrâk Adliye Nezâret-i celîlesine inbâ kılınmış idi. Dîvân-ı Harb Riyâseti'nin, Adliye Nezâreti'nin tezkire-i muhavvelesine merbût 18 Teşrîn-i Sâni sene 1335 târîhli tezkiresinde mûmâ-ileyhin teşkilât-ı mahsûsa ile alâkadar olmak üzere maznûnun-aleyh bulunduğu beyân edilmekle hareket-i vâkı'ası bir cürm-i siyâsî teşkil etmekde olduğu anlaşılmaktadır. Mûmâ-ileyh hakkında istenilen evrâk-ı adliyyenin şimdiye kadar tanzîmi kâbil olmadığı riyâset-i mezkûrece ilâveten iş'âr kılınmaktadır. Mûmâ-ileyh hakkında ta'kîbât sırf bu noktaya hasr edildiği takdirde kendisinin istirdâdı mümkün olamayacağına ve teşkilât-ı mezkûreye dâhil olanlar hakkındaki da'vânın henüz ilerlememiş olmasına binâ'en ta'kîbâtın bu noktadan icrâsı cihetinden ferâgat olarak kendisinin vesâ'ik-i resmiyyeyi sirkat eylemesinden ve bir de tehcîr ve taktîl ve nehb gâret mâtdelelerinde medhaldâr ise bu cihetlerden dolayı hakkında tebliğât icrâsı ve matlûb evrâk-ı adliyyenin işbu cerâ'im-i âdiyyeye teferru' olmak üzere tanzîmle Almanya Hükümeti'nden kendisinin i'âdesinin taleb olunması îcâb eder. Eğer Kânûn-ı Cezâ'nın elli beşinci mâtdesinin fıkra-i ahîresi vechile Meşrûtiyeti veyâ şekl-i idâreyi tağyîr edecek ahvâl ve harekâtta bulunan Teşkilât-ı Mahsûsa'ya dâhil olmasından dolayı da ta'kîb olunmak lâzım gelir ise ya bu bâbdaki ta'kîbâtı te'hîr etmek veyâhûd iki nev' ta'kîbâtı yek-diğëerinden tefrîk eylemek muktezîdir.

5- İşin Trabzon Vâlî-i esbakı Cemâl Azmî Bey'e â'id ciheti.

Cemâl Azmî Bey hakkındaki evrâk-ı adliyye ve Doktor Bahâ'eddîn Şâkir Bey'e müte'allik evrâk ile aynı zamânda vürûd ederek 12 Mart ve 19 Nisan 1919

târîhli ve 11/14353 ve 16/15143 numrolu iki kıt'a tahrîrât ile nâ-tamâm olduğundan yeniden bir îzâhnâme tanzîmiyle gönderilmesi Adliye Nezâret-i celîlesine iş'âr edilmiş idi. Adliye Nezâret-i celîlesinin sâlifü'l-arz 7 Mayıs sene 1335 târîhli ve 89/25596 numrolu tezkiresiyle irsâl olunan îzâhnâme Cezâ Kânûnu'nun 181'inci mâddesine (252'inci mâdde yerine) müsteniden tanzîm edilmiş olduğundan mâdde-i mezkûre tayy edilmek üzere 11 Haziran sene 1335 târîhli tezkire-i nezâretpenâhî ile nezâret-i müşârun-ileyhâya i'âde edilmiş ise de melfûf tezkire ile irsâl olunan evrâk miyânında yine Kânûn-ı Cezâ'nın mevzû'-ı bahs olan 181'inci mâddesi mûcibince icrâ-yı ta'kîbât olmadığını mütazammın eski îzâhnâme gönderilmiş olduğundan İstişâre Odası'ndan yazılan mârru'z-zikr 7 Haziran sene 1335 târîhli ve 39860 numrolu müzekkerede rabt olunan îzâhât vechile tanzîm edilmek üzere tekrâr Adliye Nezâret-i celîlesine i'âdesi ve taktîl ve tehcîr mâddelerinden dolayı merkûm hakkında 22 Mayıs sene 1335 târîhinde hük-m-i gıyâbî sâdır olmuş olduğundan damgalı bir kâğıd üzerine hüsn-i hatla hük-m-i mezkûrun sûret-i musaddakasının tanzîm ve mühr ve imzâlar kâbil-i kırâ'at olabilecek ve yek-diğerinin üzerlerine tesâdüf etmeyecek bir sûrette vaz' etdirilerek irsâli husûsunun iş'ârı muktezîdir.

İsviçre Hükûmeti Devlet-i Aliyye ile akd eylediği 21 Mayıs sene 1917 târîhli îtîlâf-nâme mûcibince saltanat-ı seniyye ile Almanya arasında akd olunan i'âde-i Mücrimîn Mukâvelenâmesi'nin kendi memâlikinde tatbîkini kabûl etmiş olduğundan İsviçre Hükûmeti'nden dahi i'âde talebinde bulunabileceği cihetle Almanya ve İsviçre hükûmetlerine tebliğ edilmek üzere Bedrî, Baha'eddîn Şâkir, Azîz ve Cemâl efendiler haklarındaki evrâk-ı adliyyenin kâffesinin îzâhât-ı mebsûtaya tevfiân ve ikişer nüsha olarak tanzîm edilmesi mûcib-i fâ'idedir. Tafsîlât-ı ânifenin Adliye Nezâret-i celîlesine iblâğı müsâ'ade-i celîle-i fehîmânelerine menûtdur.

BOA. HR. HMŞ. İŞO, 108/2

- 261 -

REGARDING THE DENIAL OF THE PROPOSAL TO
ESTABLISH INVESTIGATIVE COMMISSIONS

[Regarding the diplomatic notes from the embassies of the Netherlands, Denmark, Spain and Sweden, regarding that their governments are refusing to send two jurists for the commissions to be established in order to determine the officials who acted negligently during the Armenian deportations.]

5 Ş. 1337 (6 May 1919)

BOA. HR. MÜ, 43/17

- 262 -

SETTLEMENT OF ARMENIAN WIDOWS AND ORPHANS

[Telegram from the General Directorate of Police to the Ministry of the Interior, regarding that appropriate site have been found in Arnavutköy for settling the Armenian widows and orphans]

7 Ş. 1337 (8 May 1919)

Polis Müdüriyyet-i Umûmiyyesi
Şu'besi: Birinci
1571

Müsta'celdir

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri

Komisyon-ı mahsûs ifâdesiyle şeref-vârid olan 22 Nisan sene [1]335 târîh ve 337/593 numrolu tezkire-i aliyye-i nezâret-penâhîleri cevâbıdır. Ermeni eytâmı yerleşdirilmek üzere Arnavud Köyü'nde Sarrâf Burnu'nda Papasyan tarafından işgâl edilmekde olan yirmi beş odayı mütecâviz sâhilhâne ile Akıntı Burnu'nda tehî ve on beş odadan ibâret Değirmenciyan'ın sâhilhânesi müsâ'id bulunduğ u bi't-tahkîk anlaşılmagla ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehül-emrindir.

Fî 8 Mayıs sene [1]335

Polis Müdîr-i Umumîsi

BOA. DH. Komisyon-ı Mahsûs, D. 1/337

- 263 -

THAT MONEY WAS SENT FOR THE RETURN OF
 ARMENIANS TO THEIR LANDS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the province of Mamuretülaziz, regarding that a money order for one hundred thousand kuruş has been sent for returning the Armenians to their homes]

9 Ş 1337 (10 May 1919)

Bâb-ı Alî
Dâhiliye Nezâreti
Aşâyir ve Muhâcirîn Müdiriyyet-i Umûmiyyesi
Şu'besi: Muhâsebe
Umûmî: 37806

Şifre

Ma'mûretü'l-azîz Vilâyeti'ne

C. 28 Nisan sene [1]335. Ermenilerin memleketlerine i'âdeleri için sevk mâddesinden yüz bin guruşluk havâlenâme der-dest-i irsâldir.

Fî 10 Mayıs sene [1]335

Nâzır Nâmına
Keşfi

BOA. DH. ŞFR, nr. 99/124

- 264 -

THE DISPATCHING OF REFUGEES FREE OF CHARGE

[Dispatch from the Ministry of Foreign Affairs to the British High Commissioner, regarding providing that the Muslim and non-Muslim refugees be transported promptly, free of charge, on the Anatolia railway.]

8 N. 1337 (7 June 1919)

Menâfi'-i âliyye-i memleketi der-pîş-i dikkat etmeyerek büyük bir gafletle bilâ-te'emmül Harb-i Umûmî'ye dâhil olan hükûmet-i sâbıkânın ale'l-husûs muhâcirîn işlerindeki icrâ'âtını şiddetle takbîh etmekde olan hükûmet-i hâzıra-i Osmâniyye bunu ta'mîr için yerlerinden çıkarılıp ba'zı vilâyâta tehcîr ve teb'îd edilen ve dûcâr-ı mağdûriyyet olan Ermeni ve Rum muhâcirlerinden 276015 nüfûsunu (4,5) mâh zarfında ale'l-umûm vesâ'it-i nakliyyedeki buhrâna ve ahvâl ve şerâ'it-i fevka'l-âdeye ve mevsimin muhâlefetine rağmen memleketlerine i'âdeye ve ba'zı yerlerde kendilerine hubûbât ve tohumluk, âlât ve edevât-ı zirâ'iyye gibi mevâdd-ı i'âşe tevzî' ve melbûsât ve yatak ve emsâli malzeme-i beytiyye i'tâ edilmek sûretiyle esbâb-ı ma'îşet ve sıhhatlerini te'mîne atf-ı ehemmiyyet eylemiş ve meskenleri mevcûd olanların hânelerini pey-der-pey teslim ve i'âdeye ve mesâkin-i mevcûdenin adem-i kifâyeti hâlinde her mahaldeki askerî barakalarla mebânî-i umûmiyyeye yerleşdirmek veyâhûd kendilerine inde'l-hâce çadır vermek sûretiyle de hüsn-i niyyetini tesbît ve insâniyete ve hayât-ı beşere olan hürmet ve merbûtiyetini ibrâza mûsâra'at

etmiştir. Henüz avdet etmemiş bulunanlar hakkında dahi devletin ma'lûm olan müzâyaka-i mâliyyesine rağmen ayn-ı mu'âvenât ve teshîlâtın i'mâl ve ibrâzı dahi sûret-i kat'îyyede mukarrer bulunmuştur.

Hükûmet-i sâbikanın her dürlü akl ve basîretten ârî olarak girdiği harb-i zâ'ilin netâ'ic-i mühlikesine en ziyâde vilâyât-ı şarkıyye ahâlîsi ma'rûz olmuştur. Fî'l-hakîka vilâyât-ı mebhûse ahâlî-i İslâmiyyesi bir taraftan Rusların seyl-i istîlâsı ve diğer taraftan Ermeni çetelerinin pâ-yı tahrîb ve tecâvüzü altında gayr-i kâbil-i tahammül bir vaz'ıyyet-i elîmeye giriftâr olmuş ve Erzurum, Trabzon, Bitlis, Van vilâyetleriyle Erzincan sancağı ahâlîsinden bir milyonu mütecâviz nüfûs her dürlü vesâ'it-i sıhhiyye ve hayâtiyyeden mahrûm olarak dâhile doğru ilticâ mecbûriyetinde kalmıştır. Bu tecâvüzât-ı i'tisâfkârâne ile ilticâ mecbûriyeti mürûr-ı eyyâmla pek ziyâde müstedd olan mesâ'ib-i sâ'ire-i harbin inzimâmıyla İslâm mültecîlerden (701166) nüfûsun telef ve ziyânını müstelzim olmuştur. İşbu mikdâr telefât hükûmetin resmî kuyûdât-ı ihsâ'ıyyesine müstenid olduğundan ma'lûmât-ı resmîyye hâricinde kalıb tahmînen üç yüz bine karîb nüfûsun dahi ilâvesi hâlinde yalnız sâlifü'z-zıkr dört vilâyetle bir livâ ahâlîsine â'id olmak üzere mikdâr-ı telefât yekûnunun (1.000.000)'a bâliğ olduğu görülür. Hâlbuki ahâlî-i merkûmenin ma'rûz olduğu sefâlet, telef olanların mikdârını zıkr etmekle ta'rif edilmiş olmaz. Belki esbâb-ı ma'îşet ve hayâtın noksânından dolayı zâten ilticâ etdikleri mahallerde dahi büyük bir ıztırâr-ı hayât imrâr edegelmekdeler iken kendilerinin hükûmet-i sâbika tarafından tehçir edilmiş olan Ermeni ve Rum emâkin-i metrûkesine bir fikr-i mantıkîye müstenid olmayarak yerleşdirilmiş olmaları hasebiyle bu kerre pek tabîî bir hüsn-i nasâfet ve adâlete teb'an gayr-i Müslim muhâcirlerin kemâl-i müsâra'atla memleketlerine avdetlerinin te'mîn edilmesi netîcesi olarak ilticâ etdikleri mahallerden ihrâc edilip açıkda ve acınacak bir hâlde kalmış olmalarının dahi nazar-ı dikkate alınması îcâb etmektedir. Hükûmet muhtâc-ı îzâh olmadığı üzere Rum ve Ermeni muhâcirleri hakkında mütehassis olduğu fikr-i adâleti bu mertebe zulm ve sefâlete ma'rûz olan İslâm muhâcir ve mültecîlerin muhâfaza-i hayâtı için tatbîk ve isti'mâle ve binâ'en-aleyh her fedâkarlık yapılarak bu bîçâreleri dahî memleketlerine i'âdeye mecbûrdur. Hâlbuki vilâyât-ı şarkıyyeye vâsıl olan yegâne tarîk Anadolu hutût-ı hadîdiyyesi olduğu gibi işbu hatt-ı hadîdin gerek Mardin ve Nusaybin'e müntehî olan aksâminin muntazaman işletilmemekde ve bu işletme mu'âmelâtının hükûmetin yed-i iktidârında bulunmamakta olması ve gerek Konya'ya kadar şimendüfer ucûrât-ı nakliyyesinin beş altı misline iblâğı ve Konya'dan i'tibâren Nusaybin'e kadar dahi tezyîd-i ucûrâtdan mâ-adâ ayrıca ma'denî akçe talebinde bulunulması mezkûr turuk-ı hadîdiyyeden hükûmetçe te'mîn-i istifâde imkânını nez' ve selb etmekde ve bi'n-netîce bâlâda derece-i sefâletleri îzâh olunan

muhâcir ve mültecilerin i'âdelerini müstahîl kılmaktadır. Bi'l-hâssa Urfa, Diyârbekir, Konya, Ankara, Adana, Mar'aş, Niğde, Sivas ve Kayseri havâlisinde mütekâsifen mevcûd ve mikdâr-ı nüfûsu müdhîş bir yekûna bâliğ ve el-yevm bulundukları mahalde zîk-ı ma'îşet sâ'ikasıyla derece-i sefâletleri yevmen fe-yevmen tahammülsüz bir hâle vâsıl olan bu sefil ve bîçâre kitle-i beşerin memleketlerine i'âde edilememeleri yüzünden kâmilen mahv u tebâh olmaları muhâtarası baş göstermekde olduğu gibi sefâlet ve ıztırârın tevli'd edeceği zarûret-i hayâtîye ile taht-ı tazyîkinde bulundukları zîk-ı ma'îşeti ber-taraf etmek mecbûriyetinde kalan işbu ahâlînin el-yevm ikâmet etmekte oldukları mârru'z-zikr mahallerde takrîr-i âsâyiş husûsunda müşkilâta ma'rûz kalınmakta ve bu cihet dahi ayrıca mahall-i nazar görülmektedir. Binâ'en alâ-zâlik Hükûmet-i Osmâniyye bu zavallı halkın şerh ve tafsîl kılınan sefâlet-i mütehakkıklarının daha ziyâde istidâd ve temâdîsine Düvel-i Mu'azzama-i Mü'telife mümessillerinin hissiyyât-ı âlî-cenâbânelerinin mâni' olacağına ma'tûf i'timâd ve kanâ'atini bi'l-izhâr ber-vech-i âtî teklîfâtının nazar-ı dikkate alınacağına ümîd-vâr olur.

Şöyle ki:

Mikdârı yüz binlere bâliğ olan İslâm mültecilerle henüz memleketlerine avdet fırsatına mazhar olamayan mütebâkî Ermeni ve Rum muhâcirlerinin mevsim-i hâzır dâhilinde kâmilen me'vâ-yı kadîmlerine i'âdeleri zarûretinin kabûlü lâzım gelir. İşbu zarûret-i hâlin tesviyesi ise Müslim ve gayr-i Müslim mültecî ve muhâcirlerin tercihan ve müsta'celen Anadolu hutût-ı hadîdiyyesince meccânen te'mîn-i sevk ve naklleri esbâbının istikmâline mütevakf olduğundan Hükûmet-i Osmâniyye bu bâbda îcâb eden mu'âmelenin sür'at-i îfâsına ma'tûf delâlet-i kıymetdârânelerinin Düvel-i Mü'telife mümessilîn-i kirâmınca şimdîye kadar her vesîle ile ibrâz edilegelen âsâr-ı insâniyyetkârânelerine bir zamîme-i fâ'ika ve cemîle olmak üzere a'mâlî ve neticesinin kendisine tebliğ ve iş'âr edileceğine mutma'in olmağla kesb-i şeref eyler.

BOA. HR. MÜ, 5/326

- 265 -

TRYING THOSE WHO COMMITTED CRIMES DURING THE DEPORTATIONS

[Ciphered telegram from the Ministry of the Interior to the various provinces and governors of sanjaks, regarding that it would be appropriate to try those who committed crimes during the deportations in remote provinces such as Diyarbakır and

Mamuretülaziz, in martial courts in areas where they are under house arrest, and in the regular army courts if there is no martial court]

15 S. 338 (9 November 1919)

Sadâret 83

9 Teşrîn-i Sâni [1]335

Dâhiliye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Nezâret'den Polis Müdîriyyet-i Umûmiyyesi'ne, Van, Bitlis, Erzurum, Diyârbekir, Ma'mûretü'l-azîz vilâyetleriyle Erzincan Mutasarrıflığı'na şifre

Zeyl 22 Mayıs sene [1]335 Diyârbekir ve Ma'mûretü'l-azîz gibi vilâyât-ı ba'idede ikâ' olunup der-dest-i tahkik bulunan cerâ'ime âid muhâkemâtın sûret-i icrâsı hakkında sebceden iş'âr üzerine ba'zı ifâdât ve mütâla'âtı hâvî Dersa'âdet Birinci Dîvân-ı Harb-i Örfîsi Riyâseti'nden vârid olan tezkire Meclis-i Vûkelâ'da lede'l-kırâ'e Diyârbekir, Ma'mûretü'l-azîz vilâyetleriyle emsâlî vilâyât-ı ba'idede vukû'a gelen tehcir cerâ'iminden dolayı buraca taht-ı maznûniyetde bulunanların mahallerindeki dîvân-ı harblerde ve olmadığı takdîrde Mehâkim-i Nizâmiyye'de icrâ-yı muhâkemeleri için yerlerine sevk ve i'zâmları münâsîp görülerek riyâset-i müşârun-ileyhâ ile Harbiye ve Adliye nezâretlerine tebliğât icrâ olunduğu, tezkire-i sâmiye izbâr buyurulmuş olmağla ona göre ifâ-yı mu'âmele edilmesi tavsiye olunur.

BOA. DH. EUM, 5/27

Bâb-ı Alî

Sadâret-i uzmâ

Mektûbî Kalemi

1388

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletlü Efendim Hazretleri

8 Mayıs sene [1]335 târîhli ve 718 numaralı tezkireye zeyldir. Diyârbekir ve Ma'mûretü'l-azîz gibi vilâyât-ı ba'idede ikâ' olunup der-dest-i tahkik bulunan cerâ'ime âid muhâkemâtın sûret-i icrâsı hakkında sebceden karâr ve iş'âr üzerine ba'zı ifâdât ve mütâla'âtı hâvî Dersa'âdet Birinci Dîvân-ı Harb-i Örfîsi Riyâseti'nden vârid olan tezkire Meclis-i Vûkelâ'da lede'l-kırâ'e vilâyât-ı mebhûsun-anhümâda ve emsâlî memâlik-i ba'idede vukû'a gelen tehcir mesâ'ilinden dolayı buraca taht-ı maznûniyetde bulunanların mahallerindeki

dîvân-ı harblerde ve olmadığı takdîrde Mehâkim-i Nizâmiyye'de icrâ-yı muhâkemeleri için yerlerine sevk ve i'zâmları münâsîp göründüğünün riyâset-i müşârun-ileyhâya teblîği tezekkür kılınmış ve Harbiye ve Adliye Nezâret-i celîlelerine ma'lûmât i'tâ edilmiştir efendim.

Fî 10 Safer sene [1]338

Sadr-ı a'zam Nâmına Müsteşâr

Fî 4 Teşrîn-i Sânî sene [1]335

Bende

Rıfat

BAO. DH. EUM, 5/27

- 266 -

THE ARMENIAN INDUSTRIALIST MARDIROS APPLIES TO THE COURT
FOR THE RETURN OF HIS PROPERTIES

[Decision of the cabinet regarding that the martial court be brought to İzmir to settle the case relating to the factory of Mardiros, who was deported during the war]

22 Ra. 1338 (15 December 1919)

Meclis-i Vükelâ

Müzâkerâtına Mahsûs Zabıtnâme

Sıra Numrosu : 593

Müsta'celdir

Târîhi : 21 Rebî'u'l-Evvel sene 1338

15 Kânûn-ı Evvel sene [1]335

Tebliğ Olunduğu Devâ'ir : Dâhiliye, Harbiye

Hulâsa-i Me'ali

Esnâ-yı harbde Sûriye taraflarına tehçir edilen Mardiros Sarıyan nâmında bir Ermenînin Manisa ve Saray köyünde kâ'in Mensûcât fabrikalarında kâffe-i levâzım ve muhteviyâtıyla İzmir tüccârından Ali Fikrî ve Zekî ve Ahmed beyler tarafından gasb ve zabt ve dört seneden beri isti'mâl olunması yüzünden merkûmun bir milyon dört yüz kûsûr bin liralık zarâr ve hasâra ma'rûz kaldığı beyânıyla bunun tazmîni zımnında gâsıbların İzmir'deki emvâl-i gayr-ı menkûlelerinin taht-ı hacze aldırılması ve bu iş için muhtelit bir komisyon teşkîli ile mezkûr komisyona a'zâ sıfatıyla bir me'mûr ta'yîni İzmir İngiliz Mümessili cânibinden taleb olduğu ve me'mûr ta'yîninden istinkâf olduğu takdîrde kendilerinden ve Yunânîlerden teşekkül edecek komisyonca mes'ele halledilerek kararının Yunânîlere infâz etdirileceği istidlâl edildiği Aydın Vilâyeti'nden alınan telgrafnâmede beyân olduğundan ve bu bâbda Hâriciye

Nezâreti'yle cereyân eden muhâbereden bahisle istîzân-ı muâ'meleyi hâvî Dâhiliye Nezâreti'nden vârid olan tezkire okundu.

Karârı

Mardiros Sarıyan'a â'id da'vânın halli için muhtelit komisyon teşkîli ile taraf-ı hükûmetden oraya me'mûr i'zâmı şâyân-ı kabûl olamayup Çine'de müteşekkil İdâre-i Örfiyye Dîvân-ı Harbî'nin İzmir'e celbi ile dîvân-ı mezkûrca temşiyet-i da'vâ edilmesi münâsib olacağından Dîvân-ı Harb-i mezkûr re'îsi ile serî'an bi'l-muhâbere Dîvân-ı Harb'in İzmir'e celbi husûsunun Aydın Vilâyeti'ne li-ecli'l-iş'âr Dâhiliye ve Dîvân-ı Harb'in vâliden da'vet vukû'unda İzmir'e azîmet etmesi esbâbının istikmâli husûsunda Harbiye nezâretlerine iş'ârı tezekkür kılındı.

Mustafa Reşîd
Abdurrahman Şeref

İbrâhîm Mecîdî
Mehmed Şerîf

Ali Bey

BOA. Meclis-i Vükelâ Mazbataları, 217/593

Meclis-i Vükelâ
Müzâkerâtına Mahsûs Zabıtname
Sıra Numrosu : 473
Târîhi : 18 Muharrem sene 1338
Tebliğ Olunduğu Devâ'ir : Mâliye

14 Rebî'u'l-Evvel sene 1335

Hulâsa-i Me'âli

Esnâ-yı harbde Haleb ve Sûriye taraflarına tehçir edilerek ahîran avdet etmiş olan Mardiros Sarıyan Efendi'nin Manisa'da ve Saray köyünde uhdesinde bulunan mensûcât fabrikalarının kâffe-i levâzım ve muhteviyâtıyla İzmir tüccârından Ali Fikri ve Hayrî Paşazâde Zeki Beyler ile Manisa'da Ahmed Efendi taraflarından gasb ve dört seneden beri ist'imâl edilmesinden dolayı bir milyon dört yüz küsûr bin lira zarâr ve ziyânı bulunduğunu iddi'â eylediği cihetle zarâr-ı mezkûrun te'mîn-i istifâsı için mûmâ-ileyhim uhdelinde mukayyed emvâl-i gayr-ı menkûlenin netîce-i tedkikât ve muhâkemâta kadar bey' ve ferâğın müsâ'ade edilmemesi için kayıtlarına hacz işâreti vaz' olunması İngiliz mümessil-i siyâsîsi tarafından iltimâs edilmiş olduğu beyânıyla bu bâbda cereyân eden muhâberâtı ve istifsâr-ı mu'âmeleyi mutazammın mahallinden vuku' bulan iş'ârdan bahisle ba'zı ifâdeyi hâvî Mâliye Nezâretinin 7 Teşrîn-i Evvel sene [1]335 târîhli ve 36 numarolu tezkiresi okundu.

Karârı

Tezkire-i mezkûrede beyân olunduğu vechile muâmelât-ı tasarrufiyenin hacz kanûnundan başka bir sebeble te'hîrine mesâğ-ı kanûnî olmadığından ve te'mîn-i hukûk için turuk-ı kânûnîyyeye tevessül imkânı mevcut bulunduğundan ona göre îfâ-yı muktezâsının mahalline teblîği husûsunun Nezâret-i Müşârun-ileyhâya teblîği tezekkür kılındı.

**Mehmed Şerîf
İbrâhim Mecîdî**

**Mustafa Reşîd
Abdurrahmân Şeref**

BOA. Meclis-i Vükelâ Mazbataları, 217/473

- 267 -

THAT THE CLAIMS THAT THE GREEK AND ARMENIAN INHABITANTS WERE
ATTACKED, ARE UNFOUNDED

[Memorial from the Ministry of the Interior to the Ministry of Foreign Affairs, regarding that lies are being disseminated that Muslim inhabitants are pressuring and attacking Greeks and Armenians who returned to their homes after the deportation, for them to relocate again, and that these news are unfounded]

17 Ra. 1338 (10 December 1919)

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Dâ'iresi

Şu'be: 2

Numro: 5021

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri

Sivas'da Üçüncü Kolordu Kumandanlığı'ndan mevrûd tahrîrât ile merbûtâtı takdîm-i huzûr-ı devletleri kılınmıştır. Muhtelif unsurların âsâyişe müte'allik olarak verdikleri beyânnâmeler sûretlerinin îcâb edenlere iblâğı menû-ı re'y-i âlîleridir. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

17 Rebî'ü'l-Evvel sene [1]338 ve
Fî 11 Kânûn-ı Evvel sene [1]335

Harbiye Nâzırı

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye

Dâ'iresi Şu'be

Numro

Üçüncü Kolordu-yı Hümâyûn

Kumandanlığı

Ş. 1

5478

3 K. Kumandanı Mîralay Salâhaddîn Bey

tarafından Sivas 12/11/[1]335

Harbiye Nezâret-i Celîlesine

8/10/[13]35 târîh ve bilâ-numro şifreli emr-i nezâretpenâhîlerine cevâbdır.

Ahâlî-i İslâmiyye tarafından Hıristiyanlara tecâvüz edilmekde olduğu şâyi'asının tekzîbini hâvî Tokad, Erba'a, Kavak, Çarşamba, Merzifon, Vezîrköprü mahallî cemâ'at-i gayr-i Müslime mu'teberânının imzâlarıyla makâmât-ı âliyyeye yazılan tahrîrâtın sûretlerinin aynen ve leffen takdîm kılındığı ma'rûzdur.

Üçüncü Kolordu Kumandanı
Salâhaddîn

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Sûret

Vezîrköprü'den

Memleketde ikâmet ve ba'de't-tehcîr avdet eden Ermenilerle Rumların ileride tehlikeye ma'rûz kalacağından bahsle tekrâr hicret için tehdîd ve icbâr edilmekde oldukları hakkında bugünlerde istihbâr ettiğimiz havâdis külliyyen asılsız olup cümle vatandaşlarımız tarafından hürmet ve mu'âvenet görmekde olduğumuz cihetle şüyû'ât-ı mezkûreyi kat'îyyen tekzîb ve vatandaşlarımız mukâbil hürmetimizi huzûr-ı sâmîlerine de arz eyleriz fermân.

Vezîrköprü Rum Milleti Nâmına

Metrepolid Vekîli

Murâd

Ermeni Milleti

Agop Dereciyan

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye

Dâ'iresi Şu'be

Numro

Tokad'dan

Sûret

Anadolu'da meskûn ahâlî-i Hıristiyanîyye'nin gûyâ ahâlî-i İslâmiyye tarafından taht-ı tehdîdde bulunduğuna ve şâ'ireye ve evrâk-ı havâdisde

neşriyyât bulunduğ u ma'a't-te'essüf iş idiliyor. Öteden beri Rum ve Ermeni vatandaşları hukûkuna ez-her-cihet ri'âyetkâr bulunan anâsır-ı İslâmiyye'den mâl ve cânımızı ez-her-cihet emîn olduğumuzdan bir fikr-i sakîm-i mahsûs olan böyle bir neşriyâtı bütün kalbimizle tekzîb ederiz. Bulduğumuz sâye-i celîl-i Osmânî'de ile'l-ebed bu sûretle idâme-i hayât maksadımız bulunduğ unun ve Anadolu, Rum ve Ermeni teb'a-i şâhânesinin hiç bir tarafın maksad-ı siyâsiyyesine âlet olmasına rızamız olmadığ ının âlem-i medeniyyete karşı i'lâmını istihâm eyleriz.

Mihran Genç Agobyan

Nikola Dimitriyadis

Haralambos Lazar

Haci Ohanik Seroyan

Giyork Mercemciyan

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Dâ'iresi

Şu'be

Numro

Merzifon'dan

Sûret

Anadolu'nun ba'zı mahallerinde milel-i Hristiyânîye'nin dûçâr-ı tecâvüz ve bu sebeble mecbûr-ı hicret olduklarının İstanbul muhîtinde iş â'a edildiğ i istihbâr kılınmış dır. Hâlbuki üç mâhdan beri gerek kasaba ve gerek kurâda ve yollarda emn ü âsâyışın ber-kemâl bulunduğ unu ve anâsır-ı Müslime ile aramızda hüsn-i mu'âşeretin şâyân-ı şükrân ve memnûniyyet bir hâlde bulunduğ u arz olunur.

Ermeni Kilisesi Cem'iyyeti

Re'isi

Matobi Keşişyan

Rum Kilisesi Cem'iyyeti

Re'isi

Yanko Yovanidi

Papas **Hristo**

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Dâ'iresi

Şu'be

Numro

Sûret

Erba'a'dan

Mâl, nâmûs ve hayâtımızın taht-ı emniyetde bulunmadığ ına ve Kuvâ-yı Milliyye'ye imdâd etmediğ imiz takdîrde bu havâliyi terke mecbûr edildiğ imize dâ'ir İstanbul'da iş â'a olunan havâdislere karşı izhâr-ı esef ve nefret eyleriz.

Hükûmet-i seniyyenin şefkat ve re'fetini bilâ-tefrîk-i cins ve mezheb umûmumuz üzerine seyyânen hükm ve İslâm unsurunun vakâr ve hüviyeti, mukaddesâtımızı vikâyeye kâfi olduğundan bu gibi işâ'âtdan dolayı kardeş gibi geçinmekde bulunduğumuz Müslümân vatandaşlarımız karşısında bir hiss-i hicâb duymakda bulunduğumuzu arz eyler ve keyfiyyetin matbû'ât vâsıtasıyla i'lânını ricâ eyleriz.

Erba'a Rum ve Ermeni Mu'teberânı

Andon Lefter	Sürmeciyan	Rum Cem'iyyeti Rûhânîsi Ağya
Foço Mandesi	Nikola Yedis	Ermeni Cemâ'ati Re'îsi Ohanyan
Kırca Bryıkyan		
Dimitri Andonyadis		Yovanaki Lefter Badis

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Dâ'iresi

Sûret

Kavak'dan

Ahâlî-i İslâmiyye tarafından Hıristiyanlara tecâvüz ve ta'arruz edildiği hakkında deverân eden şâyî'âtın külliyyen hilâf-ı hakikat olduğunu nâhiyemizin her tarafında sükûn ve âsâyişin ber-devâm bulunduğunu ve nâhiyemiz dâhilinde mevcûd on sekiz pâre Hıristiyan köylerinden hiç bir ferдин hiç kimse tarafından dücâr-ı tehdid ve tazyîk olmadığını tasdîkan arz eyleriz.

Terzi Vasil	Çoban oğlu Yorgi	Doskalos oğlu Emerdis
Sava oğlu Yozan	Papas Papa Makaryos	Kadem oğlu Yordan
Ayvaz oğlu Lazari	Demirci İsak Usta	Çakal oğlu Yovan
Çoban oğlu Panka		
mahdûmu Hristaki		

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Dâ'iresi

Şu'be

Numro

Sûret

İbrâ-yı şekâvete her ciheti müsâ'îd ve milel-i muhtelifeyi hâvî olan Çarşamba kazâsında bundan üç mâh evveline kadar eşkiyâların ta'arruzundan ve bâğiyan harekelerinden cân ve mâlımız taht-ı tehlikede zirâ'at ve ticâretimiz âtıl bir hâlde kalmış ve korulardan hayvânâtımız sürüsüyle

aşırılamakda bulunmuş iken mürâca'at-ı vâkı'a ve istirhâmımız üzerine ilâve-i vazîfe olarak kazâmız kâ'im-i makâmlik vekâletine ta'yîn ve bundan bir mâh evvellerine kadar ifâ-yı vazîfe eden Çarşamba mıntakası ve Otuz sekizinci Alây Kumandanı Binbaşı Kemâl Bey'in gece gündüz istihkâr-ı hayât edercesine âdetâ bir jandarma neferi gibi ibrâz etdiği mesâ'î-i fedâkârânesi ve hiç bir sûretle silâh isti'mâline lüzûm ve hâcet bırakmayarak ve hiç bir ferd ve milleti tefrîk etmeyerek seyyânen âdilâne ve müdakkikâne harekâtı ve tedvîr-i umûrdaki kiyâset ve fa'âliyeti eseri sâyesinde umûm eşkiyâları karınca gibi nâtuvân bir hâlde dâ'ire-i itâ'ata idhâle icbâr eylemiş ve umûm kazâ halkına hükûmetin her vakt bir eb-i müşfik gibi hâmî ve hâris olduğunu bi'l-fi'l göstererek isbât etmiş ve herkesi zirâ'at ve ticâretde kemâl-i emniyetle iştigâl ettirmeğe ve kazâyı teftîş eden İngiliz Mümessili Kumandan Mösyö Pernenli cenâblarının da fevkâl'-âde nazar-ı takdîr ve tahsînini celbe muvaffak olmuştur. Âşâyış-i mahalliyyenin hüsn-i muhafazasına veistirâhat-i âmmenin idâmesine hâdim ve isticlâb-ı da'avât-ı hayriyye-i hazret-i pâdişâhiye sâ'î ahlâk-ı müstahsene ve etvâr-ı müstakîme ile muttasıf bu gibi her göze görünmeyen ve ismi bilinmeyen gayyûr tecrübe-dîde-kâr, âzmûde bir zâtı yetışdiren hükûmet-i celîle-i muhteremeye karşı Çarşamba kazâsı ahâlîsi ebediyyen medyûn-ı şükrân olduğunu ve mûmâ-ileyh Kemâl Bey'in hidemât-ı vâkı'a-i meşhûresini takdiren muhterem cerîdenizin hak-gû sütunlarında münâsib bir kalemle dercine ve cins ve mezheb tefrîk edilmeksizin kardeş gibi emniyet ve i'timâd-ı tâmmе dâ'iresinde mıntakamızda yaşamakda olduğumuza teşekküren hakikat-i hâlin i'lânına delâlet buyurulmasını idâre-i muhteremenizden insâniyet nâmına istirhâm eyleriz efendim.

15 Teşrîn-i Evvel sene [13]35

Ermeni tüccârından **Artin**
Çarşamba Rum Metropolitidi
Vekili
Ermeni esnâfından **Sergi**

Ermeni tüccârından **Levan**
Ermeni Mahallesi Muhtârı
Namına
Çarşamba Belediye Re'îsi
Hüseyin

Ermeni milletinden kuyumcu

Abram

Bâlâdaki mühürler kazâ eşrâf ve mu'teberânının mühür-i zâtîleri.
Dâ'ire-i Belediye-i Çarşamba

- 268 -

THE REPORT OF MEHMET MÜNİR BEY, THE LEGAL ADVISOR,
ON THE ACTIVITIES OF ARMENIANS AND THE REASONS
FOR THE DEPORTATIONS

[Report prepared regarding that the Armenians have turned the country into a bomb arsenal, that they collaborated with the enemy and engaged in massacres and atrocities and therefore made enemies of the local population, and for this reason it was decided that the Armenians of certain regions be relocated to other areas, that the majority of the Armenians were relocated, that in some areas the deportation decision could not be implemented well, that those who had acted against the orders were given to Court Martial, that the entire nation was being held responsible for the deportation, but the Armenians, taking advantage of this opportunity, are trying to cover up their own murders and to portray themselves as innocent, and that they have been successful in this propaganda effort, that the Armenians, contrary to their propaganda, are no revolutionary socialists, but in fact follow an imperialistic policy]

1920

Ermeni komitelerinin Osmânî Ermenileri arasındaki tarafdârları fevka'l-âde tekessür ve tevessü' etmesi üzerine anâsır-ı mezkûrden komiteler ile peydâ-yı münâsebet edenlerin öteden beri Hükûmet-i Osmâniyye'ye karşı olan vaz'iyetleri ve Memâlik-i Osmâniyye'deki teşkilât-ı siyâsiyyeleri ve Osmânî sıfatıyla kâbil-i te'lîf olmayan harekât-ı ihtilâlkârâneyle ictisâr ile envâ'-ı cinâyât-ı fecî'a îkâ' etmiş oldukları yukarıda hülâsaten zikr ve îzâh edildi. Kaldı ki merkezleri Avrupa'nın meşhûr şehirlerinde bulunan ve her sûretle mazhar-ı mu'âvenet bulunan komiteler ile bunlara mensûb Ermeniler Hükûmet-i Seniyye'nin Harb-i Umûmî'ye duhûlünden evvel ve sonra haklarındaki emniyet ve i'timâddan istifâde ederek bir taraftan gizli gizli memleketi bir bomba ve mevâdd-ı infilâkiyye deposu haline getirmeleri ve diğer taraftan muhâsım devletler ile tevhit-i fa'âliyyet ve mesâ'îf ederek gerek dâhil-i memleketde gerek memâlik-i ecnebiyyede bulunanların firâren veya gönüllü olarak başlarında meb'ûsları, mütefekkirleri bulunduğu hâlde düşman ordularına giderek bi'l-fi'l muhâsemâta iştirâkleri ve buna muvaffak olamayanların bunlar hesâbına câsûsluk eylemeleri ve memleketin bir başından diğer başına tertibât ve tedârikât-i ihtilâliyyede bulunmaları ki - sahne-i harbdan pek uzak olan ve

aslâ ümîd edilmeyen mahallerde zabt ve müsâdere edilen bomba ve esliha yığınları ile sâbit - ve ale'l-husûs son Kafkas harekâtında Rus ordusunun pîş-dârlığını eden ve kısm-ı a'zâmı yerli ve tâbî'iyet-i Osmâniyye'yi hâ'iz Ermenilerden müteşekkil bulunan çetelerin Van, Bitlis, Muş, Erzurum, Trabzon gibi Rus işgâli altına geçen mahallerde ahâlî-i Müslimeye karşı târîh-i insâniyyetde bu âna kadar misâlleri olmayan ve her sâhib-i vicdânı fâ'illerine karşı bütün rûhuyla la'nete mecbûr edecek olan envâ'-ı kîtâl, mezâlim ve şenâyi' irtikâbları Hükûmet-i Osmâniyye'nin tamâmen insilâb-ı emniyyetini ve mahâll-i mezkûre ahâlîsinin nefret ve buğz-ı adâvetini intâc etmiş olduğundan bir taraftan emniyet ve âsâyiş-i memleket muhâfaza edilmek ve diğer taraftan ahâlî-i İslâmiyye tarafından haklı olarak mukâbele edilmesi keyfiyeti der-piş-i nazar edilerek böyle bir hâlin zuhûruna meydân vermemek maksâdıyla ba'zı mahallerde bulunan Ermenilerin ihrâc ve menâtık-ı mu'ayyenede iskân edilmeleri takarrür eylemiş idi. Bi'z-zarûr bu sûretle yapılan tehcîr mu'âmelesinin yalnız vatana karşı sû-i niyetleri tahakkuk edenlere tatbîki tarîkına gidilerek menâtık-ı harbiyyedeki Ermenilerin ale'l-umûm teb'îd edilmeleri vehleten şâyân-ı mu'âhaza görülebilir. Fakat Ermenilerin gâye-i millîye addettikleri mekâsıdı istihsâl uğrunda tamâmiyle mütesânid olarak hareket etmeleri ve şu harekât-ı fesâdkârânenin vukû' bulacağı bi't-tab' ma'lûmu olan Ermenilerden hiç kimsenin bî-günâhları tehcîrden kurtarmak için hükûmete ihbârâtda bulunmamış olması ve harbin pek serî' bir sûretde inkişâf etmekde olan safahâtı arasında arız ve amîk tedkîkâtda bulunmak kâbil olmaması ve bu kâbil olsa bile bir kasabada sâkin Ermenilerin hangilerinin hakîkaten komitelere mensûb ve aynı efkâr-ı ihtilâl-kârâneye sâlik olup olmadığının ve fırsat karşısında hükûmete karşı hareket etmeyeceğinin tebyîni adîmü'l-imkân bulunması ve bu husûsda edilecek küçük bir kusûrun orduyu önden ve arkadan ateşe ma'rûz bırakabileceği nazar-ı i'tibâra alınırsa tehcîr mu'âmelesinin (en masse) tatbîkindeki zarûretde şübhe kalmaz. Tehcîr mu'âmelesinin ba'zı mahallerde an-kasdin veyâ an-cehlin hüsn-i tatbîk edilmediği kemâl-i hulûs ile icrâ edilmiş tahkîkat netîcesinde ma'a't-te'essüf anlatılmış olduğundan hükûmet-i hâzıra tedbîr-i mezkûrdan dolayı mutazarrır olanların tehvîn-i ihtiyâclarıyla mesken ve me'vâlarına avdetleri esbâbının istikmâline kemâl-i keremî samîmiyet-i tâmmeye teşebbüs eylediği ve şimdiye değin binlerce Ermeni mesken ve me'vâ-yı kadîmlerine yerleşdirildikleri gibi tehcîr esnâsında ta'kîb edilmiş maksada muhâlif olarak hareket eden eşhâsın şedîden dûçâr-ı mücâzât edilmeleri husûsunda her ne yapılmak mümkün ise icrâsından geri durulmamış ve bunlar tevkîf ve dîvân-ı harblere teslim edilerek muhâkeme edilmekde bulunmuşdur. Halbuki işbu tehcîr keyfiyetinden dolayı Türklere karşı envâ'-ı isnâdâtda bulunmakda ve esâsen îcâbât-ı harbiyyeden

olan bir tedbîrin tatbîki husûsunda vukû' bulan sû-i isti'mâlâtıdan dolayı bütün bir milletin mes'ûl tutulması husûsunda arzular izhâr edilmektedir. Fi'l-hakîka Ermeniler vilâyât-ı ma'lûme ve Kafkasya'da İslâmlara karşı yukarıda ta'dâd edilen cinâyâtı ikâ' etdikleri sırada her dürlü hissiyyât-ı insâniyyeden ârî olan ajanları vâsıtasıyla yapıldıkları propagandalar ve neşriyât ma'a't-te'essüf hakikat-i hâle tamâmıyla vâkîf olmayan zevâtın iğfâlini intac eylemiş ve Avrupa'da ba'zı mehâfil Türkü zâlim ve Ermeni mazlûm görmeğe başlamışlardır.

Şurası şâyân-ı dikkatdir ki Ermeni komiteleri öteden beri kendilerine sosyal demokrat süsü verdiklerinden Avrupa'daki bu kabîl partiler ile pek çoğu münâsebâtta bulunmuşlar ve hattâ ma'hûd komitelerini bir ihtilâlcî sosyalist komitesi gibi "*Internationale*" e idhâl etmişlerdi. Son zamanlardaki vukû'ât ve hâdisât-ı âlemden istifâde eden Ermeni ihtilâlcileri mefsedetlerini örtmek için Cermen sosyalistleri nezdinde eskiden beri Sosyalizm efkârına hâdim birer propagandacı gibi hareket ederek gerek Memâlik-i Osmâniyye'de ve gerekse Kafkasya'da irtikâb etdikleri fecâyî-i gûnâ-gûnu ya tamâmen setr veyâhûd o fecâyî'den bir kısmına gûyâ Sosyalizm esâsına müstenid imiş gibi bir mâhiyet atf ederek Garb'ı ve Amerika efkâr-ı umûmiyyesini iğfâl etmişler ve kendi haklarında olan emniyet ve i'timâdî sû-i isti'mâl ile ikâ' etdikleri envâ'-ı şekâvet ve en fecî cinâyetleri cihân demokrasisi huzûrunda bir Sosyalizm ihtilâli gibi göstermeğe kısmen muvaffak olmuşlardır. Fakat hiç şübhe yok ki bu silsile-i fecâyî' memâlik-i garbiyye ve Amerika demokrasisinin ma'lûmu olunca Ermeni ihtilâlcilerin ihtilâlcî sosyalist değil hûnhâr birer bâği olduklarına âlem-i medeniyette kanâ'at hâsıl olacaktır. Bunların sosyalistliğinin ne kadar sâhte olduğuna delâlet edecek bir takım vukû'ât-ı cedîde zikredilebilir. Şöyle ki: Eğer bunlar iddi'âlarında sâdık sosyalistler olmuş olsalar idi bugün Kafkasya'da teşekkül eden Ermeni Hükûmeti'ne sosyalist bir cumhûriyet şekli vermeleri lâzım gelir idi. Halbuki bu husûsda Ermeni ihtilâlcilerin tamâmen müfrit nasyonalistler misillü hareket etmekte ve kendileri ırken ve kanâ'aten hiç münâsebeti olmayan bir takım ahâlîyi demokrasinin en sarîh düstûrlarına rağmen cebren taht-ı tâbi'iyetlerine almağa ve devlet sıfatıyla daha ilk hatvede emperyalizm siyâsetini tatbîke sâ'î olmaktadırlar. Binâ-berîn Ermeni komitelerinin ne türlü makâsıd-ı hasîseye tebe'iyetle bu kadar cinâyât-ı şenî'ayı irtikâb etdikleri bugün ortadadır. Türklere karşı vâkî' isnâdât her ne olursa olsun er geç kendisini gösterecek ve adâlet-i ilâhiyye yerini bulacaktır ve bulmak üzeredir. Zîrâ bu gün Türk efkâr-ı umûmiyesi yüz binlerce İslâm'a karşı envâ'-ı mezâlim ve cinâyât irtikâb eden ve bu ef'âl-i şenî'leri Rus ümerâ-yı

askeriyyesinin raporları ile de yakînen sâbit olan ve kısm-ı küllîsi Kafkasya'da ahîren teşekkül eden Ermenistan'a firâr ile müreffehen imrâr-ı hayât etmekde bulunan cânîlerin müstehak oldukları mücâzâta dûcâr edilmelerini mil-el-i mütemeddineden talep ediyor.

BOA. HR. HU, Kr. 173/5

- 269 -

THE LETTER OF BISHOP KENDIFYAN FROM DİYARBAKIR ABOUT
THE ACTIVITIES OF ARMENIANS

[Copy of the letter sent by Bishop Kendifyan, who went from Istanbul to Diyarbakır, to the Armenian Patriarch Zaven Efendi, mentioning the Armenian activities in the east and, that they have opened a branch of their organization in Diyarbakır, just as in Adana and Mersin, and that the British and French inspection officials also attended the meeting they had organized in the church]

1920

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Dâ'iresi
Numro: 2

Mektûb Sûreti

"Diyârbekir'de kilisenin ilerisinde Zeyd mevki'inde dört komite birleşdi. Adana ve Mersin'de teşekkül eden cem'iyetimizin şu'besini burada açmağa muvaffak olduk. Ma'lûm olan DR kimse buraya geldi çok memnûn olduk. Perşembe gecesı sâ'at sekizde kililesede çan çalındı. Süryânî ve Ermeni sevgili milletimiz geldiler. Müzâkere olundu Cum'a ertesi günü akşam sâ'at on birde müzâkere ikmâl edildi. Müttelikimiz Fransız generalinin mevki'i hâzırlandı. Burada bulunan iki papas da bulunmuşdur. Haleb'deki kuvvetli çetelerimiz Diyârbekir'e gelince size muvaffakiyetlerimizi bildireceğim.

Evvelki Taşnaklar gibi değil, bunların sözü ve özü birdir. Bundan böyle Osmanlıların FNARLS ya'nî ışıkları baş aşağı oldu. Bizim ışıkları muvaffakiyetleri yakında size yazacağım. Oraların ışıklarından çok memnûn olduk. Şarka icrâ-yı şâdmânî ediyoruz. Diyârbekir'de Bedros Zarşıyan'ın Beyoğlu'nda Sakızağacı'nda Ermeni Katolik Ruhbânânesi'nde Çercis nâmındaki şahsa göndermek istediği mektûbda şu cümleler vardır:

"İslâmların yakında sonunu görürüz. Bize nasıl yapıdılarsa bizim de onlara öyle mukâbele etmekliğimiz zamânı geldi. Adana'dan iki papas tebdîl-i kıyâfetle oraya gelmişlerdir. Ermenilerin küçük yortuları günü kilisede miting akd edilecektir. İngiliz teftiş me'mûrları buraya gelip gidiyorlar. Fransız müfettişleri de geliyor. Onlar bizim hayatımızı taht-ı te'mîne aldılar. Ermeni murahhası 6.600 lira getirdi. Gerek fukarâya gerek ma'lûm olan cem'iyetlere tevzi' edildi. Parayı getiren piskopos KYAVDDR Piskopos Patrik Zaven Efendi'nin milletinin âtisini düşünmeyerek hükûmete aleyh-dâr yanlış bir siyâset ta'kîb ve kendisini âdetâ buralara nefy ettiğini söylemişti". Mektûbu vazîfe ve maksadını ifhâm ettiğinden her tarafa teyakkuz emr edilmiştir. Kilisede yeri hâzırlanan ceneral denilen zâtın Miralay Norman olduğu kaviyyen istidlâl olunuyor. Çünkü Piskopos Norman'ın ceneral olduğu ve AAEH'deki ve ADEH sini söylemişti. Küçük Yortu 18 Kânûn-ı Sâni sene [13]36 târîhine tesâdüf eyliyor. Norman da o gün burada bulunabilecekti. Norman Mardin'de iken DH Diyârbekir'de bir ay kalmayacağını bildirmişti. Bu ma'lûmâtlar Norman'ın işgâle vesîle îcâdı için geldiği kanâ'atini tevli'd etmiştir.

Evvelce ahâlinin galeyânına rağmen Diyârbekir'e seyâhâtine müsâ'ade edilmiş ve Siverek'e kadar gelmiş iken bu seyâhatin mektûb mütâla'asıyla alâkadar görülmesi ve ahâlinin devâmlı galeyânı hasebiyle Norman'a Siverek'den Urfa'ya dönmesi lüzûmunu tebliğ ettiğim nezârete arz edilmişti. Diyârbekir Müdâfa'a-i Hukûk Cem'iyeti de pek MZK müdellel bir telgraf yazarak Norman Urfa'ya dönmesini Diyârbekir'e değil çete kuvâ-yı muntazamasıyla gelmek istese bütün mevcûdiyetleriyle müdâfa'a edeceklerini bildirmişler ve Mar'aş sancağında yapılan Ermeni mezâlimini de protesto etmişlerdir.

16/1/[13]36

THAT THE PHOTOGRAPH OF BISHOP KENDIFYAN'S
LETTER WILL BE SENT

[Ciphred telegram from the General Staff to the Ministry of War, regarding that the letter written by Bishop Kendifyan to the Armenian patriarch is in Diyarbakır, and that its photograph will be sent by mail]

28 Ca. 1338 (18 February 1920)

Osmanlı Ordu-yı Hümâyûnu
Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye
Şu'be: 2

Diyârbekir'de:

On üçüncü Kolordu Kumandanlığı'ndan Harbiye Nezâret-i Celîlesine
mevrûd Fî 18 Şubat sene [1] 336 târîh ve 508 numrolu şifre sûretidir.

C:

Piskopos Kendifyan'ın mektûbu Diyârbekir vilâyeti'ndedir. Ahz edilecek fotoğraf posta ile takdîm edilecektir. Ancak postanın ahvâl-i hevâ'iyye dolayısıyla iki aydan evvel İstanbul'a vâsıl olamayacağını tahmîn ediyorum. Mektûbda polis müdürinin ifâdesine göre Kendifyan'ın me'mûriyyet-i rûhâniyyesine â'id damga da mevcûddur. Polis Müdüriyeti kasasında mahfûzdur.

Fî 18 Şubat sene [1]336

THAT THERE WILL BE DELAY IN SENDING THE PHOTOGRAPH
 OF BISHOP KENDIFYAN'S LETTER

[Communication from the Ministry of War to the Ministry of Foreign Affairs, regarding that the matter be clarified through the Ottoman press as the photograph of the letter that was denied by the patriarch after the publication in the newspaper Hâkimiyet-i Milliyye, that was sent by Bishop Kendifyan to the Armenian patriarch, will arrive late]

5 C. 1338 (25 February 1920)

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Dâ'iresi
Şu'be: 2
Numro: 814

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü Efendim Hazretleri

Dersa'âdet'den Diyârbekir'e giden Piskopos Kendifyan'ın ahvâl-i âsâyişiyle ehemmiyetli bir sûrette alâkası olan bir mektûbu On üçüncü Kolorduca elde edilmiş idi. Mektûbun sûreti merbûtan takdîm kılınmıştır. Ankara'da münteşir Hâkimiyet-i Milliyye gazetesinde bu mektûbun intişârı üzerine Ermeni Patriki Zaven Efendi Rumca Proleodos gazetesıyla tekzîb etmiş ve on beş gün zarfında

aslının fotoğrafisi neşr edilmediği halde hilâf-ı hakikat olduğunu i'lân etmiştir. Bunun üzerine mektûbun fotoğrafisinin irsâli On Üçüncü Kolordu'ya yazılmış idi. Almanın cevâb sûreti merbûtan takdîm kılınmıştır. Mektûb aslının vürûdu gecikeceğinden bu cevâba müsteniden Matbu'ât-ı Osmaniyye ile keyyfiyetin tevazzuhu muvâfık gibi mütâla'a edilmekde ise de muktezâsı menûl-ı re'y-i âlileridir. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 5 Cemâziye'l-âhir sene [13]38
ve Fi 25 Şubat sene [13]36

Harbiye Nâzırı

BOA. HR. MÜ, Kr. 57/4

- 270 -

THE POLICY TO APPLY TO THOSE WHO GOT MIXED IN THE
DEPORTATION MATTER AND WHO ARE UNDER ARREST

[Memorandum from the British High Commissioner to the Ministry of Foreign Affairs, regarding the international aspect of the issue of responsibility arising from the deportation of the Christian Ottoman subject, and that it is impossible to accept this request before a decision concerning the treatment of the individuals who were mixed up in these events and who are currently under arrest by the allied states is taken at the Peace Conference]

5 C. 1338 (25 February 1920)

Bâb-ı Alî
Hâriciye Nezâreti
Tercüme Odası
Umûmî: 18040
Husûsî: 139

*İngiliz Fevka'l-âde Komiserliği'nden Vârid olan 25 Şubat [1] 920
târihli ve 2588 numrolu takrîrin tercümesidir.*

7 Şubat târihli ve 46/20406 numrolu takrîr-i âsafânelerine cevâben ve şimdi aldığım ta'lîmâta atfen hükûmet-i metbû'amın Hıristiyan Osmanlı teb'asının harb esnâsında tehcîr ve taktûlinden münba'is mes'ûliyet mes'elesini bir mes'ele-i beyne'l-milel add ve telakkî ettiğini beyân ederim. Binâ'en-aleyh tehcîr ve taktûl işlerinde zî-medhal olmakla maznûn ve el-yevm Düvel-i Mü'telif

nezdinde mevkûf bulunan eşhâs hakkında yapılacak mu'âmeleye dâ'ir Sulh Konferansınca bir karâr ittihâz edilinceye kadar senâverlerince mârru'z-zikr takdîr-i âsafânelerinde vâki' olan talebe mûmâşâta imkân yokdur.

BOA. HR. MÜ, 8/342

- 271 -

REQUEST FOR AMNESTY BY THE BRITISH POLITICAL
MONITOR FOR AHMED REFİK

[From the Ministry of the Interior to the office of the Grand Vizier, regarding the preferential treatment request by the British Political Representative's office to free Ahmed Refik Efendi, the clerk of the Bolu Recruitment Office, arguing that the said clerk had been impressed for having treated the Armenians well.]

18 Ş. 1338 (7 May 1920)

Bâb-1 Alî
Dâhiliye Nezâreti
Komisyon-ı Mahsûs

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâretpenâhiye

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir

Tehcîr cürmünden dolayı Divân-ı Harb-i Örfîce beş sene müddetle habse mahkûm edilen Bolu Ahz-ı Asker Şu'besi yazıcılarından Ahmed Refik Efendi'nin esnâ-yı vazîfesinde ve tehcîr sıralarında Ermenilere hüsn-i mu'âmeleyi şî'âr edinmiş ve birçok zavallıyı muntazır oldukları avâkıb-ı fecî'adan tahlîse delâlet eylemiş olduğundan bahsle tahliyesi esbâbının te'mîni İngiltere Mümessil-i Siyâsîliği'nden iltimâs edilmekte ise de hükme mukterin olarak dûçâr-ı cezâ olanların tahliyesi haklarında afv-ı âlî istihsalinden başka çâre olmadığına binâ'en iktizâsının îfâsı menût-ı müsâ'ade-i sâmiyye-i fehîmânedan bulunmakla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

18 Şaban sene [1]338
9 Mayıs sene [1]336

Dâhiliye Nâzırı Vekîli Nâmına
Müsteşar

BOA. DH. Komisyon-ı Mahsûs, 3/41

- 272 -

EXEMPTING THE ARMENIANS FROM TAX

[Memorial from the Council of State to the Ministry of the Interior, regarding that the Armenians who were relocated during the general war and who returned to their homes, be exempt from certain taxes]

25 Ş. 1338 (14 May 1920)

Şûrâ-yı Devlet

Numro: 39380

431

Dâhiliye Nezâreti'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyurulan 27 Eylül sene [1]335 târîhli ve 9556/1521 numrolu tezkiresi Mâliye ve Nâfi'â Dâ'iresi'nde kîrâ'at olundu.

Mezkûr tezkirede Harb-i Umûmî esnâsında âhar mahallere nakl edilip ahîren memleketlerine avdet eden mehcûrînin 6 Mayıs sene [1]335 târîhli karâr-nâme mucebince sâ'ir tekâlîf ve rusûmdan olan deynleri misillü tarîk bedel-i nakdîsi bakâyâsından kezâlik üç yüz otuz dört, otuz beş ve otuz altı senelerine â'id emlâk, arâzî ve temettü' vergileriyle kûsûrât-ı munzamasından ma'fuv tutuldukları gibi tarîk bedel-i nakdîsinden ma'fûviyetleri lâzım gelip gelmeyeceği İstanbul Vilâyeti Vekâleti'nden istifsâr olunmuş ve avdet eden mehcûrîn ile vilâyât-ı müstahlasa ahâlîsinin ba'zı tekâlîften ma'fûviyetine dâ'ir 6 Mayıs sene [1]335 târîhli karâr-nâmenin birinci mâddesinde "Harb-i Umûmî esnâsında âhar mahallere nakl ve tehcîr edilen efrâd ile esnâ-yı tehcîrde sed edilmiş olan müessesat-ı dîniyye ve ilmiyye ve hayriyyenin gerek tehcîrden evvelki ve gerek müddet-i tehcîre müsâdif senelere â'id bi'l-cümle tekâlîf ve rusûmdan olan borçları kâmilten afvedilmiştir" denildiği gibi tarîk mükellefiyyet-i nakliyyesi hakkındaki kânûn-ı muvakkat ahkâmına nazaran da bu mükellefiyet vilâyet dâhilinde mütemekkin bulunmakla sâbit olup bir vilâyetden tehcîr edilen ve binâ'en-aleyh sinîn-i mezkûrede memleketinde mütemekkin bulunmayan ahâlînin tarîk bedellerinin tahakkuk ettirilememesi tabîî bulunduğ u cihetle mehcûrînin tehcîrden evvelki senelere â'id tarîk bedelâtından olan deynlerinin afv edilmesi ve müddet-i tehcîre müsâdif seneler için de tarîk bedeli tahakkuk ettirilmemesi lâ-büd ise de salifü'z-zîkr karâr-nâmenin ikinci mâddesinde mehcûrînin üç yüz otuz dört, otuz beş ve otuz altı senelerine â'id emlâk, arâzî, temettü' vergileriyle kûsûrât-ı munzamasından ma'fûviyetleri muharrer olup mezkûr senelere â'id tarîk bedel-i nakdîlerinin afvına dâ'ir bir kayd ve sarâhat bulunmadığından tekâlîf-i sâ'ireye kıyâsen bunların da afvını yoksa mehcûrînin memleketlerine avdetleri târîhinden i'tibâren tarîk

bedellerinin de tahakkuk ettirilmesi mi lâzım geleceğinde tereddüd edilmiş olmakla Şûrâ-yı Devletçe keyfiyyetin bi't-tedkîk bir karâra rabtı lüzûmu dermeyân kılınmıştır.

Îcâbı te'emmül olundu. Avdet eden mehcûrîn ile vilâyât-ı müstahlasa ahâlîsinin ba'zı tekâlîften ma'fuiyeti hakkındaki 6 Mayıs [1]335 târihli kararnâmenin birinci mâddesi bâlâda zikr olunduğu üzere mutlak olarak muharrer bulunmasına nazaran mehcûrînden gerek tehcîrden evvelki zamân ve gerek müddet-i tehcîr için tarîk bedel-i nakdîsi aranılmaması îcâb edeceği tabî'îdir. İkinci mâddede üç yüz otuz dört ve otuz beş ve otuz altı senelerine â'id olarak istisnâ edilen vergülerin envâ'ı zikr ve ta'dâd olunmak sûretiyle takyîd ve tahsîs edilmiş olmasına göre mezkûr vergiler hâricinde kalan rusûm ve tekâlîfin istîfâsı îcâb edeceği bâdî-i emrde mütebâdir-i hâtır olmakda ise de istîlâya uğrayan mahaller ahâlîsinin üç yüz otuz beş senesine â'id tarîk bedel-i nakdîleri Dâhiliye Nezâreti tarafından kaleme alınmış olan 28 Ağustos sene [1]335 târihli kararnâme ile afv edilerek bunun sene-i hâliye tarîk bedelâtına da teşmiline müterettib mu'âmelenin der-dest-i îfâ bulunduğu ve tarîk bedel-i nakdîsinin idâre-i husûsiyyeye mevdû' vâridât cümlesinden olmasıyla Mâliye Nezâretince kaleme alınmış olan salîfû'z-zikr 6 Mayıs sene [1]335 târihli kararnâmenin esnâ-yı tanzîminde bu cihet nazar-ı dikkate alınmamış olduğu verilen îzâhâtıdan anlaşılmış ve mehcûrîn ale'l-ekser memâlik-i müstahlasa ahâlîsinden olarak mahâll-i sâ'ire mehcûrîni nisbeten kalîl bulunmuş olmasına ve istihlâs münâsebetiyle mehcûrînin kısm-ı a'zamı sinîn-i ahîre tarîk bedel-i nakdîsine müte'allik ma'fuiyetden müstefîd olduğu hâlde diğer bir kısmının devâm-ı mükellefiyeti îcâb-ı ma'delet ve müsâvât ile gayr-ı kâbil-i te'lîf bulunmasına ve esâsen mehcûrînin harb-i zâ'ilde dūçâr oldukları mesâ'ib ve mezâhime nazaran tarîk bedel-i nakdîsi ma'fuiyetinin umûm mehcûrîne teşmîli esbâbının istikmâli lüzûmunun arzı tezekkür kılındı. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

25 Şaban [1]338

15 Mayıs [1]336

Azadan
Ziyâüddin

Azadan
Edhem

Azadan
(...)

Azadan
(...)

Azadan
(...)

Mâliye ve Nâfi'a Dâ'iresi Reis-i sânisî

Ali (...)

INDEX

- Abbâs Hilmi Paşa, Hidiv, Yataklı Vagonlar Müfettişi, 141
- Abdullâh Efendi, ekmek tevzî' me'mûru, 208
- Abdülahad Nûrî Bey, Sevkiyât Müdürü, 144
- Acıçeşme, 207
- Sokağı, 209
- Adana, 26, 63, 68, 70, 72, 74, 77, 79, 82, 83, 84, 85, 87, 89, 92, 94, 126, 130, 136, 137, 143, 147, 150, 166, 180, 185, 214, 220, 229, 231, 233, 239, 257, 269, 270
- Emvâl-i Metrûke İdâre Komisyonu Riyâseti, 68, 69, 132
- vilâyeti, 22, 33, 38, 50, 55, 91, 167, 198, 236, 244
- Adapazarı, 135
- Adliye Nezâreti, 192, 198, 200, 246, 248, 249, 251, 252, 253, 258, 259
- Ahâlî-i Hıristiyanîyye, 262
- İslâmiyye, 262, 264
- Müslime, 170, 267
- Ahmed bey, İzmir tüccârı, 259
- Ahmed Refîk Efendi, Bolu Ahz-i Asker Şu'besi Yazıcısı, 273
- Ahmed Rüstem Bey, Vaşington Sefiri, 19
- Akçakoyun İstasyonu, 100
- Akıntı Burnu, 254
- Aksaray, 45
- Akşehir, 120, 134
- Alanca, karye, 218
- Alayund, Kütâhya, 104
- Ali (...?), Mâliye ve Nâfi'a Dâ'iresi Reis-i sânisî, 275
- Ali Bey, Kadırğa Hastahâne'si Memûru, 209
- Ali Fikrî, İzmir tüccârı, 259
- Ali Hasan, Ali oğlu, Giresunlu, 96
- Ali Münîf, 25, 38, 39, 44, 46, 54, 57, 58, 59, 71, 72, 74, 86, 136
- Ali Rızâ Bey, Telgraf Nezâreti Şef Muâvini, 207
- Aliye, Cihângîr Çavuş'un kızı, 207
- Alman, 192, 194, 272
- misyonerleri, 91
- Almanca mektûb, 194
- Almanya, 246, 248, 253
- Hükûmeti, 247, 250, 251, 252
- Amerika, 99, 171, 268
- Dârü'l-eytâmı, 241
- demokrasisi, 268
- hey'eti, 46
- Sefâreti, 99
- Şehbenderhânesi, 95
- Der-sa'âdet Maslahat-güzârlığı, 20
- Anadolu, 179, 217, 226, 257, 262, 263
- Ankara, 27, 79, 82, 83, 84, 85, 89, 92, 94, 101, 103, 105, 109, 126, 133, 137, 143, 147, 185, 214, 220, 229, 231, 233, 235, 237, 238, 239, 257, 271
- Havâlisî Sıhhiye Müfettiş-i Umûmîliği, 168
- vilâyeti, 27, 32, 91, 198, 205, 231, 234, 235, 239, 240, 244
- havâlisî, 201
- Anna, Makrohi Nevart, yetim, Binbaşı Hamîd Sabri Bey'in hanesinde 210
- Antalya, 185, 204
- Bidâyet Mahkemesi, 244
- Mutasarrıflığı, 88
- Rûmları, 189
- sancağı, 198

- Antranik, "Sasun Hâtûrâtı"nın yazarı, 172
- Arab, 221
- â'ileleri, 223, 240
- Arabköprüsü, 224
- Aram Efendi, A'yândan, 115, 158
- Aranik, Halebli, 207
- Ardağan, 23, 24
- Ardeşes, Bezezyan â'ilesinden, 197
- Arifiye istasyonu, 182
- Arnavud karyesi, Mudanya, 240
- Arnavud köyü, 254
- Arosyak, yetim, Hâlîde Hanım nezdinde, 209
- Artaki çiftliği, 218
- Artin Efendi, Antalya Bidâyet Mahkemesi a'zâsından, 244
- Artin, (Abdullah), yetim, Kadırğa Hastanesi Memuru Ali Bey'in hanesinde 209
- Asâkir-i Osmaniyye, 23
- Asyâ-yı Sugrâ, 195
- Âtuf Bey, Dişçi 206
- Avanot veled-i Armanak, İzmit muhâcirlerinden, 210
- Avnî Efendi, Angel'in fırınında müstahdem mûlâzım, 208
- Avrupa, 169, 171, 176, 266, 268
- Avusturya, 192
- A'yân 158
- Ayastefanos, 209
- Ayaş, 27, 32, 42
- Ayazma Mahallesi, 209, 210
- Aydın, 82, 83, 89, 139, 143, 185, 204, 215, 220, 229, 231, 233
- sancâğı, 239
- vilâyeti, 165, 198, 239, 259
- Ayıntab, 25, 100, 129, 134, 235, 236
- kazâsı, 236
- Mutasarrıflığı, 236
- sancağı, 198
- Âyşe, Karahisâr-ı Şarkîli, 208
- Ayvalık, 189, 194, 196
- Azaryef, Doktor 179
- Azîz Bey, esbak Emniyyet-i Umûmiyye Müdürü, 246, 247, 252
- Ba'albek, 107
- Bağçecik, İzmit, 189
- Bağdâd, 53
- hattı, 54
- demiryolu, 113
- Bağlarbaşı, 208
- Bahâ'eddîn Şâkir Bey, Doktor, İttihâd ve Terâkkî Merkez-i Umûmîsi a'zâsından 246, 247
- Bahtiyâr, yetim, İzmir Turgudlu'dan Süleyman Ağa'nın Kızı, 207, 210
- Balıkesir, 150
- Balkan Harbi, 172, 203
- Bandırma, 195, 207, 237, 240
- Bank-ı Osmanî, 197
- Bardizbanyan, Zare, 29
- Başkumandanlık Vekâleti 24, 31, 43, 65, 79, 92, 130, 166
- Batı Sokağı, 207
- Batum, 73
- Mu'âhedenâmesi, 177
- Bebek Daru'l-Eytâmı, 210
- Bedri Efendi, Esbak Polis Müdürü, 246, 251
- Bedri Ziyâ Bey, 207
- Begosyan, Begos de, Gülvenek karyeli, 96
- Bekir Sâmi Bey, Haleb Valisi, 81
- Benk oğlu Ali bin Mehmed, 96
- Berdo, Beyne'l-milel Hukuk Mu'allimi, "Türkiye'de Ecnebiler ve Onların Vaziyet-i Hukukiyeleri" adlı eserin müellifi, 20
- Berlin Sefâret-i seniyyesi, 247
- Bern, 19
- Sefâreti, 251
- Beşiktaş, 210
- Beşinci Ordu-yı Hümâyûn, 194, 195
- Beyoğlu, 65
- Beyrût, 89, 139
- Bezzazyan, Haçador, 197
- Biga kazâsı, 223
- Bilecik, 219, 228
- Birecik, 129
- Ermenileri, 129
- Kaymakamlığı, 129

- Birinci Kolordu Ahz-ı Asker Riyâseti, 221
- Bitlis, 28, 48, 63, 68, 70, 72, 74, 77, 79, 82, 83, 84, 85, 92, 136, 145, 170, 185, 188, 215, 220, 229, 231, 233, 256, 258, 267
- Rusya konsolosu, 173
- ve Van Vilâyetleri İstatistiği, 173
- vilâyeti, 36, 38, 48, 55, 92, 173, 198, 243, 245
- Bogos, Tekfurdağlı Mebûs Agop Boyacıyan Efendi'nin yeğeni, 127
- Boğazlayan, 248
- Bolâd karyesi, 244
- Bolşevikiler, 20
- Bolu, 139, 143, 147, 185, 214, 229, 273
- sancağı, 198
- Bostan Sokağı, 211
- Boyacıyan, Agop, Tekfurdağlı, 127
- Boyacıyan Efendi, Geyve İstasyon Memuru, 183
- Bozdoğan Kemerî Caddesi, 209
- Brusa, 97, 103, 135
- ahâlisi, 189
- vilâyeti, 97, 198
- Bulgar Hastahânesi, 86
- Bulgaristan, 65, 180
- General Konsolatosu, 65
- Hükümeti, 203
- Sefâreti, 65
- Bulgarlar, 181
- Burgaz karyesi, 239
- Ca'fer Bey, Kaymakam, 210
- Canik, 68, 70, 72, 74, 77, 79, 82, 83, 84, 85, 92, 136, 143, 147, 150, 185, 189, 214, 231, 233
- Mutasarrıflığı, 54, 58, 61, 64, 76, 164, 211, 220, 223, 229
- Cebel-i Bereket, 87, 113
- sancağı, 244
- Cemâl, Bahriye Nâzırı, 246
- Cemâl Azmî Bey, eski Trabzon Vâlisi, 246, 247, 252
- Cemâl Paşa, Dördüncü Ordu Kumandanı, 26, 140, 149, 154
- Cemîl Bey, Tenos Kaymakamı, 124
- Cenevre, 173
- Cermen sosyalistleri, 268
- Cevdet Bey, Van Vâlisi, 31
- Cevizlik Mahallesi, 206, 207, 208
- Cezâ Kânûnu, 253
- Cide kazâsı, Kastamonu, 240
- Cihângîr Çavuş, 207
- Cin Ali karyesi, 231
- Cizre, Mardin, 111, 188
- Çanakkale sancağı, 198
- Çar, 172
- Çarşamba, 262
- kazâsı, 264
- Çatalca, 139, 229, 232, 233
- sancağı, 198
- Çay İstasyonu, 103, 118
- Çengelköy, 209
- Çercis, 269
- Çine, 260
- Çoban Sokağı, 208
- Çogo zcıyan, Santik, 91
- Çorum, 168
- Dâhiliye Nezâreti, 23, 65, 71, 141, 172, 179, 181, 184, 185, 187, 190, 196, 198, 200, 201, 202, 209, 235, 252, 254, 258, 260, 274, 275
- Darü'l-eytâm, 151, 153, 160, 189
- de Lenker, Avusturyalı fabrika sahibi, 182
- Dereciyan, Agop 262
- Der-sa'âdet, 29, 133, 141, 142, 162, 174, 198, 199, 203, 204, 213, 235, 271
- Bidâyet Mahkemesi Müdde'î-i Umûmîliği, 247, 251
- Birinci Divân-ı Harb-i Örfisi Riyâseti, 249, 258
- Dersim eşkiyâsı, 57
- Dersimli, 58
- Deve Bağırda, 231
- Deyr-i Zor, 156, 180

- Dikran Efendi, İstanbul Patrikhâne Me'mûru, 210
- Dimetoka, 115
- Dirjin, Bandırmalı, 207
- Dîvân-ı Harb, 37, 171, 182, 194, 199, 236, 240, 249, 260
- Riyâseti, 252
- Örfî Müdde'î-i Umûmîliği, 124, 125, 184, 236, 246, 247, 273
- Diyârbekir, 28, 39, 48, 61, 63, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 75, 77, 79, 82, 83, 84, 85, 88, 92, 94, 105, 108, 121, 136, 147, 150, 162, 185, 215, 220, 229, 232, 233, 257, 258, 269, 270, 271
- Müdâfa'a-i Hukûk Cem'iyyeti, 270
- vilâyeti, 48, 50, 55, 75, 128, 187, 188, 198, 213, 271
- Dizanteri, 116, 117
- Doğançayı, 182
- Doma, 107
- Dördüncü Ordu-yı Hümâyûn Kumandanlığı, 25, 26, 37, 88, 119, 125, 130, 146, 152, 153
- Dört Yol, Hatay, 26, 33, 69, 114
- Ermenileri, 22
- Duhlebof, Tever, Rus Kumandanı, 175, 179
- Dursun, Hakverdi oğlu, Backezli, 96
- Düvel-i Mü'telif, 272
- Düyûn-ı Umûmiyye İdaresi, 60, 138, 148
- Eçmiyazin Sinodu, 172
- Edirne, 139, 143, 147, 150, 161, 185, 189, 237, 238
- vilâyeti, 115, 198, 214, 220, 229, 231, 233
- Mukâvelenâmesi, 180
- Emîne, asker Mehmed Ali'nin kızı, 209
- Emîne Hanım, Sultan Süleymân-ı Kânûnî Mektebi Başmu'allimesi, 211
- Emniyet-i Umûmiyye Müdüriyeti, 99, 142, 236, 252
- Emvâl-i Metrûke Komisyonu Riyâseti, 84, 168
- Engelhart, "Türkiye ve Tanzimat" adlı eserin müellifi, Fransız Diplomat, 20
- Enver Paşa, Harbiye Nazırı, Başkumandan Vekili, 150, 195, 246
- Erba'a, 262, 263
- Erdek, 237
- Ereğli, 109, 121
- Erendek, 96
- Ergene suyu, 115
- Erivan, 177
- Ermatohi, yetim, Beşiktaş'da Serencebey Yokuşu'nda sâkin, 210
- Ermeni, 22, 23, 24, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 36, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 109, 111, 112, 113, 114, 117, 118, 120, 121, 123, 125, 129, 131, 132, 133, 134, 136, 137, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 150, 153, 154, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 187, 188, 189, 190, 192, 195, 201, 202, 205, 207, 208, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 216, 218, 219, 221, 222, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 234, 235, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 255, 256, 262, 263, 266, 267, 268, 269, 270, 273
- â'ileleri, 216, 223, 240
- ahâlî, 218, 242
- cemâ'ati, 20, 215, 239, 241
- çeteleri, 96, 256
- çocukları, 243
- eytâmhânesi, 209, 215, 219, 240, 241, 254
- hastahânesi, 210
- hükûmeti, 171, 268
- ihtilâl cem'iyyeti, 173
- ihtilâlcileri, 174, 268
- Katolik misyonerleri, 52
- Katolik Ruhbânânesi, 269
- Katolikleri, 79
- kilisesi, 208, 209, 210, 239
- komitecileri, 27, 96
- komiteleri, 171, 174, 178, 266, 268

- Komitelerinin Âmal ve Harekât-ı İhtilâliyyesi, 172
- köyleri, 38, 59
- mekâtib-i ibtidâ'îyyesi, 172
- meselesi, 95, 173, 174
- mezâlimi, 270
- milleti, 21, 206, 207
- muhâcirleri, 177, 212, 255, 256, 257
- Murahhasalığı, 235
- murahhasası, 52, 270
- mültecileri, 237, 238
- nüfusu, 135
- Patrikhânesi, 207, 208, 209
- ruhbânı, 176
- vatandaşı, 263
- Ermenistan, 95, 172, 269
- Ermetohi, yetim, Yüzbaşı Veysel Bey'in hânesinde, 209
- Ermîşe Dârü'l-eytâmı, 189
- Erzincan, 36, 48, 175, 210, 215
 - Mutasarrıflığı, 185, 258
 - sancağı, 256
- Erzurum, 28, 31, 48, 57, 63, 68, 70, 72, 74, 77, 79, 82, 83, 84, 85, 87, 92, 94, 136, 145, 150, 170, 173, 175, 178, 179, 185, 197, 214, 220, 229, 231, 233, 256, 258, 267
 - havâlisi, 179
 - vilâyeti, 36, 38, 39, 44, 48, 55, 56, 58, 59, 198
- Es'ad Bey, 154
- Esbâb-ı harbiyye, 186
- Eskişehir, 63, 82, 83, 84, 85, 89, 92, 102, 103, 104, 109, 126, 133, 137, 144, 147, 150, 185, 215, 218, 219, 220, 228
 - havâlisi, 201
 - Mutasarrıflığı, 81, 164, 214, 218, 229, 231, 233
 - sancağı, 198
- Eşkiyâ, 175
- Etfâl-i Hristiyanîyye, 233
- Evanik, İskohi, veled-i Mıgırdıç, 210
- Everek-Fense, 173
- Eyüb Sabrî, Defter-i Hâkânî Me'mûru, 236
- Ezine, 43
- Fâik, 118
- Fâtma, 208
- Fâtiḥ, 210, 211
- Feke, 87
- Feyzî, Feyzullah oğlu, Eğinli Jandarma 96
- Fırat nehri, 68, 96
- Fransız, 269
 - askeri, 207, 208
 - mektebi, 207
 - müfettişleri, 270
 - vapuru, 203
- Fu'âd Selim Beyefendi, Bern Sefiri, 141, 142
- Gabod, yetim, Emîne Hanım nezdinde, 211
- Gagayan, Agob, Osmanlı Bankası Adana Şubesi Memuru, 122
- Galiçyen, Mar'aş Meb'ûsu, 172
- Garbazo, Kaymakam, 175, 179
- Gayr-i Müslim, 204, 233, 237, 240, 262
 - muhâcirleri, 256
 - mültecî, 237, 239, 257
- Gence, 177
- Geyve, 182
 - kazâsı, 182, 183
- Giresun, 62
- Gölgeli Burun, 231
- Gönen, 223
- Görel, 63
- Gregoryen, 149
- Gülbank(?), Bedosyan, 231
- Gülek, 87, 111
- Gülvenek karyesi, 96
 - manastırı, 96
- Gülyan, Sabah, 182
- Gürçüyan, Losin Karabet, yetim, Tüccâr İsmail Efendi nezdinde, 210
- Habur nehri, 68
- Habusi, 96
- Haçin, 26, 33, 87

- Hâkimiyyet-i Milliyye gazetesi, (Ankara), 271
 Hakkı bey, Evkâf Memuru, 236
 Haleb, 26, 63, 68, 72, 74, 77, 79, 82, 83, 84, 85, 88, 89, 92, 93, 94, 100, 101, 103, 107, 111, 116, 126, 129, 130, 133, 136, 137, 144, 147, 150, 152, 153, 154, 157, 158, 180, 185, 208, 235, 236, 260, 269
 — Emvâl-i Metrûke Komisyon Riyâseti, 68
 — havâlî-i cenûbiyyesi, 119
 — Menzil Müfettişliği, 130
 — sevkîyâtı, 119
 — şu'besi, 123
 — vilâyeti, 25, 38, 51, 55, 67, 68, 74, 98, 115, 122, 136, 144, 152, 153, 154, 156, 157, 160
 Hâlid Bey, Eski Diyârbekir Valisi, 207
 Hâlide Hanım, 209
 Hama, 107, 116, 117, 119
 Hâmid Bey, Azîziye Kaymakamı, 125
 Hamîd, Müsteşâr 192, 193
 Hamîd Sabrî Bey, Binbaşı, 210
 Hanikyan, Haleb'te bulunan âile, 115
 Harâccı Muhyiddin Mahallesi, 211
 Harb-i Umûmî, 170, 255, 266, 274
 Halil, 164, 165, 166, 167, 168
 Hamîd, 205
 Harbiye Nezâreti, 23, 71, 77, 115, 141, 188, 190, 200, 201, 202, 223, 225, 217, 258, 259, 262, 271
 Hâriciye Nezâreti, 24, 80, 155, 188, 191, 193, 202, 205, 206, 209, 235, 236, 237, 244, 259, 261, 271
 Harput, 39
 — Konsolosu, Amerika, 95
 Hârûniye, 91
 Hasan, Ali oğlu, Arabkirli Vâlî, 96
 Hasan Fehmî Efendi, Yüzbaşı, 210
 Hasköy İmâmı, 208
 Havran, 67, 68, 107
 Haydar, 107, 121
 Haydar Bey, Mülkiye Müfettişi, 149
 Haydarpâşa, 27, 104, 210
 Haymana, Ankara, 101
 Hayrî Efendi, eski Telgraf Sokağı'nda Hallâc, 208
 Hazine-i Mâliye, 198, 202
 Hey'et-i Muhtelite, 219
 Hey'et-i Tahkîkiyye, 246
 Hınçak Ermeni komitesi, 21, 182
 Hınçakistler, 176
 Hıristiyan, 37, 75, 262, 264
 — köyleri, 264
 — Osmanlı teb'ası, 272
 Hıristiyanîye, 263
 Hurlakyan Efendi, Mar'aş Meb'ûsu, 156
 Hızır, Bestek karyeli, 96
 Hilmî Efendi, 247
 Hogasyan, Karabet, 141
 Hogo, 96
 Horopesimya, yetim, Selim Sırrî Efendi hânesinde, 211
 Hulûsî, 107
 Hulûsî, Dişikıncı oğlu 236
 Hulûsî Bey, Mahkeme-i Temyîz Re'isi, 133
 Hunman, Maria Alman teb'asından, 89
 Humma-yı tifo'îdî, 116, 117
 Humus, 107, 117, 119
 Hüdâvendigâr, 82, 83, 84, 85, 89, 92, 94, 126, 133, 144, 147, 150, 185, 215, 220, 229, 231, 233
 — Vilâyeti, 57, 86, 89, 94, 242
 Hükûmet-i Osmâniyye, 65, 141, 169, 170, 172, 174, 257, 266, 267
 Hüseyin Cemîl, ahâliden, 236
 Hüseyin Sabrî, Geyve Kâ'im-i makâmı Vekîlî, 184
 Hüsna, Uzunköprülü Mustafa Bey'in kızı, 208
 Ilıca karyesi, 179
 Internationale, 268
 İcâdiye Mahallesi, Mezreh, 96
 İ'âde-i Mücrimîn Mukâvelenâmesi, 248, 253
 İ'tilâf devletleri, 20

- İbrâhîm Bey, emekli kaymakam, 208
 İçel, 63, 139, 185, 215, 229, 231, 233
 İçel livâsı, 236
 İdâre-i Örfiyye Birinci Divân-ı Harb Riyâseti, 246, 247, 260
 İdâre-i Örfiyye Karâr-nâmesi, 199, 247, 250
 İhsân Bey, Der-sa'âdet Cinâyet Mahkemesi A'zâsı, 207, 208
 İhsân Bey, Erzurum Telgraf Başmüdüğü, 207
 İhtilâlcî Ermeniler, 20
 — sosyalist komitesi, 171
 İkaret, Familya, 176
 İkbâl, Halebli, 208
 İkdâm Gazetesi, 247
 İkinci Ordu Kumandanlığı, 188
 İlyas Sâmî Efendi, Muş Meb'ûsu, 178
 İnceköy, 239
 İngiliz, 235
 — tefûş me'mûrları, 270
 — zâbiti, 244
 İngiltere, 273
 — Fevka'l-âde Komiserliği, 216, 235, 237, 238, 239, 272
 — Mümessil-i Siyâsîliği, 197
 İran, 177
 İrfân Rızâ, 197
 İskenderun, 26
 İslâm, 211, 245
 — â'ileleri, 226, 233, 240
 — hâneleri, 206
 — ismi, 207
 — muhâcîri, 203, 256
 — mültecîleri, 50, 256
 İslâmiyye, 97, 177, 211, 256, 263
 İslâmlar, 24, 62, 171, 177, 233, 268, 270
 İsmâ'îl Hakkı Bey, Şura-yı Devlet Azası, 133
 İsmâ'îl, Bebek Darü'l-Eytâmı'nda tüccâr, 210
 İstanbul, 30, 32, 86, 144, 148, 185, 210, 263, 271
 — Polis Müdiriyyet-i Umûmiyyesi, 206
 — Vilâyeti Vekâleti, 274
 İstasyon Caddesi, 206
 İstematyadis, İzmir'de Avukat Doktor, 195
 İstişâre Odası, 246, 251, 252, 253
 İsviçre, 141
 — Hükûmeti 253
 — Hükûmet-i İttihâdiyyesi, 19
 — Taşnakist Hey'et-i Aliyyesi, 173
 İtalya Sefâreti, 24
 İttihâd ve Terakkî Cem'iyyeti, 248
 — Merkez-i Umûmîsi, 247
 İzmir, 104, 162, 167, 195, 207, 259, 260
 — İngiliz Mümessili, 259
 — Rum Cemâ'ati Meclis Riyâseti, 194, 195
 İzmit, 68, 72, 74, 82, 83, 84, 85, 89, 92, 94, 97, 102, 126, 133, 134, 136, 137, 143, 147, 150, 185, 189, 210, 214, 219, 220, 229
 — Emvâl-i Metrûke Komisyonu Riyâseti, 83
 — Jandarma Taburu Kumandanlığı, 182
 — Mutasarrıflığı, 97, 182, 214, 227
 İzzet, 224
 Kadınlar Çalışdırma Cem'iyyeti, 207, 211
 Kadıköy, 210
 Kafkas, 172
 — Harekâtı, 170
 Kafkasya, 23, 24, 171, 172, 177, 268, 269
 — Ermenileri, 23, 24
 Kal'a-i Sultâniyye, 84, 139, 166, 215, 220, 229, 232, 233
 — Mutasarrıflığı, 43, 166, 223
 Kal'acık, Ankara, 101, 109
 Kalender Mahallesi, 209
 Kaloset, Papas, 210, 211
 Kambon, Fransa eski sefiri, 174
 Kâmile Hanım, Hacı, Trabzonlu, aslen Ermeni, mühtediye, 207
 Kânûn-ı Cezâ, 246, 248, 251, 252
 — mâddeleri, 251
 Kânûn-ı Esâsi-i Osmânî, 189, 246, 248
 Kapraşyan, Haleb'de bulunan â'ile, 115
 Karabet, Manko oğlu, 96
 Karabet, Papaz, 63

- Karagözyan, Rafael 29
- Karahisâr-ı Sâhib, 82, 83, 84, 85, 89, 92, 94, 103, 108, 118, 126, 133, 134, 143, 150, 162, 215, 220, 229, 232, 233
- istasyonu, 103, 118
- Mutasarrıflığı, 150, 166
- sancağı, 198
- Vâkı'ası, 179
- Karahisâr-ı Şarkî, 208
- Karakol Sokağı, 207
- Karaman, 121
- Karesi, 44, 82, 83, 84, 85, 89, 92, 94, 133, 143, 147, 185, 204, 220, 229, 232
- Mutasarrıflığı, 143, 233
- sancağı, 198
- Kars, 23, 24, 87, 178
- Kartaltepe, 208
- Kâsım Paşa, 209
- Kastamonu, 36, 139, 144, 147, 150, 185, 215, 220, 229, 232
- vilâyeti, 29, 30, 32, 42, 123, 146, 198, 233, 240, 244
- Katagikos, 172
- Katme istasyonu, 100
- Katolik, 95, 103, 105, 129, 149, 152, 153, 154, 159, 235
- Katolik Cevânîân âilesi, 158
- Kavafyan, Jan Kirkor, Bulgar tebaasından, 65
- Kavak, 262, 264
- Kavrakalı karyesi, 231
- Kavvâs Serkis efendi, 210
- Kayseri, 45, 68, 72, 74, 82, 83, 84, 85, 92, 94, 103, 105, 133, 136, 144, 150, 185, 215, 216, 219, 220, 229, 232, 233
- havâlisi, 257
- livâsı, 198
- Mutasarrıflığı, 47, 52, 60, 76, 147, 153, 160, 219, 222, 226, 230
- Kazyan, Tatyos, Ermeni Katolik çocuğu, 235
- Kâzım Paşa, Mirlivâ, mülgâ 1. Kafkas Kolordusu Kumandanı, 178
- Keçyan, Pozant, 29
- Kelekyan Efendi, Diran, 30
- Kemal Bey, Binbaşı, 38. Alay Kumandanı, 265
- Kendifyan, Piskopos, 271
- Kengiri, 27, 29, 30, 32, 42
- Kerek, 67, 68, 107
- Kerkük, 74, 136
- sancağı, 68
- Keropeyan, Karabet, 29
- Keskin, Ankara, 101, 109, 231
- Keşişyan, Matobi, Ermeni Kilisesi Cemiyeti Reisi, 263
- Kırkkilise, 203, 239
- Kırmızı Manastır, 239
- Kırşehir, 101
- Kilis, 100
- Kirkor Efendi, Patrikhâne Memuru, 209
- Kişyan, Serkis, Osmanlı Bankası Tarsus Şubesi Memuru, 123
- Kolluk Sokağı, 209
- Komidas, Vartabet, 29
- Komisyon-ı Mahsûs, 196
- Konya, 26, 85, 89, 92, 94, 104, 110, 112, 113, 114, 118, 120, 121, 127, 137, 144, 147, 148, 150, 159, 162, 185, 190, 201, 215, 219, 220, 221, 228, 229, 232, 233, 240, 256, 257
- ovası, 180
- vilâyeti, 28, 39, 46, 122, 127, 148, 159, 162, 198, 212, 214, 219, 228
- Kozan, 87
- Köprübaşı, 182
- Köstence, 203
- Kuds-i Şerif, 89
- Kumkapı, 209
- Kumpanya, 183
- Kuneytra, 107
- Kurtbelen, 182
- Kuvâ-yı Milliye, 263
- Küçük İncesu, Develi, 45, 47
- Künezerler, Familya, 176
- Kürdler, 20, 48, 174, 179
- Kütahya, 63, 89, 93, 94, 118, 126, 133, 144, 147, 185, 215, 220, 229, 232, 233
- Mutasarrıflığı, 93, 157, 168, 169
- sancağı, 198

- Lâledere, 227
- Latîf Bey, Yozgad Tasfiye Komisyonu a'zâsından, 209
- Lesli, Urfa'da eytâmhâne müdürü 176
- Lord Brays, "Memâlik-i Osmâniyye'de Ermenilere Edilen Muâmele" adlı eserin müellifi, 20
- Luis, Arşa, yetim, Binbaşı Rıza Bey'in hanesinde, 209
- Lusin, yetim, 210
- Liman Fon Sanders Paşa, 194, 195, 196
- Ma'mûratü'l-azîz, 28, 48, 58, 61, 63, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 77, 79, 82, 83, 84, 85, 88, 94, 95, 106, 136, 147, 150, 185, 189, 215, 220, 229, 232, 233, 258
- vilâyeti, 48, 54, 55, 56, 57, 59, 99, 198, 215, 255
- Mac Ando, General 235, 236
- Makâm-ı Sadâret-i Uzmâ, 196
- Makri Köyü, 206, 207, 208, 209
- Ermeni Kilisesi, 207
- Maksûd Efendi, 206
- Malatya, 106, 111
- Mâliye, 28, 60, 274
- Nezâreti, 28, 155, 181, 198, 242, 260, 275
- Mama Hatun, Erzincan, 178
- Manisa, 259, 260
- Mar'aş, 26, 51, 63, 68, 70, 72, 77, 79, 82, 83, 84, 85, 92, 94, 126, 129, 135, 139, 144, 146, 149, 150, 152, 156, 166, 167, 185, 215, 232, 233, 257
- Mutasarrıflığı, 31, 40, 43, 55, 146, 229
- sancağı, 198, 270
- Mardin, 75, 188, 256, 270
- Mutasarrıflığı, 213, 224
- Marko, Bitlisli, Geyve'de ikâmet eden, 182
- Marmara Adası, 237
- havzası, 189
- Marşandiz treni, 210
- Maryam, Agob'un kızı, 210
- Masarburnu Caddesi, 211
- Mayevski, General, Rusya General Konsolosu, 173
- Mazhar, mutasarrıf, 102
- Mazhar Bey, Hey'et-i Tahkikiye Re'isi, 124, 125
- Meclis-i Vükelâ, 185, 201, 203, 217, 225, 248, 258
- Meclis-i Meb'ûsân, 195
- Mehâkim-i Nizâmiyye, 258, 259
- Mehâkim-i Osmâniyye, 194
- Mehmed, Eredekli jandarma, 96
- Mehmed, Süleyman oğlu, Erzincan muhaciri, 210
- Mehmed Nûrî Efendi, 510 numrolu Hat Muhâfaza Taburu Yedinci Bölük Kumandanı, 209
- Mekteb-i Sanâyi', 235
- Memâlik-i Osmâniyye, 65, 78, 202, 203, 204, 238, 266, 268
- Menemen, 239
- Menteşe, 185, 215, 220, 229, 232, 233
- Rumları, 189
- Mersin, 87, 239, 269
- Meryem, Manik, yetim, 210
- Merzifon, 262, 263
- Meskene, 156
- Meşveret gazetesi, Trabzon'da yayınlanan, 77
- Metropolid, İzmir, 194
- Mezreh, Mamuretülaziz, 96
- Midilli, 194
- Minasyan, Aram, halis bir Hınçakist, 182
- Misebolu, karye, 239
- Monitör Oryentali Gazetesi, 194
- Morenik, karye, 96
- Morgantau, Hanri Amerika Seffri, 95
- Mudanya, 239
- Muhâbereci Sokağı, 208
- Muhâcir iskânı, 25
- Muhâcirin Müdiriyyet-i Umûmiyyesi, 237
- İskân Şu'besi, 244
- Muhâcirin tahsisâtı, 169
- Murâd, Karahisar Vak'ası Reisi, 179

- Murâd, Metropolit Vekili, Vezirköy Rum Milleti namına, 263
- Murâdça, Bilecik, 89
- Murâdiye Mahallesi, 210
- Mustafa Abdülhâlık Bey, Bitlis Vâlisi, 31
- Mustafa Bey, Sivacıyan Hânesinde Uzunköprü eşrafından, 208
- Musul, 36, 63, 68, 82, 83, 84, 100, 103, 108, 121, 128, 147, 157, 162, 188, 215
- havâlisi, 188
- vilâyeti, 36, 46, 53, 67, 68
- Muş, 32, 92, 170, 173, 243, 267
- Mutasarrıflığı, 179
- Mühimme Kalemî, 191, 193
- Mülkiye, 60
- Münîr Bey, Muhâcirîn Müdiriyyet-i Umûmiyyesi İskân Şu'besi Müdürü, 244
- Müslim, 204, 220, 257
- kız ve kadınlar, 233
- muhâciri, 166
- mültecî, 220, 238
- Müslümân, 23, 24, 177, 179, 183, 219
- muhâciri, 203, 224
- vatandaşlar, 264
- Müslümânlar, 37, 141, 142, 151, 173
- Mya Daglıt Allehand, İsveç gazetesi, 179
- Nâcî, Mektûbcu, 112, 114
- Na'îme, Erzurumlu Cemâl'in kızı, 208
- Nâfi'â Dâ'iresi, 274
- Nallıhan, Ankara, 101
- Nargileciyan, Agob, 29
- Nasûhi Bey, Makri Köy İ'âşe Müfettişi, 207
- Nâzım, Doktor, Maârif Nâzın, 246
- Nesim, Muhasebeci (mahalli memurlardan), 236
- Niğde, 82, 83, 84, 85, 89, 92, 94, 105, 126, 133, 144, 147, 150, 185, 215, 220, 229, 232, 233, 257
- Mutasarrıflığı, 93, 131
- Nikolo, Doktor, 86
- Nişantaşı, 210
- Nizip, 129
- Norman, Miralay (Piskopos), 270
- Noryan, Haleb'de bulunan â'ile, 115
- Nûrullah Hasan, Mezrehli, 96
- Nusaybin, 128, 256
- Nüfûs-ı İslâmiyye, 148
- Odesa, 203
- Odişelisne, Ceneral 179
- Ohannes, Yalova Ermenilerinden 240
- Olga, (Ayşe), Adanalı, Balıkçı Nikola'nın nişanlısı, 208
- On üçüncü Kolordu Kumandanlığı, 271
- Onnik, Ermeni Katolik çocuğu, 235
- Ordu Kazası, 62
- Ordu-yı Hümâyûn Başkumandanlığı, 88
- Ordubat, 177
- Ormanoş, yetim, Yüzbaşı Hasan Fehmî Efendi hânesinde, 210
- Osman, Malatya'lı 207
- Osmaniye, 87, 111, 113, 244, 255, 267
- Osmanlı, 65, 177
- Ermenileri, 169, 266
- Almanya İ'âde-i Mücrimîn Mu'âhedenâmesi, 246
- üserâsi, 23, 24
- Osmanlılar, 269
- Ömer Rüşdî Paşa, Makri Köyü'nden, 208
- Papasyan, Arnavut köyünde Ermeni eytâmhânesi sahibi, 254
- Papasyan Efendi, Muş Meb'ûsu, 178
- Papazyan, fotoğrafçı, 86
- Paşalimanı, 237
- Patrikhâne, 207, 209, 210, 211
- mümessilleri, 201
- Pernenli, İngiliz Mümessili, Kumandan, 265
- Perşembe, 62
- Peştimalci Sokağı, 211

- Polis Müdüriyyet-i Umûmiyyesi, 113, 120, 258, 271
- Pozantı, Adana, 105, 111, 121, 130, 162
- Prevayeç, İsveç zâbiti, 179
- Proleodos gazetesi, Rumca, 271
- Protestan, 95, 103, 105, 129, 149, 153, 154, 159
- mezhebi, 85
- Rahmî, 113
- Rakka, 119, 131, 158
- Râtube, yetim, Emîne Hanım nezdinde, 211
- Redmer, Lefter, Yüzbaşı, 237
- Re'fet, Eskişehir Mutasarrıfı, 102, 104
- Re'sü'l-ayn, 128
- Reji, 148
- İdâresi, 138
- Rızâ Bey, Binbaşı 209
- Rum, 23, 57, 141, 142, 188, 189, 201, 202, 203, 215, 216, 221, 225, 229, 238, 242, 244, 256, 263
- ahâlisi, 195, 196, 218, 223
- âileleri, 223, 240
- Eytamhânesi, 195
- kilisesi, 239, 240
- mektebi, 239, 240
- milleti, 208
- muhâcirleri, 255, 256, 257
- ve Ermeni mültecileri, 237, 238
- ve Ermeni cemâ'atleri, 20
- vatandaşı, 263
- Rumeli Demiryolları, 141, 142
- Rumlar, 81, 180, 181, 194, 195, 202, 203, 204, 216, 219, 224, 240, 242, 262
- Rus, 170, 175, 268
- Bitlis konsolosluğu, 21
- Erkân-ı Harbiyyesi, 174
- Ermenileri, 23
- hudûdu, 39
- işgâli, 267
- Kafkasyası, 20
- ordusu, 170
- ümerâ-yı askeriyyesi, 172
- zâbitleri, 175, 178
- Ruslar, 23, 24, 178, 179, 256
- Rusya, 178
- Hükûmeti, 24
- Sakızağacı, Makri köyünde, 207
- Sakızağacı, Beyoğlu'nda, 269
- Salâhaddîn Bey, İzmirde On Yedinci Kolordu Kumandanı, 194
- Salâhaddîn, Üçüncü Kolordu Kumandanı, 262
- Samsun, 76
- livâsı, 198
- Ermenileri,
- Saray köyü, 259, 260
- Sanköy nâhiyesi, Gönen, 223
- Sanyar, Mardiros, Ermeni, 259
- Sanyer, 211
- Sarrâf Burnu, 254
- Sarrafyân, Manok, Osmanlı Bankası Adana Şubesi Memûru, 122
- Sason, 32
- Hâtıratı, Antranik'in eseri, 172
- Savulya'nın Hanı, 231
- Sayda hâdisesi, 37
- Sedenkyan, Nusrik 230
- Seferberlik, 198
- Tahsisâtı, 217, 228
- Selâmsız, 210
- Selîm Sırrî Efendi, Eski Tirebolu Kaymakamı, 211
- Selîmiye Mahallesi, 210
- Seranos, Ermeni kadını, 210
- Serencebey Yokuşu, 210
- Serupe, Geyve'nin Kancir karyeli, 182
- Seyyid Hâşim Bey, 133
- Sığı karyesi, Mudanya, 239
- Sille Amele Taburu, 182
- Simkiyan, Edvar, Osmanlı Bankası Adana Şubesi Memuru, 122
- Simpat Efendi, Rahib, Hey'et-i Mahsûsa Azası, 228

- Sincanköy, 27
 Sirkeci, 141, 142
 Sis, 26, 50
 Sivas, 28, 36, 39, 58, 61, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 77, 79, 82, 83, 84, 85, 92, 94, 105, 111, 136, 144, 147, 150, 185, 189, 215, 220, 232, 233, 241, 257, 261
 — vilâyeti, 49, 54, 55, 90, 124, 125, 198, 229
 Siverek, 128, 270
 Sofular, 210
 — Mahallesi, 211
 Soma kazâsı, 239
 Sorep Agob sokağı, 65
 Sosyalizm, 268
 — ihtilâli, 268
 Sotyo, İtalyan mühendisi, 183
 Stampı ve Şürekâsı Matba'ası, 19
 Su'âd, Zor Mutasarrıfı, 133
 Sulh Konferansı, 273
 Sultan Süleymân-ı Kânûnî Mektebi, 211
 Sungurlu, Çorum, 101
 Süriye, 68, 82, 83, 84, 89, 103, 139, 157, 259, 260
 — vilâyeti, 67, 68, 74, 100, 116, 117, 119, 136, 140, 147
 — Suşehri, 49
 Süleymân Ağa, 207
 Süleymân, yetim, Hoca (Viço)nun hânesinde, 211
 Sürmene, 62
 Süryânî, 269

 Şam, 107, 117, 119, 144, 152, 244
 Şâyeste, yetim, Kaymakam Ca'fer Bey'in hânesinde, 210
 Şehzâdebaşı, 209
 Şevket, Karahisâr Mutasarrıfı, 104
 Şile, 189
 Şimendüfer İdâresi, 213
 — kumpanyası, 182
 Şûrâ-yı Devlet, 133, 275

 Şükrü Bey, Haleb'de bulunan Muhâcirîn Müdürü, 110, 116, 117, 125, 131

 Tahrân Sefâret-i Seniyyesi, 23, 24
 Tahsîn Bey, Erzurum Vâlisi, 32
 Takvîm-i Vekâyi, 247
 Tal'at, Eski Sadrazâm, Dahiliye Nâzırı, 22, 26, 29, 31, 33, 36, 38, 40, 41, 42, 46, 48, 49, 52, 61, 64, 70, 76, 77, 78, 79, 82, 83, 84, 88, 91, 92, 97, 115, 116, 117, 123, 124, 125, 126, 127, 130, 131, 137, 139, 140, 143, 144, 145, 148, 149, 150, 152, 154, 156, 157, 158, 159, 160, 162, 163, 169, 194, 246
 Tal'at Bey, Keskin Kazâsı Kaymakamı, 231
 Talori civarı, 32
 — Talumyan, Şedak, Mezrehli, 88
 Tarsus, 87
 Tasvîr-i Efkâr Gazetesi, 207
 Taşnak Ermeni komitesi, 21
 — İhtilâl Komitesi, 173
 Taşnaklar, 269
 Taşnaksutyun, 173
 — cem'iyyeti, 173
 — grup kalemi, 173
 — komitesi, 42, 96, 172, 173
 Tebek Kazası, 107
 Teke, 139, 215, 229
 — kazâsı, 240
 — Mutasarrıflığı, 244
 Tekfurdağı, 127, 134, 189
 Tekke Sokağı, 210
 Tellû'l-Kutûr, Urfa, 176
 Tepe köyü, 179
 Teşkilât-ı Mahsûsa, 252
 Teşvikiye Yokuşu, 210
 The Encyclopaedia Britanica, 176
 Tiflis, 176
 Tirebolu, 62, 63
 Tiryakyan, Azamard Hacı Hayk, Taşnaksutyun Komitesi İleri gelenlerinden, 38
 Tokad, 77, 262
 Tolayan, Pervant 29

- Tomayan, Madam Eznif, Ermeni kadını, 209
 Tomayan Erafnaz, Madam Eznif Tomayan'ın yeğeni, 209
 Torkumyan, Vahram Doktor, 29
 Toros Demiryolu Mühendisliği, 146
 Toros yolları, 180
 Trablusgarb Harbi, 183
 Trabzon, 58, 61, 62, 63, 64, 68, 70, 72, 77, 79, 82, 83, 84, 85, 92, 150, 170, 185, 207, 215, 220, 229, 232, 233, 240, 248, 256, 267
 — vilâyeti, 54, 55, 70, 73, 163, 198
 Trezifa, yetim, Nefise Hanım nezdinde, 211
 Tulumıye Sokağı, 209
 Turgud kasabası, İzmir, 207
 Türk, 171, 179, 268
 — Cem'iyet-i Hafiyyesi, 21
 — efkâr-ı umûmiyesi, 268
 Türkiye, 176, 179
 — Devleti, 177
 Türkler, 171, 175, 179, 267, 268
- Ulubey, 62
 Ulukışla, 131
 Urfa, 26, 36, 63, 74, 77, 79, 82, 83, 84, 85, 92, 100, 106, 107, 128, 130, 131, 136, 147, 150, 176, 185, 224, 229, 231, 233, 236, 257, 270
 — Mutasarrıflığı, 54, 62, 88, 108, 127, 131, 158, 214, 224
 — isyânı, 176
 — kurâsı, 241
 — sancağı, 37, 198
 — livâsı, 236
 Urla şehri, 195
 Urla Kâ'im-i makâmılığı, 239
- Üçüncü Kolordu Kumandanlığı, 24, 77, 261
 Ümrâniye Sokağı, 208
 Üserâ-yı Osmâniyye, 24
 Üsküdar, 209, 210
- Valuton, Benyan, 21
 Van, 28, 31, 63, 77, 79, 82, 84, 85, 92, 170, 173, 185, 215, 220, 229, 232, 233, 240, 241, 256, 258, 267
 — gölü, 31
 — vilâyeti, 31, 36, 38, 59, 198
 Vapur İskeleyi Caddesi, 207
 Velid Bey, Ebu'z Ziyâ-zâde, Tasvîr-i Efkar Gazetesi Sâhib-i İmtiyâzı, 207
 Veysel Bey, Yüzbaşı, 209
 Vezîrköprü, 262
 — Rum Milleti, 262
 Virancık, karye, 218
 Vis, Lesli de, Amerikan Şehbenderi, 96
 Volontaire Armenian, 177
- Yalova, 97, 227, 240
 — kazâsı, 240
 Yeni Mahalle, 207
 Yenikapı, 210
 Yeniköy, 189
 Yozgad, 91, 101, 168, 248
 — livâsı, 198
 Yunânî, 259
 Yunanistan, 180, 202, 204, 218
- Zarşıyan, Bedros, 269
 Zaven Efendi, Ermeni Patriki, 270, 271
 Zekâî, Kayseri Mutasarrıfı, 45, 103
 Zekî, İzmir tüccârı, 259
 Zeyd mevkii, 269
 Zeytûn, 25, 26, 31, 46
 Zeytûnluk Mahallesi, 207, 208, 209
 Zirâ'at Bankası, 181, 183
 Zirâ'at Nezâreti, 181, 238
 Zor, 26, 36, 54, 68, 82, 83, 84, 89, 94, 100, 101, 119, 129, 133, 134, 135, 147, 157, 159, 167, 169
 — Mutasarrıflığı, 54, 67
 — sancağı, 36, 68, 74, 136, 198

BIBLIOGRAPHY

Askerî Tarih Belgeleri Dergisi, Aralık 1982, Sayı 81, Belge 1830

BAYUR, Yusuf Hikmet, "Türk İnkılabı Tarihi" I/1, Ankara 1963

BEYDİLLİ, Kemal, "1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşında Doğu Anadolu'dan Rusya'ya Göçürülen Ermeniler", Belgeler nr.17, 1988

CENGİZ, H. Erdoğan, "Ermeni Komitelerinin Amal ve İhtilal-i Siyasiyesi", Başbakanlık Basımevi, Ankara 1983

DANIŞMEND, İsmail Hami, "İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi", C. IV, İstanbul 1972

GÖYÜNÇ, Nejat, "Osmanlı İdaresinde Ermeniler", İstanbul 1983

GÜRÜN, Kâmurân, "Ermeni Dosyası", Ankara 1983

URAS, Esat, "Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi", İstanbul 1976

LIST OF SUBJECTS RELATIVE TO DOCUMENTS (in alphabetical order)

- The investigation of various claims 71, 93, 177, 223, 235, 248, 261, 267
- Armenian Children 45, 47, 79, 82, 89, 91, 92, 182, 191, 192, 212, 225, 226, 230, 235, 243, 250, 252, 262
- Armenian women and girls 79, 82, 95, 96, 189, 192, 226, 262
- Armenian Catholic missionaries 40
- Possessions of Armenians 29, 50, 54, 64, 66, 69, 81, 98, 185, 199, 233, 244, 246, 249, 259, 266
- Armenian envoy 41
- Distribution of refugees in Armenian villages 48, 51, 52, 236, 264
- Cessation of the Armenian deportation 146, 170
- Assistance provided to the Armenians 224, 227, 231, 254, 255, 273
- Feeding and lodging of the Armenians 61, 62, 63, 70, 75, 87, 99, 120, 132, 135, 140, 145, 151, 152, 154, 155, 173, 178, 179, 180, 191, 197, 203, 213, 224, 228, 242, 251, 256
- Protection of Armenians 34, 35, 36, 46, 102, 149, 156, 210, 213, 230, 267
- Reasons for the deportation of the Armenians 205, 268
- The deportation of the Armenians 2, 6, 7, 8, 13, 14, 15, 18, 19, 22, 25, 26, 28, 30, 32, 37, 38, 42, 43, 57, 58, 72, 78, 94, 97, 102, 110, 118, 183, 184, 187, 194, 195, 202, 207, 208, 211, 216, 226, 241, 242, 270
- Enabling the Armenians to return to their homes 11, 12, 181, 186, 209, 210, 212, 213, 214, 215, 224, 233, 238, 244, 251, 257, 258, 259, 263
- Atrocities by Armenians 3, 4, 5, 49, 101, 270
- Armenians who are members of revolutionary committees 10, 25, 65, 190, 198, 200, 201, 207
- The appointment and dismissal of Ottoman officials 17, 143, 144, 153

The debts of deported Armenians 24, 80, 206, 221, 228, 229, 232, 237, 239, 242, 263

Deportation Costs 9, 23, 31, 204

Crimes committed during the deportation 219, 220, 223, 247, 248, 253, 260, 261, 265, 270, 271, 272

Armenians left in their homes 27, 29, 53, 59, 76, 83, 84, 85, 88, 89, 90, 91, 92, 95, 104, 115, 141, 142, 148, 164, 165, 166, 167, 169, 172, 193, 196

Armenians who smuggled funds out of the country 168

CHAPTER III
PHOTOCOPIES OF DOCUMENTS

علاقه اردو و ترک ارمنی مسله سی .

مقام ترک سرکاری ادب و اشتقاقه سازنده بر نامه احمد رسنم باشد
 طرفه بیوت بدوقوف صله حیدر قلم انقوب مؤلفاً [به تهره] [استایل]
 در عاقل مطبوعه طبع اید طبع اوله نقلیف به رسارنک اکید .
 بر رسارنک ترک ارمنی مسله سی کین نازک و عارضی به شافیه زینتی
 یک بد طرفه تنویر اید جک و بد طرفه در تهنه دنی بد هله ایلا ندر
 و افترار ترک و حکومت عثمانیه ناک کر جبهه جابشاه و ارمنی ترک
 مسله سی مقاصد هائنا زین آلت اتمار اید بد طرفه انتفا کمر زین عذاب آور
 در رسارنک برار بد طرفه ده بدآ سائل حاضره هغه و در خود برنگ
 اید ناک این به در طرفه ناک شایه سنده بد قاعده اوله اسریر و هفتاده
 کورین آفر جبهه . انتفا ندر کور و بر و طبع بلیم به هائنا
 ندر با ندر به اسریر و لیل اور زنده سور کانیه افر سنده حاف قاعده ندر
 اسریر و حکومت اتمار ندر صهی بد و سنی اوله ترک ترک حکومت هغه
 اور و حوتقا به وضعت آلدن معلوم اید . ایسته بر رسارنک ضیافه هغه
 یک جاب به قاعده اسریر و هفتاده ترک ندر ندر ندر ندر و اصلاح و طبع ندر
 این اید و هغه .

محمّد اول اردو سلطان عثمانیه ده ساکنه هستیایم و ضمیمه حقیرین
 و اردن نصیب رسیده استیفاده قدسین نمای وضوح اید علامه ائمه .
 محمد اول اردو سلطان عثمانیه ده ساکنه هستیایم و ضمیمه حقیرین و اردن نصیب
 رسیده استیفاده قدسین نمای وضوح اید علامه ائمه . برنات ایچونه هئیده
 اول ای بیام عرب شکرینک آنایم ایات مدعا طیقن اندام ائمه .
 و از دیار مائیده آنکله هایت ترکیه و تقیبات اندوکی ائنده بدیه صحیفه
 آله یغین کیم آرینانک در سعادت حکمت کداز لفظه برنوب ایوم [*Princelone*
Soft 26] مقدسیه ائله سلیمان ائمه ائمه برنانه موسیو [بر دو] ناک
 ترکیه ده اچیل و اردن و ضمیمه حقیرین [۱۹۱۱] عینان ائنده و غایت
 با... صحیفه اقتباس ائمه .

بر صورت مدخله او بیرون کر روم و ارمنی مهاجرتی عصر دینی اندر نه هئیده
 و کتب جلیات حیانه ائمه اولدین کیم حقوق شخصی سلطه دهی ماک اولدقد
 انبانیاتی عصر دینی سافلا ائمه و ائمه .

محمد سوره صدق فوئاده رلام اولده شفق فصللاره درک عثمانیه
 مدیت نئمه [۱۹۰۳] سنه و ترکیه ناک [۱۹۱۱] سنه سی تییه اولی لکینه
 ده بریند کر آنه قدر چه ایه نه نامه لکینه اردن و ضمیمه رآمان -

- ۳ -

هر چه بری نشیج ایدک [۱۹۰۵] ایلک لایحه ایدک تبعه بی تروجه
 قیلا اسیای ایضام ایدسته .
 انسان دو تکرینک برسته ویکر لر عتد ایتدای ساهده ده بک زنیلان بر صوته
 اعتدانی ایدله اولدیلر و هرهل حکومات مذکور ناک ترکیه ناک انسانن نصیبی عجمه
 ارمن خرتیه بری آلت اتان ایتکده ایدی . فرانسه ، انگلیز و روس یاره لر
 و انتر ندریم حکومت عتدایه علیه نه غدر قای نشیج برمن هر وقت ایتدایه بر صوته
 دشمنان ارمنی نیشک سرحالت و میری ارده اعتدایه قبول ایتدایه بر شجده
 کمر سترسته .
 هر دایر ایلک [سماک عتدایه ده ایدله ایدیه ساهده خط خط کیم مفرده اولوب
 ترکانک و اسلامی عتدایه کده بر شجده و فاهمه هر لر ساهده مال مال
 مونساه کتایه و مودرع عتدایه و لایق احمد ستم بک طرفه ایدله قبه نصل اولدیه
 شتیر بولنده و هر جم ایدسته . ترکیه ناک عرب عتدایه ده و هر نه اول
 ایتدایه ایدله ایدله جانیان و عتدایه ایتدایه
 تحت تأثیر نه بر نه کده و هر نه کده کورک و هر نه ایدله تبعه سنده
 فضل بر یاره کمر ستمک غدر تیل بر صحت قبا لغاره و راعی سلولیت

- 3 -

[illegible]

- ۵ -

استفاد از اینجه که بر مبنای قریبه کی اولاد ازینک نفس بر لایق حاکمانه
 اید قزو کی اولاد نه که اسکندریه مکرین صورت .
 حاکم حیات مکرین بر احوال سفید و او قریبه موسیول بنایه و او قریبه [واسطه مکرین
 دیگر بر قریبه مکرینک کمان دهشتد صیدانیک و یکد کجه کجه هیچ شبه اختیار
 نه که کلمه احمد - ستم کجاک کتایه استهاف ایشیکین نمایین بر وجه ذرا قیاس
 اید اکتفا اید بیرون . قریه قاس در جاند تر که بر هاکدنک سونی روس
 انکندره و فرانسه کیین سمنده قریه ره عطف ایدو یار ، بر حکومت سیاسی کلاه
 قاجیه اییو نه حیات بیرون اولدین قدردان جانانک و انکینک اول قنا دورین
 حاکم بر اصول دارنده نشند قیام ایدو یار .
 ازین مکتب با شمه ستر احوال بر قریه ران اولدو و جهل بر تری
 جمعیت هفت سنک ایدو اقبلاو کیین تعقیباتیک و بونی کندی اینی از عیج ایدو بر سنده
 قریه تر عیج اییو نه اتناز ایدو نه بر تری کیین کونترای . حیات بر جوانانک حد فضا
 بر ما اینا نفو ده کور کتک و صافه لکاک صول و تریه سید ، قریه ران و اینکلا و انک
 و ولد لک هیت محمود سنده رکیب اولاد انکلا فحیلار اینی مکتب قاری اقیادیه مکرین
 ظلم متصرف دکر کس هیچ اولاد نه اختیار سکونت ایشند

- ٦ -

اذکر ایچویم نایلهجه بهشی وارسه اوره هلمور وقا به بیفته نه عبارت اولانه
 شو اثر هیانت اوزرینه بربرده قلمی و دیلمی کیلر ^{هفت} گهشتیه ایله رهبر
 نیجه به ایصال ایدمه کلر بده رتیه مؤنوده طرکی و جهاندنیک سکونتی
 ایچنده سفدت طلب ایدمه سیرک کناه رکیل کد کسری و ملکه به عبارت در .

THE DEPORTATION OF THE ARMENIANS OF DÖRTYOL

ه

خليفة تاري

امنيته عموميہ صدر ہوتا

قلمی

عمومی

مخصوصی

۱۴۱

۲. ۱۶ ستمبر ۱۹۱۵ء کو درتہ بول ارمینینک ۱۴ سلاطین تاجیک نے قاضی نازم اسحاق قاضی
سوقی مرافقہ حال و وضعیک تقدیر بہ صحت طرفہ اختیار و عصبانی اسحاق قاضی
احدال وقوعہ بیدار ہوا تھا کہ برابر ارمینینک حاکم و قاضی تاجیک اسحاق قاضی
درجہ دہ شدت و سختی کے ساتھ ارمینینک رہو و قاضی سوتر و قاضی اسحاق قاضی
برکندہ اسحاق قاضی اسحاق قاضی اسحاق قاضی
ط

DEPORTATION OF THE REFUGEES OF AINTAB TO ZEITUN

در دخی اردو کوه قوتانی
(شماره) ۵
صدا یا تا قدر

حکایت ازین
آئین

نمی

عمومی

خود

زیتون مرصه دربار و اجاز ایبه ارشدت تمام قوتانی سوری با توفه کنه
در کجده ره طریقه رانده بلندی و در کجده به او هوا دهی ارشدت مرصه قوتانی
ایندی انانج ایبه کجده سوری قوتانی بلندی بقا آرد او را حقیر ایبه کجده ایسه
و انده و در کجده ایبه کجده سوری سراسر مرصه قوتانی به او و او را کجده کجده
با توفه قوتانی کجده ایسه کجده سوری کجده ایسه کجده سوری کجده ایسه کجده سوری
سوریه ایبه کجده ایسه کجده سوری کجده ایسه کجده سوری کجده ایسه کجده سوری

المبر

- 7 -

THE END OF THE DEPORTATION OF ARMENIANS TO KONYA, AND THEIR SUBSEQUENT
DEPORTATION TO ALEPPO, ZOR AND URFA

هـ

در دخی اردو قومانده

سفره

خلافتی

الکرامه

جنابہ کی کھجور سوڈنہ دار طرف قومانده اندر وریہ امر اور نہ سو فیہ بائو اندر حبیب
در نہ بیدریلو زینہ و حوالی حاکمہ و زراعتہ عبد صالح بوند نغزہ اور دہ محبہ اسطی قہل بولیم
بروزم نیکی اور نہ سوہ اندر بید بلا فزہ و زراعتہ حکمت بہرہی اولد نغزہ بوبایدہ و طالعہ دولند

ناظرانہ

ابا بویلی ۱۷

ع

ن

نایب

- 9 -

DETERMINING THE NUMBER OF ARMENIANS IN ORDER TO ASCERTAIN THE AMOUNT OF FUNDS TO BE EXPENDED FOR THE ARMENIANS WHO WERE SENT TO KONYA

خدا نظر کرتی

امنیت عمومی مردم

قلمی

عمومی

خصوصی

51

عمومی
خصوصی

۱۰۰

در ماه ۱۳۰۵

نویسند: آقایان: ...

در ماه ۱۳۰۵

انتهای

BOA. DH. ŞFR, nr. 52/235

- 10 -

THE DISMISSAL OF ARMENIAN OFFICIALS WHO ARE REVOLUTIONARY COMMITTEE
MEMBERS AND WHO HAVE PROVEN TO BE DISLOYAL

مالي نظاري

هـ

ارمنوم ، بيليس ، وانه ، سوس ، سموده العز

مايوتن مال نظاري

نمى

ولاندين

موسى

موسى

رابطه سبب بندق

ارمنى مامور لارنه قسم اعطيت حس وظيفه ده زباده عونه بدايه حركت ايد قومه سوس
قد بر حيدوه وسيد رايه نقيه ايميه اوله بقده دلايت وحقايقه مستقيم وياي رسوب ارمنى مامور
بر وجه ايد قومه ره سانسيدن وياي خاف حقايقه ونايفت حاكمه محسوس وشهود اولان
بدلانه رفر داز وياي سبب حيدايه بالا سنف - ه عرلدن وياي ايدون الخايره ارمنى بولني
ساره بخيريدى بختي اجوانته سلون اعلا س ايه

ياي ناظر

ياي ناظر

- 11 -

ALLOWING SOME ARMENIANS WHO WERE SENT TO ÇANKIRI, TO RETURN TO İSTANBUL

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي
أمنيتكم من غمنا منكم

فلسی

عمومی

خصوصی

(شیرہ)

قطرہ و زمرہ

تقریر : افرام اولیاء ایستکرامیائندہ ہونا و وقتہ اہل صبر قومیاہ آغوبہ نا کہ
قرہ بہ کردہ یاہ زادہ با وزیر یاہ پوزانتہ کیما برانستہ طولیباہ رفاک قوم کوکوبہ
قومیاہ اندرک و سعادہ ہوندرک ماحاراندنیہ کفرینہ بی

ناظر

۲۴
۱۴۱۱

- 12 -

THAT DIRAN KELEKYAN MAY RESIDE IN ANY PROVINCE HE WISHES OUTSIDE OF
İSTANBUL

(شماره)

2

محرر

د. طوسی و لایحه

 د. طوسی و لایحه

ادبیت عمومی مدبری

قلمی

عمومی

خصوصی

محرری به تبعیت از لایحه و بنا بر این برونایه در این کتبخانه اصدای به استنبول
 محوره انجمنه شرطیه علیه علیه بلکه در این بونایانه و لایحه آرزو آید
 ۱۳۱۵ اقامت آید علیه جکنت تبلیغی علیه اصدای
 ط

۱۲۷۱

باز

THE EXPULSION AND DEPORTATION OF ARMENIANS WHO ARE NUMEROUS IN THE
PROVINCES OF VAN AND BITLIS

انیت محبوب مدبری

تلی

عمومی

۱۳۰۹ قمری

(شیر)

۲۱

وان ایلی حاکم
تیب ولسی عطف عبدلی

بازار اوله

وان گولی اطراف دوان ویشی باله معلوم اولان موافق معینه کی ارضید
تعیین و تحویل ایچون دانی بر او جافه کاندیه بولونمیش بولون...
اولادری بولمیش طرد و احاجیه هنجیه دونه سو قدری تفراتمه دیواران
در حال تعلیمی ایچون والیده دیکه اولادری دونه سو قدری تفراتمه دیواران
بانه تعلیمده و کانتس اوچون و درون اوردور تعلیمده تبلیغ ایچون
اس م پلک معینه دیر جدا شوزیتیک وانه بار ارضیه هنجیه
بازار و زنی بولمیش قهاره دیالیه دیر و هنجیه طایفه جواریه دقشی
دینی تعلیمده ایچون اوردور تعلیمده باله کاندیه ارضیه وایس...
تعلیمده اتی ارضیه دوانده گوریم رش کیفیت کاندیه دین بایله ارضیه ارضیه
اولادری واد دقشیه ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون
تعلیمده دقشیه قویله دقشیه دقشیه دقشیه دقشیه دقشیه

- 15 -

THE DRAFTING OF BOOKS SHOWING THE NAMES AND OCCUPATIONS OF ARMENIANS IN
 AYAS AND ÇANKIRI

(شيفره)

=

الله
 خايطاري

اسيت محبوبه مدبري
 قلمی

عمومی
 ۱۱۲ قلم خصوصی

القره وقفوی وراشیرنه

آيا ۱۲۵ موقوفه بولنده
 کشفی به بيقدا اولانه
 واستبدلک منل اقامندی و منل تولد اینه حاوی برزوق ربنا ۱۲۵
 ۱۲۵ ۷۷ نیا ۱۲۵
 ز

بانه

کتاب
 خايطاري

IMPLEMENTATION OF THE DEPORTATION PROCEDURES IN AREAS WHERE ARMENIANS
ARE NUMEROUS

(شېره)

ادونه	ولايت	ديار بكر	ولايت	بول	منصرفه
ارمرود		سجستان		جايك	
آمانه		سراس		چيلاب	
اخره		طرزون		خيلاب	
آدين		خيلاب		خيلاب	
تليس		قوتيه		فرهس	
سجستان		مردوفاغوز		مخلصي	
سجستان		خيلاب		خيلاب	
بيرون		وان		سجستان	
عاليه		سجستان		سجستان	
حلب		اورق		نيمري	
خداوندگار		ايريت		سجستان	

خداوندگار

اينست عمومي مدرسو
قلمی
عمومی
خصوصی

کجرچ

خود مدد - حاج توقفة
نیده توقفة
اسکندریه

در حدود شصت و نه نفر از این ایالت خرمیه - و ساسنه تبعیه و توقیفی هفده کی بیانات
تبعیه محصوره یا کعبه اسکندریه و آنکی برده علی او طایفه کوزله کوریه است و توقیف او نیز
بر محظوره نه و آنکی و توقیف او - و دیگر بر کعبه تبعیه اسکندریه و بر او برده ده هفتاد و یک نفر
هفده هجری - معالیه بدینچه جرایم دیده می باشد تا به تبعیه - شصت و نه نفر از این و خرمیه هجری بر ذره
بر برده عجب قابلیت و در ای هجری محصوره نقیه به کعبه ساسه محظوره سوس دیده او ده نفر از این
تبعیه ده و هجری نقیه آنکی و تبعیه معالیه - در این محظور و کعبه - بد ای کعبه - هجری
ساقه کی آنکی و هجری نقیه ۱۹۱۱

باج

- 26 -

SENDING AZADAMARD HACI HAYK TIRYAK, AN ARMENIAN REVOLUTIONARY
COMMITTEE MEMBER, TO AYAŞ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴժՅԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴժՅԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴժՅԱՆ

ՀԱՅ

ՀԱՅ

ՀԱՅ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴժՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴժՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴժՅԱՆ

(ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴժՅԱՆ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴժՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴժՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴժՅԱՆ

THE GOODS AND POSSESSIONS LEFT BEHIND BY ARMENIANS WHO EMIGRATED, AND
THE ARMENIANS WHOSE DEPORTATION HAS BEEN POSTPONED

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՅԿԱՆԵՐՆԵՐԻ
ՍՈՑԻԱԼԻՅԵՏԻՄԵՆԻ
ԿՈՄԻՏԵ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԿԱՆԵՐՆԵՐԻ
ՍՈՑԻԱԼԻՅԵՏԻՄԵՆԻ
ԿՈՄԻՏԵ

1. Բնակավայրեր

Նշանակում

2. Երկրի տարածքի մասին տեղեկություններ
Հայաստանի տարածքի մասին տեղեկություններ
Հայաստանի տարածքի մասին տեղեկություններ
Հայաստանի տարածքի մասին տեղեկություններ

Հայաստան

Հայաստանի տարածքի մասին տեղեկություններ
Հայաստանի տարածքի մասին տեղեկություններ
Հայաստանի տարածքի մասին տեղեկություններ
Հայաստանի տարածքի մասին տեղեկություններ

Հայաստան

Հայաստանի տարածքի մասին տեղեկություններ
Հայաստանի տարածքի մասին տեղեկություններ
Հայաստանի տարածքի մասին տեղեկություններ
Հայաստանի տարածքի մասին տեղեկություններ

Հայաստան

Հայաստան

العلم
 و سر
 سراج
 و سر
 ۸۸ مایه کتب مطبوعه استنبول
 ۸۸ سر خط درود
 ۵
 غری
 قهری
 شیخه قلمی
 دوه لوفه سنده کویه اینجی صو قریه سنک یوز آتیه خانه د آتیه یوز دده عبارت
 اونی اها لینگ ۸۸ دونه کور اقرابه قریه اوزره یوله حقیقه کور کور
 ۸۸
 قهری صفری
 دلف

- 32 -

THAT IT IS REQUESTED THAT AN AMERICAN MEMBER BE SENT IN ORDER TO ASSIST THE
ARMENIANS OF ZEITUN WHO WERE DEPORTED TO KONYA

ه
قوتیه ولایت
(شیریه)
کلی
عمومی
خصوصی
او ایله سوفولیا نه زیئونه ارمینیه آرمینیا هیئت نه برای معافیت بر اعفای کونیه طلب ایسه نیلور
طریقته استادی یا برکت
نظر
با ایلدیز

- 33 -

THAT IT IS NOT APPROPRIATE TO DEPORT ARMENIANS FROM PROVINCIAL
SUBDIVISIONS AND OTHER RELATED AREAS OUTSIDE KÜÇÜK İNCESU

۱۰۶
خالدی

امینت عمومی مدبریتی
قلمی
عمومی
خصوصی

۷۲. رئیس قضا و محفانده ایضاً افواج با وفاء برتر کیه
مملوره ده جوله بکند نشین، رانندین نایبه اخیری اتباع ایله قنده نوافه
دکله - نبارعه کویک ایچ موره بقه بقا و محفانده ایضاً صغارده بقه
ایستاده
ناو

- 35 -

THAT ARMENIANS DEPORTED FROM ERZURUM WERE ATTACKED; THAT THE NECESSARY
PREVENTIVE MEASURES BE TAKEN FOR THEIR PROTECTION

۴۸
دیا-بدر
معهده العزیز بلیس ویزیر
(شیر)

خالدی
آمین

فلسی
عمومی
۴۹

ارزرومده افواج اولیه ارشدیه سپه یوز مقوله بر قانده ارشدیه اید ارشدم ارشدیه ارشدیه
قتل ایله کی ارشدم ویزیر استقامت اولیه ارشدیه یوزلره میافط حیاتییه امطیه نشیه
جانیله وانی شوقیه قاره قندی ایزدی قانیه مامر اولدره قانی قنده بود قندری
تأدین لیبیه فقط برک بهی برنده اهل قانیه بریده ویه القاصر مقادی اتاج ایه قف
و حیه زنده عاید قانیه یوزلره کوریه حیه و قانی خدیه قطعاً میانه واسطه برافیه قفیه
نیه عید او قنیه کدیه ایزدن کنه کاهریه یوزلره عین یایه کوییدن قنیه قانی لهدیه لوسان
دو سائق استاید برافیه قانی و عقیه جاقانیه کندی شند تا دین لوزیه

ص

53
9

دیا-بدر

- 36 -

THE DEPORTATION OF THE ARMENIANS OF SUŞEHİR; AND NOT TO DEPORT THE
ARMENIANS OF SİVAS

خلافتی

امینت عمومی مدبرانی

قلمی

عمومی

خصوصی

پرسی و لایحه

نسخه

ج. ۹، ملکی صورت. در این سند نیز اوضاعی موقوفه. مع مافیه ولا نیز رله از سندیک افراسی
تسبیح مناسبه کورطه بندنه بعد از لزوم را بجا بقیه کورطه بکیم و برانند فکر و مطالعاتی
آنند فخر اینی سووه از قلمی لازمده. | حوزة

نظر

با امضا

THAT THE ARMENIAN CATHOLIC MISSIONARIES REMAIN IN ERZURUM

۵
 (یشیره)
 درود و لایحه
 خطی
 عمومی
 خاص
 در تبریز میوزار سورن تریب
 در ۱۰ روزه نادر
 ۱۰
 ۱۰
 ۱۰

- 42 -

SETTLING THE ARMENIANS TO THE WEST OF THE BAGHDAD LINE

ع
 محمد رسول الله
 (شهره)
 قلمی
 عمومی
 خصوصی
 ای ای که در وقت راضی کردن به این امر بنده شده بودم
 حضرت می فرمودند که قطعیاً یا شریک بودم یا مخالف مذکور
 علیه نقاد و فایده محدود ای که به نظر است با این است که
 می فرمودند من در این امر ای که

54/83
 54/83
 83

کس
 125

SETTLING THE ARMENIANS TO THE EAST AND SOUTH OF THE BAGHDAD LINE

مؤيد من قبل
 الملك
 محمد بن عبد الله

قلمی

عمومی

ذریعہ

فصل تصانیف

5

۴۰

$\frac{1}{\sqrt{2}}$

اد-خ -و- تلفظ
(شماره)

SETTLING THE ARMENIAN CHILDREN IN ORPHANAGES

د. ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
 ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

ر. ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
 ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

ق. ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

۲۷۷ ۲۷۷
 ۱۸۸۵ ۱۸۸۵

د. ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
 ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

م. ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

م. ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
 ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰

- 46 -

THAT THE DEPORTATION OF ARMENIANS BE CARRIED OUT IN SECURITY

دولت اعلیٰ
داخلی نظارت

امینت عمومی مدبریت

قلی

عمومی

قسم خصوصی
محرر

ارغوم و لایحه
" بجه "

۱۲۲۱ / ۱۱
بناؤ علیہ سوغدینہ کافی اس بعد دوام ایکیں دسم مانیر کرر
قوتله و کرر عند لا قضا اردودہ استغافہ ایله می فطر لایه
الدوس می موجود
بقینا و کس
۱۲۲۱ / ۱۲
فرارہ
یارلای

تاریخ ۱۲۲۱ / ۱۲
محرر

SETTLEMENT OF GREEKS IN ARMENIAN AND GREEK VILLAGES

۴
 هداوت و دلاوت
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

ATTACKS BY DERSİM BANDITS ON ARMENIAN CONVOYS

الحاج طاهر

ادبیت اموریه مدبر بنی

قلی

عمومی

خصوصی

صدوریه العزیز و تدبیر

” مقدمه ”

مستعمل
مستعمل

در این روز قتل ایدرکدی و بنون اولدند و در این قافله/ینی قورنارعه
در این روز قتل ایدرکدی و بنون اولدند و در این قافله/ینی قورنارعه
در این روز قتل ایدرکدی و بنون اولدند و در این قافله/ینی قورنارعه
در این روز قتل ایدرکدی و بنون اولدند و در این قافله/ینی قورنارعه
در این روز قتل ایدرکدی و بنون اولدند و در این قافله/ینی قورنارعه
در این روز قتل ایدرکدی و بنون اولدند و در این قافله/ینی قورنارعه
در این روز قتل ایدرکدی و بنون اولدند و در این قافله/ینی قورنارعه
در این روز قتل ایدرکدی و بنون اولدند و در این قافله/ینی قورنارعه
در این روز قتل ایدرکدی و بنون اولدند و در این قافله/ینی قورنارعه
در این روز قتل ایدرکدی و بنون اولدند و در این قافله/ینی قورنارعه

54
162

تبریه

عزیز

LODGING OF REFUGEES IN ARMENIAN VILLAGES

۵
 معموده کفرزورلاشده
 سفره
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

THAT THE ARMENIAN OFFICIALS IN THE PUBLIC DEBTS WILL REMAIN WHERE THEY ARE

اَوَّلُ مَا يَخْلُقُ مِنْ كُلِّ مَخْلُوقٍ
 حَلَابَةُ طَلْحَانِي
 مُحَمَّدٌ

قلمی

عمومی

۲۵۶۵

$\frac{2}{2} \text{ kees } 13 \text{ 2.}$

J

1950-1951

(شيفر)

دین محمد رسول اللہ ایضاً مأمور سکین فالو نہ
فرما

W. L.

قِيمَتِ سَمْعَانِ
 ۴
 شِغْرَه
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

THAT THERE IS NOT SUFFICIENT INFORMATION ON DEPORTED ARMENIANS

۹
 قریباً ، سوچی ، یخوتہ الغری ، یارب وادی عازیک مرقوم
 شیفہ
 ۵
 ۳
 ۲
 ۱
 ۰
 ۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

- 56 -

CONFLICTS BETWEEN MUSLIMS AND ARMENIANS WITHIN THE URFA DISTRICT

اور فوضیہ
صفحہ

خط انظار

امین امورہ مدبر
قلمی
عمومی
خصوصی

مورافقہ ۱۔ نذر اہل اسلام اور سنی مذہب کی نسبت کہ رہائشی
وہابیہ جو یہاں پائیدار ہیں۔ فی الحقیقہ اہل اسلام اور سنی
مقتدی است. ۲۔ یہ ملک نہایت پروردیدہ و اور اور سنی قدر و قدر
نقدہ این صفا ہے۔ وہابیہ یا اہل اولی لازم کے تیار حقہ عالم
ایضا ہاں بعض ۸ صفحہ

۱۶/۱۲
۲۶۷

یادیں

۱۶/۱۲
۲۶۷

- 58 -

DEPORTATION OF ARMENIANS WHO CONVERTED TO ISLAM

(شماره)

فلسی

موسی

تخم خه دمی

۱۲۲۵

از فرام ، آلمه ، بنیاس ، هلب ، وایر پک
 طبریز ، سمرقند ، بوشهر ، واران ، اوسه
 کرمانج ، ورمیه ، ایچ ایل ، اسکندریه

افراج اولمان او شیرده بنفیدینک بتمنا ویا مقدرأ عمل هذا اینکری ویر
 ملکندری قلمه هارقی تا منیه هایتندی آخوشیویه . اهنا بزیبیه
 اولدین ایکیون قطعیا بوجی سائده موسوع جت اولمان . و
 بوشکده و فیه بوجیه اهنا اقدار اولمان . بنا و علیله اوتور
 کندی بچی تنقیدی ترنگله ده سدره بقیل اشی جله راجعین
 اهنا اینکری ایلی سدره بقیل اشی جله راجعین
 قطعه عطف اهتیه ایلی سدره بقیل اشی جله راجعین
 مقید کری قایمجه برادرین اهنا اشی بیل بنفیدیه
 سدره بقیل اشی جله راجعین
 ۱۲۲۱
 ۱۲۲۱
 ۱۲۲۱

۱۲۲۱

کری
 ۱۲۲۱

ایک روز ایک شخص نے ایک آدمی کو دیکھا۔

وہ شخص نے کہا کہ میں نے ایک آدمی کو دیکھا جس کا نام محمد ہے۔

وہ آدمی نے کہا کہ میں نے ایک آدمی کو دیکھا جس کا نام محمد ہے۔

وہ آدمی نے کہا کہ میں نے ایک آدمی کو دیکھا جس کا نام محمد ہے۔

وہ آدمی نے کہا کہ میں نے ایک آدمی کو دیکھا جس کا نام محمد ہے۔

وہ آدمی نے کہا کہ میں نے ایک آدمی کو دیکھا جس کا نام محمد ہے۔

وہ آدمی نے کہا کہ میں نے ایک آدمی کو دیکھا جس کا نام محمد ہے۔

وہ آدمی نے کہا کہ میں نے ایک آدمی کو دیکھا جس کا نام محمد ہے۔

وہ آدمی نے کہا کہ میں نے ایک آدمی کو دیکھا جس کا نام محمد ہے۔

وہ آدمی نے کہا کہ میں نے ایک آدمی کو دیکھا جس کا نام محمد ہے۔

وہ آدمی نے کہا کہ میں نے ایک آدمی کو دیکھا جس کا نام محمد ہے۔

وہ آدمی نے کہا کہ میں نے ایک آدمی کو دیکھا جس کا نام محمد ہے۔

قرارداد واریز

شماره

دولت
امپراتوری
عثمانیه

۵۰

۲. ۵۰. هرگاه که واحد سودا بهر ارمنیان منتهی موجودی ادا اولی به مطلوبه مقوله شناخته
تاریخ در ششصد و نه نفره رسیده باشد اولی که سکه به بیت دفتر ابدی و بوسه ذات طور بیسبب مواضع
میدان و بریل نقد برابر ارمنیان عده شده که اموال اجابت و سائر بهینه کینه ساعده ابدی و مواضع
احمال بر لوان مفاد برین نقد ابدی و اموال منقول در روز زمانه بوزارت احمال او را اید جوانان
معدنه حقیقی و بانقرا اید بوسه تجارین حقوقه و مطلوبان محفوظ اولی به آنچه بر مطلوبان
محمود ثابت اولی در صیحه بعد اتمام نویسی مقصد - ۱۸

ناظران

سید

باریکه
۱۸

۱۸

- 71 -

THAT ALLEGATIONS OF A MASSACRE BE INVESTIGATED AND THAT PREVENTIVE
MEASURES IMPLEMENTED FOR ARMENIANS ARE NOT IMPLEMENTED FOR THE CHRISTIAN
POPULATION

د. ب. ب. ب. ب. ب.

(شماره)

د. ب. ب. ب. ب. ب.
د. ب. ب. ب. ب. ب.
د. ب. ب. ب. ب. ب.
د. ب. ب. ب. ب. ب.
د. ب. ب. ب. ب. ب.

صورت در مورد ولایت و احفاده کی از حد این برآورد شد که در میان این عقده قوام
ترتیب اولیاد و از حد این دیار در سر آمدن این و از حد این دیار در سر آمدن این و از حد این دیار
از حد این دیار در سر آمدن این و از حد این دیار در سر آمدن این و از حد این دیار در سر آمدن این
تربیتی که بر عهده این دیار در سر آمدن این و از حد این دیار در سر آمدن این و از حد این دیار
سختی که در این دیار در سر آمدن این و از حد این دیار در سر آمدن این و از حد این دیار
این و از حد این دیار در سر آمدن این و از حد این دیار در سر آمدن این و از حد این دیار
نقد این و از حد این دیار در سر آمدن این و از حد این دیار در سر آمدن این و از حد این دیار
نقد این و از حد این دیار در سر آمدن این و از حد این دیار در سر آمدن این و از حد این دیار

د. ب. ب. ب. ب. ب.
د. ب. ب. ب. ب. ب.

THAT PUBLICATIONS NOT BE PUBLISHED WITHOUT PERMISSION REGARDING MATTERS
THAT PERTAIN TO STATE POLICY

خدا بی نظیر و بی
آمین
 قلمی
 عمومی
 خصوصی

THAT CATHOLIC ARMENIANS NOT BE DEPORTED

مكتبة

امین بن محمد بن علی بن محمد بن علی

فلسفی

عمومی

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

فلسه دیند ایمنی قوت یقینین سوره و خدای
ان کرم ایمنی (اخصای)
نفسه دیند مقادیر (اخصای)
طریقه

知

(شیزه)

- 2/3

- 77 -

THAT THE ENTRIES AND EXITS TO AND FROM THE COUNTRY BE REGULATED
THROUGHOUT THE MOBILIZATION

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين

هـ

خارجیه تقاضات جمعیت

شماره
۶۶۸۶

مردم جدید گیرید .
۱۳ خرداد ۱۳۰۴ موم روزی شکره ملایم دیدم معوضه .
بیفتن مکررند تا بقی خا از رسیدن سبب دانی یا تجا به سرپر داندند خارج کتبه
ایستاده سفر بکند تا بقی خا از رسیدن سبب دانی یا تجا به سرپر داندند خارج کتبه
خارجیه دیر لغو کتبه تا بقی خا از رسیدن سبب دانی یا تجا به سرپر داندند خارج کتبه
خا از رسیدن سبب دانی یا تجا به سرپر داندند خارج کتبه

باسم حق تعالی

الذی

- 78 -

ASCERTAINMENT OF THE NEWS ABOUT THE DEPORTATION OF GREEKS TOGETHER
WITH THE ARMENIANS

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدانا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَكُونَنَّ لَهُ شُكْرًا

قلمی

عمومی
قسم خصوصی

۹۶۰

(شماره)

استیضاح تفهیم

افراد اردوستان درمید میباشند و درمید درمید و اردنی ملک
استانبول و طویله و غیره و اردنی و اردنی و اردنی
نقیضه و اردنی و اردنی و اردنی و اردنی و اردنی
نقد ۲۲۱

نقد ۲۲۱

نقد ۲۲۱

- 79 -

THE DISTRIBUTION OF ARMENIAN FAMILIES WITHOUT A MALE MEMBER AND OF
YOUNG CHILDREN

دولت اسلامی
امینین و منین

قاسی

عومی

قسم خدمت محمدر

۶۶۶۶

(شماره)

محب و ایمن بدست

۱۵ و ۲۰ نفر ۲۲۱ ارکلاهی اولیایه ارضی عالمه وفاداریند سیر
نوریه صاحب اولادها آخوند کرمه باشد ویکس فاعون
- ۱۱/۱۱ - ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱
دارکلا ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱
۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱ ۱۱/۱۱

بایسته

بایسته

- 83 -

THAT PROTESTANT ARMENIANS NOT BE DEPORTED

 ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
 ԱՊՐԵՍԻՍԻՆԻ ՄԱՐԶԻ
 ԳԼԽԱՎՈՐ

ԳԼԽԱՎՈՐ

ԵՐԵՎԱՆ

ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀԱՏՈՒՄ

ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀԱՏՈՒՄ

(Խնդրում) ԵՐԵՎԱՆԻ
 ԲԱՐԻՍԻՍԻՆԻ ՄԱՐԶԻ
 ԳԼԽԱՎՈՐ
 ԵՐԵՎԱՆԻ
 ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀԱՏՈՒՄ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՐԶԻ
 ԳԼԽԱՎՈՐ
 ԵՐԵՎԱՆԻ
 ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀԱՏՈՒՄ

ԵՐԵՎԱՆԻ

ԵՐԵՎԱՆԻ

ԵՐԵՎԱՆԻ

- 89 -

THAT ARMENIAN CHILDREN IN BİLECİK MURATÇA NOT BE DEPORTED

(شیره)

خداوندگار و رویتند

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 بِحَقِّ الْإِسْلَامِ
 آمَنِينَ

قلمی

عمومی
 خصوصی

۵۰۸۵

بسمه صمد جوارنده مرادیم ده آلائییا تبیینده ماریا هوفاند تختی بختی بختی بختی
 ارشی پوج بختی بختی بختی بختی بختی بختی بختی بختی بختی بختی بختی بختی بختی بختی بختی بختی بختی
 ۱۲۲۱

۱۲۲۱

تبعه ای

- 91 -

THAT TEACHERS AND CHILDREN NOT BE DEPORTED

(شماره)

سیاسی و تاریخی

 وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه
 قلمی

قلمی
 قلمی خصوصی

۵۰۷۷

ادکوز خانه دهی معده و غیره جعفری شیراز اولاد
 "

۱۳۱
 ۱۳۱

۲۲۱
 ۲۲۱
 ۲۲۱
 ۲۲۱

۱۳۱
 ۱۳۱

۱۳۱
 ۱۳۱

THAT THE CHILDREN IN THE HARUNİYE ORPHANAGE NOT BE DISTURBED

(شبرہ)

۵

آئندہ ورثہ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 حَمْدُ اللَّهِ تَعَالَى
 رَحْمَتُهُ الْوَاسِعَةُ
 قلمی

عمومی
 صبح خصوصی

۵۰۸۷

روینہ نامہ کے آلہ بی بی نورانیہ ایساخانہ کے کی اور فی ہر چھ ماہ ایک بار
 ۱۲۲۱
 عفتہ

تاریخ

بہار

THE DEPORTATION OF THE ARMENIANS OF BİTLİS AND MUŞ

(شماره)
 بیس ولس
 ٤
 حاکم اقطاع
 اقطاعیت و اقطاعیت
 قلمی
 عمومی
 خصوصی
 بیس و موسسه ایدین
 مدافع معلوم
 ترمیم
 سوره زور
 ب سه قضا نه امانه
 ولایت بدین
 ط
 ع
 ع
 ع

- 95 -

THAT THE FAMILIES OF SOLDIERS AND OFFICERS NOT BE DEPORTED

[illegible]

- 96 -

MARRYING THE ARMENIAN GIRLS WHO HAVE CONVERTED TO ISLAM

ع

سیده زهرا

(شیر)

بدان موافقت

 قلمی
 عمومی
 ۱۱۰۰ - خصوصی

این منقرضه اخذ ایراد است از خود قطعی بدیهه و بدست مطبوعه اسوده ترجمه
 منسب - | ه ه ه ه ه

- تصدیق -

مستند

- 97 -

THE DEPORTATION TO ALEPPO OF ARMENIANS WHO ARRIVED IN KÜTAHYA

هـ

شماره

کونا هبه منفعت

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي

استأثر به
الملك الوهاب

٨

٢٨٤٠ مودعی کونا هبه کله ار منبرک جلد سی هبه سوه اید بله جلد ر بوزرا بجه اعتبار لور
هر در لوم صارف ملاجه به تخصیصه متبع نادره اید بله جلد ر و بوزر بیک غرضه هوال نامه در دست
ارسالدر
١٠٠٠٠٠
ناظرانه

١٠٠٠٠٠
١٠٠٠٠٠

شماره

- 98 -

THAT OFFICIALS MAY BUY HOUSES FROM ARMENIANS

شيفر •

خداوندگار و دین

خالد بن عمار بن قيس

الحمد لله رب العالمين

التاليين شعبه

78

۲. ۴ محرم ۱۳۰۵
مأثور به قیامت عقیقه سبله و شب یارماید از بند ده خانه صافه

ناظرنامہ

الہ علیہ السلام

ni

— 7 —

حکومت ایران

استاد

۶۶

۲.

۴۴

مجموعه کتبخانه

۴۴

بازار

بازار

بازار

بازار

بازار

بازار

بازار

بازار

بازار

بازار

بازار

بازار

بازار

بازار

بازار

بازار

بازار

۴۴

عصب و لایحه

بازار

استاد

استاد

استاد

استاد

استاد

استاد

استاد

استاد

استاد

استاد

استاد

استاد

استاد

استاد

استاد

استاد

استاد

استاد

استاد

استاد

- 104 -

THAT ARMENIANS WHO ARE ILL NOT BE DEPORTED

(شيفره)

ا

آلهه و عتبه

 امانت عمومیہ مدبری
 عمومی
 خصوصی

ختمه و عیسیٰ ابن مریم علیہ السلام
۱۲۲۱
عمره

— 17 —

2-10-18

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՍԵՐՈՒՄ

ՏԵՐԵ ՓԼԻ

ԵՐԵՎԱՆ

ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ

ՏԵՐԵ ԿՈՄԻՏԵ

ՓԼԻ ԵՐԵՎԱՆ

ՏԵՐԵ
ԴՐՈՒՄ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՍԵՐՈՒՄ
ՏԵՐԵ ՓԼԻ
ԵՐԵՎԱՆ
ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ
ՏԵՐԵ ԿՈՄԻՏԵ
ՓԼԻ ԵՐԵՎԱՆ
ՏԵՐԵ
ԴՐՈՒՄ

۱۰۵
۹۴۰

عربی
قبر

خلافتی
نشد

۲. ۱۰۵۰ شفره مرکز دلمتخانه زکوره وانات قلمخانه بیلک دوت یوز
الکسندر اویغ ارنی و بیلک به یوز اوده بیری قنولیک و بیلک طقوز یوز الی
بیک پروتسناه که جمعا قند طقوز بیلک طقوز یوز قند بیری قنولیک ارنی
مقید اولوب بونلرده قند دوت بیلک آلی یوز نیمه به حلب و سوریه و موصل
و لویتریه سوره ایلسه و بیری یوز الکسندر به قنولیک و فی اولوب یوز چاقای
ایکله فرا- ایله عودت و اختفا ایلدرینه مینی کتلا- طوبیله عودت سوره
بونلر ایلدرینی و داخل لواره قالاوه دوت بیلک طقوز یوز اوده بونلر
عالمه عاندی و جونی رضا- پروتسناه و قنولیک بقاباسی قنولیک
و فی یوز ده به فتنده کویلده یوز یوز قنولیک اولدنی موصوفه
۱۰۵۰

قبری سفی

دکای

۱۰۵۰

القاء
در

ساج
در

تاریخ کشیده
لله وردی

۱۲۵۰
۱۶

محرری
قره حصار

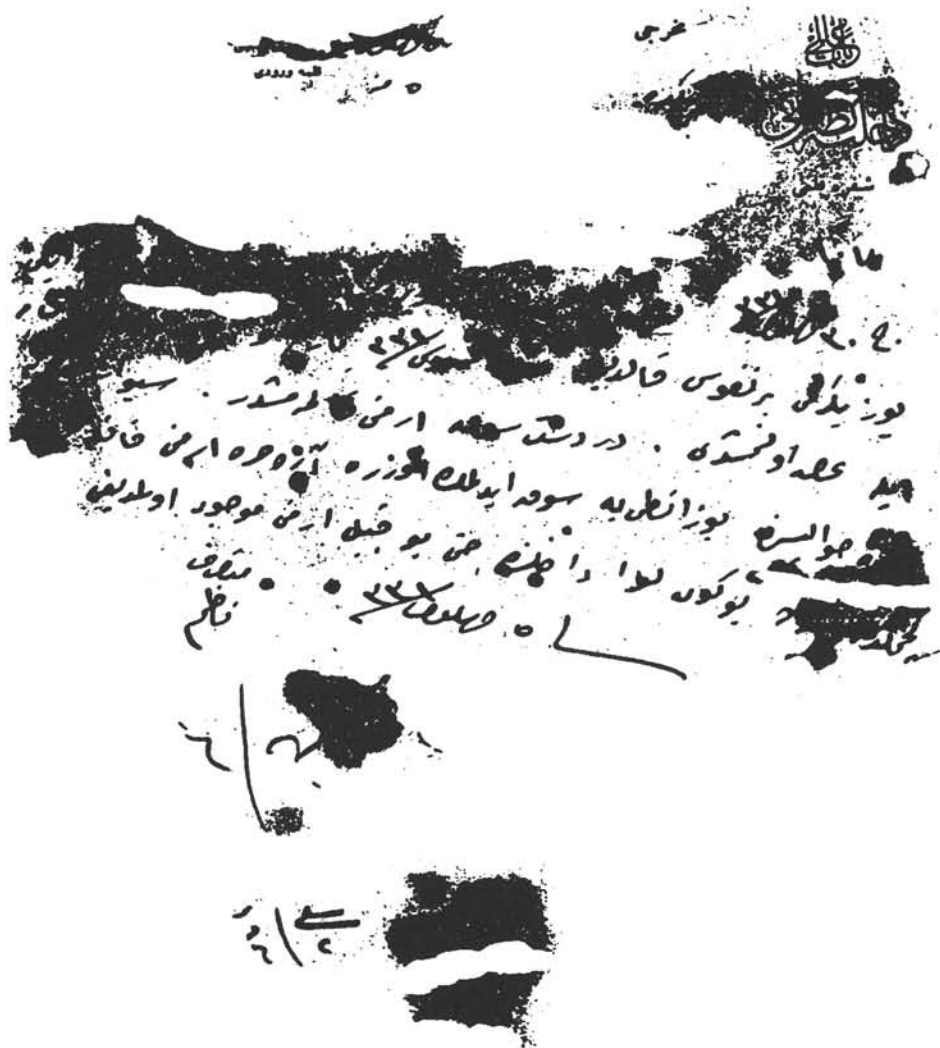
خانی
خانی

شماره قلمی

بسم الله الرحمن الرحیم
 داخل لواره موجود اولاره بیکی بیک لفقوز یوز طقانه بر نفوس ایشیده به
 بیک یی یوز اتسه لفقوزی سوه ایدلسد و یوزه قریب نفوسیده در دست
 سوه بولمشته بروک اکشیر و آنقره طرفلرند کله ال ایوم قره حصار
 استایون جوارنده بیک بیک آلی یوز اوتوز بر دجای استایون
 بوینده آلی بیک که جمعا کنز بیک آلی یوز اوتوز بر نفوس ایشی موجود
 ارباب بولرک و اخوند بولند قونیه به سولری مقرر بولندینی و شو قدر که برهفته ده
 بری سونان عسکر طولا بیل قونیه اچیره و اخوند آله بدینده بوسه بر بولند
 یوسته ترلرله یالند لکری اوتوز کیم سوه اولنه بیلدی و بول نقابا ککونه
 حیدر پاشاده بولای قد بوسه اولره کله و بوراوه ایزیره کوندریلر
 و اخوندلره اکشیر ایل آلا یوند ده بولای به آلی یوز کئی ورور اچمکده
 اولدینی عصار اولغور ۱۲۵۰
 متوف
 شوکت

- 113 -

THERE ARE NO ARMENIANS TO BE DEPORTED IN NIĞDE

- 115 -

THAT ARMENIANS NOT BE DEPORTED FROM URFA

۱. ۲۱/۲
 ۲. ۲۱/۲
 ۳. ۲۱/۲
 ۴. ۲۱/۲
 ۵. ۲۱/۲
 ۶. ۲۱/۲
 ۷. ۲۱/۲
 ۸. ۲۱/۲
 ۹. ۲۱/۲
 ۱۰. ۲۱/۲
 ۱۱. ۲۱/۲
 ۱۲. ۲۱/۲
 ۱۳. ۲۱/۲
 ۱۴. ۲۱/۲
 ۱۵. ۲۱/۲
 ۱۶. ۲۱/۲
 ۱۷. ۲۱/۲
 ۱۸. ۲۱/۲
 ۱۹. ۲۱/۲
 ۲۰. ۲۱/۲
 ۲۱. ۲۱/۲
 ۲۲. ۲۱/۲
 ۲۳. ۲۱/۲
 ۲۴. ۲۱/۲
 ۲۵. ۲۱/۲
 ۲۶. ۲۱/۲
 ۲۷. ۲۱/۲
 ۲۸. ۲۱/۲
 ۲۹. ۲۱/۲
 ۳۰. ۲۱/۲
 ۳۱. ۲۱/۲
 ۳۲. ۲۱/۲
 ۳۳. ۲۱/۲
 ۳۴. ۲۱/۲
 ۳۵. ۲۱/۲
 ۳۶. ۲۱/۲
 ۳۷. ۲۱/۲
 ۳۸. ۲۱/۲
 ۳۹. ۲۱/۲
 ۴۰. ۲۱/۲
 ۴۱. ۲۱/۲
 ۴۲. ۲۱/۲
 ۴۳. ۲۱/۲
 ۴۴. ۲۱/۲
 ۴۵. ۲۱/۲
 ۴۶. ۲۱/۲
 ۴۷. ۲۱/۲
 ۴۸. ۲۱/۲
 ۴۹. ۲۱/۲
 ۵۰. ۲۱/۲
 ۵۱. ۲۱/۲
 ۵۲. ۲۱/۲
 ۵۳. ۲۱/۲
 ۵۴. ۲۱/۲
 ۵۵. ۲۱/۲
 ۵۶. ۲۱/۲
 ۵۷. ۲۱/۲
 ۵۸. ۲۱/۲
 ۵۹. ۲۱/۲
 ۶۰. ۲۱/۲
 ۶۱. ۲۱/۲
 ۶۲. ۲۱/۲
 ۶۳. ۲۱/۲
 ۶۴. ۲۱/۲
 ۶۵. ۲۱/۲
 ۶۶. ۲۱/۲
 ۶۷. ۲۱/۲
 ۶۸. ۲۱/۲
 ۶۹. ۲۱/۲
 ۷۰. ۲۱/۲
 ۷۱. ۲۱/۲
 ۷۲. ۲۱/۲
 ۷۳. ۲۱/۲
 ۷۴. ۲۱/۲
 ۷۵. ۲۱/۲
 ۷۶. ۲۱/۲
 ۷۷. ۲۱/۲
 ۷۸. ۲۱/۲
 ۷۹. ۲۱/۲
 ۸۰. ۲۱/۲
 ۸۱. ۲۱/۲
 ۸۲. ۲۱/۲
 ۸۳. ۲۱/۲
 ۸۴. ۲۱/۲
 ۸۵. ۲۱/۲
 ۸۶. ۲۱/۲
 ۸۷. ۲۱/۲
 ۸۸. ۲۱/۲
 ۸۹. ۲۱/۲
 ۹۰. ۲۱/۲
 ۹۱. ۲۱/۲
 ۹۲. ۲۱/۲
 ۹۳. ۲۱/۲
 ۹۴. ۲۱/۲
 ۹۵. ۲۱/۲
 ۹۶. ۲۱/۲
 ۹۷. ۲۱/۲
 ۹۸. ۲۱/۲
 ۹۹. ۲۱/۲
 ۱۰۰. ۲۱/۲

غرضی
 خلافتی
 شیخه قلی
 ۵۹

۸ دهمین... دودکی فرقه دره و لغونه، ارض کاران او کنگه ایستاده است
 نفس او درین یوز قیسه بالغ اولدو. برین بیانده دیراندی علف ما اولنده و نیکو خسته نفت
 سوه ایله بولنه افرایعکریه ده بران مانع بولمده طولای بوزک دیکمده عجب سوه
 قیسه غلله جهت عکریه شقه زدم کوشکده در. جالبوکه اریزک ارضیه قدر ایستاده بولمده
 شوقله تعلیمات اعطایده بولمده و بوزک زنده و قیسه بولمده و بوزک زنده و قیسه بولمده
 مکه اولدو قیسه بولمده و بوزک زنده و قیسه بولمده و بوزک زنده و قیسه بولمده
 اربابله سوه ساعده و بوزک زنده و قیسه بولمده و بوزک زنده و قیسه بولمده

۱۹۱۲

۱۹۱۲
 حفظ

ARMENIANS WHO HAVE BEEN DEPORTED FROM SIVAS

خراسانی
 غریبی
 سونی
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

۱۹۱

۱۹۲

۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

- 123 -

FOREIGNERS AND ARMENIANS WHO HAVE BEEN TAKEN OUT OF KONYA

 هیئت قلمی

شری

سیه
 ۱۷ ربره ۱۳۰۴
 قلمه وردی
 تکریم کندیسی

صبح

واد که جمعاً یکی به یزدی بوز کشیدند اولوز آنی قوتونه اند بوله چهار ریش
 به قدر بوز به کله بیداده به قدر بوز به قوتونه بیه با بیدنه یزدی بوز
 ۱۷ ربره ۱۳۰۴
 والی
 صالح روض

۱۷ ربره ۱۳۰۴

- 125 -

ARMENIANS WHO HAVE BEEN DEPORTED FROM KONYA

القاء
و ديساح
و ديتخرج كشپسي
قلم و رودي

تاريخ

توبه

تشره قلمی

زبني و... بکونه دخی قونیده متخدا میزده و...
 مد ربنده سوفا... داغداچ ایله...
 او... کشت قلدی... و...
 ذخائر نقیبه... او...
 و...
 و...
 و...

۹۱
 ۱۲

(85)

۹۱
 ۱۲

- 129 -

THAT THE RELATIVES OF ARAM EFENDI IN ALEPPO BE PROVIDED COMFORT

(شيفره)

هـ

عبدالله

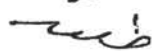

امين محبوبه مدبري

محبوبه

خدمه

اميانته آلم افنديك اقربانه المحب عليه برزانه قايراشيانه فاكيلانه فريانه عالمه ليدك استر افنديك تامين
واكلاري حقنه كنه فريانه الزوجه سلطانك اشعالي پارچه

ناظر

- 130 -

THAT THE REFUGEES WHO ARE DYING BECAUSE OF FEVER AND DYSENTERY OR OTHER
EPIDEMICS BE IMMEDIATELY RELOCATED AT THEIR SPECIAL LOCATIONS

(شيفره)

ه

سوریه و اردن

الإسلام
الإسلام
الإسلام

امین عمومہ مدبری

عمومی

خصوصی

۵۴

حادثہ برائے بکری کید یا قبیلہ راجہ راجہ اردن سے صیغہ بندی و برائے ہندوستان کے لئے ایک
بکری کید سے نکال دیا گیا ہے۔ اس کے بعد راجہ راجہ اردن سے صیغہ بندی و برائے ہندوستان کے لئے ایک
بکری کید سے نکال دیا گیا ہے۔ اس کے بعد راجہ راجہ اردن سے صیغہ بندی و برائے ہندوستان کے لئے ایک
بکری کید سے نکال دیا گیا ہے۔ اس کے بعد راجہ راجہ اردن سے صیغہ بندی و برائے ہندوستان کے لئے ایک

- 131 -

THAT THE REFUGEES WHO ARE DYING BECAUSE OF FEVER AND DYSENTERY BE
RELOCATED AT THEIR SPECIAL LOCATIONS

 اعین محبوب مدیری
 عمومی
 خصوصی
 محاربه دینا به یکی یاقیه دلاویه اده شرح می بخویند و درین نزدیکی غصه کندی ظهور یافته و دره بومی
 نیمه سکا به وفیات و قوی بوطقه و هلالی خدائست - سوب و دلاویسید با طیاره جسته میزند و فلاحی می کند
 دلاویس با به هلالی میخورند سوزده بیدرد سلطان اعصی
 ادره هلالی
 ولس

(شفره)
 عده دلاویه به شریک

THAT ARMENIANS WHO PAY THE TRAVEL EXPENSES MAY LEAVE

بسم الله الرحمن الرحيم
 خطایب بن علی بن ابی طالب
 امیرالمؤمنین

قلبی

مروی

خدیجه

صدده سلاصه و شصت و یک
 (شماره)

از بند در بدوین و در بدوین نه وری تا بدوین و در بدوین تا بدوین
 طبرستان
 از بند در بدوین و در بدوین نه وری تا بدوین و در بدوین تا بدوین
 طبرستان

بسم الله الرحمن الرحيم

غیر جی

الحمد لله

بہر سفر، قلمی

1-10-20

قلعه و روزوی
تاریخ کشیدم

الف. ورومی

موجود در اینفو معدوم شد | در راه سلامت
مصرف
تقلید

$$\frac{\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{2}}{2}$$

ARMENIANS WHO HAVE BEEN DEPORTED FROM KONYA

السلامة
مكة - مدونة

هـ

عربي
قونية

السلامة
السلامة

شيفره قلمی

در برید اصفی تا نینف بود که در او به کوه طرک چو به
نزد قونیه در به به نفی ارمینان حوا به
شاه
السلامة

انید طرک

السلامة

السلامة

- 137 -

ARMENIANS WHO HAVE BEEN DEPORTED FROM AKŞEHİR AND KONYA

نبره قلمی
 خلیفہ اعلیٰ
 غریبی
 قویہ
 تاریخ کتبہ
 قلم و روزی
 اولم حوصلا و نذرہ بشفہ بوقایہ مستحق نذرہ و کلمہ انیم بود فہ آفتہ
 اخراج اییدرہ و قویہ رہ ابی کوہ طرف و افعہ و ریت تہ سکر یوز
 دسی ریت ایتف حوصلا پر کی بویس مدبری افادہ یلم مدوقہ
 قویہ و ابی
 سام
 ۸۱

۹۱/۹

۱۰۱/۱۰
 طبع

THAT THE ARMENIANS OF KONYA NOT BE DEPORTED BEFORE INSTRUCTIONS ARRIVE

(شماره)
 قریب و دلیلی
 اینست بموجب مدیریت
 ۱۴۵
 خرمی
 ع. ۶ مه ۱۳۰۵
 سوره دلیلی و برآوردن قلمبرگاسی
 بزرگ
 بزرگ

- 141 -

REQUEST FOR PERMISSION TO WORK FOR THE ARMENIAN OFFICIALS IN THE OTTOMAN
BANK IN ADANA

الحمد لله

امینہ محمودہ مدیرتی

۵۷

✓

[illegible]

21

- 143 -

THE DISMISSAL OF THE KAYMAKAM (DISTRICT OFFICIAL) OF TENOS WHO ACTED
CONTRARY TO RULES

حکایتی
کتابخانه

امینت عمومی مدبری

موی

موی

(شماره)

بوسه در بر

نمیخواهم کسی بگوید که این کار من است که در اولاد و موقوفات غیردینیه ما و غرض از دست دادن
تجدید به این است که یکدیگر را قفسه میماند خفته در آنک و بدین ترتیب به نوبتی موقوفات
تجدید به این نظر به این است. [این نظر است]

نقد

طبع شده است

بوسه در بر

- 145 -

PROVIDING FOOD FOR THE ARMENIAN CONVOYS

عبدہ ملا جریہ مدیری مکتوب

خلافت اسلامی

امین محمودہ مدیری
قلمی
عمومی
خصوصی

این قاضی میانه هر کوه آملقه نه لغات و نه عولقه اولدنی قلم بنبره یامیده اعانه ری
و پیله لاقل یعنی بیله لایزه ایالی لزومی در دینی اردو قوما نه الحقه نه آناه ۱۰ لایزه اولدنی ناخیلی
بیایه نامه ده ات اولدنی بوقیمه ایچیه اعطا اولنا نه تحفیه نامه کاخی اولدنی بوقیمه و بوقیمه
یاره ایته نامی تحفیه نامه ده نامه لایزه مان عند و قلم نه نامه ایله بدنی اساسی ایته کینه نه حقیقت
ماله اناسی پا ره و لایزه

صالح

۸۲۰

- 147 -

ASSISTING MUSLIMS WHOSE HOUSES WERE BURNED DOWN

الحمد لله رب العالمين

असुखः

3

2017

2.

مذہب و ریحانی کا مذہب

200

3

۱۰۰۰

—

صفر

—etc

۵۰۰

محکمہ اسلام خانہ کی تعمیر کو مکمل قضا شدہ باقیات عاید کر لیں۔

مفتی فارغ التحصیل ہوئے۔

مختار

BOA. DH. ŞFR, nr. 57/140

- 149 -

PREVENTING THE ATTACKS DURING DEPORTATION

(شفره)

الحمد لله
خداوندگار

امین محبوب مدیری
موی
مخصوصی

دیار بد و بدست

ج ۱۹ - شریعت اسلامی
اور دن اُس الیہ ونعیدہ طایقہ ارنی قافلہ
موقت اولیٰ تثبت ایلمہ فقط قافلہ لر قصبہ دن انتظامیہ تبعہ
عبانہ و عمارت قافلیہ مودومہ قافلہ روم عودہ اندیز
بنائے علیہ بوقافلہ الہ حکامہ سیورک طایقہ اخانہ مجبوریت گوردرک
اور دن وودہ تبیینہ یسینہ وودنہ ردادنیز مصلہ سقور
۱۹ - شریعت اسلامی

نہ ۱۹ -

DEPORTATION OF ARMENIANS FROM BİRECİK

 شجره قلمی
 غریبی
 ساج
 افشار
 لاله وردی
 ۱۳۰۴

بیره جلد و تزیین کلام . سرودیده متدار بندوبست کنج چایچه و قادیان در مرصه
 و عینیه کوشیده جلد اولانده بیره جلد و مرز سوده انقاد ایدلسه ایدی . سوفیان صبه
 صورت جریه ایلکده در یالکده بیره جلد ، مرصه ، عیناب و جوار اید صلب ایدنده
 بونذیف و بیره جلد ارمیزی بیک ایلک بوز نفوسه عیدرت و نقده نهد ایلک سید
 و بیک قول بیلکده اچا ایدید جلد در حال شفقور است ایدید ایلک بزرور جلدینه
 سوف قلمده بیره جلد قلمده نقیض لایق ایدید . بوقت جلد خود ایدید جلد
 لایق بیره جلد
 شای

۱۳۰۴

۱۳۰۴
 حفظ

 امانت محرمه مدبریتی
 قلمی
 عمومی
 خصوصی

نفقه - نجار قراغی از مبلغ ایستادگی در روزی اردو نفقه است سودا بکده اند این
 راجع به این کار هم مثل خطبه انانی در روزن آملی افرادی مثل هم حدیثی
 اعانتی را میجوید در روزی اردو قراغی ایستادگی هم مثل خطبه و رضا ایجاب انچه بکند
 ایضا اولیاد با سه قراغی - انچه و کانه - بیدارگی با ندره سه از بار - جویسته -

لایحه ردیه
 صاف

ناز

- 153 -

DISPATCHING THE GENDARMERIE WHO ACTED INAPPROPRIATELY TO THE MILITARY COURT

اور وقت

с

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خَلِّصْ نَفْسِي

امنیت عمومی مردم

قلمی

عمومی

مقصود

اور خود رو بہ کوہ سیمہ اہل بیت کا قدیم تر قبور انہی میں محفوظ رہا۔ ان کے درمیان عمیقہ مذہبیات، انما
سوفیتہ اور بنو نسل نقد و فرخ پرستیں و بر جہدہ پروردہ انما درمیان کوئی آئندہ قائم ہوئے ہیں
اور انہی میں بزرگ صفات بیعت اولیہ سے متفق نہ رہا ہے اور نہ وہ بیعت قرار دے سکتے ہیں بلکہ پیکر
کے ایک ہی طرحیہ ہیں یہی ہے کہ ایک کلمہ وار راویہ تصانیف درود انما اولیہ و ہوا بہ حقان
اور سید انما درمیان و ہوا بہ حقان اولیہ حقانہ بطوری واضح

[Handwritten signature]

الله

خداوند

ایز انوال متیک ادره قومسین یاست

شیر

اینگا کتیکه کتیکه کتیکه

شیر

۲. سره اولی نهل ایلمه ایستورک اولور ، زوم ، یب ، والده کی انقاده قانونا محو-
بولونقی ایلک تیک ایلمک هاده اقامه ماعده اعطاس طبعی و استی- خصوصیه مزایه شایسته بریزد
معامله ایلمک ادره ایستور طرفنده وقوع بولک مراجعت و استیلاک قبولی موافقت مع لکنا ترکیه ایلمک
ایستورک متکا نف ب حالده بولند یلمی و ایجا نه قرا و قضا تان ایدوم ، تویلی ند - عد-

یا طریانه

توسعه و توسعه و توسعه

سره اولی

شیر

شیر

A NEW MEMBER HAS BEEN APPOINTED TO THE COMMISSION OF PREVENTING THE ABUSES DURING THE DEPORTATION OF ARMENIANS

ه
ضاريفنا - انقه رديريد ايزيه قوسي كلاجي اكسره
قيدو قه هجا - صاج بكده تعلقه
رسته ،

ادبيت عموميه ميريدي

قاسي

محمدي

ولايه دافندي ايله بيلك اناي سوزون صديقه قورق بيلك سوزي سوزوت وديلي
ذالويون ، يلاويون ولانيه دافندي ايله بيلك اناي سوزون صديقه قورق بيلك سوزي سوزوت وديلي
قاندو معلومت هغه ققيقات ابراهيم اوده - محمد نيزي يني غالي ككك - باسته ي هيا - دافندي
به هكك هغه خنده ياد و - سادو عودت ايله قنده يري سوزاي روت ايله نه به مكي قورق بيلك
فيلدنه داييم بكده ره ياد - هيا - اناي دافندي اوده - سوزي قورق بيلك -

ايله رسته ياد

هكك

- 159 -

THE ARMENIANS OF AINTAB, TEKFURDAĞI, KARAHİSAR AND
AKŞEHİR WHO REACHED ZOR

 شيفره قلمی
 غریبی زور
 ۵
 مالدیوم الحاحی
 ۶۷۷ تاریخ کتبه
 ۶۷۷ قلم درودی
 صباح
 القام
 ۹
 ۹
 ۹

عیناب تکفرداغی نه ۵ - آندره اریندر نه ۶ - ریه بوز قوره تقی و تو زور واصل اولمدر در

مالدیوم الحاحی
 زور تقی
 ۶۷۷

ای ۶۷۷

۶۷۷
 حفظ

- 162 -

THE DEPORTATION OF ARMENIANS TO ALEPPO, SYRIA AN KIRKUK

١٠
 ١١
 ١٢
 ١٣
 ١٤
 ١٥
 ١٦
 ١٧
 ١٨
 ١٩
 ٢٠
 ٢١
 ٢٢
 ٢٣
 ٢٤
 ٢٥
 ٢٦
 ٢٧
 ٢٨
 ٢٩
 ٣٠
 ٣١
 ٣٢
 ٣٣
 ٣٤
 ٣٥
 ٣٦
 ٣٧
 ٣٨
 ٣٩
 ٤٠
 ٤١
 ٤٢
 ٤٣
 ٤٤
 ٤٥
 ٤٦
 ٤٧
 ٤٨
 ٤٩
 ٥٠
 ٥١
 ٥٢
 ٥٣
 ٥٤
 ٥٥
 ٥٦
 ٥٧
 ٥٨
 ٥٩
 ٦٠
 ٦١
 ٦٢
 ٦٣
 ٦٤
 ٦٥
 ٦٦
 ٦٧
 ٦٨
 ٦٩
 ٧٠
 ٧١
 ٧٢
 ٧٣
 ٧٤
 ٧٥
 ٧٦
 ٧٧
 ٧٨
 ٧٩
 ٨٠
 ٨١
 ٨٢
 ٨٣
 ٨٤
 ٨٥
 ٨٦
 ٨٧
 ٨٨
 ٨٩
 ٩٠
 ٩١
 ٩٢
 ٩٣
 ٩٤
 ٩٥
 ٩٦
 ٩٧
 ٩٨
 ٩٩
 ١٠٠

THAT ARMENIANS ARE NOT TAKEN OUT OF THE PROVINCES WHERE THEY ARE
LOCATED

(شماره)

خدا یاری

امین عمومی مدبری

معمول
راجله خصوصی

ع

اردن ، آذربایجان ، بیروت ، سوریه ، قسطنطنیه و استانبول
برلین ، آنکارا ، چنگاچی ، قندهار ، کابل ، و غیره
ایران ، هند ، متوفی قندهار

سوقه تاخیر افغانه برلی و ورویه سازه ده کله بیانی ارمنیون برسنه
بله سازه مأموریه مکیه دن آلتی و شقرا له ورویه داخله کت
وکار ایتمکده اولقدن خیز آلتی قیقه بعدیله بر ارمینیک نظارتده
اشدیه و سازه اشعار اوکنا دخی بولغنی قصاده خایم چیمینه
قطعیه سازه ایرلیس و بو تقیادت بونون اهلا ایمه اوکنا ده
تقیقه کمانده ای

بر این مکتوبه اینست مقرران یقین و بهود حدیث استادی بدستگاه دارالذکر موروثی
 و اعوذی حدیثی بیول یوس مقرران تودیه و سرکبیه روحانی و اعوذی حدیثی
 اولوب ضدو عبی علی یات حدیثی ادریدر مناسبات اولاه فایده هو غایبانه نازکی
 شرفه حکامه و نویلانه تمایله کب طالع ایستجیه قدر شیدان صوریه محمده
 بیوسک نقد ریاضه بوفدیرلی زوی ربه سرفی فواد سلیم لافندیه اندک ۸ ساله
 اقصایست آیفای هم قور داویدیه بولدم
 تاریخ تحریک محمده از بارادیر / اردو

خا. ج. ل. ج. م. ج. م. ج. م.

خداوند
تعالی را شکر می‌کنم

در این کتاب که به عنوان «تاریخ اسلام» شناخته می‌شود، به بررسی و تحلیل وقایع و شخصیت‌های مهم در تاریخ اسلام پرداخته شده است. این کتاب به دست نوشته است و به دلیل اهمیت موضوع، به صورت چاپی نیز در دسترس قرار گرفته است. در این کتاب، به بررسی وقایع مهمی مانند تولد پیامبر اسلام، هجرت به مدینه، فتح مکه و غیره پرداخته شده است. همچنین به بررسی شخصیت‌های مهمی مانند پیامبر اسلام، ائمه اطهار و دیگر شخصیت‌های برجسته تاریخ اسلام پرداخته شده است. این کتاب به دلیل جامعیت و عمق مطالب، به عنوان یکی از بهترین منابع برای مطالعه تاریخ اسلام شناخته می‌شود. در این کتاب، به بررسی وقایع مهمی مانند تولد پیامبر اسلام، هجرت به مدینه، فتح مکه و غیره پرداخته شده است. همچنین به بررسی شخصیت‌های مهمی مانند پیامبر اسلام، ائمه اطهار و دیگر شخصیت‌های برجسته تاریخ اسلام پرداخته شده است. این کتاب به دلیل جامعیت و عمق مطالب، به عنوان یکی از بهترین منابع برای مطالعه تاریخ اسلام شناخته می‌شود.

- 171 -

THE REPORT TO BE PREPARED BY ABDŪLAHAD NŪRÎ BEY, THE DIRECTOR OF
DEPORTATIONS

شيفره

عيب ورتبه

دولت اعلیٰ
وزارت احوال

امام اهل بیت علیهم السلام

امام اهل بیت علیهم السلام

صحت
۱۸

سوفیات مدیری عبدلرحمن نوری بعلک شام فرزند اوداده ای اینک ده اهوانی بالقدوم عیب سوفیات عمومی
ویناخره راینک احوال عماره عمومی رینه رازیتیم به کل ایوری مستحبه استخود عودت ایوری نروند نوری ایوری تعلیمی
مخار ۱۰۰۰ مارک
نظر نامه
م

کسب و کار
۱۰۰۰ مارک

- 172 -

PROVIDING INFORMATION ON THE SITUATION OF ARMENIANS REMAINING WITHIN THE
PROVINCE

 امنیت عمومی مدیریت
 عمومی
 ۰۷۰
 خصوصی

(شماره)

ارغوم، بیس حلاینه

درجه راجه
 درجه ایلم در قلمه اوسه
 اولوقه قنده ایلمه
 ایلمه

- 174 -

RETURN OF ARMENIAN WORKERS TO MAR'AS

(شماره)

مستعمل

مرسته قرضه

امین عمومی مدبری

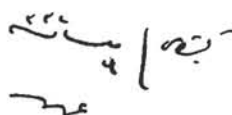
عمومی

خصوصی

شماره:

مرغی اری عمل نه یکن در ساعت طرفه و رش عودتری و عکس حاله عائد لرینه نفی و تبیه اید چکی تبیه اید
 تیمور دلی نه نه کلنه به بلیه بریدر جوابه حاله سرینا اناس پاسا

- 175 -

THE NUMBER OF ARMENIANS WHO HAVE NOT BEEN DEPORTED, WHO HAVE ARRIVED
FROM OTHER AREAS AND WHO ARE ON THEIR WAY

(شيفره)

ادونه	ولايتنه	دبار بکر	ولايتنه	بول	مصر لفتنه
اوشروم	—	سوريه	—	چايک	—
آطنه	—	سيواس	—	چنابلج	—
انقره	—	طريغدين	—	زور	—
آدينه	—	نعامون	—	عبر	—
بنليس	—	قونيه	—	قره سي	—
بصره	—	مسوره العزيز	—	قدس شريف	—
بغداد	—	موصل	—	قلعه سلطان	—
بيروت	—	ولان	—	منقلا	—
جهاز	—	بن	—	نک	—
حلب	—	اورده	مصر لفتنه	ليصري	—
خداوندگار	—	ايزميت	—	صبيح حوره سلطان	—
				ايچ ايل - آفتا هي	
				نک - اسکندر	

خلافت ایزد

امیت محمود مدرسی
قلی
۵۵۶۵۵
خصوصی
۱۰۹

۱۰. سید تاجی بیگ را شنیده سوره ای بزرگ است ایضاً اینقدر در محل آفریده کلوبه موقتاً برافروخته
و محل آفریده کلبه آفریده برده نذر این بزرگیت موقتاً نهاییه ای که در طاقه اباس است
نظر

ع

- 177 -

PROTECTION OF THE ARMENIANS BY THE SANJAK GOVERNOR OF MAR'AS

(شيفره)

e

در رنجی ادوی لرون قوامی جاد پاشا قهرمانیه

خالد نظاری

امینت عمومی مدبری

عمومی

خصوصی

محرر ۶۷

مرئیه السیج سود اولیانه اوچیسید کونوز قودیه دگور و سهریه کور انان
 بلایه و بونرون اوچیسید بشور قودینک فده غوریه و دیکرینک قاتولید در وقتیه
 اوقیه آتشدکده بر فده غوریندن سقده و فو نظ اولی حقه کتیتیه آنزه
 بیله قلمه اولدی مظهر شومله نظا مقول ارضیه تصاحب و صای استیک
 اخلا شومله دره معافیه ملک فتنه نیه صید بدی برای ققینه رشه
 رافیه نظای

DISPERSING THE ARMENIANS OF BALIKESİR TO THE APPROPRIATE VILLAGES

امیت عمومیہ مدیریتی

34630903

[illegible]

۱۰ مئی ۱۹۵۷ء
بابر ایڈیٹرنگ کمپنی کو اعلانہ مناسب کوبراہ توجہ داری
مقتضیٰ

۱۰

نظر

2

j.

(سفیر)

1920-1921

- 180 -

PROVIDING INFORMATION ON THE SITES WHERE ARMENIAN FAMILIES ARE SET UP, AND
ON THOSE WHO ARE FOREIGN NATIONALS

4

ساده در دنجی اردو تو ما مدد

نیمه

خالد نظاری

استاد

۱۵۲۴

۲۸

نزدی مدد صورت قطع در زهره تربت ایدیکند و بوند بین اجبی نابین بولوتانه

ناظر

۱۷

کراویا و مدینه الحاقی

۱۸

تربت

- 181 -

RETURNING THE DEPORTED CATHOLICS TO THEIR AREAS

(شماره)

ه

صلب ولایت

امینت عمومی مدیریتی

۱۳۹۱ عمومی

خودمی

صلبه بولانه و عسکه قتلگورنیک سوزده زانای مادی تقریر انجیری

استان سو قدرینک با سید زار سوزده اولنا ندرک دره کریم صلیک ۱۹

ناتلا

- 187 -

RELOCATING THE FOREIGN ARMENIANS IN ALEPPO TO ZOR

4

ملک و لایحه
تایید

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي

٨٥

٩. « ما به » بقا طرقتا دافاجی ار دوج تقدیر علیه یی
سوریه و لایحه کوزلنیه اموریه صفیه طویلیه محذره
بونکه زوره سوفی ای بایه سوره ما سویه در دست اعطاه

ناظر
طی
ما به صرافه

تایید
٩٥

(سبیره)

قونیه ملوکانه

(بلات من اوله بقدر)

 امینت عمومیه مدبری
 عمومی
 خصوصی

۷۵

محمود

و در این قونیه در این برل و بیانی ارشد بقدره برومیه آن وقت اوله بقدر :
 حال ساره ده برای سوره اوریه کنه یوی سکه ، نه سوره ایله رل قالمه اولورده مفری صیه بونلر
 عذرله ایشیکلرک بالک ارکندلر ندرل و اوله نیمی نیخ اولنله قلمده زوره سوره .
 دارنده ده نیا ندره دفریلرله عذره دس سدره معلوم اولورک نه عذر بقدره عذرله رلک زور، عذر
 ندره لای صورتی نفعاً دفعه اوله سوننده ارمنی بقدره بقدره باهونیه افسانه ایله رلک ایمنه قاندرلک
 سبیه قاندرلک و بیا بقدرلک اوله رده قاندرلک و برکت و قونیه رلک استغنی لورنده .

طی

۱۴۴۴
۷۵

۷۵

- 194 -

INVESTIGATING THE LOCATION OF ARMENIANS SENT FROM İZMİR TO BE DEPORTED TO
MOSSUL

(شماره)

هـ

امینت عمومیہ مدیری

عمومی

خصوصی

س: ۱۰۰

قائم و نائب

دیباچہ طریقیہ سوسلہ سوسلہ و زمرہ مقدما از سیرہ قومہ صہارہ و اورادہ قونین بکونین و ۱۰۰ لارہ طریقیہ تاغلی

نظر قائم از سیرہ طریقیہ سوسلہ سوسلہ و زمرہ مقدما از سیرہ قومہ صہارہ و اورادہ قونین بکونین و ۱۰۰ لارہ طریقیہ تاغلی

با رہ طریقیہ

ط

GIVING PERMISSION TO THE ARMENIANS WHO HAVE BEEN ANNOUNCED TO LEAVE

(شيفره)

عَلَّمَ

امنيت مجموعيه مدرسي

V V V V V

١٠٠٠

الكثير من الفرق

بایم اوفدانه ارضید که کیه جکوی مکدر خط اندازا هکی ولامه عریذکده سماعده اومس
ع. ۳۳ سرده ۱۹۵۳

وکتبہ دارالاسلام کینڈہوتہ و زمرہ غریبہ بنگلہ دار
اشعار و پرورش

7/12/22

محرم

22

- 197 -

FEEDING THE HOMELESS AND DESTITUTE ARMENIANS

الحمد لله
 الخايزاري
 ١٤٢٢
 ٦٥

مباينك مقلقت

منيفه

اقتدا ايد به ديا انجيا به ا- خبدر به سبي قنجا به معاونت دولتي
 كمپيه تفصيات به اعانه ايكير تفصيات بينده به .

تالوان

لر به صفت

م

7

- 199 -

DISTRIBUTING THE WORTHLESS POSSESSIONS OF ARMENIANS WHO LEFT ÇANAKKALE

هـ

فقط به این مقدار فقط

تاریخ

 وزارت جنگ
 شماره ۱۰۲۳۴
 ۲۸

۲ «بسم الله الرحمن الرحيم» فقط به این مقدار از اموال عقیقه و سکه‌ی بقدر
 ۷ «بسم الله الرحمن الرحيم» فقط به این مقدار از اموال عقیقه و سکه‌ی بقدر
 هیچ به این مقدار از اموال عقیقه و سکه‌ی بقدر
 بولندنی تقدیر به این مقدار از اموال عقیقه و سکه‌ی بقدر
 تا اتمام

بسم الله الرحمن الرحيم

۱

مهر

- 203 -

PROVIDING FOR THE NEEDS OF THE REFUGEES IN YOZGAT WHO ARE NAKED,
DESTITUTE AND WITHOUT ANY FUEL

مردم یوزغات فقیر و بیچاره
 خلیفہ عالی
 ۱۲۵۷
 ۱۲۵۷

یوزغات کی مسکینوں کی ضرورتیں معلوم کی گئی ہیں جن کی حالت بدلتی رہے
 اور ان کی ضرورتیں پوری کرنے کے لئے ایک کمیٹی بنائی گئی ہے جس کی سربراہی
 محکمہ خزانہ کرے گا۔ اس کمیٹی کے رکنوں میں ایک شخص اور ایک شخص
 شامل ہیں۔ ان کے ذریعہ ان کی ضرورتیں معلوم کی جائیں گی اور ان کی
 ضرورتیں پوری کی جائیں گی۔ ان کی ضرورتیں پوری کرنے کے لئے ایک
 کمیٹی بنائی گئی ہے جس کی سربراہی محکمہ خزانہ کرے گا۔ اس کمیٹی کے
 رکنوں میں ایک شخص اور ایک شخص شامل ہیں۔ ان کے ذریعہ ان کی
 ضرورتیں معلوم کی جائیں گی اور ان کی ضرورتیں پوری کی جائیں گی۔

مظاہرہ
 ۱۲۵۷

مقدمه

این کتاب از آنست که در میان اندوخته ها و غنای این راجه نظامی و دولتی قرار گرفته و به نفع

مقدمه

درجه سلسله

- ۱ - سلسله چو سلسله - آذربایجان - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۲ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۳ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۴ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۵ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۶ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۷ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۸ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۹ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۱۰ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۱۱ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۱۲ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۱۳ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۱۴ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۱۵ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۱۶ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۱۷ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۱۸ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۱۹ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته
- ۲۰ - سلسله گورن و گورن - گورن - در حاکم خاوان نامیده شده است و به نفع دولتی سرانجام یافته

کتابخانه

مجله
دانش

خودش می - زنده نگه داشت و علم را در هر - بزرگوار داشت و شایسته شایسته - فقه را نگه داشت و در هر - بزرگوار
 شایسته بود که در هر - بزرگوار داشت و شایسته شایسته - فقه را نگه داشت و در هر - بزرگوار
 با شایسته - فقه را نگه داشت و شایسته شایسته - فقه را نگه داشت و در هر - بزرگوار
 سالنامه - فقه را نگه داشت و شایسته شایسته - فقه را نگه داشت و در هر - بزرگوار
 - جزیره - فقه را نگه داشت و شایسته شایسته - فقه را نگه داشت و در هر - بزرگوار
 ۱۸۹۱ - فقه را نگه داشت و شایسته شایسته - فقه را نگه داشت و در هر - بزرگوار
 محمد - فقه را نگه داشت و شایسته شایسته - فقه را نگه داشت و در هر - بزرگوار
 احکام و نظایر آن - فقه را نگه داشت و شایسته شایسته - فقه را نگه داشت و در هر - بزرگوار
 - فقه را نگه داشت و شایسته شایسته - فقه را نگه داشت و در هر - بزرگوار
 فقه - فقه را نگه داشت و شایسته شایسته - فقه را نگه داشت و در هر - بزرگوار
 فقه - فقه را نگه داشت و شایسته شایسته - فقه را نگه داشت و در هر - بزرگوار
 مجله - فقه را نگه داشت و شایسته شایسته - فقه را نگه داشت و در هر - بزرگوار

RELOCATING THE ARMENIANS WHO COLLABORATED WITH THE ARMENIAN
REVOLUTIONARIES IN GEYVE

از این منبع سخنی مندرج شد

[illegible]

الحمد لله الذي

دین کے لئے دلوں کے دروازے باز ہیں۔
 ۱۸۰۰ء
 ۱۸۰۰ء

 _____
 _____
 _____

[illegible]

THAT GREEKS WHO HAVE COMMITTED CRIMES AND ESCAPED TO GREECE AND TO OTHER FOREIGN COUNTRIES BE BANNED FROM RETURNING TO THE OTTOMAN LANDS

خداوند
بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

خداوند

arrêts jusqu'à et après à la
justice

Le St. Et ayant à cœur
d'éclaircir cette question
dans un esprit de haute
équité et d'impartialité se
décide d'adjointre aux
soudits Commission d'enquête
des membres étrangers choisis
parmi les juristes des Paysans.
Dans cet ordre d'idées, le
St. Et des Aff. Et. a
l'honneur de prier la lég. Et.
de vouloir bien faire d'urgence
auprès de son St. Et les démarches
nécessaires en vue d'assurer
la nomination de deux juristes
(danois, suédois, hollandais, après
avis de la commission et de lui faire connaître
au plus tôt le résultat de ces
démarches que le St. Et.

~~Je~~ voudra bien s'occuper
à cette demande.

Il est bien entendu que tous
les frais de voyage, appointements
et autres de ces membres seront
à la charge du St. J.

ع.ع. سارا رطلیاتی - سارا رطلیاتی

LEGACIÓN DE ESPAÑA
EN
TURQUIA

Nº. 3

En acusant reception de la Note Verbale N°. 13851,
(N°. 61) N.S;18, en date du 13 courant, la Légation Royale d'
Espagne a l'honneur de porter à la connaissance du Ministère
Impérial des Affaires Etrangères que, ayant transmis le contenu
de la dite Note Verbale par télégraphe au gouvernement royal,
aussitôt obtenu une réponse, elle se fera un devoir de la trans-
mettre au Ministère Impérial.

Constantinople le 19 Février 1919.

Ministère Impérial des Affaires Etrangères.

Sublime Porte.

- 224 -

TO ASSIST THE NEEDIEST OF THE RETURNING ARMENIANS

4.

انقره ولدتہ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خداوندگار من

عَسَاوُ مَهْجَرٌ وَكَانَ عَوِيْصُ

ایکھا..... شمس

۳۳۹۹

ج. ۹ کا مرقول ۷۷ و ۷۸ صفحہ عورت ابنا ریدونک زیادہ

20

دیکھتے ہیں کہ جو کلمہ اور جو حرف و سہ کو چھوڑ کر ان کے بارے میں جو یہ اعطایا دیا ہو گا مقابلہ اسے کیا ہی اور نہ
جو اب تو یہی صورت غلطی کی یہی کون قدر معاونت ایسی ہو خصوصاً وہ کی معارف کے وہ سفر پر ان خصوصاً خاصہ
کا کاروبار ہے

[Signature]

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي هدانا لهذا

الذي كنا في ضلال منه

شهادة : ع

عمومي

مخصوص

دوستلر انتم حضرتلری

« لومره اطفالی تارخی ۱۹۰۰ نرسردو تکرده یه زیدیه - ارمنی قیز دیو جهقدی مهنه
 سندی یه قند - یا بیلده ساسله یی عادی ایلو یا استانبول پولیس سیرتیمکیم سنده باند کیده جویا یه قودویج
 اولنامه اویج قطعه لیسه نده صورتی عیول سدرمانه فخنده نفا ارسال قلمنه اولمده اولما یه کروز مارا عطفه ایلان

۱۸۰۰ سال لومره لیسه د ۱۸۰۰ لومره لیسه

داعده یازی ناز

شماره

۱۸۰۰

لومره لیسه د ۱۸۰۰ لومره لیسه
 ۱۸۰۰ سال لومره لیسه د ۱۸۰۰ لومره لیسه
 ۱۸۰۰ سال لومره لیسه د ۱۸۰۰ لومره لیسه

ماریام بنت الحزب لوسیده بنت الحزب	امان الله	جریان ایدر سال استاندار بطریقان ماریام زن در بغداد و قسطنطنیه است.
مدری نواز ننا		نامحدود بکمال این کسان تسلیم است.
زارچک	شاه لیلی در مجلس شریف بفرستاده آن فرزند خوانده بقیم بکلی محمد محمد سلطان مادر شده	بطریقان تسلیم است.
سرسه		از جماع ماریام زن سلطان لیلی محمد ۹۶ در دیوانه خانه و مادر زن و خانه بعد با شایسته در دایره اولان زن در این خانه خانه تسلیم است.
امان الله	بکلیانده سر بکلیانده کلیان	یکه نواز کسان تسلیم است.
لوسیده قره بنت کره بیان	فاخته صوفی در بخارون اسیر و فاخته زن و سکته	بایدان ماریام زن کسان تسلیم است.
اودونات دله آرمانه		سنت سال زن ماریام فاخته فاخته بخارون از بنت ماریام زن و دانه با شایسته و مادران در قریه بطریقان تسلیم است.
اسیر	بکلیانده	ماریام زن در آن کلیانده و مادر ماریام زن و اسیر ماریام زن و اسیر با شایسته و مادران در قریه بطریقان تسلیم است.
مدریسا بنت لوسه مدریسا بنت لوسه	فاخته و ماریام زن و ماریام زن ماریام زن و ماریام زن و ماریام زن ماریام زن و ماریام زن و ماریام زن	اکسیر و بطریقان تسلیم است.
سلیمان	ماریام زن و ماریام زن و ماریام زن ماریام زن و ماریام زن و ماریام زن	بطریقان تسلیم است.

THE TRAVEL ALLOWANCE TO BE GIVEN TO ARMENIANS SUBJECT TO BEING RELOCATED

 خانان نظارتی
 قوز و لوتیه اسبینه ایزیت مفطریه
 ۳۴۶۱۱
 انصاف

سوخته تابع قونیه اولاد اربندره حاج معاضه بولاندیز که مکلفه قوز و لوتیه
 وردوده صکره مکلفه قوز و لوتیه برده عوفه سربنده در شومال مکلفه قوز و لوتیه که از روستا بمانده
 مکلفه قوز و لوتیه که مکلفه قوز و لوتیه نظر دوز از روستا جوج راه اصفهان فردا ویرید

دافیه نظر و کبد

ایاوردی ملازمه

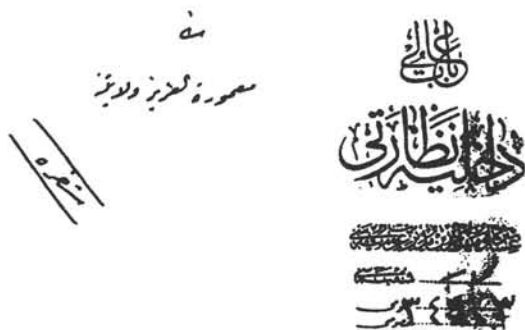

ENSURING THE PROTECTION OF ARMENIAN ORPHANS

(شماره)		اداره	
سپاس	ولایت	ولایت	اداره
عبر	طبرزون	آله	ادروم
فره سی	اسطون	آله	آله
فره سی	نوتیه	آله	آله
نظم سلطانیه	معموره العریز	آله	آله
منقشا	موسل	آله	آله
نکه	وان	آله	آله
قیصری	بین	آله	آله
فره حصار صاحب	اورده	آله	آله
اسکینهر	ایزیت	آله	آله
ایغایل	پولی	آله	آله
کوتاه	چایک	آله	آله
صرعن	چنابله	آله	آله
نیکده	خوز	آله	آله
میشینو		آله	آله
اررمان		آله	آله

 هیئت عمومی
 شعبه
 عمومی
 خصوصی

محترم به
 شکایت اولاد برادر آله سی اولیان برادر مکتوبه فتنه آله سی اولیان
 لاریالی می و لاریالی

سخته - ج ۱ و ۲ قانون منع ۱۰ - روم ، ارمنیه ، بکوبه ، سمرقند ، قفقاز ، هند در برنج بی -
 فرستاده خوانده شوند و هرگز برای ده نفر از ده بیخ اندیشند . ۲ - حکومتی معاوضه مخارج
 اولاد و محکمات به عودت آید و اولاد مخارج ارمنی در دوازه معادن سفر و ضروری اعلای و شکر
 عودت آید و به محکمات مخارج اولاد و امانت های ضروری در ۲۰ - ۴ - اوج بیخ براند یونس اندکند و
 و ای بیخ براند ده قهریج کند و هر یک از برنجده و سرس از برنج بوباده کی تیغیات نارنج
 و نیک و برنجی تلفات استاری و ضروری آید یونس ایستای ۶ - حق خود و ولایت سوره آید سکه
 بکره و چهاره لری قبی اولیاده روم و در برنجده مخارج معاوضت بیخاندن تیغیات سابقه در ده منده
 تقصیر و چهاره لری ۵ - و در برنج قهریجده تیغیات و برنج بکره و ولایت عودت آید و نیک
 بیخ زباده مخارج برنج اندیشه ثابت بکری به کوفتی و از اینها من اوزره معاوضت انجی چهاره لری

محمد علی
 وزیر امور خارجه

قانون منع ۱۰

۵۰
اسکندریه سفینه

۵۰
اسکندریه سفینه
۳۶۶۲۱
۳۶۶۲۱

در تهر -
هواد قاضی داری در ورم احادی هاد امولک عاده نده با خرق وقوع نور وری
احادی مرقوم که توفی سفینه میان بر افندی و بودید و اولی اوزره یک و بر این و افق و قری ای احادی
اسکندریه کله طری حال و هنوز کوی بر سو و اسکندریه ای افندی و ملا جریه نسا اول سفینه عاده نده و غای مجر
تحریات و عود نور که اولدی و از ناک خصلت و کی از ناک و هنوز مالده حاجیه و فدی ایجه و کجی و فدی
سر دایره اذاعات و هدیه و نسا و معلوم و جریه و ناک و هنوز افضه و حال امولک و فدی ایجه و کجی و فدی
ساز غای و بود بر عیاد و نسا و معلوم و جریه و ناک و هنوز افضه و حال امولک و فدی ایجه و کجی و فدی
نقل و هاد امولک در حال عادی و نسا و معلوم و جریه و ناک و هنوز افضه و حال امولک و فدی ایجه و کجی و فدی
سوز اولدی و جاز و نسا و معلوم و جریه و ناک و هنوز افضه و حال امولک و فدی ایجه و کجی و فدی
ملا جریه و عادی و نسا و معلوم و جریه و ناک و هنوز افضه و حال امولک و فدی ایجه و کجی و فدی
و افق ایجه و ناک و نسا و معلوم و جریه و ناک و هنوز افضه و حال امولک و فدی ایجه و کجی و فدی
نور ایجه و ناک و نسا و معلوم و جریه و ناک و هنوز افضه و حال امولک و فدی ایجه و کجی و فدی

- 235 -

INVESTIGATING THE COMPLAINTS REGARDING ARMENIAN ORPHANS

2.

قدی مدفون

سنہ ۱۹۵۷ء

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خليفة طارقي

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَرْثَدَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

۱۔ اے مومنو! تم کو اللہ تعالیٰ نے جو نعمتیں عطا فرمائی ہیں ان سے اپنے آپ کو یاد رکھو اور ان پر شکر ادا کرو

۳۴۷۰۰

ایک قیدیہ کے ارغوانا منہ بہ منہ برعکس ہو کر رہا تھا
 بہت برا حال میں مسلمانوں کی ترغیب کے واسطے حضور تبسم اور کلمہ پڑھا
 تا جبکہ وہ خود فاروقی اخبار و کتابت اور نوٹوں
 و رورے سمیٹ کر دیکھنے موضوع بحث انعام فقہ مسعودی خفایہ دیکھ کر ہندو معادیاں ہندو
 ایک صداع و کتابت محمد براہمنی کا ہونا دیکھا

22

- 237 -

THAT THE EXPENSES BE PAID OUT OF THE MOBILIZATION FUND

١٥٠

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۶۳۷۶۷۸۹۱۰۱۱۲۱۳۱۴۱۵۱۶۱۷۱۸۱۹۲۰۲۱۲۲۲۳۲۴۲۵۲۶۲۷۲۸۲۹۳۰۳۱۳۲۳۳۳۴۳۵۳۶۳۷۳۸۳۹۴۰۴۱۴۲۴۳۴۴۴۵۴۶۴۷۴۸۴۹۵۰۵۱۵۲۵۳۵۴۵۵۵۶۵۷۵۸۵۹۶۰۶۱۶۲۶۳۶۴۶۵۶۶۶۷۶۸۶۹۷۰۷۱۷۲۷۳۷۴۷۵۷۶۷۷۷۸۷۹۸۰۸۱۸۲۸۳۸۴۸۵۸۶۸۷۸۸۸۹۹۰۹۱۹۲۹۳۹۴۹۵۹۶۹۷۹۸۹۹۱۰۰

ملازم کونستانتین وندموف
اودیسی ۲۶ کاپوتسکی

W

مجلسه اول

1.84

[illegible]

۱۰۰

十

3

THAT THE RELOCATION OF ARMENIANS EN MASSE NOT BE ALLOWED

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱԶՄԱԴԱՐԱՆ

Ամեն Երևանի քաղաքի

ՀՀ Կառավարություն

ՀՀ Կառավարություն

(Տնօրեն)

Հ.

ՀՀ Կառավարություն

Կոթող -
Ինչպես հայտնի է, ներկայումս Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ապրում են մեծ թվով արևմտահայեր, որոնք հաճախակի են օգտագործում իրենց հայկական անունները, ինչի հետևանքով առաջանում է շփոթություն հայկական և արևմտահայկական անունների միջև։
Սակայն, ինչպես հայտնի է, ներկայումս Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ապրում են մեծ թվով արևմտահայեր, որոնք հաճախակի են օգտագործում իրենց հայկական անունները, ինչի հետևանքով առաջանում է շփոթություն հայկական և արևմտահայկական անունների միջև։
Սակայն, ինչպես հայտնի է, ներկայումս Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ապրում են մեծ թվով արևմտահայեր, որոնք հաճախակի են օգտագործում իրենց հայկական անունները, ինչի հետևանքով առաջանում է շփոթություն հայկական և արևմտահայկական անունների միջև։

ՀՀ Կառավարություն

- 239 -

THE REASON FOR A SECOND REQUEST FOR FUNDS FOR ARAB, GREEK AND ARMENIAN FAMILIES

ه

جانبه نظر خدمت

دستخط

الحمد لله
خالد بن عبد الله

الحمد لله
الحمد لله

الحمد لله
الحمد لله
الحمد لله

تدريسي - عرب روم دارم خاندي صادره مجموعہ کاوردہ خانہ کی طرفہ پرہیزا اور ہندو
مولہ نامہ ارسلان خانیہ حاکم بکرہ وہ عربہ نفارہ جیسو سندہ نڈار اور پرہیزا اور ہندو خانہ طبعیہ اور ہندو
الحکومتہ بسفہ نظریں نہ کہہ روزم اور ہندو استندیکو حاجتو و مسخری استعارہ
کاوردہ خانہ کی

الحمد لله

الحمد لله

- 241 -

THE DEPORTATION OF ARMENIANS WHOSE POSTPONEMENT IS NOT APPROPRIATE

 ماریه رفقه

بکری بر
 عیالیه رفقه. موندی سوزمه. اوران اورفط رفقه مملکت یحدر. ایش وسوقدینک تاجی
 رفقه رفقه مملکت یحدر.

اسما
 رفقه

- 245 -

PAYING THE EXPENSES OF THE PRIEST SIMPAT EFENDİ

شده

۹۶

قوله و لای

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعلنا من عباده
الذين هم على ما هم عليه

الحمد لله الذي جعلنا من عباده
الذين هم على ما هم عليه

الحمد لله الذي جعلنا من عباده
الذين هم على ما هم عليه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي جعلنا من عباده الذين هم على ما هم عليه
الحمد لله الذي جعلنا من عباده الذين هم على ما هم عليه
الحمد لله الذي جعلنا من عباده الذين هم على ما هم عليه
الحمد لله الذي جعلنا من عباده الذين هم على ما هم عليه

ما ذكره

— شات ۹ —

ما ذكره

- 247 -

INVESTIGATION OF THOSE WHO MISTREATED ARMENIANS DURING THE DEPORTATION

(شيفره)

فیبری مندرجہ

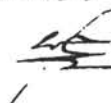
امینت عمومیہ مدبری

عمومی
خصوصی

۲

۲۰. سلاطین تاجیکوہ نہ دار بندہ فائدہ برائی بلکہ بہ دوسراں کے لئے

نورک سے کیا یہ معاذ کی کیفیت بخیر نہ موصیٰ عوامان اعلیٰ (سلاطین) ناظرین

INVESTIGATING THE CLAIM THAT TALAT BEY, THE KAYMAKAM OF THE KAZA OF
KESKIN, KILLED ARMENIANS

بسم الله الرحمن الرحيم

خاتمة المطالبات

الکلیه

موسی

هـ

انقره ولایت

نسخه

اوله
کیم قیامه ایندین تاجریک کیمده تکیف قضا طلق بیک نوری صاولیایک بول خانه لولیه در برسد بکن
ایند کیمده ساقه ساخره و صید قیامه قیامه کولدی بول و قیامه قیامه حدوده رده باغورده موفقه
بالطه قازیا، یال و یامده سلاو اندلر ادر برتکی انبا- ادر بکنده سله یقصد کریا معلومات اعطا و طالعاندون
ایسه ساله سلاو

راخله ناکولدی

مهم

- 251 -

FEEDING THE RETURNING ARMENIANS

4.

آئندہ دوست

سید محمد علی

خليفة طارقي

عَلَّمَ الْقُرْآنَ

۱۵۵۵۲ مورخہ

۳۵۵۲
تاریخ
در این روز عید است و مردم در این روز به بازی می‌روند و در این روز به شادی می‌پردازند.

نہرو کی نامہ

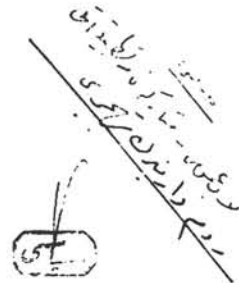
24

منش -

—

- 253 -

REQUEST TO RETURN TO AINTAB THE OFFICIALS UNDER ARREST WHO WERE
DISPATCHED TO ALEPPO DUE TO THE DEPORTATION MATTER

تاریخ	محل	ملاحظات
۱۴۰۲/۰۵/۰۵	محل	ملاحظات

$$\begin{array}{r} 12958 \\ \underline{20} \\ 12938 \end{array}$$

۱۶۶۷۷
 ۲۷۶
 ۱۸۰۰
 ۱۸۰۰

بوانه قهقهه بخت را فدا نکند قضا
 و در هر لحظه قضا قضا قضا قضا
 و این را به هر کس که اراده

قهقهه ۱۷۷۷
 ۲۵

قهقهه

قهقهه قضا قضا قضا قضا
 قهقهه قضا قضا قضا قضا
 قهقهه قضا قضا قضا قضا

خارجی نظام، یہودی عقائد میں

خالد بن عمار بن قيس

22

[illegible][illegible]

سنتھ

- [illegible]

- 256 -

PROVIDING FOOD FOR THE ARMENIANS

۵

۸
بنیسی ولایت

خلافت اسلامی
خلافت اسلامی

خلافت اسلامی

خلافت اسلامی

خلافت اسلامی

بنیسی

ج. ۱۴ مایه ۱۴
اعضای و صافی سوختن را جریه تخصصی نه نسو، اوزن خفتر
طول و صافی سوختن را جریه تخصصی نه نسو، اوزن خفتر
ارشدن فادانج فیه مدینه نرسیم
نظر نماند

خلافت اسلامی

بنیسی

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي

جعلنا من ذرية نبيه

شبهه سائره
مولى

سردمد چاک کیزر

آنکه حودتین تا به جمل برکت شما شده مرکز اولاد نماید قصه پیغمبر نبی مده نام شریف بهر سوره روز در
یاد است در این راه که بهر وقت بر سر کایه در این راه که بهر وقت بر سر کایه در این راه که بهر وقت بر سر کایه
بالمبارک عالمه سرور نه کنه زنده جلی سائره استماله انظار بایسته حکمران مضانه آینه انده لوفه اندما اولادین
که تقدیر شده و در اولاد کمر بسته اند با پیشینه اولاد بر پایه ایستاده پیغمبر اندام سرانسان ساعده سائره ایستاده
شادان سرور بهر سوره زمان بهر وقت ولاد کرد با در پیشینه ۱۵ سائره ۱۶ سائره
همه ۲۰۱

ما بر سر نه رت بهر سوره جانب عالمه

- 258 -

PROVIDING ASSISTANCE TO INDIVIDUALS INVESTIGATING THE RETURN OF GREEKS AND ARMENIANS

لکھتہ ہے
 قسطنطنیہ، ۱۰ اکتوبر ۱۹۱۸ء
 قسطنطنیہ

اعلیٰ حضرت
 دارالافتاء
 ۳۷۴۴
 ۱۰ اکتوبر ۱۹۱۸ء

برکاتہ روم دارالخلافہ معاہدتی نہ فیہ اتک اور زہ ازبوی لری بعد سرائی حرکت بولہ قلندرن عطار نہ قسطنطنیہ لازم
 اراستہ عہدہ دارالتبلیغ
 اعلیٰ حضرت
 دارالافتاء

راجی در تہ عہدہ سی سلطان سیدی مدبری میرک بر بعد ضابطی اہل
 دارالخلافہ

۱۰ اکتوبر ۱۹۱۸ء

- 259 -

HANDING OVER THE POSSESSIONS OF THOSE WHO HAVE RETURNED TO THEIR LANDS

سفر و مقام

بنیادی و تربیتی
۷۵

الحمد لله الذي جعلنا من عباده

١٧٥٣

۲. سائنس شیعہ ہے۔ نچھوڑوں ان کا خدا کہ کہہ دے وہ بولنا کہ
خداوند عزوجل نے ان کو اس قدر عقل و تدبیر عطا کیا ہے کہ وہ خود بخود
اسلام و ایمان کی وجہ سے ایمان لائے۔ خدا
سبحانہ

۴۵۵

[Signature]

6/1 ~~1A~~

۱۴

Handwritten signature and text at the bottom of the page, likely a date or location note.

[illegible]

صیحه المومنین حقیر است از راه عدل و تقیم از زمین ریخته شده است

مجلس استوار و محترم . دستگیرانہ کمرہ . داخلہ اور غیر مقصود کیا جائے

مجلس اول

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله
الطاهرين

رسالة رجبية سرقة احمد / سقى حبيبتي سقى حبيبتي

[illegible]

در روز شنبه ۱۳۰۲/۱۲/۲۵ از راه کربلا به نجف رسید و در آنجا در روز شنبه ۱۳۰۲/۱۲/۲۶ درگذشت.

روزه تلفیه احیاناً عذرتهم انکار و شک است و الا الله ایجاب باید .

فصل در بیان احوال و عادات و رسوم و آداب و تقاضای
آنکه از طرف دولت و مردم رعایت شود

داده نفع افزوده درجه سترگیه ریخته داریا بدیهه

بہارِ احوال روحانی کے لیے

عبد الله بن محمد

[illegible]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، اَرْزُقْهُ عِلْمًا وَدَقِّقْ بِالْاَلْبَابِ كَلِمَةً سَلَامَةً

ایم ایف پی، خانہ دروازہ دروازہ ۴۵۰۰، ۱۹۰۰، ۱۹۰۰

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين أجمعين

1990-1991

REGARDING THE DENIAL OF THE PROPOSAL TO ESTABLISH INVESTIGATIVE COMMISSIONS

SUBLIME PORTE

MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES

Le Directeur Général des Affaires Publiques	Le Directeur	Le Chef de Bureau	Le Rédacteur
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>		

S. E. Hole North
Tyticus Elayres

N° G' 15572

S: 92

Le 6e mai 1919

Objet:

*diffuso' anche alla
Commissione Chaspi d. G.
fetta di regali au. di
molti dei dipartimenti*

Kenneth H.

Yavir. 4-3

11. Выражение:

17 hours to 5

Guide:

19 April

11. 2
Days. Bar

7/1000 11-396.34

Le Com. F. des Aff.
Sts. a eu l'honneur
de recevoir la note
verbale que la Lij. de
V. M. de Paris a
bien voulu lui adresser
le ... 11e ... concer-
nant l'affaiction
de Deux délégués (Paris)
aux Commissions
que le F. F. de Paris
désirerait le charger
de faire une
enquête au sujet
des enfants commis
lors de la déportation
des enfants orthodoxes.

Le Min. H. croit devoir
 porter à la connaissance ^{faire la de} ~~l'empereur~~ la Lig. H. ce,
 pour l'information
 de son auguste, que les commis-
 sions de pacification qui
 ont été envoyées dans
 les provinces de l'Empire
~~avant~~ ~~en même~~ ayant
 reçu en même temps
 la mission de faire
 les enquêtes voulues sur
 les méfaits susvisés, le
 H. a dû renoncer à
 l'institution des commis-
 sions spéciales plus haut
 mentionnées.

LÉGATION ROYALE
DES
PAYS-BAS

Constantinople, le 17 Mars 1919.

N°395/34 .

En se référant à la note verbale du Ministère Impérial des Affaires Etrangères du 15 de ce mois N° 14405/13 la Légation Royale des Pays-Bas a l'honneur de porter à la connaissance du Ministère Impérial que le Gouvernement de la Reine juge actuellement inopportun de participer à une enquête en des matières où des intérêts Néerlandais ne sont pas directement en cause.

et

LEGACIÓN DE ESPAÑA
EN
TURQUIA

Nº. 5.

Faisant suite à sa Note Verbale du 19 Février, par laquelle la Légation Royale d'Espagne a porté à la connaissance du Ministère Impérial des Affaires étrangères qu'elle avait transmis par dépêche au Gouvernement Royal le contenu de la Note Verbale N°. 13851 (N° S 10) du 13 février écoulé, la Légation Royale a l'honneur de communiquer au Ministère Impérial qu'elle a reçu une dépêche dans laquelle le Gouvernement Royal lui fait savoir que tout en remerciant le Gouvernement Impérial de son aimable invitation, dont il apprécie la haute valeur, regrette pour le moment n'être pas à même de faire la nomination de deux Magistrats espagnols adjoints à la commission d'enquête.

Constantinople le 17 Mars 1919.

LÉGATION DE SUÈDE

Constantinople, le 19 Avril 1919.

NOTE VERBALE

Se référant à la Note Verbale de la Sublime Porte en date du 13 Février dernier sub No. 13851/18, concernant la nomination de deux magistrats suédois comme adjoints aux commissions ottomanes d'enquête chargées de poursuivre les auteurs des méfaits commis pendant la guerre d'occasion des déportations des ressortissants ottomans tant musulmans que non musulmans, la Légation Royale a l'honneur de porter à la connaissance du Ministère Impérial des Affaires Etrangères qu'elle vient de recevoir du Ministère Royal des Affaires Etrangères un télégramme en date du 11 courant, communiquant que le Gouvernement du Roi ne se voit pas même de satisfaire à la demande d'adjoindre des juristes suédois aux dites commissions.

Au Ministère Impérial des Affaires Etrangères

SUBLIME PORTE

بجواب
مذکر
تعلیقات
مجلس
شماره ۲۰۰۰
۱۳۱۹

Légation de Danemark

Constantinople, le 7. avril 1919

Note verbale

Nr 3

En réponse à la note Verbale
que le Ministère Impérial Ottoman des Affaires Etrangères
a bien voulu lui adresser en date du 13. février a.c. sous
le N° 13851/18, la Légation Royale a l'honneur de porter à
Sa connaissance, d'ordre du Ministre des Affaires Etrangères
du Roi, que, dans les circonstances actuelles, le Gouverne-
ment Royal croit ne pas devoir nommer des Délégués à une
Commission chargée d'une enquête qui ne touche pas directe-
ment les intérêts danois.

Au Ministère Impérial Ottoman des Affaires Etrangères

Sublime Porte.

SETTLEMENT OF ARMENIAN WIDOWS AND ORPHANS

بولیوین و مہینہ
 بولیک
 ۱۰۵۱

وحدت رت جیدہ

۱۰۵۱

دولتہ انتم حلقہ
 جیسوہ لکھو ان رہہ کر کرار دلاوہ
 ارمنی ایسی برائے دلاوہ آراوہ کوین
 مجاور مسیحی زاید آتی بروک نہی
 بروہی باجیہ آکھو کھد دلاوہ
 بروہی باجیہ آکھو کھد دلاوہ

۱۰۵۱

۱۰۵۱

۱۰۵۱

بولیوین و مہینہ

سریه راعی اودنه بلایه اناصح فطرت عید بر سر اولین کربلای سوه خد عید کون مار دینه و نیمه شری اودنه اند
 تنقا اید نکرده در باندته معاندت عودت بر اندازنه بولنق اوس و کون قویدنه سکه دوز جورق نقدند به قیسه
 بدو و قویدنه در عید ایدنه دخی زیر جورته عدا آرد و صرف قیله به یوس مذکور طره عید بر دونه کلونج نایه اشاف
 اناصح ترع و سب ایدنه دانیجی بادده درج سغله اناصح اناچه ساج و نیکه اناچه درج سب قیقه در اناچه اودنه و بایک
 قویدنه اناچه اناچه ایدنه سبزه و دینه و سبزه نلاقا برمود و نقد لغو و کله یکه باغ دایم بولنده
 عده جمعیست سبزه و در سغله بونا قویدنه سبزه چار دایم دونه بوسن و بیا و کله سبزه سبزه اناچه ایدنه
 بولنده اناچه و بیا اناچه سبزه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه
 جمعیست بر لری ایدنه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه
 و بولنده دخی ایدنه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه
 استار و دایم دونه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه

نکده و نه اناچه ایدنه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه
 مقداری بولنده اناچه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه
 کما مازاده قیله اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه
 و سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه
 سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه
 بفریه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه سبزه اناچه

La majorité du gouvernement
minorité ont eu pour principaux
victimes les populations des
provinces orientales. La habi-
tants musulmans de cette
faute de l'Empire ont eu à
subir la double persécution
de l'armée et des Acéménides.
Un million de ^{habitants, des} ~~gens~~
d'Asie, d'Égypte, d'Arabie, d'Éthiopie,
d'Inde, d'Afrique, de tous les
maisons d'épave, ont été
forcés de se réfugier vers l'ouest.
La guerre ainsi, cette con-
dition a causé la mort de 707.
166 musulmans. Ce chiffre
étant basé sur les statistiques
officielles, il faut y ajouter
à peu près 300.000 autres décès de
cette nature non enregistrés,
ce qui porte le chiffre de morts
dans les 4 provinces et un total
à 1 million. Les musulmans
ne s'expliquent pas par le
nombre de décès. Le fait est
qu'il y avait les habitants
qui s'étaient occupés pendant
l'absence des dépôts à con-
dition de beaucoup à leur
avantage. Mais le
gouvernement a été forcé
de faire droit à la demande
des rapatriés même au détriment
des mahométans.

Voilà

de ces malheureux en chemin
de fer, desirant qu'ils aient à
prendre d'urgence. - C'est
de cette façon qu'un geste
d'humanité peut être
accompli, d'autant plus
nécessaire qu'il s'impose
d'urgence.

~~Sur la base de la proposition de l'Union des
aff. pers. de la Haute-Com.~~ ^{à l'inst. de l'homme de paille}
Il de aff. pers. de la Haute-
Com. ? ... de leur emploi
présenter en considération les
raison ci. desor. express. qui
méritent la faveur d'une
action immédiate de secours aux
malheureux.

Il de vouloir bien intervenir auprès
de l'administration militaire de
Chemin de fer d'Anatolie afin
d'obtenir le rapatriement gratuit
de ces milliers de malheureux qui
ont attendu avec anxiété leur retour
dans leur réintégration dans leur
foyer.

ن

صورت

شبه

نومرو

وزیر کوربدست

مجلسه قامت و بعد از پیروزی ایدیه از صلبه رولون ایدیه ده نهاده معروفه فکریه
 بنده تار حجت ایچونه نه بر لایله اجبار ایدیه ده اول فکریه حقنه سوکونده استخبار ایدیه بکریه
 حداثت کلیه اصله اولوب جمده و طنده اند بجز طریقه حرمت و معاونت کو مکرده اولوب
 جسته اسبوعات مکرده با خطیبا مکرده و و طنده اند بجز مقابل حرمتی جسته
 به طریقه ده عرصه ایچونه و نه

ایمنی معنی آغوش

در ده جیه نه

وزیر کوربدست

نامنه مکرده اولوب
 و کلیه مراد

کتابخانه عمومی و کتابخانه

کتابخانه

کتابخانه

مهر

توضیح

اهالی اندو بر ملازمه فرستاده بخاوه و بر سره ای که حققت دور اند اید و شایانک کلیاً خلاف حققت را بر می
 بجز من که ملازمه سکونت داشته و در دلم بر زمین و بر سره حققت و موجود و دیگران باره فرستاده که بر سره حققت
 همه که بر ملازمه دور نهاده و حققت را بر زمین و بر سره حققت و موجود و دیگران باره فرستاده که بر سره حققت

قسم و علی برورده

بابا یاس
 بابا عصاره

مفتی علی
 یونس

مهره علی
 یونس

دستخاوی علی
 امیر

درجه یاس
 اوس

آبشار علی
 داری

مهره علی
 یونس

مهره علی
 یونس

فرستاده

**PUBLICATIONS OF
THE TURKISH REPUBLIC PRIME MINISTRY
GENERAL DIRECTORATE OF THE STATE ARCHIVES**

- Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı personeli hizmetiçi eğitimi ders notları, İstanbul, 5 Ekim - 3 Aralık 1992 (Courses Given During the In-service Training of the Personnel of the General Directorate of the State Archives, Ottoman Archives, İstanbul, 5 October-3 December 1992). - İstanbul: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1993. - XXXII, 409 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü; yayın nu. 1)
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü (Rehber) = The Prime Ministry General Directorate of the State Archives (A Guide). - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1993. - X, 91 s.: rnk. res. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü; yayın nu. 2)
It has been prepared in Turkish, English, French and Arabic.
- Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü III. Kurumlararası Arşiv Hizmetleri Semineri ders notları, Ankara, 13 - 24 Aralık 1993 (Papers Delivered at the IIIrd Interinstitutional Seminar of Archival Services at the General Directorate of the State Archives, Ankara, 13-24 December 1993). - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1993. - XVII, 345 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü; yayın nu. 3)
- Binark, İsmet. Türk arşivlerinin kısa tarihçesi ve Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün faaliyetleri = A short history of the Turkish archives and the activities of the General Directorate of the State Archives. -Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1994. - IX, 126 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü; yayın nu. 4)
- Binark, İsmet. A short history of the Turkish archives and the activities of the General Directorate of the State Archives. - Ankara: The Turkish Republic Prime Ministry General Directorate of the State Archives 1994. - IX, 133 s. - (The Turkish Republic Prime Ministry General Directorate of the State Archives; publication no. 4)
- Başbakanlık Merkez Teşkilâtı (Tarihçe ve Mevzuat) (Prime Ministry Central Organization (History and Legislation). - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1995. - 2 c. (XXXII, 430; IX, 536 s.: 6 rnk. res.). - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü; yayın nu. 5)

**PUBLICATIONS OF THE DIRECTORATE OF
OTTOMAN ARCHIVES**

- Atatürk ile ilgili arşiv belgeleri (1911-1921 tarihleri arasına ait 106 belge) = Archives relating to Atatürk (106 records of the period between 1911-1921).- Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1982. - XII, 206 s. - (T.C. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın no: 1 - Gn. no. 060)
- Osmanlı fermanları = Ottoman fermans. - İstanbul: Seçil Ofset, 1992. -208 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 2)
- Osmanlı Devleti ile Kafkasya, Türkistan ve Kırım Hanlıkları arasındaki münâsebetlere dâir arşiv belgeleri (1687-1908 yılları arası) = Archives on the relations between the Ottoman State and the Khanates of Caucasia, Turkestan and Crimea (covering the years between 1687-1908). - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1992. - XLVII, 240, 197 s.- (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 3)
- Osmanlı Devleti ile Azerbaycan Türk Hanlıkları arasındaki münâsebetlere dâir arşiv belgeleri: Karabağ - Şuşa, Nahçıvan, Bakü, Gence, Şirvan, Şeki, Revan, Kuba, Hoy, I (1578-1914) = Archives on the relations between the Ottoman State and the Azerbaijani Turkish Khanates: Karabagh-Shusa, Nahcevan, Baku, Gence, Sirvan, Sheki, Revan, Kuba, Hoy, I (1578-1914). - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1992. - XXVIII, 427 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 4)
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi = Guide for the Prime Ministry Ottoman Archives. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1992. - XXVI, 634 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 5)
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı çalışmalarında uyulacak imlâ usûl ve esasları = Dictation and punctuation methods and principles to be applied in the archival activities of the Prime Ministry Directorate of Ottoman Archives. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1992. - VI, 153 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 6)

- Bosna - Hersek ile ilgili arşiv belgeleri (1516 - 1919) = Archives on Bosnia-Herzegovina (1516-1919). - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1992. - XXVIII, 685 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 7)
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi tasnif talimatnamesi = Classification instructions for the Prime Ministry Ottoman Archives. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1992. - XIII, 169 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 8)
- Osmanlı Devleti ile Azerbaycan Türk Hanlıkları arasındaki münâsebetlere dâir arşiv belgeleri: Karabağ - Şuşa, Nahçıvan, Bakü, Gence, Şirvan, Şeki, Revan, Kuba, Hoy, II (1575-1918) = Archives on the relations between the Ottoman State and the Azerbaijani Turkish Khanates: Karabagh-Shusa, Nahcevan, Baku, Gence, Sirvan, Sheki, Revan, Kuba, Hoy, II (1575-1918). - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1993. - XX, 483 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 9)
- Reyhman, Jan - Ananiasz Zajaczkowski. Osmanlı - Türk diplomatikası el kitabı = Handbook of Ottoman - Turkish diplomacy / Gnlş. İng. çev. Andrew S. Ehrenkreutz, çev. Mehmet Fethi Atay. - İstanbul: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1993. - XXIV, 257 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 10)
- Musul - Kerkük ile ilgili arşiv belgeleri (1525-1919) = Archives relating to Mossul-Kirkuk (1525-1919). - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1993. - XXXVI, 734 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 11)
- 3 numaralı mühimme defteri (966-968 / 1558-1560): Tıpkıbasım = Mühimme Registrationbook Number 3 (966-968 / 1558-1560): Identical print. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1993. - 570 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 12 . Divân-ı Humâyûn Sicilleri dizisi; 1)
- 3 numaralı mühimme defteri (966-968/1558-1560): Özet ve transkripsiyon = Mühimme Registrationbook Number 3 (966-968 / 1558-1560): Summaries and transcriptions. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1993. - LIX, 816 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 12 . Divân-ı Humâyûn Sicilleri dizisi; 1)

- 438 numaralı muhasebe-i vilayet-i Anadolu defteri (937/1530) I.: Kütahya, Karahisar-i Sahip, Sultanönü, Hâmit ve Ankara Livaları: Dizin ve tıpkıbasım = Registrationbook of the Anadolu district number 438 (937/1530) I: The subdistricts Kütahya, Karahisar-i Sahip, Sultanönü, Hâmid and Ankara : An Index and identical print. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1993. - XXII, 108, 209 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 13 . Defter-i Hâkânî dizisi; 1)
- Osmanlı belgelerinde Ermeniler (1915-1920) = Armenians in Ottoman documents (1915-1920). - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1994. - XXXIX, 627 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 14)
- Osmanlı belgelerinde Ermeniler (1915-1920) = Armenians in Ottoman documents (1915-1920). - 2. bsk. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1995. - LXXXIV, 627 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 14)
- Hüseyin Nâzım Paşa. Ermeni olayları tarihi = The history of Armenian events. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1994. - 2 c. (LXIV, 463, 543 s.). - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 15)
- Tanzimat öncesi merkez evrakının tasnif kılavuzu ve belge örnekleri = Classification guide and record samples of the central administration records preceding the Tanzimat period. - İstanbul: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1994. - XIV, 632 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 16)
- Bulgaristan'daki Osmanlı evrakı = Ottoman records in Bulgaria. - İstanbul: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1994. - XXIII, 230 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 17)
- Osmanlı belgelerinde siyakat yazısı = Siyakat writing style in Ottoman records. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1994. - IX, 285 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 18)
- Osmanlı fermanları = Ottoman fermans.- 2. bsk. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1994.- XXX, 177 s.- (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 19)

- 438 numaralı muhâsebe-i vilâyet-i Anadolu defteri (937/1530) II.: Bolu, Kastamonu, Kengiri ve Koca-ili livâları: Dizin ve tıpkıbasım = Registrationbook of the Anadolu district number 438 (937/1530) II.: The subdistricts Bolu, Kastamonu, Kengiri and Koca-ili: An index and identical print. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1994. - XIII, 171, 200 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 20. Defter-i Hâkânî dizisi; 1)
- 5 numaralı mühimme defteri (973/1565-1566): Tıpkıbasım = Mühimme registrationbook number 5 (973/1565-1566): Identical print. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1994. - 704 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 21. Dîvân-ı Hümâyûn Sicilleri dizisi; 2)
- 5 numaralı mühimme defteri (973/1565-1566): Özet ve indeks = Mühimme registrationbook number 5 (973/1565-1566): Summary and index. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1994. - XLIX, 449 s. - (Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 21. Dîvân-ı Hümâyûn Sicilleri dizisi; 2)
- Arşiv belgelerine göre Balkanlar'da ve Anadolu'da Yunan mezâlimi I: Balkanlar'da Yunan mezâlimi = Greek violences and cruelties in the Balkans and Anatolia according to archives I: Greek violences and cruelties in the Balkans. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1995. - LIII, 685 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 22)
- Arşiv belgelerine göre Kafkaslar'da ve Anadolu'da Ermeni mezâlimi I: 1906-1918 = Armenian violence and massacre in the Caucasus and Anatolia based on archives. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1995. - LXIII, 642 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 23)
- Arşiv belgelerine göre Kafkaslar'da ve Anadolu'da Ermeni mezâlimi II: 1919 = Armenian violence and massacre in the Caucasus and Anatolia based on archives. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1995. - XI, 452 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 24)
- Armenians in Ottoman Documents (1915-1920). - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1995. - XLIV, 641 s. - (The Turkish Republic Prime Ministry General Directorate of the State Archives; publication no. 25)

**PUBLICATIONS OF THE DIRECTORATE OF
REPUBLIC ARCHIVES**

- Devlet Arşiv Sitesi = The State Archives Complex. -Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1977. - 11 s.: 19 plânş.
- Arşiv ve arşivcilik bibliyografyası (Türkçe ve yabancı dillerde yayınlanmış kaynaklar) = A bibliography on archives and archival studies (Includes Turkish and foreign sources) / haz. İsmet Binark. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1979. - LXXIX, 285 s. - (T.C. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi Dairesi Başkanlığı; yayın no. 2 . Gn. no. 042)
- Binark, İsmet. Arşiv ve arşivcilik bilgileri = Archives and archival information. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1980. - XXIV, 245 s. - (T.C. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi Dairesi Başkanlığı; yayın no. 3 . Gn. no. 049)
- Başbakanlık Devlet Arşiv Sitesi "Cumhuriyet Arşivi"nin açılışı, 29 Ekim 1988 = The opening ceremony of the Prime Ministry State Archives Complex "Republic Archives", 29 October 1988. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1989. - 16 s.: 24 plânş. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Dairesi Başkanlığı; yayın no. 4)
- Kurumlararası Arşivcilik ve Dokümantasyon Semineri (2-27 Ekim 1989: Ankara) = Interinstitutional Seminar on Archival Activities and Documentation (2-27 October 1989: Ankara). - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1989. - 2 c.(190; 50 s.). - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü; yayın no. 5)
 - c. 1 : Arşiv tebliğleri / Papers on Archives,
 - c. 2 : Dokümantasyon tebliğleri / Papers on Documentation.
- Kathpalia, Yash Pal. Arşiv malzemesinin korunması ve restorasyonu = Preservation and restoration of archival material / çev. Nihal Somer.- Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1990. - XLVII, 219 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Dairesi Başkanlığı; yayın no. 6)

- Benoit, Gérard - Danièle Neirinck. Endüstriyel ve tropikal ülkelerin arşiv binalarında en ekonomik korunma metod ve vasıtaları = The most economic preservation methods and means of archival buildings in industrial and tropical countries / çev. Nihal Somer. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1990. - IX, 59 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Dairesi Başkanlığı; yayın no. 8)
- Roper, Michael. Arşiv ve belge yönetimi ile ilgili millî standartlar rehberi - RAMP çalışması = A guide of national standards on archives and records management - a RAMP study / çev. Neclâ İlemin. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1991. - XIV, 87 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Dairesi Başkanlığı; yayın no. 9)
- Cook, Michael. Arşiv otomasyonuna giriş - bir RAMP çalışması = An introduction to archival automation - a RAMP study / çev. Neclâ İlemin. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1991. - XVI, 81 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Dairesi Başkanlığı; yayın no. 10)
- Binark, İsmet. Cumhuriyet döneminde arşiv hizmetlerinin geliştirilmesi konusunda yapılmış çalışmalar ve Cumhuriyet Arşivi = Work done to improve archival services during the Republican period and the Republic Archives. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1991. - 46 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Dairesi Başkanlığı; yayın no. 11)
- Delmas, B. Arşivler = Archives / çev. Nihal Somer. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1991. - XIV, 136 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Dairesi Başkanlığı; yayın no. 12)
- Rhoads, B. James. Millî enformasyon sistemlerinde arşiv ve belge yönetiminin rolü - bir RAMP çalışması = The role of archives and records management in national information systems - a RAMP study / çev. Gül Atay. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1991. - IX, 81 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Dairesi Başkanlığı; yayın no. 13)

- Binark, İsmet. Türk arşivlerinin kısa tarihçesi, önem ve değeri, arşiv hizmetlerinin geliştirilmesi konusunda yapılmış çalışmalar = A short history of Turkish archives, its importance and value, work done to improve archival services. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1991. - 17 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Dairesi Başkanlığı; yayın no. 14)

The papers submitted at the "Meeting of Directors of National Archives in the Balkan Countries" held between 25-26 September in 1991 in Belgrade. Published in Turkish and English.

- Milletlerarası Arşiv Kongresi (12.: 6-11 Eylül 1992: Montreal). XII. Milletlerarası Arşiv Kongresi, 6-11 Eylül 1992, Montreal: Sunulan tebliğler - I = International Congress on Archives (12th: 6-11 September 1992: Montreal). XIIth International Congress on Archives, 6-11 September 1992, Montreal: Submitted papers- I. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1992. - VII, 45 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 15)
- Milletlerarası Arşiv Kongresi (12.: 6-11 Eylül 1992: Montreal). XII. Milletlerarası Arşiv Kongresi, 6-11 Eylül 1992, Montreal: Sunulan tebliğler - II = International Congress on Archives (12th: 6-11 September 1992: Montreal). XIIth International Congress on Archives, 6-11 September 1992, Montreal: Submitted papers- II. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1992. - 63 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 16)
- Schellenberg, T. R. Arşiv idaresi = Archives management / çev. Neclâ İlemin. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1993. - VII, 286 s.: 9 şekil. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 17)
- Clements, D. W. G. - D. L. Thomas. Arşiv belgelerinin korunması konusunda temel bilgiler - bir RAMP çalışması = Guidelines on the preservation of archives - a RAMP study / çev. Neclâ Olsa. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1993. - XIV, 29 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 18)

- Bulgaristan'a satılan evrak ve Cumhuriyet dönemi arşiv çalışmaları = Records sold to Bulgaria and archival activities during the Republican period. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1993. - XXXV, 604 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 19)
- Macar asıllı Türk tarihçisi ve arşivist Lajos Fekete'nin arşivciliğimizdeki yeri = The role of the Turkish historian of Hungarian origin Lajos Fekete in our archival field. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1994. - XV, 221 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 20)
- Roper, Michael. Koruma ve konservasyon servisinin plânlanması, teçhizatlandırılması ve personel istihdamı - bir RAMP çalışması = Planning, equipping and staffing a preservation and conservation service - a RAMP study / çev. Neclâ İlemin, Neclâ Büyükkırcalı. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1994.- XVI, 89 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 21)
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı rehberi = A guide of the Prime Ministry General Directorate of the State Archives Directorate of Republic Archives.- Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1994. - VIII, 13, 7 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 22)
- İstiklâl Harbi ile ilgili telgraflar = Telegrammes relating to the War of Independence. -Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1994. -V, 652 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 23)
- Lynn, M. Stuart. Muhafaza ve erişim teknolojisi: Bilgi ortamının değiştirilmesinde dijital ve dijital olmayan işlemler arasındaki münasebetler konusunda açıklamalı teknik terimler sözlüğü = Preservation and access technology: The relationship between digital and other media conversion processes: A structured glossary of technical terms / çev. Neclâ İlemin, Neclâ Büyükkırcalı. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1994. - XX, 95 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 24)

- Arşivcilikle ilgili makaleler = Articles on archival science / çev. Neclâ Büyükkırcalı, Neclâ İlemin. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1995. - XI, 49 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı; yayın nu. 25)

PUBLICATIONS OF THE DIRECTORATE OF DOCUMENTATION

- Enformasyon Bülteni (iki aylık) = Information Bulletin (bimonthly). - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Mayıs 1989...

The first four issues are published under the title "Dissemination Bulletin"

- Basında Körfez Savaşı sonrası gelişmeler - bibliyografik tarama - (makale, yorum ve haberler) = Press articles on the developments after the Gulf War - bibliographical search - (articles, interpretations and news articles). - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1990-1991. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı; yayın no. 1/1-16)

The first 10 issues have been published under the title "Press Articles on the Gulf Crisis".

- Türkiye - Avrupa Topluluğu bibliyografyası (1957-1990) = Turkey-European Community bibliography (1957-1990). - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1990. - XLVII, 837 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı; yayın no. 2)

- Basında dış Türkler - bibliyografya - (makale, yorum ve haberler): 1 Ocak - 31 Aralık 1990 = Press articles on Turks out of Turkey - bibliography - (articles, interpretations and news articles): 1 January - 31 December 1990. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1991. - XVIII, 222 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı; yayın no. 3)

- Basında dış Türkler - bibliyografya - II (makale, yorum ve haberler): 1 Ocak - 31 Aralık 1991 = Press articles on Turks out of Turkey - bibliography - (articles, interpretations and news articles): 1 January - 31 December 1991. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1992. - XVIII, 229 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı; yayın no. 4)
- Türkiye dışındaki Türkler bibliyografyası = A bibliography of Turks out of Turkey. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1992. - 2 c. (LXV, 1379 s.). - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı ; yayın no. 5)
Volume 1: General / Altai-Siberia Turks/Western Turks,
Volume 2: East European Turks/Turkestan Turks.
- İç ve dış basında Karabağ olayları I - bibliyografya - (makale, yorum ve haberler): 1 Ocak - 30 Nisan 1992 = Foreign and native press articles on the Karabagh Events I - bibliography - (articles, interpretations and news articles): 1 January - 30 April 1992. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1992. - VI, 88 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Daire Başkanlığı; yayın no. 6/1)
- İç ve dış basında Karabağ olayları II - bibliyografya - (makale, yorum ve haberler): 1 Mayıs - 30 Haziran 1992 = Foreign and native press articles on the Karabagh Events II - bibliography - (articles, interpretations and news articles): 1 May - 30 June 1992. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1992. - VII, 75 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Daire Başkanlığı; yayın no. 6/2)
- Türkiye - Avrupa Topluluğu bibliyografyası II (1990-1992) = Turkey - European Community bibliography II (1990-1992). - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1992. - XXXIII, 150 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Daire Başkanlığı; yayın nu. 7)
- Bosna - Hersek bibliyografyası = Bosnia - Herzegovina bibliography. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1993. - XLVI, 410 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Daire Başkanlığı; yayın nu. 8)

- Basında dış Türkler - bibliyografya - III (makale, yorum ve haberler): 1 Ocak - 31 Aralık 1992 = Press articles on Turks out of Turkey - bibliography - III (articles, interpretations and news articles): 1 January - 31 December 1992. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1993. - XII, 506 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Daire Başkanlığı; yayın nu. 9)
- Türkiye dışındaki Türk vatandaşları bibliyografyası = A bibliography of Turkish citizens out of Turkey. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1993. - XXXIX, 187 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Daire Başkanlığı; yayın nu. 10)
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Daire Başkanlığı rehberi = Guide for the Prime Ministry General Directorate of the State Archives Directorate of Documentation. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1994. - III, 6, 7 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Daire Başkanlığı; yayın nu. 11)
- Irak Türkleri bibliyografyası = A bibliography of Iraqi Turks. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1994. - LXVII, 426 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Daire Başkanlığı; yayın nu. 12)
- Basında dış Türkler - bibliyografya - IV (makale, yorum ve haberler): 1 Ocak - 31 Aralık 1993 = Press articles on Turks out of Turkey - bibliography - IV (articles, interpretations and news articles): 1 January - 31 December 1993. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1994. - XX, 482 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Daire Başkanlığı; yayın nu. 13)
- Arşivcilik bibliyografyası (Türkçe ve yabancı dillerde yayınlanmış kaynaklar) 1979-1994 = A bibliography on archival studies (Includes Turkish and foreign sources) 1979-1994. - Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1995. - 3 c. (CCVII, 1529 s.). - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Daire Başkanlığı; yayın nu. 14)
- Çevre bibliyografyası = A bibliography of environment. - Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 1995. - LIX, 258 s. - (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Dokümantasyon Daire Başkanlığı; yayın nu. 15)